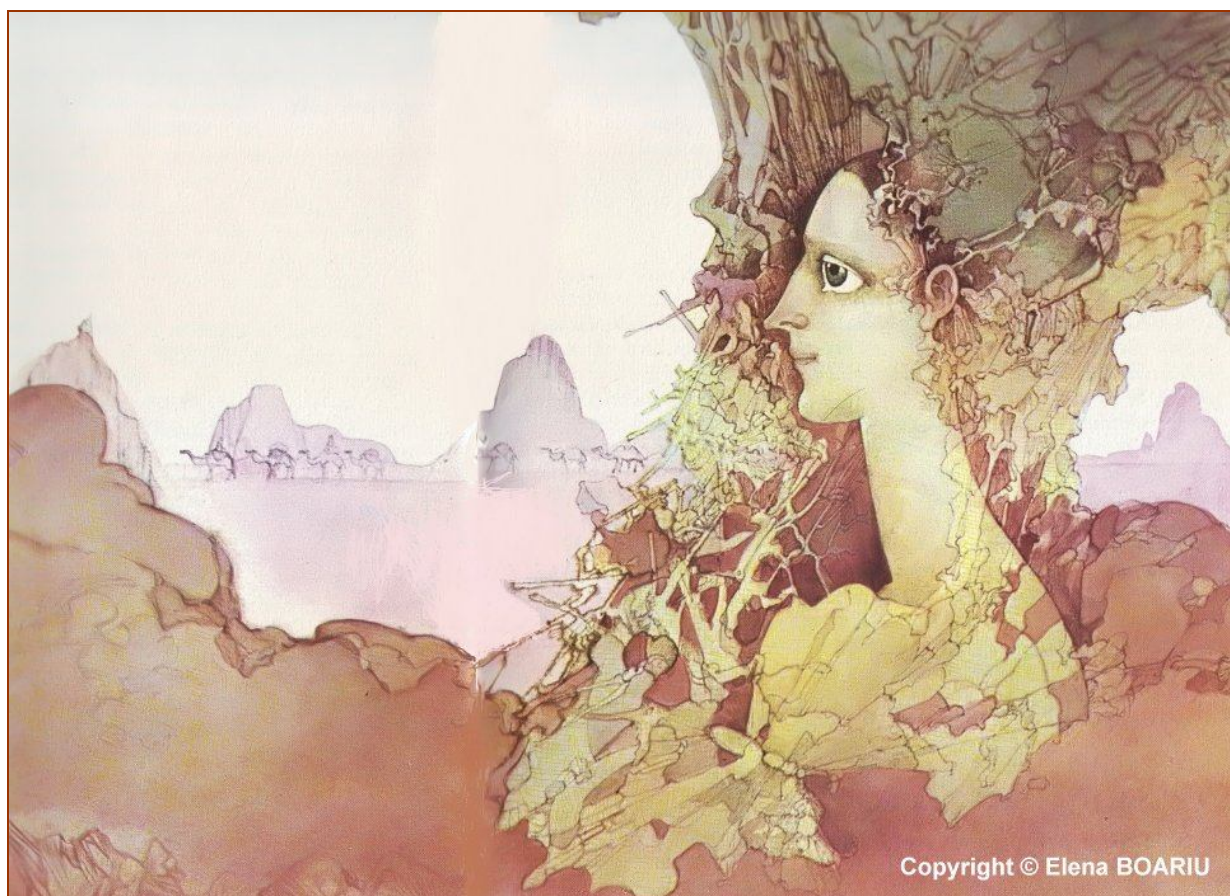

Vatra veche

2

Lunar de cultură * Serie veche nouă* Anul V, nr. 2(50), februarie 2013 *ISSN 2066-0952

VATRA, Foaie ilustrată pentru familie (1894) *Fondatori I. Slavici, I. L. Caragiale, G. Coșbuc
VATRA, 1971 *Redactor-șef fondator Romulus Guga* VATRA VECHE, 2009, Redactor-șef Nicolae Băciut

Copyright © Elena BOARIU

Ilustrația numărului: Elena Boariu

Antologie *Vatra veche*

Note de primăvară

Verde crud, verde crud...
Mugur alb, și roz și pur,
Vis de-albastru și azur,
Te mai văd, te mai aud!

Oh, punctează cu-al tău foc,
Soare, soare...
Corpul ce întreg mă doare,
Sub al vremurilor joc.

Dintr-un fluier de răchită,
Primăvara,
O copilă poposită la fântână
Te îngână

Pe câmpia clară...

Verde crud, verde crud...
Mugur alb și roz și pur,
Te mai văd, te mai aud,
Vis de-albastru și azur.

GEORGE BACOVIA

Rolul scriitorului în formarea spiritualității de mâine

SUMAR

Antologie „Vatra veche”/1
 Editorial. Poezia satului, satul poeziei, de Nicolae Băciut/3
 Mihai Eminescu despre geniul național al poporului român, de Dumitru Velea/4
 Poeme de Liviu Ioan Stoiciu/6
 Rolul scriitorului în formarea spiritualității de mâine, Isabela Vasiliu-Scrabă, de Victor Munteanu/7
 Dincolo de Caragiale, de Cătălina Gheorghe/10
 Eseu. Homo intellectualis, de George Popa/12
 Amurgul iubirii, de Aurel Codoban/14
 Poeme de Adrian Botez/15
 Maitreyi Devi – În arșița dragostei, de Carmen Moldovan/16
 Baraba, fratele fiului risipitor, de George Petrovai/18
 Poem de Ion Iancu Vale/18
 Buddha și contemporanii săi, de Mariana Gabriela Trandafir/19
 Poeme de Raluca Pavel/19
 Existența poetică a lui Bacovia, de Constantin Blănuș/20
 Verde crud, de Svetlana Paleologu Matta/21
 Emil Cioran și portretul generației '27, de Alina Diana Flitan/23
 Conjugarea verdelui. Stânca lui Israel, de Valentin Marica/24
 Poem de Al. Florin Țene/24
 Cronica literară. Palimpseste necesare (Mircea Dinuț), de Ana-Maria Cornilă Noroce/25
 Câtă viață, atâta literatură (Lazăr Lădăriu), de Nicolae Băciut/26
 Un gazetar de excepție (Nicolae Băciut), de Mariana Cristescu/27
 Noblețea poetului (George L. Nimigeanu), de Ionel Popa/29
 Cuvântul vindecător (Menuț Maximilian), de Jenița Naidin/30
 Un formidabil bocet metafizic (Ligia Csiki), de Ion Roșioru/31
 Poezia contemporană, la marginea acoperișului (Victor Munteanu), de Lăcrămioara Solomon/33
 Crochiuri în slove (Ileana Lucia Floran), de Livia Fumurescu/35
 George Baciu, cu gânduri-n carte, de Gheorghe Păun/36
 „O căruță cu paiațe – cântând.....” (Cristian Ioan), de Tamara Constantinescu/36
 Poezia din Eden (Petre Rău), de Menuț Maximilian/37
 Poemul se naște în ieslea durerii (Nicolae Crepcia), de Constantin Stan/38
 De unde vii... (Dorina Vladi), de Darie Ducan/39
 „Prefață la ziua de mâine” (Magda Han), de Ioan Astăluș/39
 Călătoria ca reînnoire și mântuire (Alexander Bibac), de A.I. Brumaru/40
 Cartea despre salvare (Gabriel Stan), de A.I. Brumaru/41
 Ana Blandiana în lecturi critice. Vânătoare, de Iuliana Vrabie/42
 Lecturi critice. Mat la moarte (Nicolae Băciut), de Florin Gheorghiu/43
 Ucenic și dascăl., de Angela Olaru/44
 „O casă a cârții” – Casa Memorială „Cezar Petrescu”, Bușteni, de Luminița Cornea/45
 Poeme de Melania Cuc/46
 Documentele continuității. Tăcerea îl apropie pe om de Dumnezeu și îl face înțeles, de Gh. Șincan/47
 Apostolul Pavel, de Constantin Stancu/48
 Convorbiri duhovnicești, cu Î.P.S. Ioan Selejan, de Luminița Cornea/50
 Încercarea de rezistență (Gheorghe Șincan), de Remus Onișor/51
 Ce Te vei face, Doamne, dacă mor?, de R.M. Rilke/51
 Amprente, de Dorina Vladi/52
 Voci de dincolo... de lumea aceasta, de Tănăsă Valeriu/53
 Poeme de Valeriu Bărgău/54
 Nedumeririle unui necredincios, de Victor Blănuș/55
 Poeme de Ion Păchian-Tatomirescu/56
 Starea prozei. Poveste de iarnă, de Corina Lucia Costea/57
 Starea prozei. O părere, atâta doar, de Ion Nete/58
 Poeme de Vasile Zetu/59
 Poeme de Ionel Simota/60
 Biblioteca Babel. August Strindberg, de Dorina Brândușa Landén/61
 Biblioteca Babel. Jose Guillermo Vargas, de Flavia Cosma/63
 Léon-Paul Lafargue, de Corina și George Holobacă/63
 O carte în orașul alb, Ierusalim, de Veronica Bălaj/64
 Călătorie cu zeppelinul spre America, de Elena Bran (Ediție M.N. Rusu)/66
 Un român în India, de Ovidiu Ivancu/67
 Jurnal. Vietnam, de Alexander Bibac/69
 Impresii din Cuba, de Elena Buică/71
 Aqua (pagini de jurnal), de Suzana Fântânariu/73
 Poeme de Cristinel C. Popa/74
 Poeme de Emilia Popescu Rusu/74
 Literatură și film. Strigătul înainte de cădere, de Alexandru Jurcan/75
 Miniportret din afară, de Iulian Dămăcuș/75
 Semnal editorial, Didahii moderne și epitalamuri eterne (Theodor Damian), de M.N. Rusu/76
 Avem timp, de Maria Cecilia Nicu/76
 Medjugore, Regina și Adversarul, de Luca Cipolla/77
 Curier/78
 Excelsior. Poeme de Cristina Vasiliu/83
 Epigrame de Vasile Larco/84
 Colțul lui Ștef/84
 Lecția Steinhardt, de Laurențiu Ciprian Tudor/85
 Desenând sufletul (Elena Boariu), de Cleopatra Lorințiu/86
 Istorii mărunte, de Mihaela Malea Stroe/88

POEZIA SATULUI, SATUL POEZIEI

Nu sunt un nostalgic, n-aș vrea să se întoarcă vremurile care-au fost nici măcar ca în anecdota cu Ion și Gheorghe: „Mă, Ioane, ce bine era pe vremea lui Stalin!” „Gheorghe, tu ești nebun? Aveai grâu? N-aveai! Aveai mălai? N-aveai! Aveai petrol? N-aveai! Și-atunci cum era bine mă?” „N-aveam nimic, mă Ioane, da' ce tânăr eram!?”

Și, chiar dacă nu sunt un nostalgic, am nostalgia „lunii cărții la sate”, cum era cunoscută în lumea literară luna februarie.

Cu siguranță că rațiunea alegerii acestei luni ca potrivită promovării cărții la sate era sezonul mort pentru agricultură, sezon în care țărani stăteau pe-acasă, cu mica lor gospodărie, ce mai rămăsese după colectivizare, iar femeile torceau în clacă sau puneau războiul în acțiune, să-și țeară lepedeie, ștergare și câte și mai câte.

Dar, dacă stăm să judecăm drept, și în perioada interbelică acțiunile aștristilor în Transilvania vizau și ele culturalizarea, educația...

Percepția pe care o am eu însă asupra „Lunii cărții la sate” (de pe la mijlocul deceniului opt) vine din întâlnirile literare care se făceau la sate, dar și în orașe, în luna februarie, când plecau în „campanii” grupuri de scriitori din Capitală în toată țara și, împreună cu scriitorii locali, organizau întâlniri cu cititorii. E adevărat că atunci Uniunea Scriitorilor avea bani și plătea scriitorilor astfel de deplasări și nici găștile literare nu se radicalizaseră încă foarte tare.

Am avut parte de astfel de întâlniri, încă din anii de liceu, iar debutul meu literar, într-un fel, e legat tot de o „lună a cărții la sate”, când, la Bistrița, la Casa de Cultură a Sindicatelor, veniseră Traian Lalescu (fiul marelui matematician Traian Lalescu), Vasile Netea (istoricul), Liviu Bratoloveanu, Valeriu Gorunescu, dar și bistrițenii Valentin Raus, Dumitru Andrașoni, Virgil Rațiu ș.a., și când Traian Lalescu îmi luase pentru „Îndrumătorul cultural”, la care era redactor, un poem, pe care, de altfel, l-a și publicat!

Mai apoi, am amintirea întâlnirilor din „Luna cărții la sate” care avea invitați scriitori clujeni, de la „Steaua”, „Tribuna”, pe care-i însoțeam și eu, „tânără speranță”, prin localități bistrițene: Năsăud, Coșbuc (Hordou), Rebreanu (Prislop), Reteag (unde era și Casa Memorială a folcloristului Ion Pop Reteganu), pe Bârgaie, ținuturile natale ale lui Aurel Rău, Ion Oarcășu, Dinu Flămând...

Ultimele „Luni ale cărții la sate” sunt ale perioadei vetriste, prin localități mureșene, de la Gurghiu la Răstolița, de la Reghin la Iernut, cu Mihai Sin, Cornel Moraru, Lazăr Lădăriu...

Peste „Luna cărții la sate” s-a pus, după 1990, batista ca pe țambal, ea fiind repudiată, dezavuată, respinsă, ca o grea moștenire a comunismului. Nimic mai fals și nimic mai ridicol decât să fie împinse manifestările lunii la sate în derizoriul ideologic al unor vremuri apuse, ori înspre marginea culturalului.

Pot mărturisii însă că nu există nici cea mai vagă undă de ideologie în manifestările acelea în care încercam să dialogăm despre literatură și lume în cămine culturale ori în case de cultură cu oameni care păreau mult mai interesați decât azi de literatură.

Încercările mele de a reabilita ideea de „lună a cărții la sate”, sub genericul „Poezia satului, satul poeziei”, nu au avut prea mult succes, nici la școli din mediul rural, nici la bibliotecile satești/comunale, cu mici și nesemnificative excepții.

De vină ar putea fi bibliotecarii, de cele mai multe ori înregimentați politic, puși să facă orice altceva decât promovarea lecturii, decât promovarea cărții, finanțarea bibliotecilor din mediul rural, neglijate fiind și achiziția de carte și, cu atât mai mult, organizarea de manifestări de susținere a culturii

scrie.

N-aș crede, refuz să cred, că la țară nu mai e interes pentru carte, că nu mai citesc nici cadrele didactice, nici elevii, nici intelectualii satelor, câți or mai fi, nici bătrânii satelor. Nu pot accepta că nu mai există nicio șansă și trebuie să ne consolăm, fatal, cu „asta-i situația”!

Nu cred că Uniunea Scriitorilor nu mai are combustie și nici mijloace pentru a reconsidera și a adapta la noile nevoi culturale resursa umană de care dispune.

Nu e de acceptat indiferența față de principalul destinatar al cărții, cititorul, oriunde s-ar afla acesta.

Mai sunt dascăli care întrețin cultul cărții, realizează ei înșiși cărți, în principal monografii, dar și beletristică. Mai sunt sate în care se organizează concursuri și festivaluri de poezie – îmi vine acum în minte Cicârlău, sat maramureșean care i-a avut oaspeți, de-a lungul timpului, pe mulți dintre cei mai importanți scriitori români contemporani.

Mai sunt sate prin care trec scriitori, mai ales pe acolo pe unde sunt case memoriale și unde se organizează tot felul de activități omagiale. Nu e oare prea puțin?

Nu intră oare la capitolul discriminări neglijarea unei categorii sociale, a unei geografii spirituale de scriitorimea română?

Dar bibliotecile județene, oare ele unde sunt? Oare nu ar fi primele care ar trebui să promoveze și scriitori și cartea? Fiindcă nu se pot duce în turnee scriitorii, de capul lor, fără să existe un organizator, o gazdă, care să antreneze pe cei pentru care cartea mai înseamnă ceva dincolo de categoria „manual”!

NICOLAE BĂCIUȚ

Foto: Imagini de la întâlniri literare de la Gurghiu (jos), Sighișoara (sus)

MIHAI EMINESCU – DESPRE GENIUL NAȚIONAL AL POPORULUI ROMÂN

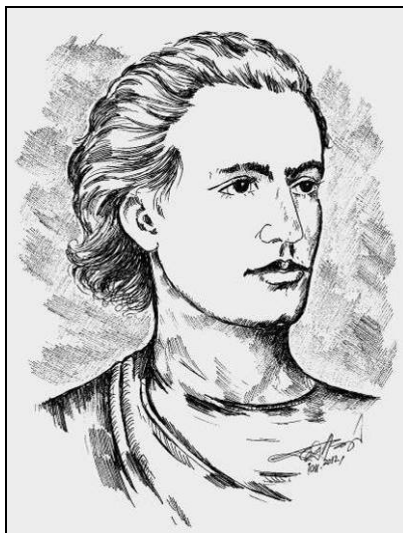
(I)

„Viteaz în războaie, muncitor și liniștit în timp de pace, apărător de adevăr, glumeț și senin, drept și bun la inimă ca un copil, poporul românesc nu e capabil nici de trădare, nici de infamie.”

(Mihai Eminescu, *Mss.* 2257, 415 v.)

1. În *Mss.* 2257, fila 58, Eminescu și-a notat cinci prelegeri publice pe care intenționa să le țină în Maramureș, lărgind astfel cu mult programul **Junimii**, în cadrul căreia, la 14 martie 1876, în sala Universității din Iași, poetul ținuse conferința **Influența austriacă asupra românilor din principate** (publicată în *Convorbiri literare*, X, nr. 5, 1 august, 1876, pp. 165-175). Prima dintre acestea poartă semnificativ titlul – **Geniul național**. N-a fost să fie ca această conferință să întâlnească auditorii maramureșeni, dar a fost să fie ca ea să formeze temeiurile celei mai ample și profunde gândiri românești, devenind o dominantă a scrierilor eminesciene referitoare la ființa istorică românească.

A fost dat gândirii românești ca, după o sută de ani de la explozia sa, să se întoarcă asupra-și și să lumineze un model al ființei din perspectivă și determinare românească. În 1987, prin **Sentimentul românesc al ființei**, Constantin Noica făcea vădit acest model, sub zodia zeilor noștri titulari, limba, Eminescu și Brâncuși. Și nu întâmplător, termenul mijlocitor din acest model, determinațiile, sau altfel spus, particularul (cu precarități cu tot) îi întâlnește pe cei doi gânditori sub același semn – al zestrei ontice – aflat în basmul **Tinerete fără bătrânețe și viață fără de moarte**. Este cel dintâi basm cules și editat de Ispirescu, despre a cărui valoare, Constantin Noica scrie „nu cunoaștem o altă operă în proză a **geniului românesc** (s.n.) care să aibă atâta miez, de la primul și ultimul gând, și o atât de riguroasă scriitură ori rostitură” (op. cit, pp. 112-113). Filosoful va fi silit să-l comenteze verset cu verset, spre a dezvălui din tâlcurile ființei, așa cum ele s-au depozitat în acest colț al lumii, rămânând să comunice cu geniu despre geniul poporului român.

Nu altfel, în ipostaza de „omul pururi tânăr”, i s-a revelat lui Eminescu. În *Timpul*, din 19 martie 1881, poetul scrie: „Între legendele noastre naționale e una (în colecția Ispirescu) de străveche origine desigur și de o mare adâncime. Un om primește de la ursită privilegiul vieții fără de moarte și tinereții fără îmbătrânire. Acesta trece pe lângă un oraș și întreabă pe un târgoveț, ce culegea mere într-o grădină, de când sta orașul acela? – De când lumea, răspunse omul culegând mai departe. Peste cinci sute de ani omul pururi tânăr trece iar prin acel loc, dar de oraș nici urmă. Un cioban singur își păștea oile, cântând din fluier. – De când s-a risipit orașul de aici? întreabă el. – Ce oraș?, i se răspunse. N-a fost niciodată, tot câmp limpede, bun de pășune a fost aici. – Într-alt rând, omul pururi tânăr găsi aci un codru mare și un cărbunar tăind lemne. – De când e codrul?, întreabă. – Da cine-l mai ține minte de cându-i? răspunse cărbunarul. Și, în sfârșit, peste alte cinci sute de ani, omul pururi tânăr regăsi iar un oraș mare. În piață larmă, trâmbițe, tobe, steaguri, veselie. – De când e orașul, întreabă el, unde-i pădurea, unde păstorul cu fluierul? – dar cine să-i răspundă la toate întrebările acestea? Fiecare în piață era preocupat de treburile lui proprii, de sine însuși, de ceea ce se petrecea împrejurul lui.” Mai departe, poetul amintește de călătoria inițială a acestuia. „Omul pururi tânăr, când trecuse pe lângă acest oraș, făptuise multe lucruri bune. Ciobanului (îi) răpeau tătarii din turmă și el a alungat tătarii, cărbunarului îi urlau lupii pe lângă casă, el a stârpit lupăriile, și-n

adevăr într-o piață a noului oraș, el văzu o statuă. – Eu sunt acela, zise el mulțimii demprejurul lui, dar toți râseră de el și nu-l credeau. La arhiva primăriei, stătea scris că fapta reprezentată prin statuă se petrecuse cu multe sute de ani înainte. – Dar eu sunt acela, zise el. Nu țineți voi minte că acum cinci sute de ani mă chema Dragomir și mă pusese Mircea Vodă singur în pustietatea aceasta plină de păduri, în mica cetățuie a Dâmboviței, de ținam piept tătarilor pe Ialomița? Și acum gălesc aci un oraș de două sute de mii de oameni? Dar cine să creadă că el e geniul neamului românesc, pururea având în minte trecutul întreg și de aceea neuitându-se de ceea ce vede acum? Ba, în mulțimea cea mare, iată că se găsi un moșneguț cu fața vicleană, cu ochii bulbucați și cam cepeleag la vorbă, care începu ceartă cu omul pururi tânăr, zicând «Ce vorbești tu? De când sunt eu există toate câte le vezi. Înainte de mine nu erau decât boieri și rumâni. Luminează-te și vei fi, voiește și vei putea. Eu am creat țara aceasta, înainte de mine nu era nimic». Omul pururi tânăr răsă, îi dete cu tifla moșneagului și se făcu nevăzut.” (M. E., *Opere XII*, p. 105).

Când aceleași forme în istorie sunt „repețite” cu „costume schimbate și cu alți actori”, mai spune poetul, „omul pururea tânăr, geniul neamului românesc” se află între noi, fie și în ipostaza sa de „nevăzut”, ca identitate și continuitate, ca memorie și reamintire a ființei istorice a poporului român. Se știe că „omul pururea tânăr”, după povestirea filosofului Constantin Noica, se ridică din „devenirea ca devenire”, a „relei înfinități”, cum ar fi zis Hegel, pentru a intra în „devenirea întru ființă”, a înfinității cele bune; se cunosc cele trei etape, hegeliene „cercuri” pentru a se împlini „cercul” cel mare, al rațiunii dialectice și, implicit, al **ființei** – pe acestea și basmul românesc le povestește ca tot atâtea locuri de încercare, de „desprinderi” (de „familie”, de „semenii omului” și de „natura însuflețită”) pentru a se ajunge la ființa cu „vremea uitată”. După înțelesurile dialectice, insul trebuie să „se desprindă” de „lumea mică”, de „lumea mare” și de amândouă →

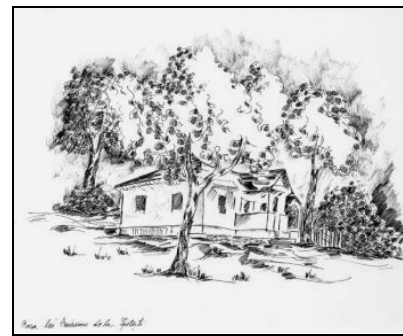
DUMITRU VELEA

Grafică de Constanța Abălașei-Donosă

la un loc, dar ultimul raport nu-l poate realiza decât prin saltul „determinațiilor reflexive”, pe care dialectica, într-un ceas preafericit, hegelian, al ei, ni le-a lăsat a le înțelege. Iar acest salt înseamnă, în basmul nostru, ieșirea din generalitatea, abstractitatea și amnezia ființei și întoarcerea la prima vibrație a devenirii, întoarcere care cată să fie altceva decât simplă întoarcere. Abia acum se vor vedea „precaritățile” ființării fără ființă și, din unghiul cunoașterii acestora, s-a putut emite cândva, de cel mai bătrân filosof, teza de cea mai mare importanță ontologică: „**Tot ceea ce este real este rațional și tot ceea ce este rațional este real**”, cu consecința: „**Adevărul nu e afară de istorie, el e în istorie**”. Teză și consecință consemnate – și devenindu-i axiale operei – de Eminescu încă de la Berlin (v. *Mss.* 2286). Pe „*omul pururea tânăr*”, în basmul nostru, l-a apucat „*un dor de tatăl său și de mumă-sa*”. Uitarea, proprie generalităților, se destramă și el înaintea spre lumea individualurilor, pe care cândva le părăsise, nu spre a le regăsi, ci spre a le recupera, prin cele două deschideri ale particularului. „*Cercul*” cel mare al cunoașterii se va suprapune cu cel al istoriei și din nesuprapunerea perfectă se vor evidenția dramaticele coliziuni, cu „*viclenii*” îndeosebi ale universalului, trădate când și când de istorie. Prin aceleași locuri, însă îmblânzite, are loc întoarcerea, în basm, dar în relatarea făcută de Eminescu – care raporta realitatea social-istorică la modelul ontologic –, locurile acestea s-au „dezîmblânzit” prin acțiunea, în mare parte, neobiectivată și neobiectualizată a negativului din istorie, datorită „*valurilor*” de subiectivisme, cărora li s-au adăugat, în timpii din urmă, faza formalismelor, ele neputându-și păstra memoria, identitatea, și scăpând de sub zodia universalului. De aceea, coliziunile, rupturile sunt mari și dureroase, particularului i-a slăbit forța dublei deschideri, iar individualul a fost desfigurat. Alienările au umplut aceste spații, chiar geniul uman, „*omul pururea tânăr*” a devenit o „*statuă*”, o simplă abstracțiune, generalizare și reprezentare de care nimeni nu-și mai aduce aminte, ci poate doar scrisul din arhiva primăriei. El a întâlnit peste tot un particular care nu ține, lipsit de posibilitatea de a se reindividualiza

prin universalizare. Omul acesta „*având în minte trecutul întreg*”, nu se uimea de contradicțiile întâlnite, ci și le făcea vădite pentru sine și pentru ceilalți, care, rămași sub zodia finitului cu relele ei limitări, nu puteau să le vadă. De nerecunoscut era, pentru ei, el care era sub zodia infinitului. „*Are omul un stăpân și acela este infinitul*”, zice undeva poetul. Dar, din perspectiva reamintirii geniului, stăpânul acesta se poate îmbuna, dând un infinit în act, rațiunea dialectică să devină rațiune istorică sau, mai degrabă, ceea istorică să devină dialectică.

2. Se știe, de la Hegel încoace, că apariția noului în istorie aduce „*întregul învăluit în simplitatea lui*”, adică, în „*temeiul lui general*”, adăugându-le contradicțiilor pe cale a se rezolva un set întreg de abstracțiuni, subiectivisme și, puțin mai târziu, faza formalismului. Aceasta se întâmplă într-o epocă postrevoluționară, de „*tranziție*”. Astfel își definea epoca Hegel și, la noi, tânărul Eminescu, încă din perioada vieneză, după cum mărturisește în scrisoarea din 6 februarie 1871, trimisă lui Negruzzi, despre dorința ca printr-un „*studiu de cultură*” să reușească să vină cu el însuși „*în clar asupra fenomenelor epocelor de tranziție în genere și asupra mizeriilor generațiunii prezente în parte*.” (M. E., *Opere complete*, 1914, p. 648). Epoca aceasta de tranziție, tensionată de contradicții până la a obtura chiar „*miezul*” desfășurării, cu un formalism și subiectivism de „*partizi*”, este cercetată, analizată cu minuțiozitate și descrisă în culori, uneori tari, de poet, pentru a i se pune cel puțin diagnosticul exact. Pentru recuperarea procesualității, a liniei istorice de dezvoltare în și prin care noul să se înscrie, Eminescu pune în fața acestei realități social-istorice disoluate, acestor determinații cuprinse de precaritate, imaginea **geniului național al poporului**. Poetul aduce în epocă, la nivelul cel puțin al **intelectului abstract**, în prima fază, necesitatea de a pune în lumină momentul prim, al **identității dintre geniu și popor** (în sensul larg național). Și aceasta se deconspiră în faza originară a unui popor. Metodologic, spre a pătrunde la rădăcina lucrurilor, Eminescu execută o surprinzătoare răsturnare dialectică. Deseori în filozofie s-a spus, de la un

urmaș al lui Hegel încoace, că „*anatomia omului oferă o cheie pentru înțelegerea anatomiei maimuței*”; și pentru Eminescu, anatomia prezentului îi oferă o cheie pentru înțelegerea trecutului. **Structura** va releva **geneza**, dar geneza, în același timp, va judeca structura. „*Toată istoria unui popor – în orice privire – e înmagazinată în prezentul lui – scrie poetul – și toate calitățile și defectele lui sunt dezvoltări ale unui și același sămbure. Mutând cireșul sub zonele cele mai deosebite, el se va modifica, însă tot cireș o să rămână, și numai altoii înoculați în trunchiul lui vor da alte frunze, alte roade.*” (M. E., *Opere XI*, p. 157).

Dar procesul de reducere, firește prin structură, la „*germenele primitiv*” este foarte greu. Încă de la începuturi, pe când însoțea trupa lui Pascaly și traducea hegelianul tratat al lui Röscher, **Arta reprezentării dramatice dezvoltată științific și în legătura ei organică**, Eminescu și-a notat ca o lege dialectică a studierii istoriei și, mai ales, a descifrării „*labirintului*” acesteia, exigența națională: studierea prin acea coliziune dintre „*împrejurările dinafară*” și „*individualitatea caracteristică a poporului însuși*”.

Descifrarea acestui raport, mereu în mișcare, constituie „*călăuza în labirintul istoriei*”. Dar aceste mișcări, „*combinări*” ale împrejurărilor și întâmplărilor trebuie să fie „*organice și conforme cu individualitatea însăși*”. Și, cu o lapidară formulare, poetul scrie mai departe: „*O recepțiune fără ca partea caracterizatoare a faptelor să fie individualitatea națională nici nu se poate cugeta măcar.*” (*Mss.* 2254, 434).

Casa de la Ipotești. Grafică de Constanța Abălașei-Donosă

A dat alarma

Ce-mi atrage atât mintea spre rău?
Cineva ar trebui să mă recunoască,
poate tu. Poate lumina
aia slabă. Nu? Plecat până la poartă,
cineva
l-a doborât cu o lovitură de măciucă și
i-a băut sângele – o
cană, nu mai mult, l-a crestat la gât...
Umblă cu capul spart, nu i se mai
închide rana, nu înțelege –
eu vă recunosc, voi de ce nu mă
recunoașteți?
Sunt un factor de răcire?
A intrat într-o ceață neagră cu sclipiri
verzi, de unde
i se pare cunoscută? Ține în mână o
felie de pâine neagră unsă cu magiun:
mușcați, e pâine
cu magiun din pâinea mea cu magiun.
El
e cel care a dat alarma, văzând primul
flăcări. Flăcări
uriae ieșite din turlele bisericii din
sat, de pe deal, se înroșise cerul de
atâtea flăcări, a
sărit tot satul – dar nu erau flăcări-
flăcări,
nici foc-foc, „a fost o
iluzie optică, un eveniment inexplicabil
pentru toți”.
Maica Domnului i-a apărut atunci
numai
lui, însă: i-a spus că
lumea trebuie să se pregătească. A
plecat să o conducă pe
Maica Domnului la poartă și atunci
a fost lovit în cap, crestat la gât și i s-a
băut sângele, o
cană. Dar și-a revenit
repede. Motiv pentru care a fost trimis
să pască porcii.

Cum e scris, așa va fi

mă ard obraji, îmi cauți sursa de
energie, aici nu, aici
nu, ar trebui să-mi smulgi inima
întâi, să faci scurtcircuit, după care să-
mi sucești
gâtul și să spui că: s-a încurcat în
poartă
cu gâtul...

Cine știe ce e în capul tău, îmi spui:
recunoscând
că nu degeaba mă ard obraji –
viziunea s-a schimbat. Cum e scris, așa
va fi. A fost

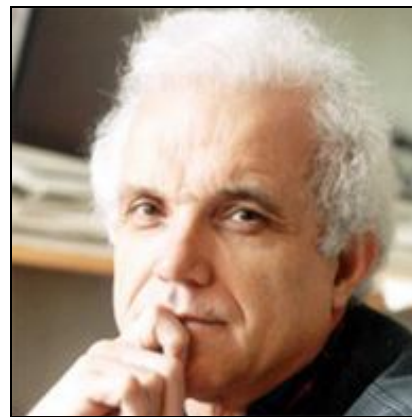
recalculată orbita asteroidului SG 344,
care la 21 decembrie 2030 va lovi
Pământul, câți ani vei
avea tu atunci? 80, e
clar, nu mai prinzi spectacolul... Ești
bolnav.

Am buzunarele pline de găze
și gârgăuni, adunate din ierburi, care
mișcă: mă
excită – pe tine, nu? Recunoaște
că asta simți! Nu
te apropia de mine! Îmi deschizi odată
cartea aia deasupra
capului?

Aștept aprobare

Mă afund în interiorul meu, îngheț de
frig, dărdăi,
pe zi ce trece mi se încetinesc
mișcările,
nu mai am niciun motiv să
ies la suprafață. Mă rad, mă îmbrac
frumos, nimeni nu
bănuiește cât de departe am ajuns.
Totul devenind anevoios de la o
vârstă... N-am
noroc să mă mai bucur de nimic, se
apropie stația. Aici mă așteaptă o mică
alinare. O țigancă:
faceți magie neagră? Hai, conașule,
trezește-te. Aici e? În jur, basmale
turcești, legate la
colțuri, lumânări aprinse, un lacăt
deșurubat, fese dezgolite, pulbere,
întunecime. Ce caut eu
la tine? Ai plătit să-ți dezleg de iubire,
că nu mai vrei să auzi de... unde e,
caută printre hârtii
scrise, parcă ar fi pomelnice, păi și noi
facem
ce face popa... cum o cheamă? Astea
sunt pentru morți, astea
sunt pentru vii... „Iubirea are un
caracter
ondulatoriu”. Da? Ești o țigancă
inteligentă. Ți-am citit
gândurile, conașule.

Mestec, absent, grăunțe înmuiate în
vin. Una câte una amintirile își
dau duhul și putrezesc. Îmi faci cu
ochiul. Ura! Mă văd întins în pat.
Plutesc
la doi metri deasupra mea. Acum mor
de cald,
nu mă mai afund, acum mă înalț. Și tot
așa, până prind un

moment de trecere, aștept aprobare.

Până când să te caut

Întoarce foaia: suntem diferite forme de
gând. Aici, unde
se întâlnesc picioarele, acolo e și
capul? Unde se întâlnesc picioarele e
liziera de salcâmi
înfloriți – e o fotografie de la
2.000 de metri înălțime, făcută de mine
din perioada
când aveam aripi. Frumoasă femeie,
nu? Forța gravitațională a acționat
asupra cartilajilor.

Stă cu ochii în gol, cu albumul pe
genunchi – Doamne,
te-am iubit ca un nebun, dar acum
n-a mai rămas nimic: pista de decolare
este plină de scaieți
și spini, nu-mi
mai fac iluzii, nu mai am niciun avânt.
Chiar
nimic nu mai merită? Cât
te-am iubit, am zburat în sus și-n jos,
mi-am rupt
gâtul și am luat-o de la capăt. Azi ar
trebui
să-mi exprim ura. Că

am îmbătrânit, încetul cu încetul, nici
n-am simțit,
m-ai integrat în visul
tău, m-ai căsătorit cu o femeie care m-a
iubit, mi-a
făcut un copil și am intrat în linie
dreaptă, pierzând
șirul: după moarte o să-mi revină
avântul? Până
când să te caut, Doamne?

Stă pe prispă și stinge trei cărbuni în
apă...

LIVIU IOAN STOICIU

Rolul scriitorului în formarea spiritualității de mâine

Isabela Vasiliu-Scraba despre spiritualitatea culturii românești

Isabela Vasiliu-Scraba (scriitor, eseist și filozof din București) – în cadrul Festivalului „Avangarda XXII”, ediția a XI-a, Bacău 27-29 septembrie 2012 –, a vorbit pe 28 septembrie 2012 liceenilor de la Colegiul Tehnic de Comunicații „Nicolae Vasilescu Karpen” din Bacău, analizând aspecte importante ale impactului spiritualității culturii românești și a creațiilor literare universale asupra cititorilor. Ea a atins problema școlii filozofice românești inițiate de Nae Ionescu și a modelului „Noica”, destăinuind totodată bucuria lecturii unui volum scris prin 1946 de Părintele Arsenie Boca (1910-28 nov. 1989) și apărut în 2009 („Omul, zidire de mare preț”, Ed. Credința strămoșească, M-rea Petru Vodă). În răspunsurile date unor întrebări puse de elevi, cunoscuta eseistă a mai relevat virtutea formativă a operelor scriitorilor anticomuniști din exilul interior și exterior (Lucian Blaga, Radu Gyr, Vintilă Horia, Mircea Eliade, Horia Stamatu ș.a.). Iată ce spunea liceenilor Isabela Vasiliu-Scraba, „în calitate de invitat de onoare” (Victor Munteanu, directorul Festivalului) la Colocviul „Rolul scriitorului în formarea spiritualității de mâine”. Între paranteze drepte sunt trecute completări și clarificări ulterioare ale Isabelei Vasiliu-Scraba.

I.V.S. (Isabela Vasiliu-Scraba): Eu am fost foarte îndelungată vreme elevă, în sensul că am tot studiat la viața mea vreo douăzeci și doi de ani: doisprezece până la facultate, cinci la Politehnică și după 33 de ani încă vreo cinci ani am studiat limbi străine. Când eram în școală, mi-a făcut mare plăcere să învăț. Asta nu însemna că învățam prea mult acasă. Citeam repede în pauză lecția ca s-o știu dacă mă întreabă și eram foarte atentă la oră. Cu sistemul acesta, fără să învăț prea mult, reușeam să fiu premiantă în fiecare an, în toate cele douăsprezece clase. După aceea am făcut Politehnica, pentru că eram foarte bună la matematică. Am văzut că sunteți un liceu cu profil tehnic. Ei bine, aș fi fost și eu cumva pe profil tehnic, dacă nu aș fi trădat meseria de inginer pentru pasiunea pentru filozofie. [În liceu fiind], eu am prins anul –

revoluționar, să-i zicem –, când în manuale s-a introdus Lucian Blaga. Până atunci, până în anul 1969-1970, Blaga nu existase. Și a fost introdus în manualul de literatură română abia când ajunsesem eu în ultimul an de liceu.

V.M. (Victor Munteanu, moderator): Să vorbim un pic mai scurt.

I.V.S.: Am terminat facultatea. După aceea, am fost cinci ani ingineră și după aceea m-am apucat iarăși să învăț. Ce s-a întâmplat? Fiind un spirit critic, nu acceptam ceea ce nu puteam să controlez. Îmi plăcea filozofia, dar nu-mi plăceau antologiile de filozofie. Nu-mi plăcea să mi se rupă aleatoriu dintr-o carte o bucată și să mi se dea ca atare. Știam că ruperea din context este deformantă. Pe un filozof trebuie să-l citești așa cum îți prezintă el ideile, nu cum crede altul că a înțeles din ce-a citit. Și atunci, pe la 33 de ani, m-am apucat să învăț vreo cinci limbi străine, să pot citi filozofie în original. O să vedeți pe internet, pe un site al meu, o poză de-a mea din tinerețe. Este de la 33 de ani când m-am apucat să învăț germana, italiana, spaniola, greaca veche și latina. Dlui Victor Munteanu, organizatorul Festivalului, îi trimisese o înregistrare video de anul acesta de la Universitatea „1 Dec. 1918” din Alba Iulia să vadă nu numai poza mea de dicționar, ci și cum arăt în contemporaneitate. Noi, scriitorii, ne putem permite să avem „poze de dicționar”. Ziariștii nu. Și, vă spuneam că, la mine, din pricina studiului limbilor străine, perioada de studii s-a extins ceva mai mult. [Cam până la schimbarea de regim din decembrie 1989, când, în fine, am putut și eu să public întâi prin revistele de cultură, apoi în volum ce scrisesem despre filozofia lui Noica. Așa a apărut în 1992 prima carte dedicată gândirii acestui mare filozof român].

V.M.: Dar trebuie să discutăm, să avem un dialog, totuși. Să nu monologăm. Am să vă citesc și eu o poezie. După care trecem propriu-zis la dialog... (înregistrare lipsă).

Întrebare din public: Ce să citim?

I.V.S.: Schopenhauer (pe care un român cunoscător de franceză și germană l-a introdus în cultura franceză la îndemnul lui Titu Maiorescu – e vorba de Zizin Cantacuzino) avea următoarea remarcă, ironică, desigur: „Unii consideră cărțile precum ouăle: bune numai când sunt proaspete”. Ei bine, această mică observație a unui filozof ne arată importanța scriitorilor care s-au impus în cultura universală de-a lungul timpului. Ce să citim? Să-i citim pe contemporani, dar să nu-l uităm pe Platon și să nu uităm să citim cărți din școala filozofică românească inițiată de Nae Ionescu. Adică să nu uităm să-i citim pe Mircea Eliade și pe Noica, doi dintre marii săi discipoli. Noica a fost singurul filozof din școala lui Nae Ionescu, școala „trăiristă” cum s-a numit ea, care a reușit să răzbească peste piedicile puse gândirii autentice în perioada tiraniei ideologice materialiste. Noica își dăduse în '40 o teză de doctorat intitulată „Schiță pentru istoria lui cum e cu puțință ceva nou”. Ei bine, în acest simplu titlu este conținut, așa, *in nuce* (în sâmbure), întreg kantianismul. Im. Kant se întrebase cum este posibil să aduci ceva nou pe lume, pentru că judecățile, prin →

VICTOR MUNTEANU

natura lor, sunt tautologice. De aceea s-a și spus că în domeniul logicii nu s-a adus nimic nou de la Aristotel încoace. Dar Noica, în teza sa, a pus un element în plus: procesualitatea de sorginte hegeliană.

V.M.: Problema era ce destin are literatura.

I.V.S.: Destinul literaturii este să fie citită. Să existe o înclinație spre cultură, spre cartea care nu trebuie să fie neapărat scrisă de autori contemporani. Dacă îl citești, să zicem, pe Platon, înseamnă că aveți o deschidere spre valorile literaturii universale. Platon are niște dialoguri superbe. Dacă îl citești pe Nae Ionescu, vă deschideți la minte, fiindcă el are o minte cu o gândire filozofică nemaipomenită, care i-a impresionat și pe nemți [la München și-a dat doctoratul]. A fost un profesor de română la Bochum, Cicerone Poghir, care prin anii șaptezeci discutasă în Germania cu foști colegi de-ai lui Nae Ionescu, încă impresionați, după atâta timp, de mintea filozofică a acestuia.

V.M.: Bine, dacă îmi dați voie, părerea mea ar fi... (înregistrare lipsă)

I.V.S.: Latinii ziceau: „quod capita tot sensu” (câte capete, atâtea păreri).

Întrebare: Cum alegem cărțile?

I.V.S.: O carte se prezintă singură în felul următor. Acesta este un lucru pe care-l spunea și Mircea Vulcănescu studenților săi. Titlul, dacă e bine pus, ar trebui să ne dea o idee pe scurt despre conținutul cărții. A doua mișcare este să citim cuprinsul. Dacă e bine alcătuit, ar trebui să ne dea indicații suplimentare asupra conținutului ideatic al cărții.

V.M.: Hai să facem...

Profesoara de română de la Colegiul „N. Vasilescu Karpen”: E interesant ce spune!

V.M.: E foarte interesant ce spune, dar mai mult de două minute n-avem timp pentru răspunsuri.

I.V.S.: În privința cărților să știți că fiecare vârstă își are capacitatea ei de a simpatiza cu un anume autor. Noi suntem o generație care am avut norocul extraordinar să-l avem pe Noica. Constantin Noica era ceva cu totul aparte, pentru că reprezenta un model de gândire filozofică autentică. Și în momentul în care ai un model, nu mai trebuie să cauți la întâmplare. Pentru că Noica era și un pedagog extraordinar: te trimitea, prin cărțile lui, să citești filozofie de cea mai bună calitate. Te îndruma, chiar numai citindu-i cărțile. La el era mai greu de ajuns, pentru că Noica era foarte bine păzit de Securitate. Eu am încercat să mă duc în vizită la Noica în 1986. Se tot povestește cum unii s-au dus la el la Păltiniș. În general, cine se ducea și chiar ajungea de mai multe ori la Noica, se cam ducea cu voie de la stăpânire. Eu nu aveam voie de la stăpânire. N-am întrebat pe nimeni și m-am dus în august 1986 la Păltiniș. Acolo nu mi s-a dat voie să-l vizitez. Am fost pur și simplu indusă în eroare. Mi s-a spus că filozoful nu este în stațiune, nu e la Păltiniș. Or, el era acolo [vizitat în august 1986 de Monica Pillat]. Dar am avut cărțile lui Noica și le-am putut citi. Etapa „Noica” [v. vol. I.V.S., *Filosofia lui Noica, între fantasmă și luciditate*, 1992] a fost o etapă de pe la treizeci de ani. [Pe la patruzeci a urmat etapa „Platon”, v. vol. I.V.S., *Mistica Platonica*, 1999, și ea datorită influenței lui Noica, urmată de etapa „Nae Ionescu”, v. vol.: I.V.S., *Metafizica lui Nae Ionescu în unica și în dubla ei înfățișare*, 2000 și vol.: I.V.S., *În labirintul rășfrângerilor. Nae Ionescu prin*

discipolii săi: Petre Țuțea, Cioran, Noica, M. Eliade, M. Vulcănescu și Vasile Băncilă, 2000, și de etapa „Mircea Vulcănescu”]. Ei bine, acum trei ani mi s-a întâmplat ceva care nu mi s-a mai întâmplat nicicând: să citesc o carte care să-mi placă atât de tare încât de teamă că o „mănânc” pe toată, că o citesc și se termină, am închis-o repede [după câteva zeci de pagini]. Cartea asta – *Omul, zidire de mare preț*, Ed. Credința strămoșească, M-reă Petru Vodă, 2009 –, cuprindea în ea explicații ale Bibliei făcute de Părintele Arsenie Boca prin anii 1946-1947. Probabil că dumneavoastră știți de reînvierea duhovnicească din acea perioadă de la Sâmbăta de Sus [la ea face referire D. Stăniloae în prefețele primelor patru volume din *Filocalia* tipărite la Sibiu între 1946 și 1948]. Stareț la Sâmbăta de Sus (la Mănăstirea Brâncoveanu) era pe atunci Părinte Arsenie Boca [v. art. I.V.S., *Moartea martirică a Părintelui Arsenie Boca* http://www.centrul-cultural-pitești.ro/index.php?option=com_content&view=article&id=3274:polemice&catid=311:revista-arghies-2010&Itemid=112 sau <https://melidonium.wordpress.com/2012/07/02/moartea-martirica-a-parintelui-arsenie-boca-un-adevar-ascuns/> și video de la Centenarul Arsenie Boca, la Sâmbăta de Sus <http://www.youtube.com/watch?v=Zi0EOBC1HIY>; v. art. I.V.S., *Legile Părintelui Arsenie Boca, legile veacului viitor* <http://www.revistanoinu.com/Legile-parintelui-Arsenie-Boca-legile-veacului-viitor.html>; v. art. I.V.S., *Miracolul Bisericii de la Dragănescu* <http://danielroxin.blogspot.ro/2011/02/miracolul-bisericii-de-la-draganescu-si.html>; v. art. I.V.S., *Mircea Eliade și Părintele Arsenie Boca despre ieșirea din timp* (ref. la M.Eliade, *Noaptea de Sânziene*) http://www2.nord-literar.ro/index.php?Option=com_content&task=view&id=998&Itemid=9; video Pitești Mircea Eliade și Părintele Arsenie Boca <http://www.youtube.com/watch?v=GUvdVrPmFbs&feature=plcp>] la care veneau studenți și tineri liceeni să le deslușească Biblia. Dar nu veneau numai ei. Venea și Casa Regală, Branul fiind aproape. Acolo era Domnița Ileana [care avea să devină Maica Alexandra, v. video despre Domnița Ileana din 18 mai 2012 de la Univ. din Alba Iulia http://www.youtube.com/watch?v=w0O_gLroSCk]. Principesa Ileana îl invita pe faimosul stareț la Castelul Bran, unde mai invita universitari bucureșteni să țină prelegeri. Cartea asta a Părintelui Arsenie Boca m-a impresionat nespus, fără să știu nimic de autorul ei. Apoi am încercat să aflu cine e autorul. Dacă o carte te impresionează în mod deosebit, vrei să știi câte ceva și despre autorul ei. Așa am aflat că Părintele Arsenie Boca a fost un ieromonah foarte cult, care avea trei licențe: la muzică, la Belle Arte și la Teologie. Exista prin 1935 la București o Academie de Muzică Religioasă [înființată în 1928; în 1935 profesor de armonie era compozitorul Paul Constantinescu; în 1942, a fost mutată la Conservator, apoi a fost desființată de ocupantul sovietic]. Și mai era o facultate pe care Părintele Arsenie Boca o urmăsea, fără a-și da licența: medicina. Ce m-a impresionat în cartea acestui călugăr de vocație, sporit duhovnicește la Muntele Athos? Nu numai „harisma cunoașterii”, dar și că urmărea cursurile celor mai mari filozofi români. Făcuse filozofie cu Nae Ionescu și cu Mircea Eliade. Asta se vedea din economia expunerii sale și din subtilitatea unor pasaje. Apare într-o declarație [de după una dintre arestările acestui călugăr nevinovat] că el urmărea în reviste →

articolele lui Mircea Eliade despre mistica indiană, fiind interesat de mistică [urmasa și cursurile de mistică ale teologului Nichifor Crainic]. În vremea noastră, spiritualitatea modernă caută în permanență și cu tot dinadinsul noutatea [într-un domeniu în care „noul” e mereu „vechiul” repus în circulație].

V.M.: Au trecut două minute...

Întrebare din public: Ce ne puteți spune despre Radu Gyr?

V.M.: A fost un fascist!

I.V.S.: În România n-a fost fascism. Fascismul a fost în Italia! Dacă vrem să știm ce a fost în România interbelică ne ducem la contemporani. La contemporanii isteți. Ne ducem la Mircea Eliade și vedem ce scrie el că a fost în România interbelică. Și Eliade spune așa (citez din memorie): „A existat o sectă mistică condusă de Codreanu prin care s-a încercat o înbunătățire în plan moral a tineretului din vremea respectivă”. Filozofii sunt foarte atenți cu sensul termenilor pe care îi folosesc. Literații, nu! Există o ziaristică de stânga foarte agresivă care pune în paranteză adevărata istorie a unei țări. La noi, ziaristica de stânga a fost tot timpul condusă de mercenarii ocupantului sovietic de după 1944. Noi știm foarte bine că aici primele regimuri de după 23 august 1944 au fost niște regimuri în care s-a selectat pătura conducătoare după criterii etnice. Iar între timp, românii au fost băgați în pușcării politice la nivel de milioane [v. Monumentul victimelor gulagului comunist, Chêne-Bourg, Elveția]. Dar să ne întoarcem la problema „noului”. Inovația pe care oricine crede că o face, o face numai când a ajuns un foarte bun specialist în domeniu, când și-a însușit bine ce-au scris înaintașii. Fiindcă nici în cultură, nici în alt domeniu, nu poți fi bun, nu poți ajunge bun dacă te situezi în afara înaintașilor. În materie de literatură, trebuie să știți că este o republică desăvârșită, o democrație cum nu există în politică. Nimeni nu „desființează” pe nimeni: Există poetul Victor Munteanu, există poetul Bacovia. Fiecare își are opera lui, fiecare își are cititorii lui. Sunt unii care îl preferă pe Blaga în locul lui Bacovia. Sau îl preferă pe Radu Gyr. Este o perfectă democrație, o republică a literelor în care nu se desființează, nu se omoară, nu dispar [opere sau autori, așa cum a urmărit jumătate de secol cenzura comunistă]. Toată lumea construiește și pune alături.

Întrebare: Cum alegem ce să citim?

I.V.S.: Este foarte ușor să vă descurcați [în oferta de carte]. De pildă, știți că a existat o școală românească de filozofie. Știți că în perioada interbelică cel mai faimos filozof din București era Nae Ionescu. Și că el a avut niște discipoli grozavi de faimoși, printre care Noica, pe care generația noastră a apucat să-l prindă. Eliade a fost iarăși unul dintre faimoșii discipoli ai profesorului Nae Ionescu, la fel Mircea Vulcănescu [v. art. I.V.S., *Mircea Vulcănescu și alți cărturari martiri ai temnițelor*, <http://www.asymetria.org/modules.php?name=News&file=article&sid=1104>]. Apoi Horia Stamatu (1912-1989), poet și eseist de o subtilă gândire filozofică. Stamatu scria că a avut în viața sa parte de niște modele extraordinare. Pentru el, Mircea Vulcănescu (cel care a fost asasinat în închisoare, v. video din 25 nov. 2011, Tecuci, Colocviul Mircea Vulcănescu, <http://www.youtube.com/watch?v=6kuhSDAnVQ>) și Nae Ionescu fuseseră modele

formative. Acesta este rolul filozofilor și scriitorilor adevărați. Ei te pot forma. Nu numai că îți deschid mintea, dar te pot forma și în plan cultural. Filozoful Lucian Blaga este un scriitor cu totul aparte, pentru că el acoperă practic întreg domeniul culturii: este un poet extraordinar, un filozof extraordinar; el a scris o dramaturgie cu niște versuri extraordinare. La el nu numai ideea care e pusă pe scenă contează, ci și limba în care își exprimă ideile. Blaga scrie formidabil. Limba lui Blaga este absolut extraordinară. Opera lui formează un întreg univers. Noica spunea ceva asemănător despre poetul, eseistul și filozoful George Uscătescu [mai apropiat de noi prin perioada în care a scris și a trăit].

V.M.: Și ca proză, ce proză recomandați?

I.V.S.: Au existat români care au realizat [în exil fiind] o „globalizare” a literaturii românești. Unul din ei este prozatorul Vintilă Horia [v. art. I.V.S., *Vintilă Horia exilat*, în rev. Argeș, iul. 2010, pe internet la http://www.centrul-cultural-pitesti.ro/index.php?option=com_content&view=article&id=3025:polemice&catid=297:revista-arges-iulie-2010&Itemid=112 precum și art. I.V.S., *Vintila Horia ca istoric al filozofiei*, <http://www.isabelavs.go.ro/Articole/IsabelaVintilaHoriaIstorie2.htm>]. (Bine era și George Uscătescu, scriitor român și spaniol... și, mai ales, Mircea Eliade etc.). *Dumnezeu s-a născut în exil* este o carte care a luat premiul Academiei franceze, pe care l-a primit cândva și Marcel Proust. În eseistica sa filozofică, Vintilă Horia spunea tinerilor să îndrăznească să pună la îndoială „adevărurile” aflate de pe canalele mass-media. El mai scria că „spiritul timpului” îndeamnă la „somm”, la amorțirea controlului critic. Vintilă Horia a fost profesor universitar la Madrid și în Argentina (v. înregistrarea mea despre V. Horia la lansarea volumului *Contra naturam*, <http://www.youtube.com/watch?v=-fk9Q9HL5II>). Fiind premiat de Academia franceză și scriind într-o limbă franceză foarte frumoasă o mulțime de cărți apărute în Franța, el este considerat scriitor francez. De fapt, el era un scriitor care acoperea imperial trei culturi: română, franceză și spaniolă, unde era o prezență remarcabilă nu numai ca prozator, istoric literar și eseist, dar și ca ziarist ce avea rubrici la reviste faimoase. În cultura română interbelică se formase cu profesorii cei mai mari pe care i-a avut învățământul universitar românesc în filozofie și litere. [Din Occident, a colaborat permanent la revistele românilor din Franța, Germania, SUA etc., trimițându-și articolele din Italia, din Franța, din America de Sud sau din Spania, din toate țările pe unde era invitat să țină prelegeri. În R.P.R. și în R.S.R., Vintilă Horia a fost un scriitor absolut interzis de cenzura comunistă]. Există o expresie americană: „a gândi în afara cutiei”. La interviuri se punctează bine: Ce face? Repetă ce a auzit? Este deformat într-o anumită direcție? Sau gândește pe cont propriu? Ultima indică gândirea „în afara cutiei”. Dar ca să gândești pe cont propriu, trebuiești niște lecturi formative, e nevoie de un interes particular pentru anumite scriitori. Noica spunea: „Nu citiți cărți! Citiți autori!”.

ISABELA VASILIU-SCRABA
28 sept.2012

Sursa: <http://isabelavs.blogspot.com>

Dincolo de textele lui... I.L. Caragiale...

Motto: „While the reader is receptive, while he is being acted upon by what he is reading, he is at the same time origination, vigorously acting on the product, according to the color and capacity of his own mind.”

(John F. Genung, *Practical Elements of Rhetoric*)

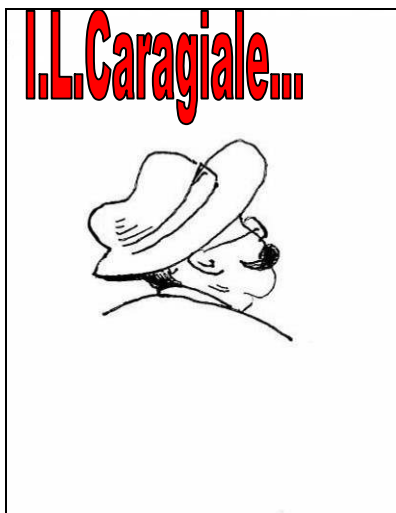
Intenția de a orienta acest demers exegetic spre una dintre instanțele comunicării – *cititorul* – presupune un proces de reducere a tot ceea ce știm despre fenomenul literar la funcția sa de sublimare a experienței individuale trăite de scriitor, de oglindire a propriului destin, de extrapolare și asupra vieții celorlalți, devenind o reflectare a evoluției umane. Vorbind de însemnătatea unei alegeri perfecte a materialului specific literaturii, Noica susținea că întotdeauna „**cuvântul**, odată scris, tulbură ordinea lumii, pe care o refacă, atrăgând după sine anumite consecințe” care, firește, îl vizează pe receptor.

Acesta se poate apropia de textul literar în diferite moduri și grade. Distingem astfel mai multe tipuri de lectură: pe de-o parte, superficială/pasivă sau profundă/participativă, iar pe de altă parte, pură sau impură.

Lectura superficială/pasivă se limitează la vizualizarea informațiilor din domeniul cognitiv, păstrând o rezervă afectivă față de universul ficțional. Evident, o astfel de apropiere față de respectiva scriere va îngusta percepția cititorului asupra mesajului transmis de artist. În schimb, **a citi profund** presupune a contempla, „a observa detaliile și a le mângâia, a aduna cu grijă razele jucăuse ale soarelui cărții, apelând în final la raza de lună a generalizării”. Această definiție metaforică a *lecturii participative* formulată de Vladimir Nabokov se referă de fapt la trăirea de către cititor odată cu personajele inventate de scriitori, a le raporta la propria persoană, a interacționa – în sens pozitiv sau negativ – cu eroii creați, în măsura în care îi devin acestuia preferați ori detestați; de asemenea, înseamnă a acționa în viitor similar ori diferit – prin raportare la modelele oferite de textul literar –, a medita la semnificațiile interiorizate retrăind mental și sensibil frumosul, exemplarul sau, dimpotrivă, urâtul, dizgrațiosul. O astfel de lectură se întoarce către artist, îmbogățit la rândul lui de calitatea percepției ce revelează orizonturi noi în plan spiritual. Este un tip de lectură prin care cititorul înțelege atitudinea de contemplație a autorului în raport cu unele destine individuale, destine pe care le raportează la sine, dezvoltându-se el însuși din seva lor.

În ceea ce privește **lectura impură**, aceasta constă în receptarea mesajului literar din perspectiva unor specialiști – critici literari, teoreticieni ai literaturii –, ceea ce limitează imaginația cititorului, încurajându-l la o „lenă mentală”, lipsindu-l de beneficiul de a se antrena intelectual căutând semnificațiile textului în funcție de propria structură spirituală.

Lectura pură este cea nealterată de intervenția unei exegeze, provocându-l pe cititor la o interpretare individuală; determină cu siguranță dezvoltarea imaginației acestuia și a calității sale de receptor experimentat.

Scopul acestui studiu este de a încerca o aplicare a teoriei receptării asupra operei epice și dramatice scrise de I.L. Caragiale, atât pe un eșantion de lectori adulți nespecializați, cât și pe unul de lectori adolescenți, în calitate de elevi de liceu. În acest sens, în urma lecturii „pure”, lipsite de interpretarea unui exeget, a comediilor, momentelor, schițelor și nuvelor caragialiene, am adresat un set de întrebări celor două categorii de cititori, pentru a observa consecințele spontane ale contactului nemijlocit cu textul scris.

Pentru adulți:

- Numește gânduri și sentimente declanșate de textele citite.
- Identifică eventuale aspecte plictisitoare din cadrul acestora.
- Amintește cel puțin un element care ți-a menținut interesul pe parcursul lecturii.
- Observă în ce fel te-a îmbogățit lectura acestor texte.
- Numește punctul lor forte din perspectivă proprie.
- Decide dacă te identifice cu vreun personaj.
- Încearcă să asemeni unul din personaje cu o persoană cunoscută.
- Conștientizează dacă ai dori să mai citești un volum de schițe, nuvele sau dramaturgie cu același tip de personaje.
- Stabilește ce probleme de viață a pus autorul.
- Observă în ce măsură te-a ajutat lectura cărții să devii un adevărat un cititor.
- Definește printr-un singur cuvânt categoria personajelor reprezentate.

Pentru adolescenți:

- Conștientizează ce ți-a plăcut/nu ți-a plăcut la această carte și de ce.
- Precizează dacă ai fost nerăbdător/nerăbdătoare să afli finalul fiecărui text; în caz afirmativ, motivează răspunsul.
- Identifică eventuale aspecte plictisitoare din cadrul acestora.
- Amintește cel puțin un element care ți-a menținut interesul pe parcursul lecturii.
- Selectează o semnificație desprinsă din aceste texte.
- Numește punctul lor forte din perspectivă proprie.
- Decide dacă te identifice cu vreun personaj.
- Încearcă să asemeni unul din personaje cu o persoană cunoscută.
- Conștientizează dacă ai dori să mai citești un volum de schițe, nuvele sau dramaturgie cu același tip de personaje.
- Observă ce dificultăți ai avut în timpul acestei lecturi.
- Observă în ce măsură te-a ajutat lectura cărții să devii un adevărat un cititor.

12. -Definește printr-un singur cuvânt categoria personajelor reprezentate.

Dacă eșantionul de adulți a receptat textele citite drept forme de manifestare a dezaprobării scriitorului față de anumite tipuri umane contemporane lui, tipuri ce se regăsesc și în prezent, în schimb, adolescenții au surprins exclusiv latura comică – apreciată de altfel drept punct forte al majorității scrierilor parcurse și, în același timp, drept motivație a dorinței de a continua cu astfel de experiențe culturale.

Faptul că ambele receptări s-au dovedit trunchiate, omițând unele aspecte definitorii ale dramaturgiei și epicii caragialiene, trădează încadrarea lor în categoria „**lecturii restrânse**”, care, în concepția lui Jauss, se limitează la comunicarea literală, numită și „**lectură liniară**”, cu caracter inertial, de rutină; chiar parcurs în întregime, textul îi oferă lectorului doar un prim nivel de înțelegere. Acest tip de lectură îl privează pe cititor straturile de profunzime ale semnificațiilor, spre deosebire de „**lectura extinsă**”, care implică înțelegerea, armonizarea cu sensurile adânci ale cuvintelor, văzute de Mircea Eliade drept „manifestări ale sacralului exprimate în simboluri, forma textuală a limbajului cosmic universal și secret reprezentat prin alegorii”, necesitând un proces hermeneutic cu ajutorul căruia să fie revelate învătămintele acestor texte, înțelesurile realității ultime. Această percepție ne amintește că, în antichitate, poezii erau considerați păstrătorii memoriei primordiale a sensurilor pierdute. Prin prisma unei astfel de viziuni, sufletul cititorilor păstrează mesaje subliminale, pe care Caragiale le strecoară cu măiestrie, cum ar fi cel din finalul povestirii *Sfânta Ghenoveva* care, sub aparență religioasă, vizează în sensul cel mai larg relațiile interumane: „Eu pot ajuta pe cine a crezut înainte, nu pe cine crede pe urmă”. „Lectura extinsă” este identificată de Jauss cu un alt concept – „**lectura receptivă**”, superioară lecturii liniare, definită prin parcurgerea integrală a textului, ceea ce presupune receptivitate, un demers analitic, asimilator și asociativ. Astfel, povestirea *Mama* promovează un tip de personaj devenit un adevărat laitmotiv în literatura română și universală, cel al mamei, cu tot ce presupune această ipostază: putere de sacrificiu, devotament față de propriul copil etc. În textul amintit, cu toate că își crește feciorul în calitate de doică a lui, intervine fără reținere în deciziile care privesc destinul acestuia, opunându-se unei căsătorii care i se părea nepotrivită cu rangul lui, jubilând atunci când alegerea i s-a părut echitabilă: „Așa da, Florică al mamei! așa-nțeleg și eu!... Să ia fiecare pe potrivă lui!... așa trebuie!”.

O altă variantă a lecturii receptive și asociative este „**lectura literară**”, ce implică o strategie de abordare a textului condiționată de specificitatea acestuia: comedie, dramă, nuvelă realistă, nuvelă fantastică, schiță, moment etc. Lectorul are o atitudine depragmatizată, de consimțire la spațiul ficțiunii. O astfel de lectură îi face pe cititori să treacă – la nivel spiritual – prin întâmplările dezvoltate de-a lungul textelor, „uitând de sine ca persoană, înălțându-se în lumea ficțiunii ideale”. Dacă înțelegerea arbitrară, deformată a tipologiei caragialiene, a dialogurilor purtate de →

PROF. CĂTĂLINA GHEORGHE

Grafică de Adelaida Mateescu

personaje sau a firului narativ poate duce chiar la dezechilibrul interior al cititorului, în schimb, o lectură ce pătrunde miezul semnificațiilor, urmată de o aprofundare prin schimburi de idei și dublată de învățare, duce la deschiderea spiritului uman spre perfecționare.

Ținând cont de aceste clasificări ale actului de a citi și revenind la receptarea textelor caragiale, trebuie pusă în evidență o disociere care se impune cu precădere în cazul acestui scriitor, ca în cazul oricărui creator de referință; este vorba de o diferențiere între **lectură** și **citit**. Cea dintâi reprezintă o receptare specializată care presupune decodificarea, în timp ce varianta din urmă provine din limba slavă semnificând o receptare primară, nevizată. Acest aspect ne reamintește valoarea polisemantică, deschisă, ambiguă – chiar – a scrierilor lui Caragiale, valoare care invită la apropierea de text prin cercetare. Un exemplu de ambiguitate este constituit de pasajele descriptive din diferite nuvele sau povestiri care îl derutează pe cititorul naiv, neexperimentat, necultivat, atribuindu-i scriitorului tendința spre roman-tism, spre lirism (în ultimul caz, făcându-se poate asocierea cu ipostaza sa – sporadică și nereprezentativă, de altfel – de poet...). Iată un exemplu din povestirea *Calul dracului*, în care descrierea atmosferei nocturne ar putea aminti de comuniunea dintre om și natură promovată de romantici, dacă nu am fi atenți la precizia termenilor, preferința pentru elementele lexicale colocviale, regionale, populare care, împletite totuși cu elocuția datorată abilităților sale de meloman: „Nici prea cald, nici prea răcoare; de vânt, nici suflare; pe câmp, așa liniște de toate patru părțile că se puteau auzi cum țârlău și forfoteau găngăniile, miș-miș până pînă, și apa cum gâlgaia afară din ghizdul fântânei pînă la pietricele – că așa e apa, ca viața omului! Atîta numa, că viața curge și pe urmă stă: dar apa curge mereu și cât lumea n-o să mai stea...” Departe de a trăda sentimentalism, acest paragraf ascunde stăpînirea de sine a creatorului, atitudinea obiectivă, lipsa disponibilității de a empatiza cu universul sensibil, de a se împărtăși cu sensurile mistice ale naturii sau de a se înfiora înaintea misterelor revelate. Mai mult decât atât, plasând în context această descriere, cititorul experimentat surprinde efectul grotesc, din îmbinarea urâtului și a ridicolului din structura personajului reprezentat de bătrânul cu ironia fină care se strecoară printre vocabulele fragmentului selectat.

Cititorii necultivați, adulții supuși experimentului, au apreciat că problema de viață centrală a textelor lui Caragiale este exclusiv de natură socială, autorul urmărind să blameze diferite categorii (funcționari, mic-burghezi, hangii, preoți, ziariști etc.). Mai mult decât atât, observând unele similitudini între personaje care se încadrează în aceeași categorie (călătorul din *La conac* și protagonistul din *La hanul lui Mânjoală*; Caracudii din *Reportaj* cu Rică Venturiano din *O noapte furtunoasă*, dar și cu Nae Cațavencu din *O scrisoare pierdută*; mamița, mam'mare și tanti Mița din *Di Goie...* cu mama din *Vizită...*; amicul din *Ultima oră* cu acela din schița *Amicul*), respectivii lectori s-au confruntat cu plictiseala. Cât despre întrebările „în ce măsură aceste texte i-au îmbogățit și i-au transformat în adevărați cititori”, acestea s-au dovedit adevărate enigme, majoritatea răspunzând neconcludent, în neconcordanță cu sensurile cuprinse.

În ceea ce îi privește pe cititorii adolescenți, cu toate că și ei au eludat faptul că

mahalaua pe care a satirizat-o Caragiale nu se referă la o categorie socială, ci la o categorie umană, mai precis la absența calității sufletești, aceștia au făcut totuși dovada unei laturi creative implicate în procesul receptării, latură bazată pe implicarea lor profundă. Aceasta a constat în deschiderea lor către scrierea creativă privind propriile experiențe actualizate de operele lecturate; astfel, unii dintre ei s-au identificat cu Ionel sau Goe pentru perioada primilor ani de viață, alții i-au asociat pe cei patru tovarăși din schița *Boris Sarafoff*, cu rude sau prieteni ai lor. De asemenea, au făcut referire în mod deschis la aspectele dezagreabile din textele parcurse ori la dificultățile întâmpinate – evident, de factură lexicală.

Cu toate acestea – sau poate tocmai datorită lor – elevii și-au asumat finalizarea actului de lectură în sensul **relecturii** unora dintre texte, ceea ce ne amintește de afirmația lui Vladimir Nabokov: „O carte nu poate fi citită: doar **recită**”. Un bun cititor, un cititor matur, un cititor activ și creativ este un **recititor**.”

În felul acesta, a fost activată **funcția emotivă** a limbajului – concept lansat de Jakobson în 1936 – grație căreia unii dintre elevi și-au valorificat disponibilitatea de a modifica perspectivele oferite de text sau de a imagina lumi noi pornind de la unele din creațiile parcurse. Prin această etapă a experienței lecturii, adolescenții deja își asumau textul, îl identificau cu propriul eu, pe care astfel îl înțelegeau cu adevărat. Acest fenomen s-a concretizat și în comunicarea unor răspunsuri diferite la aceleași întrebări ulterioare lecturii inițiale. Spre exemplu, la cerințe precum: *Selectează o semnificație desprinsă din aceste texte sau Numește punctul lor forte din perspectivă proprie*, a surprins sensul subtil al aspectelor negative care predomină în textele citite: cu toate că publicul contemporan scriitorului și critica literară, respectiv dramatică au lansat acuzații grave privind moralitatea personajelor create, în realitate Caragiale aplicând a priori tehnica arghezană – *estetica urâtului*; „scotând în lumină putregaiul”, urmarea un dublu efect.

În primul rând, și-a propus atenționarea receptorilor asupra riscului de a fi caracterizați de unele deficiențe morale, afective sau intelectuale care nu le aduc niciun folos, ajutându-i astfel să accedă la valorile consacrate – Binele, Adevărul. Unii dintre adolescenții care și-au diversificat lecturile l-au citat totuși pe Harold Bloom, care considera că „studiul literaturii, oricum va fi condus, nu va salva niciun individ și nu va îndrepta nici o societate. Un scriitor nu ne va face mai buni și nici mai răi, dar el ne poate învăța ca, atunci când vorbim cu noi înșine, să ne ascultăm ca pe niște necunoscuți, ajutându-ne, deci, să acceptăm schimbarea în noi și în ceilalți; cartea nu are forța de a schimba lumea, dar e capabilă să schimbe indivizii.”⁸

În al doilea rând, Caragiale și-a manifestat vocația actoricească prin culoarea și imaginația cu care își organizează frazele, concentrează idei subtile în cuvinte precise, „fără nimic de prisos, cu o cadență topică”. În același timp, izbutește paradoxul de a proiecta asupra eroilor săi o suficientă doză de simpatie, cât să nu creeze un efect negativ în spiritul cititorilor.¹² Defectele personajelor sale nu amintesc de demonismul celor romantice, nu au duritatea⁴ distructivă a celor conturate de Slavici sau Rebreanu; viciile lor, lipsite de forța de a cutremura lectorul, atrag mai degrabă simpatia

acestuia, dovadă că în sufletul scriitorului „vibra o anume dragoste de oameni, care-l îndemna să-și îmbuneze prietenii”. Prin urmare, ideea că proza și dramaturgia lui I.L. Caragiale urmăresc o critică a burgheziei îl nedreptățește pe scriitor. Viziunea asupra operei sale trebuie reabilitată subliniind că, parcurgând-o, nu ne implicăm într-o experiență de lectură pragmatică, nu ne îmbogățim cunoștințele referitoare la structura socială din secolul al XIX-lea, la posibilitățile economice ale cetățenilor, la nivelul lor intelectual sau la situația politică; toate aceste informații le putem accesa din surse de specialitate, de tip științific sau administrativ, surse în care identificăm mult mai multe detalii, prezentate sec, impersonal. Citindu-l pe Caragiale, trăim experiența de a ne implica într-un univers nou creat, de care trebuie să ne apropiem ca de ceva fără nicio legătură cu ceea ce cunoaștem despre realitate.

Astfel se explică sentimentul de „înălțare impersonală – condiție absolută a oricărei impresii artistice” despre care vorbea Titu Maiorescu.

Bibliografie

- Bloom, Harold: *Canonul occidental*, E.P.L.
 Călinescu, G: *Istoria literaturii române. Compendiu*, E.P.L., 1968
 Cioculescu, Șerban: *Viața lui I.L. Caragiale*, Fundația pentru literatură și artă, 1940
 Constantinescu, Pompiliu: *Comediile lui Caragiale*, în *Revista fundațiilor*, 1939
 Cornea, Paul: *Introducere în teoria lecturii*, editia a II-a, Editura Polirom, Iasi, 1998
 Ibrăileanu, Garabet: *Spiritul critic în cultura română*, Ed. Viața românească, 1909
 Jauss: *Școala de la Konstanz*
 Lovinescu, Eugen: *Sensul "Momentelor" lui Caragiale*
 Maiorescu, Titu: *Comediile d-lui I.L. Caragiale din Critice*, Ed. Eminescu, 1978
 Nabokov, Vladimir: *Cursuri de literatură europeană*, Ed. Thalia, 2004
 Noica, Constantin: *Sentimentul românesc al ființei*, 1978
 Platon: *Banchetul*
 Socrate: *Republica*, Cartea VII, 514 a- 517 c
 Studii și conferințe cu prilejul centenarului Caragiale, E.P.L.

Homo intellectualis

(II)

Criza intelectualității

Actualmente, o preocupare curentă dând naștere la întrebări, explicații, încercări de a găsi soluții este constituită de „criza intelectualității”, „dispariția sa mondială”. Către finele sec. XX, intelectualul a fost declarat o „fossilă depășită”. O serie de factori au fost invocați în cauzalitatea acestui fenomen.

Două „moline”, afirmă Jean-Marie Domenach (*Enquêtes sur les idées contemporaines*, Seuil, 1987), și anume marxismul și freudismul, au contribuit major la regresia intelectuală a individului. Marxismul a acționat prin discreditarea religiei, ceea ce a dus la „pierderea instinctului cerului”, de care vorbea Mallarmé, la *desacralizarea lumii* și la centrarea consumismului material în viața umană, adică la ceea ce Nietzsche, vorbind de omul sclav al digestivului, denumea *homo manducans* (mâncăul). În ce-l privește pe Freud, acesta a fost unul dintre principalii inițiatori ai marasmului moral actual, printr-o „filozofie rușinoasă, care își bate joc de filozofie”, cum afirmă același Domenach, exploatarea pseudoștiințifică a instinctului sexual, înclinația hormonală cea mai la îndemână, mai obsesivă, absolutizând-o și generând psihoza permisivității erotice perversitate și nelimitate; de aici explozia sexomaniei în societate și în producțiile culturale – proză, poezie, teatru, arte plastice, mass media – cinematografie în primul rând – adică la ceea ce Eminescu anticipa vorbind de „pornocrație”.

Or, invazia lui *homo manducans* et *pornocratus* nu mai putea lăsa loc intelectualului.

Astfel – schematic vorbind – de la cultura cerescului din arhaic – model *Ghilgameș* și *Miorița*, urmată de cultura etajului cerebral – model anticiei grece și Renașterea, trecând apoi cu romantismul la nivelul inimii, acum „cultura” a coborât subbomilical. S-au adăugat o serie de alți factori:

- decăderea educației în școli din cauza ignorării sau discreditării autenticele valori spirituale, la care se adaugă penuria modelelor de dascăli cu serioasă formație intelectuală și har didactic, începând cu școala primară și terminând cu universitățile; iar cartea școlară la diversele niveluri suferă prin superficialitate, lipsa informației riguroase, înlocuită cu rezumate, „pilule”, *digests*, propuse a fi ușor digerabile; a ști să înveți pe altul presupune o mare responsabilitate profesională și etică;

- media operează, pe de o parte, prin faptul că se ocupă de cultura de consum, industria divertismentului ieftin, vulgaritatea până la obscenitate; pe de altă parte, prin acționarea ca o mașină de defăimare, de calomniere, jurnalistul pretinzându-se un fel de procuror radical, de justițiar absolutist;

- politica, factor major în perversitatea noțiunii de intelectual; amputat etic, intelectualul devine servilul politicului, al unor interese de grup; are loc caricaturizarea profilului său prin fuga de singurătatea creatoare în favoarea expunerii publice gureșe – vedetismul TV necesar și suficient pentru a demonstra identitatea de intelectual, indiferent de ce debitează, de frazele filozofarde, cu verdicte definitive; eseismul jurnalistic a luat locul autenticei gândiri filozofice;

- în ciuda invaziei neobișnuite a editurilor, cartea este tot mai puțin citită, exceptând literatura, sexofilă, consacrată prin premii Nobel și naționale; în schimbul cărții, se preferă internetul, unde informațiile sunt aproximative sau chiar eronate, fiind postate de multe ori prin amatorism; în spațiul numeric, narcisismul, fabricarea online de autori, indistincția, dizolvarea ideii de originalitate și proprietate intelectuală, fluctuența, instabilitatea textelor constituie tot atâția factori creatori de pseudointelectuali;

- din cauza consumului producțiilor subculturale, care au confiscat cartea, arta și media, are loc nivelarea, pierderea individualității, a personalității, prin perversitatea omogenă a „gustului”, a receptivității culturale. În acest timp, intelectualul autentic a devenit cavalerul tristei figuri al idealităților, izolat, exclus social prin invazia ariviștilor, a mediocrității spontan coalizate.

Louis Althusser conchide: condamnarea la moarte de istorie a intelectualului se datorește faptului că „nu este condamnat la adevăr”. Carența dimensiunii morale a actualei societăți de consum se datorește decăderii intelectualității. Lipsa acestei călăuze – creatoare de direcții, perspective, deschideri ideale – în viața de toate zilele și în viața sufletească – are drept rezultat scăderea capacității de percepție și, de aici, a interesului publicului pentru valorile spirituale.

Care sunt criteriile statutului de intelectual?

În ciuda semnalării insistente a apusului intelectualului, noțiunea este aplicată, arogată în continuare, astfel încât se pune problema unei definiții: ce este un intelectual?

O carte a ziaristului Paul Johnson, *Intellectualii* (Humanitas, ed. III-a, 2006), ar fi trebuit, poate, să ofere criteriile definirii intelectualului, având în vedere că autorul se ocupă de creatori precum Rousseau, Shelley, Lord Byron, Ibsen, Tolstoi, Hemingway, Brecht, Russel, Sartre, iar într-un capitol final, la o serie de nume mai recente.

Trăim într-o epocă în care se poartă literatura de scandal, bucurându-se de privilegiul de a fi deosebit de comercială, fiindcă place cititorilor dornici să vadă *mis à nu* idolii, demitizate celebritățile. Așa procedează gazetărește Johnson în cartea sa. De altfel, el declară de la început că scopul lucrării este de a dezvălui ce se află dincolo de opera scriitorilor de care se ocupă. După ce menționează succint meritele numelui abordat, urmează o lungă înșiruire de păcate: pletoră de soții și amante, însoțită de certuri, părăsiri, copii ilegitiți ignorați sau repudiați, probleme sexuale, prietenii înșelate, inconsecvențe de ordin politic, →

GEORGE POPA

josnicii de tot felul, inclusiv în probleme bănești. Minciuna, falsitatea, violența sunt căutate și exploatare cu minuție. Nu rareori autorul trage concluzii negative până la dezastruoase pe informații discutabile sau chiar pe proprii supoziții. Eminescu demasca procedeul: *Ei vor lăuda desigur biografia subțire / Care s-o-ncerca s-arate că n-ai fost un lucru mare, / C-ai fost om cum sunt și dâșii...* Întrebarea este – cui prodest? – și care sunt părțile discutabile ale unui asemenea demers?

Înainte de toate, autorul nu dă o definiție a intelectualului, ca și cum ea este înțeleasă de la sine. Din carte, pare că, pentru Johnson, două ar fi criteriile: influența socio-culturală decisivă și voliționalitatea dusă până la violență. În al doilea rând, se știe că rareori există coincidență etică între opera și viața unui creator. Este ușor de prezentat la modul catastrofal defectele inerente firii omenești. Or, ceea ce interesează este aportul pozitiv, „lumina” pe care acel autor a adus-o, cum scrie Eminescu în Scrisoarea I: *Iar deasupra tuturor va vorbi un mititel, / Nu slăvindu-te pe tine, lustruindu-se pe el. / Neputând să te ajungă, crezi că vrea să te admire? / ...Rele-or zice că sunt toate câte nu vor înțelege. / ...Dar afară de aceasta vor căta vieții tale / Să-i găsească pete multe, răutăți și mici scandale. / ...Nu lumina! Ce în lume ai vărsat-o, ci păcatele și vina, / Oboseala, slăbiciunea, toate relele ce sunt / Toate micile mizerii unui suflet chinuit / Mult mai mult îi vor atrage decât tot ce ai gândit.*

Dacă există uneori discrepanță între altitudinea unei opere și calitatea vieții de rând a autorului, trebuie amintit că marile creații sunt dicteuri, autorul este un medium, un mijlocitor. În rest, nu rareori el își petrece viața zilnică la fel ca omul obișnuit. Mai mult, uneori orgoliul pe care i-l conferă opera poate să-i inducă ideea unicității sale și de aici își ia libertatea de a neglija controlul moral. Așa s-a întâmplat cu Oscar Wilde, un asemenea comportament a fost pus pe seama lui Lord Byron, iar despre François. Villon se spune că era un scandalagiu notoriu. Dar aici trebuie făcută observația că asemenea exemple nu justifică similare comportamente în ideea că –

prin analogie – ele asigură un gir valoric unei opere mediocre.

Noțiunea de intelectual este **axiologică**. Adevăratul intelectual este un umanist, un promotor al spiritualității. Manifestând și cultivând demnitate și elevație, el este dotat cu un puternic simț etic, în sensul răspunderii față de existență, care însemnează promovarea vieții – începând cu natura, continuând cu societatea, cu sistemul de valori culturale universale și sfârșind cu propria sa personalitate. Este semnificativ faptul că în grecește cuvântul ἦθος (etos) însemnează atât „caracter”, cât și „sălaș”. Prin urmare, în etică își are intelectualul atât caracterul, adică identitatea spirituală, cât și sălașul. Eticul și ontologicul se confundă.

Posesor al unei cuprinzătoare culturi *selective*, intelectualul are largă deschidere asupra înțelegerii vieții, posedă un înalt simț al semnificațiilor inerente lumii și creațiilor omului. În același timp, intelectualul este un creator de noi valori – introduce noi semnificații în circuitul axiologic al culturii.

Intelectualul e omul interior, preocupat cu a fi, în raport cu omul exterior, preocupat cu a avea, insul de consum material, gol de el însuși, în conflict rapace cu ceilalți și cu natura în scopul dominării și acumulării.

Marii intelectuali posedă acea responsabilitate cosmică particulară, constând în convingerea că – dată fiind întrepătrunderea universală – energiile dezvoltate de ideea și

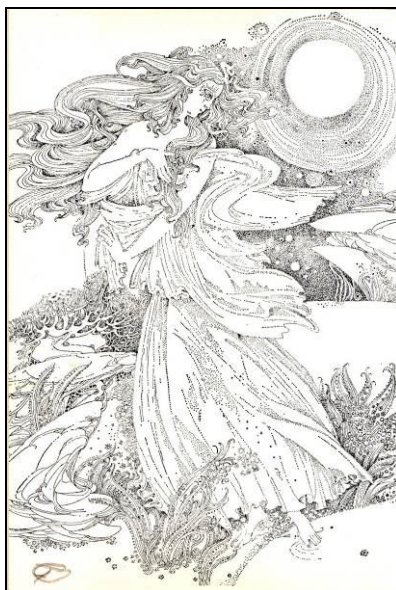
înfăptuirile lor benefice se fructifică în viața lumii.

Homo intellectualis este un model și un ghid spiritual. Aceasta este implicația lui socială – și nu neapărat servitutea politică. Tot ce el creează pozitiv – profesional sau/cultural – constituie un aport comunitar inapreciabil mai valoros decât cel al unui politician, în sensul modelării spirituale a sensibilității și a gândirii celor din jur. E bucuria comunicării frumosului, a sublimului, despre care vorbește Kant în definirea intelectualului ca om superior.

Când se va ieși din agonie, când va lua sfârșit criza intelectualității, criza spiritualității? – se întreabă conștiințele îngrijorate de „*apusul de zeități și-așfințirea de idei*”, semnalate de Eminescu în vastul poem *Memento mori*. Poate că atunci când societatea va ieși din cercul vicios autorepetabil – „*frenzie și dezgust, dezgust și frenzie*”, de care vorbea profetic autorul *Glossei*, referindu-se la „*schimbările perpetui din sufletul modern*”.

Intelectul nu este un automatism ca instinctul, afirmă Ortega y Gasset, ci este o entecheie, o stare superioară *in nuce*, pe care trebuie să o transformăm în identitatea cea mai nobilă a omului. Or catalizarea acestei transformări revine prin excelență învățământului universitar.

Astfel, decisiv pentru renașterea intelectualului e înainte de toate acest for suprem al inteligenței. Când Universitatea se va schima în ea însăși, va avea loc reinstituirea universalului moral, a universalului umanist.

AMURGUL IUBIRII

(IV)

Pasiunea iubirii și iubirea pasiunii

Motto: *Cea mai cumplită crimă este aceea de-a face dragoste fără a iubi.*
(din axiomele iubirii pasiune)

Nașterea iubirii pasiune

Pasiunea iubirii este larg răspândită în această lume. Mitologii din timpuri arhaice, legende, istorii și povestiri, epopei și imnuri, poezii și romane, drame sau tragedii ne-o amintesc mereu, cu mult înaintea filmelor și serialelor din zilele noastre. Totuși chiar aceste povestiri care o înfățișează ne lasă să înțelegem cât de rară, de singulară sau de excepțională – și de aceea atât de dorită – este o poveste de iubire care luptă cu pasiune împotriva oricăror obstacole. De altfel, numai într-o anumită parte a lumii, această formă singulară a ajuns să se constituie într-un sistem: iubirea-pasiune, cea care a devenit apoi una din formele noastre de viață importante și definitorii, a apărut în Occidentul sfârșitului de Ev Mediu. Putem spune că, în ceea ce privește iubirea, lucrurile stau la fel ca și cu capitalismul, cu economia de piață: în multe locuri din această lume și în multe dintre epocile ei istorice a existat dorința de îmbogățire, capitalizare, producție destinată comerțului așa cum a existat și pasiunea iubirii; dar în forma lor sistematică deplină ambele sunt invenții – una social-culturală, cealaltă economică – occidentale.

Într-adevăr, iubirea-pasiune reușește o dublă performanță: aceea de a generaliza esența singulară, rarisimă a iubirii, de a face ceva sistematic din ceea ce este excepțional și singular, și aceea de a încarna pentru o lungă perioadă de timp forma metafizică a dorinței, „dorința metafizică”. Or toate acestea s-au întâmplat pentru prima dată numai în Europa. Etimologia latină a cuvântului pasiune – *pati*: a suferi – desemnează starea celui care suferă, care este dus fără voia lui, care este jucăria forțelor iraționale pe care nu le poate sau nu vrea să le controleze. Sensul clasic al termenului de pasiune descrie ceea ce suferă omul ca o

consecință a uniunii dintre suflet și corp. De la Platon la Descartes, filosofia a considerat pasiunile o afecțiune proprie oamenilor, una de care nu pot suferi nici animalele, nici spiritele pure. Pasiunile – și aceasta e valabil, în general, pentru dorință – nu pot afecta decât ființele duale, din carne și spirit. În occidentul creștin termenul de pasiune are un sens inițial primordial religios: Dumnezeu a trebuit să se încarneze pentru a putea suferi Patimile și a salva umanitatea; corolarul mistic este că trebuie să i te dedici lui Dumnezeu pentru a-l cunoaște și a te cunoaște.

Oricare le-ar fi obiectul, pasiunile umane sunt însă maladii sentimentale periculoase. Ele au la început un caracter insidios: debutul unei pasiuni este adesea imperceptibil. Pe de altă parte, ele sunt inexorabile: când sunt înrădăcinate, pasiunile nu mai pot fi schimbate după voință. Nicio rațiune nu găsește ecou la cei cuprinși de pasiune care, în schimb, pun în serviciul pasiunii lor toate resursele logicii sentimentelor. Putem conchide că ceea ce este inconștientul în raport cu conștiința pentru gândirea modernă se regăsește la vechii filosofi și moralisti sub termenul de pasiune: de vreme ce tot ce se afla „în lumina conștiinței” aparținea voinței și moralității, ei au analizat și criticat dorința în calitatea ei de pasiune insidioasă. În acest fel, pasiunea se înscrie în câmpul dorinței ca forma ei pasivă, neasumată conștient. Numele de pasiune dat dorinței indică triumfului ne-libertății și a obiectului asupra subiectului, triumful sentimentului asupra rațiunii.

Iubirea-pasiune nu este însă numai o relație sentimentală. Există în această iubire, suplimentar, dimensiunea sexualității. Dacă admitem ideea lui Freud, potrivit căreia sexualitatea este sursa energetică a întregului nostru aparat psihic, va trebui să admitem că ea

este mai prezentă în viața noastră afectivă decât ne-ar plăcea să acceptăm la o primă vedere. Totuși, în iubirea pasiune, sexualitatea nu este prezentă în maniera directă a instinctului, în calitatea ei biologică imediată cu finalitate reproducătoare însoțită de plăcerea ce compensează cheltuiala de energie. În iubire, sexualitatea este prezentă sub formă erotică: adică relația între finalitatea reproducătoare și producerea plăcerii este răsturnată. Erotismul iubirii înseamnă în primul rând dorința de a-i face plăcere celuilalt sau, cel puțin, de a obține plăcere. De aceea o mângâiere sau un sărut pot produce uneori o plăcere la fel de intensă ca și actul sexual și tot de aceea deviațiile de comportament sexual capătă o dimensiune erotică. E greu de spus dacă cele două dimensiuni ale iubirii, cea sentimentală și cea erotică, ce o diferențiază de celelalte forme ale relațiilor inter-personale întemeiate pe una din aceste dimensiuni sau pe alte combinații, acționează în succesiune pe care am prezentat-o aici. Adică, dacă o legătură sentimentală conduce la plăcerea erotică sau, invers, erotismul conduce la bune sentimente față de celălalt. Dar dacă nu vorbim despre erotism, ci despre iubire, atunci este sigur că cele două aspecte se află, cum se spune, în sinergie, adică acționează împreună și se potențează reciproc.

Ceea ce am spus rămâne valabil în general pentru iubire. Însă în cazul sistemului occidental al iubirii-pasiune se adaugă suplimentar încă o dimensiune, dorința. Dorința diferă de trebuința (necesitatea) naturală și de voința rațională. Este altceva decât trebuința, care, aparținând corpului, se satisface de la sine, fără voință, adică și fără participarea conștiinței, după cum este altceva decât voința pentru care nu există decât conștiința, adică spirit. Voința pare mai inteligentă și mai rezonabilă decât dorința, care vrea scopul direct, de îndată, într-un mod naiv-magic. Dar voința, vrând rațional și mijloacele împreună cu scopul, vrea de fapt ceea ce nu vrea și riscă, în modernitate, să se piardă în structurile medierii, blocându-se la intermediari, la mijloace. Însă dorința se lasă mereu servită de toate ocaziile realității cu o superioritate ușor hipnotică ori somnambulică: cu o superbă ignorare→

AUREL CODOBAN

ÎNCEPUT DE LITANIE

cu targa – din paradis
mă transportă vis cu vis:
spune doctorul cel mare
că-s bolnav de habar n-are

nu-s vârtej în marea mare
nu-s nici pâine – nu-s nici sare
nici peșteră-n Bethlehem:
sunt doar îngerescul ghem

mă dau cu sania-n gând
sclipind vin tot din curând
din curând și din nimic
curge-albastru pic cu pic

...cu targa – din paradis
vorba-n vorba – scris în scris

sângerez pe cale-aripi
scriu c-un deget – și tu tipi

tipi în somn și tipi pe filă
sfinți trezești din stih în milă
doar când să mor nu mă tem
se ițește și-un poem

poem înflorit lăută
mătăsoș mătase multă
cearcăn mucenic poem
și ciorchine de îndemn

struguri de privighetoare
rămași vară de-astă soare
strugure-ascuns poloboc
tu îmi cânti ca eu să joc...

...pe mal verde și frumos
m-așteaptă Domnul Hristos:
mă zorește și mă-ntreabă
de ce-am luminat degeabă

nu-i răspund – ci lăcrimez
lăcrimat-am crez cu crez
...sunt senin și nu mă miră
mâna-mi s-arcuiește liră

degetele-s strune vii
ochii-mi s-au închis târzii
iar pe chipul meu de boală
începe lumina școală:

tremură serafi iubire
heruvii-și șmotresc oștire
icoană după icoană
tronurile-arzând coroană

și deasupra de lumini
stele sunt – dar nu și vini
inorog și inoroagă
Maica Domnului se roagă...

abia-acum Domnul Hristos
domnul meu cel mai frumos
se-ndură de cântul meu
ucenic de Dumnezeu

și mutăm noi parte-n parte
lumile mult mai departe
mai departe cât lumină
doar lamura să rămână:

dor – izvor – și-o voce crină!

ADRIAN BOTEZ

→
a mijloacelor, ea fixează mereu scopul mărturisind constanta sa orientare spre Absolut, spre Necondiționat. Dorința se opune la frică sau teamă, deoarece sunt sentimentele care o împiedică să treacă limita, să transgreseze interdicția, să încalce tabu-ul. În schimb, dorința se identifică, înrudește sau numai seamănă după context cu: apetit, tendință, pasiune, înclinație, veleitate, poftă, invidie, concupiscentă, libido, aspirație spirituală etc.

Prin urmare, formula analitică a iubirii-pasiune este sentimental-erotic-apetitivă. Desigur, atâta vreme cât omul este o ființă invadată de fantasme, respectiv atâta vreme cât este pus în imposibilitatea, socială sau naturală, de a da frâu liber energiei sale pulsionale, „puterii” sale individuale, orice relație sentimental-erotică este și apetitivă, adică suplimentată de dorință, pentru că interdicția stimulează dorința sau pentru că dorința se constituie în funcție de interdicție. Însă numai în contextul religios și cultural al Occidentului istoric, sistemul iubirii-pasiune adaugă dorința relației sentimental-erotice de o așa manieră încât pur și simplu o răstoarnă. Odată cu iubirea-pasiune, dimensiunea

apetitivă, dorința, devine punctul de plecare al sentimentelor și, oricât ar părea de ciudat, al plăcerii.

O astfel de iubire-pasiune era ceva excepțional încă în Antichitatea atât occidentală, cât și extra-europeană. Grecii și romanii codificau altfel relația sentimental-erotică pe care o numeau iubire. Ei distingeau în principal între atitudine activă și atitudine pasivă în iubire; între omul liber și sclav ca parteneri ai unei relații erotice sau de iubire; între libertate erotică și conjugalitate excesivă. Semnificația iubirii se naște din această codificare: pentru ei era importantă plăcerea, care, însă, nu era îngăduit să subjuge bărbatul adult liber, asta deoarece erau interesați mai ales de aspectul activ sau pasiv al rolului într-o relație sexuală, raportat la genul partenerilor și la condiția lor socială. În nici un caz, bărbatul adult liber, respectiv, cetățeanul, nu putea avea într-o relație sentimental-erotică un rol pasiv, ci numai unul activ (imperativ ce mergea până la a stabili chiar și posturile erotice¹: bărbatul –

respectiv cetățeanul – trebuia să fie și cel care era deasupra!). Idealul greco-roman de autonomie era legat de exercitarea puterii în viața publică: nimeni nu poate cârmui pe alții dacă nu se poate cârmui pe sine. Știau, desigur, să recunoască pasiunea, atitudinea sentimental-erotic-apetitivă, dar o legau de nebunie și nu de normalitatea iubirii ca relație sentimental-erotică. Pentru antici, sentimentul e în exces față de plăcerea erotică. Sentimentul în erotism ocupă oarecum locul „memoriei plăcerii”. Nu există – nu poate exista o memorie reală a plăcerii – plăcerea nu are memorie – de aceea sentimentul îi ia locul: „amintire” a plăcerii ca recunoștință și dependență față de sursa ei. Marea diferență dintre iubire, ca relație sentimental-erotică greco-romană, și iubirea-pasiune, ca atitudine sentimental-erotic-apetitivă a Occidentului medieval, rezidă în faptul că semnificația pasiunii a încetat să fie cea de suferință și pasivitate reprobabilă, a încetat să fie exclusiv feminină, pentru a deveni o valoare a intensității trăirilor sentimentale.

(până și prostituatele din Pompei își păstrau bustul acoperit).

¹ Normele romane ale sexualității acceptabile seamănă astăzi pentru noi cu clasificările din enciclopedia chineză care-l atrăgeau pe Borges și-l amuzau apoi pe Foucault: nu se făcea dragoste înainte de căderea nopții (cu excepția tinerilor căsătoriți, după nuntă), în odaia în care făceau dragoste trebuia să fie întuneric complet, partenera nu era goală în întregime

MAITREYI DEVI - "ÎN ARȘITA DRAGOSTEI"

(II)

ADITYA MARICHI – Poemele lui Mircea (1972) Poemele debutează cu un motto: „Chiar de ne-amăgim, crezând c-am învățat a uita / În adâncul inimii rețrăim tot ceea ce a muri nu vrea.”

Cele 12 poeme cuprinse în *Aditya Marichi* (Copac fără frunze, Doamne, de ne-am cere viața înapoi, Hoinărind ca un duh, Să te mai văd o dată, Radha, Setea deșertului, Umilită în piața mare, El, și niciun altul, Lumea văzută de sus, Piciorul atins pe sub masă, A avea și a nu avea, Diamante în fântâna timpului) indică o sensibilitate deosebită, o iubire reînviată, ipostaze din viața lor trecută sau actuală.

Mottoul exprimă dorința de învățare a uitării, dar sentimentele spun altceva: *Iubirea revine cu intensitate, Dragostea nu moare niciodată.*

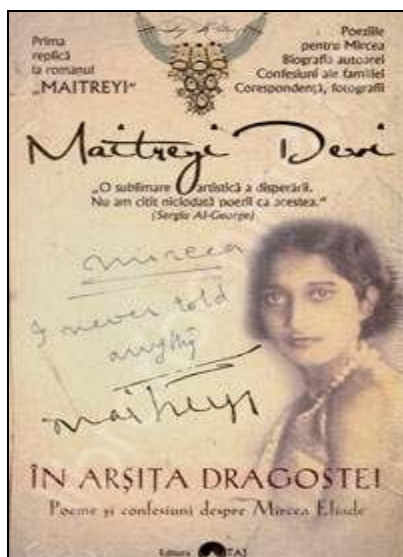
Poeziile abundă de simboluri, metafore, limbajul este profund stilizat.

În *Copac fără frunze* se sublimază iubirea pentru Mircea Eliade, care se consideră a fi un copac regăsit în adâncul sufletului, suflet asemănat cu o junglă. Existența multor copaci înfloriți pun în imposibilitate trăirea copacului fără frunze, acesta e atins de o scânteie, ajunge la incandescență și moare înghițit de flăcără.

În *Doamne, de ne-am cere viața înapoi*, Maitreyi Devi pune o întrebare retorică lui Dumnezeu, ce s-ar întâmpla dacă ne-am cere viața înapoi? Este o amintire a vieții care nu le-a mai cuprins pe Mircea Eliade, ci, după așteptarea îndelungată, a luat un alt curs, cel adevărat, imposibil de dat cursul vieții înapoi, doar aruncându-se în brațele lui Dumnezeu acest lucru ar fi posibil.

Hoinărind ca Duh exprimă imposibilitatea de a mai rețra viața, de a o lua de la început, pentru că iubirea dintre ei doi să se consume, să aibă finalitate, să devină mireasă într-un iatac.

În *Radha*, simboluri precum barca salvatoare care îl poartă pe fluviul iubirii, torențele indicând puterea dragostei, năvalnicul sentiment, Sahara, deșertul, pustiul din viață, fără iubirea în permanență vie, în apropiere, tinderea spre cascada dragostei, spre sentimentul

care prefăce vieți, trăinicia sentimentului, puterea lui care are darul de a întregi muți și ologi, încercarea de a readuce în prezent iubirea, veșnicia sentimentului, ceasul magic al așteptării în care imaginația o ia razna, închipuindu-și că poate transcende tot universul și poate să își actualizeze iubirea, chemând-o, chemarea la iubire, transformată în aducerea Oceanului spre iubită și urcarea lor în Everest, spre țării, în închipuire, în gânduri, în imaginație, iar soarele, marea stea, va răsări în odaia lui, datorită puterii gândului, sunt prezente dând conținut poveștii de iubire.

În *Setea deșertului*, regăsim povestea lui Mircea Eliade și a Maitreyiei Devi, cea de după regăsirea, la maturitate, a poveștii de iubire din tinerețea de altădată, pierdută acum, regăsită la nivel de sentimente, de trăiri, rețrăită și revenind la aceeași stare sufletească (Maitreyi Devi).

Secretul păstrat, promisiunea tăcerii, prefacerea în soclul de piatră rece sub statuia regăsirii dragostei, mușenia nefrântă, chilia mănăstirii iubirii, unde nu va pătrunde lumina, răceala sufletului, prefacerea într-o statuie rece, geroasă sunt tot atâtea simboluri, motive ale înțelegerii celor doi, uzând de metafore nenumărate.

Deasupra celor 7 mări și tot atâtea țărături aurii și pe circumferința planetei se va auzi o bătaie a inimii care pulsează. Este bătaia inimii Maitreyiei, cea de altădată, regăsită intactă acum, rețrăind același sentiment, după zeci de ani de despărțire. Starea sufletească este aceeași, matură, este la fel cu cea de altădată, resimte același sentiment.

Toate aceste sentimente sunt de dorit a fi uitate, revenirea la viața dinainte, fără confruntări (*Și setea-ți ascunde / în deșertul din tine*).

Umilită în piața mare este dorința Maitreyiei de a nu fi dezvăluit secretul iubirii lor, care contravine legilor indiene. În versuri ce conțin metafore sunt descrise stări și sentimente foarte puternic individualizate (*Ai milă, mă doare, / de ce mă smulgi din rădăcină?*; *Cum poți să vii pe calu-ți năvălaș, / Și spumegând să îmi aduci urgie?*; *De ce-mi smulgi de pe față / vălul secretului nostru albastru?* / *De ce-mi vrei capul aplecat în piață?*).

Dorința de regăsire și de divulgare a secretului va fi uitată, El va fi alungat, în urmă-i rămânând doar amintirea (*La prima rază chiar eu / îți voi deschide poarta / și te voi alunga, / pe năvălașul plin de spume / chiar eu îl voi înșeua / și-l voi trimite-n lume / și vei pleca-napoi firește, vei pleca / zorit, la fel cum ai venit*).

În *El, și niciun altul* sunt întrebări și răspunsuri, întrebări ale Lui, întrebări ale Ei, răspunsurile sunt în concordanță cu viața lor, descrieri ale vieților, îndoile și certitudini. Maitreyi Devi se declară a fi Ea, cea care acum are pe suflet șazececi de ani, iar El, cărunț după trecerea anilor, este același.

Piciorul atins pe sub masă face o referire la un episod din romanul „Maitreyi”, versificat și în concordanță cu adevărul faptelor, precum și trecerea peste ani, resimțirea aceleiași sentiment acum, la bătrânețe, amintirea dăinuie (*Întâmplarea s-a risipit pe vecie, / trup nu mai are, / dar suflu-i încă adie; Dar amintirea încă-i caldă / și are curioase brațe lungi*). Trecerea de la timpul trecut la cel prezent se face cu ajutorul unor întrebări despre tabieturile scriitorului, cafeaua, aplecarea peste aragaz și veghea fierberii sau filtrul pus în priză sunt prilej de readucere aminte a sentimentelor de altădată, precum și de intensificare a relației spirituale, o demonstrație de afecțiune și de dor. Cafeaua cu vaporii care urcă fierbinți, ochelarii cu rame negre care se aburesc sunt prilej de concluzie pentru vremurile de altădată: *Dimineața aceea va sta mereu undeva / la mijloc de drumuri albastre cerești*.

CARMEN MOLDOVAN

Baraba - fratele fiului risipitor

Fiind băiet, vorba poetului, mi-am format o anume imagine despre Baraba, tâlharul slobozit la cererea iudeilor, pentru ca în locul lui să fie crucificat Iisus, văzându-l ca pe un scelerat fără pereche, o bestie ce trebuia izgonită dintre oameni!

Mai târziu, dezgustul față de odiosul personaj noutestamentar s-a transformat sub presiunea exemplor oferite de semenii, într-o certitudine deloc încurajatoare: Spiritul mult hulitului Baraba n-a murit, ci, de la o generație la alta, el a fost preluat de fratele fiului risipitor, inspirata expresie a lui Constantin Noica, prin care gânditorul nostru căuta să definească fariseismul periculos al indivizilor preocupați doar de gândul de-a părea cât mai demni!

Fiecare epocă, fiecare zonă și colectivitate își are propriul Baraba, un Baraba multiplicat exponențial pe măsură ce omenirea urcă pe scara civilizației. De fapt, într-o lume ultracreștină și foarte puțin credincioasă, precum cea în care trăim, câți dintre semenii noștri cu stare se sinchiesc de crucea prea grea pe care cohorte nesfârșite de vitregiți o poartă pe umerii lor slăbănogi, într-un urcuș epuizant pe Golgota concurenței fără cruțare?

N.B. Ei da, ca de fiecare dată, în actuala campanie pentru foarte confortabilele fotolii parlamentare, puzderia competitorilor de toate gabaritele materialului și culorile interesului, încearcă cu disperare să semene speranțe în cugetele și intențiile de vot ale alegătorilor, promițând marea cu sarea, deși ei știu prea bine că toate aceste speranțe se nasc moarte, întrucât sunt rezultatul nerușinatei împerecheri dintre minciună și necinste...

Dacă privim lucrurile din acest unghi, atunci noutestamentarul Baraba ne apare ca un biet mieluleț în comparație cu ferocii săi discipoli, lepădați de istorie pe toate meridianele globului, iar de fatalitate pe meridianele și paralele mioritice.

De fapt, ce vină i se poate imputa lui Baraba că a fost preferat de iudei în dauna Mântuitorului? Era condamnat la moarte pentru faptele mârșave comise și, pesemne, omul chiar se împăcase cu soarta, deși iu-

bea viața. Deodată, hodoronc-tronc, este anunțat că-i liber, iar el observă cu uimire că altcineva, un necunoscut slab, gârbovit, cu fața acoperită de lațele părului său lung, poartă cu greutate crucea ce-i era lui menită.

Sigur că se miră. Ar vrea să știe cine-i condamnatul care i-a luat locul, dar străjile romane îl înjură și-l alungă. Iar afară, lumina puternică a soarelui îi rănește ochii și urletele mulțimii înfuriate îl asurzesc. Deabia într-un târziu se dă seama că lumea n-are nimic cu el, nici măcar nu-l bagă în seamă. Ea are ce are cu acel sărman strivit sub greutatea crucii. Pe el îl înjură și-l scuipă, lui îi cer moartea și, după cum constată Baraba, pe el l-ar sfărteca mulțimea în bucăți dacă gărzile romane nu i-ar curma avântul, lovind în dreapta și în stânga cu săbiile și sulite.

Deci, ce vină are Baraba, mai ales că Mântuitorul își anunțase moartea și învierea?! Baraba și Iuda, nu au fost decât niște unelte oarecare, prin care s-au împlinit punct cu punct Scripturile și s-au adevărit spusele Învățătorului.

Scriitorul suedez Pär Lagerkvist, laureat al Premiului Nobel pentru Literatură pe anul 1951, prezintă în romanul său *Baraba* (*Barabbas* în original), apărut în anul 1950, enorma schimbare petrecută în ființa și viața lui Baraba după evenimentul major din ziua Paștelui iudaic.

Într-un cuceritor stil simplu, scriitorul prezintă drama lui Baraba datorată necunoașterii lui Iisus și a misiunii sale. Dorința lui de a se apropia de mesajul cristic, dar nedusă cu fermitate până la capăt, refuzul comunităților creștine de a-l primi după ce el își declină numele („Piei de-aici, blestematele! îi spuseră cu furie”), însingurarea și izolarea în brațele cărora se abandonează, toate acestea îi accentuează posomoreala pe mă-

ȘI NINGE AICI ÎN MUNȚI

și ninge-aici în munți, schizofrenie albă un cer ca de papirus stă gata să mă soarbă mă mai aștepti sau poate copitele de cerb ne potcovite zvonuri din gândul tău mă șterg

cohorte de năluci se mișcă în ninsoare tresar agonizând molizii în picioare un aisberg rebel îmi bubuie în cord și-aud mugind de foame, renii, la polul nord

cum aș dori să plec, iubito, chiar acum dar nu văd nicăieri vreun început de drum spre tine să mă poarte, din ger să mă aduni și să mă duci în casa în care crești lăstuni

să-nchizi grăbită ușa și să îi pui zăvorul apoi să tragi la geam, pe dibuite, storul să nu mai văd afară, să nu mai știu să ies tu să mă vindeci, tandră, de silă și de stres

cum aș dori să plec, iubito, chiar acum dar nu văd nicăieri vreun început de drum și ninge-aici în munți, schizofrenie albă un cer ca de papirus graniții stă să-i soarbă.

ION IANCU VALE

sură ce înaintează în vârstă, pentru ca la Roma să moară crucificat alături de creștinii nevinovați, dar acuzați de împăratul Nero că au dat foc orașului, după ce el, renegat mai înainte de-a deveni creștin împlinit, fusese cu adevărat surprins de soldați în timp ce incendia, convins fiind că „răstignitul de pe Golgota se întorsese” ca „să pună capăt acestei lumi, (...) să o pună pe foc, așa cum promisese”.

Personajul lui Lagerkvist, magistral înfățișat cu lașitățile, trădările, frica de moarte și obstinția însingurării sufletești și a izolării de semenii prin necunoașterea, mai exact prin neaplicarea mesajului cristic de a iubi, un asemenea personaj mai degrabă stârnește mila decât oroarea.

Deși s-a caracterizat drept „un credincios fără credință, un ateu religios”, Pär Lagerkvist își desfășoară acțiunea romanului pe coordonatele câtorva dintre marile adevăruri ale acestei credințe: în creștinism nu există deșeuuri umane, toți oamenii sunt egali în fața lui Dumnezeu, fiecare om păstrează în sine și în faptele sale șansa mântuirii...

GEORGE PETROVAI

BUDDHA ȘI CONTEMPORANII SĂI

Buddha este întemeietorul tradițional al religiei budiste. După tradiția budistă, Buddha s-a născut în orașul nordic indian Kapilavastu de la poalele Himalayei, a fost fiul lui Suddhodana, din neamul Gotama, unul din șefii tribului Sakiya, și al primei soții a acestuia, Maya. Propovăduirea sa are drept țel eliberarea oamenilor.

Acest prestigiu de „Salvator” face din mesajul său soteriologic o „religie” și transformă, destul de curând, personajul istoric Buddha într-o ființă divină.

Se zice că viitorul Buddha, Bodhisattva („Ființa menită Trezirii”), își alesese singur părinții în timp ce era un zeu în cerul zeilor Tusita. Conceperea a fost imaculată, Bodhisattva pătrunzând în șoldul drept al mamei sale sub forma unui elefant sau a unui copil de șase luni. (Versiunile vechi vorbesc numai despre visul mamei: un elefant ar fi intrat în corpul ei). Sarcina ar fi fost și ea imaculată, căci Bodhisattva stă într-o raclă de piatră și nu în matrice. Nașterea sa are loc într-o grădină; mama se prinde de creanga unui copac și copilul iese din coapsa dreaptă.

Abia născut, Bodhisattva face șapte pași spre nord și scoate un „răget” de leu, exclamând: „Sunt cel mai înalt din lume, sunt cel mai bun din lume, sunt cel mai bătrân din lume; aceasta este ultima mea naștere; nu voi mai avea o altă existență”. Mitul nașterii proclamă, deci, că de la nașterea sa, viitorul Buddha transcende Cosmosul (el atinge „creștetul lumii”) și abolește spațiul și timpul (el este, într-adevăr, „primul”, „cel mai vechi din lume”). Numeroase miracole anunță evenimentul. Când copilul a fost introdus într-un templu brahmanic, chipurile zeilor „s-au ridicat din lăcașurile lor, au căzut la picioarele lui Bodhisattva” și „au cântat un imn (întru slava sa)”. Copilul a primit de la tatăl său numele de Siddhartha, „cel care și-a ajuns scopul”. Cercetându-i corpul, ghicitorii recunosc cele 32 de semne fundamentale și cele 80 de semne secundare ale „Marelui Om” și

declară că va deveni un Suveran universal sau un Buddha. Un bătrân, Asita, zboară prin văzduh din Himalaya până la Kapilavastu, cere să-l vadă pe nou-născut, îl ia în brațe, și, înțelegând că va ajunge Buddha, începe să plângă, știind că el, Asita, nu va trăi îndestul ca să-i poată urma învățătura.

La șapte zile după ce l-a născut, Maya moare, ca să renască în cerul zeilor Tusita. În primii șapte ani, copilul e crescut de mătușa sa. Apoi primește educația pe care o primea orice prinț indian și se distinge atât în învățătură, cât și în exercițiile corporale. La șaisprezece ani se căsătorește cu două prințese din regatele învecinate, Gopa și Yasodhara. După treisprezece ani, aceasta din urmă îi naște un fiu, Rahula. Aceste amănunte, care stânenesc tradiția ascetică buddhistă, sunt probabil autentice. De altfel, Siddhartha a fugit din palat la puțin timp după nașterea lui Rahula, respectând astfel obiceiul indian care nu permitea renunțarea la lume decât după nașterea unui fiu sau a unui nepot.

A trăit ignorând noțiunea de suferință până când a fost șocat de patru întâlniri tragice (cu un bolnav, un bătrân, un mort și un ascet), aflând că există boală, bătrânețe și moarte, dar și o cale a renunțării voluntare la huzur. Atunci, fuge discret din palatul său, își cheamă scutierul, Chandaka, și, în timp ce zeii scufundă în somnul cel mai adânc întregul oraș, prințul iese prin poarta de sud-est. Depărtându-se la vreo zece leghe, el se oprește, își taie pletele cu spada, își schimbă veșmintele de prinț cu acelea ale unui vânător și îl trimite pe Chandaka înapoi la palat, cu calul, în răgazul acestui popas, el despărțindu-se de toți zeii care îl escortaseră. De aici înainte, zeii nu

vor mai juca niciun rol în biografia fabuloasă a lui Buddha. El își va atinge scopul prin propriile sale mijloace, fără nicio asistență supranaturală.

Devenit ascet itinerant sub numele de Gautama (numele familiei sale în clanul Sakya), el s-a îndreptat către Vaisali, unde un maestru brahman, Arada Kalama, predica un fel de Samkhya preclasică, își însușește foarte repede această doctrină, dar socotind-o insuficientă, îl părăsește pe Arada și se îndreaptă spre Rajagṛha, capitala regatului Magadha. Regele Bimbisara, fermecat de tânărul ascet, îi oferă jumătate din regat, dar Gautama refuză această ispită și devine discipolul unui alt maestru, Udraka. El ajunge să stăpânească cu aceeași ușurință tehnicile yogine predate de Udraka, dar, nesatisfăcându-l, îl părăsește și, urmat de cinci discipoli, se îndreaptă spre Gaya.

El se stabilește într-un loc liniștit, în apropiere de Gaya, unde, timp de șase ani, se dedică celor mai severe mortificări. Ajunge să se hrănească cu un singur grăunte de mei pe zi, dar se decide apoi pentru postul total; nemișcat, ajuns aproape schelet, el sfârșește prin a deveni aidoma prafului, în urma acestor penitențe înfrigorante primind numele de Sakyamuni („ascet printre Sakya”). Atingând limita extremă a mortificării și când nu-i mai rămăsese decât a o mie parte din puterea sa vitală, el a înțeles inutilitatea ascezei ca mijloc de eliberare și s-a hotărât să-și întrerupă postul. Dat fiind marele prestigiu de care se bucura, de aici înainte, viitorul Buddha putea să proclame că stăpânește filosofia (Samkhya) și Yoga; tot astfel cum, înainte de a fi renunțat la lume, cunoscuse toate voluptățile unei vieți de prinț. Nimic din ceea ce constituie infinita varietate a experiențelor umane nu-i mai era de acum înainte necunoscut – de la beatitudinile și dezamăgirile culturii, ale dragostei și puterii până la sărăcia unui credincios rătăcitor, la contemplările și transele yoginului, trecând prin singurătatea și mortificările ascetului.

Când Gautama acceptă din partea unei credincioase o ofrandă de orez fiert, cei cinci discipoli ai săi, consternați, îl părăsesc și pleacă la →

PROF. MARIANA GABRIELA TRANDAFIR

Benares. Miraculos înzdrăvenit de hrană, Sakyamuni se îndreaptă către o pădure, alege un arbore de pipai (asvattha; ficus religiosa) și se așază la rădăcina lui, hotărât să nu se ridice decât după ce va dobândi „trezirea”. Are revelația adevărului, ajungând un iluminat.

Începe să își predice învățătura la Benares (orașul antic Brahmapura), unde, grație „ochiului său divin”, îi vede pe cei cinci discipoli care îl abandonaseră. El îi găsește într-o mănăstire, pe locul actualului Sarnath, și îi anunță că a devenit Buddha. El le expune cele patru Adevăruri Nobile despre suferință, originea suferinței, încetarea suferinței și drumul care duce la încetarea suferinței.

Cu această primă expunere, Buddha „a pus în mișcare Roata Legii”. Cei cinci se convertesc și devin „sfinți” (arhat). La puțină vreme după asta are loc convertirea fiului unui bogătaș din Benares, urmată de aceea a altor membri ai familiei sale. Foarte curând, comunitatea (samgha) ajunge să numere 60 de călugări (bhikkhu) și Buddha îl trimite pe fiecare să predice individual în toată țara. El însuși se îndreaptă către Uruvilva, unde, printr-o serie de minuni, ajunge să îi convertească pe cei trei frați Kasyapa, brahmani care se închinau mai ales zeului Agni. Buddha se adresează apoi celor 1000 de discipoli Kasyapa: el le arată că întregul Univers este încins de focul patimii; ei acceptă doctrina și devin cu toții arhat. Buddha arată că sensul existenței e suferința, a cărei cauză este setea de viață ce duce la șirul de reîncarnări, dar că suferința poate fi curmată prin anihilarea setei de viață, cu ajutorul distrugerii totale, a dorinței.

Buddha își continuă predicile printre sihaștrii asceți din păduri, câștigă discipoli care îi răspândesc învățătura în toată India și rămâne el însuși pentru tot restul vieții un predicator pelerin.

Izvoarele nu ne dau decât foarte vagi informații despre perioada de mijloc a carierei lui Buddha. În sezonul ploilor, Buddha își continuă propovăduirea în acele vihara („mănăstiri”) din apropierea orașelor, în restul anului, însoțit de cei mai apropiați discipoli, el cutreieră prin țară predicând Legea cea Bună. La

douăzeci de ani, fiul său Rahula a primit consacrarea definitivă. Biografiile ne povestesc despre unele convertiri spectaculoase, cum e aceea despre un Yaksa, care „punea ghicitori”, ori aceea a unui tâlhar celebru, ori aceea a unui bogat neguțator din Bengal, toate având drept rezultat răspândirea ecoului despre faima Maestrului mult dincolo de hotarele țării în care predica.

După tradiție, în ultima zi de viață, Buddha le-a spus discipolilor: „Fără îndoială, te poți regăsi în mintea unui adevărat discipol. [...] Priviți acum, frați ai mei, aceasta e povața mea către voi. Stricăciunea e înăscută din toate lucrurile alcătuitoare. De aceea, pregătiți-vă cu străduință eliberarea.”

În credința budistă, Buddha Sakyamuni este ultimul stadiu care încheie un șir lung de reîncarnări (terestre – în oameni, celeste – în unii zei, chiar în Brahma) necesare atingerii treptei de sfânt (arhat), iluminării și pătrunderii în Nirvana.

Profesorul Wilson (*Scoala mitologică* – Wilson, B. Kern, E. Senart) afirmase printre primii (Oxford, 1854) că viața lui Buddha este un mit, iar „Buddha însuși, o ființă imaginară”.

Buddha a devenit cu vremea zeu în conștiința credincioșilor; mai mult, treptat a ajuns o divinitate plurală: Buddha Sakyamuni – întemeietorul; Addibuddhu – creatorul universului; Buddha Maitreya – viitorul Buddha care îl va înlocui pe cel actual; Buddha Vachparani, ultimul cu acest nume, cel care va încheia întregul ciclu de ipostaze. În varianta reîncarnărilor periodice se totalizează 1000 de ipostaze ale lui Buddha până la aceea de Vachparani.

Bibliografie:

1. Kernbach, Victor, „Dicționar de mitologie generală”, Ed. Albatros, București, 1983.
2. „Buddha. Lumina unei căi spirituale”, Culegere și adaptare: Liviu Gheorghe, Ed. Ram, 1995.
3. Eliade, Mircea, „Istoria credințelor și ideilor religioase”, Ed. Univers Enciclopedic București, 2000.

Lumea răsturnată

Mai ai răbdare, tata,
până mă vezi mireasă
și lasă raiul să te mai aștepte.
nu vreau să port voal negru,
rochia – de lacrimi să-mi atârne
și să mănânc colivă în loc de
tort de casă. cum făcea mama când
zâmbea.
mai ai răbdare, timpule,
cu pământul luptă-te,
să-l lase deasupra, să nu-l ia dedesubt,
să nu mi se răstoarne lumea.
vreau să zâmbesc la gândul că
tata e mereu aici și nu altundeva.
ai, cerule, răbdare,
ai îngeri destui.
mai lasă-mi-l pe tata,
e unul singur.
nu vreau să rămân a nimănui

O zi de 10 ca o gaură neagră

In memoriam Ricuța Ionescu

Ce cuvinte, ce îmbrățișări ar trebui
inventate,
pentru a alina durerea unui suflet ce-l
plânge
pe altul?
Nu mai vărsa lacrimi, mamă, nu mai
vărsa,
un spirit ludic ca al ei, n-ar vrea s-o
plângă cineva,
rare, rare sunt în lume ființe calde
cum era ea.
Bucură-te, mamă, și-a văzut nepoata
și-a strâns-o în brațe, ca pe-al ei odor,
i-a cântat de Călinești, viață și amor,
nu i-a spus de moarte, durere sau că-i
va fi dor.
Cum s-alini un suflet ce-n noapte
strigă pe altul,
de parcă, pentru cea din urmă oară, s-
ar îmbrățișa?
nu mai plânge, mamă, n-a plecat
departe,
ți-a fost mai mult decât o soră,
dragostea voastră nu se-mpiedică de
moarte.
Nu mai vărsa lacrimi, mamă, nu mai
vărsa,
zâmbește la gândul că e deasupra ta...

RALUCA PAVEL

Existența poetică a lui Bacovia

Cunoscută poetă, interpretă muzicală și exegetă Lucia Olaru Nenati, preocupată nu numai să cunoască valorile, ci și să le ofere cât mai multora, ne-a făcut recent bucuria de a putea citi în traducerea sa din limba franceză primul studiu al Svetlanei Paleologu Matta, *Existența poetică a lui Bacovia*, apărut după susținerea doctoratului, în 1958. Ciudat, citisem izolat idei ale acestei doamne critic literar de excepție despre Eminescu (ulterioare scrisului despre unul dintre cei trei mari B ai literaturii noastre), dar nimic despre emblema Bacăului! Elegantul volum, apărut la Editura Ateneul Scriitorilor din Bacău în 2012, cuprinde traducerea citată, un amplu interviu luat autoarei, o anexă cu 15 ilustrații pe hârtie cretată și un medalion biobibliografic, totul precedat de un substanțial studiu introductiv, care impune folosirea lui ca axă a prezentării de față.

Studiul introductiv are ca titlu, adecvat, *Svetlana Paleologu Matta – un nume de referință în exegeza bacoviană și eminesciană*, întrucât pe parcursul demersului autoarea face frecvent comparații între Bacovia și Eminescu, întărește până și cu scheme prozodice demonstrarea într-o viziune simpatetică nouă pentru acei ani ai elaborării și publicării, originalitatea lui Bacovia în raport cu predecesorul său, scoțându-l din suspiciunea (un tic al multora și azi) de a fi și emulul acestuia. „Acei ani” sunt, cum ne amintește doamna Lucia Olaru Nenati, anii proletcultismului paralizant, despre care tot d-sa precizează că „mediile culturale oficiale românești se străduiau să «înveselească» imaginea universului bacovian”, să consune cu triumfalismul comenditorilor și cu ajutorul „victimei” lor.

Era, însă, și mai grav: se atribuia unei bune părți a poeziei lui Bacovia însușirea de a fi „semnificativă” pentru spiritul protestatar și – cel puțin prerevoluționar – comunist. Se cuvine să mai menționăm tot în prealabil că studiul introductiv consemnează și un alt curs, întârziat și, din păcate, prea răsfirat, al propagării ideilor valoroase, subtile și revelatorii, ale emițătoarei inovatoare în presa românească din vremea lui Ceaușescu. Altfel spus, ca și în multe alte cazuri, semnalăm pierderea, greu de estimat, a șansei studioșilor, specialiștilor etc. de a se apropia mai devreme de un model al sincronismului apreciat de Eugen Lovinescu ca o trăsătură a literaturii române în contextul european interbelic. Mai trebuie să punctăm actualitatea situației, atunci, și a lui Bacovia în sincronismul cu Europa, bineînțeles, peste brăcurile literare proletcultiste din „obsedantul deceniu”, când Bacovia încă nu era studiat oficial în facultate (și, totuși, Constantin Ciopraga, la Iași, deschisese un asemenea curs după 1960).

Nu putem minimaliza nici acest curs discontinuu al receptării lui Bacovia în plan național, căci, deși târziu, a fertilizat exegeza bacoviană, din 1969-1970 chiar unii critici literari proletcultiști modelându-se într-o măsură după acest nou reper (M. Petroveanu, în 1969, îi recunoaște valabilitatea, ceea ce ne permite să extindem concluzia lui și la alți proletcultiști).

Prezentă consemnare nu își poate propune decât spiciuirea finei analize și punctarea ideilor sintetice asupra exegezei și a interviului – ale unei substanțialități datorate altor două substanțialități, acestea din urmă sprijinite „pe nume autorizate ale gândirii europene și nu numai”. „Autoarea – afirmă Lucia Olaru Nenati – configurează mai întâi decorul poetic european, cu acea pierdere a paradisului și cu acea apetență a dezintegrării existențialiste, manifestată, de pildă, în

deformarea chipului omenesc (...). Notabilă este și ipoteza eredității bacoviene duble care adună în filonul identității sale emergențele sufletului european, dar și pe acelea ale Moldovei istorice, «*ultim bastion al Europei*» care a contribuit «*la structurarea Occidentului*», având nostalgia trecutului și marcat de geografia zonei. Pornind de la o mărturisire a lui Kierkegaard (*Jurnal*, 9 iunie 1949), Svetlana Paleologu Matta considera necesar „să deconstruim existența sa poetică [bacoviană – n.n.] pentru a regăsi în spatele ei un *om incomplet, fără bază corporală, ros de contradicții, până în străfunduri*”. Adâncind ideea contradictoriului prin corelații cu idei din psihologia unor europeni (Hans Sedlmayer, Blaise Pascal, Theophil Spoerri, Berdiaev), dar și cu o stare de spirit specifică lui Mallarmé, ea își întemeiază ideile critice pe ontologie, formulând concluziv cu îndreptățire lăudabilă: „Nimic nu exprimă mai bine Moldova decât Bacovia, cu atmosfera sa pluvială dezagregantă, cu melancolia sa endemică, lipsită de orice consolare și care este chiar mai profundă decât aceea a «omului celei mai profunde melancolii din lume», Kierkegaard”.

După prezentarea unei adevărate „dizertații” despre *Plumb și celelalte poezii reprezentative*, Lucia Olaru Nenati reunește adevărurile lucrării astfel: „Plumbul este efectiv o găselniță unică în istoria literelor, un «*truvai*» (subl. autoarei – n.n.), revelând în lumea culturală dimensiunea unui mare poet”. Cunoscând folclorul și climatul moldovenesc, Svetlana Paleologu Matta regăsește acolo „*urâtul*” bacovian, iar „*l'ennui*” din angoasă, este „mai profund decât *spleenul*, mai puternic existențial și în mai mare măsură absolut decât cel al lui Sartre”. Prin senzorialitate rarismă și ritm, cromatica „se constituie într-o cascadă de asociații și intuiții surprinzătoare”. „Ideea esențială – mai relevă prefațatoarea – în ciuda tendinței perpetue către dispariție, a *tânjirii* sale (...), Bacovia nu poate dispărea, nu poate muri, deși moare permanent”, într-un „infern comparabil cu acela al lui Dante”. Refuzul civilizației, consideră autoarea, este la Bacovia mai tragic decât cel al lui J.-J. Rousseau, aflându-ne în fața unei inspirații mai puternice, refugiul în singurătate, „element major și unic ca factură”, ca și dorul, opus angoasei. Adăugăm: „*Muzica, culoarea și cuvintele se întâlnesc pentru a satura de sensul descompunerii întregul cosmos*” și „Bacovia trage ultimele consecințe ale Existențialismului”, fiind fundamental deosebit de Argehi și Blaga. Prin toate acestea și altele încă se susține „existența în cultura română a unui **fenomen Bacovia** de originalitate totală: **occidentalitatea în marginea Europei**, pe care n-o cunosc alte popoare vecine și a cărui esență este **contemporaneitatea naturală cu Occidentul, fără decalaj** (s.a.), ceea ce, să recunoaștem, într-o cultură obsedată de ideea sincronismului, este foarte important”. La fel, se impun următoarele convingeri: „Bacovia n-a fost un psihopat!”, ci un „*damnă aflat în slujba unui mesaj*”; „Lacrimile îl apără de damnare, de satanismul integral (...) Prin lacrimi orgoliul lui Satan se înconvoaie. De fapt, Bacovia nu este satanist căci el n-a făcut elogiul Absenței, n-a răspândit răul”.

Sesizarea de către traducătoarea-exegetă a dexterității hermeneutice, a validității majorității distincțiilor din lucrare face binevenită recomandarea ca oricare intelectual să citească o asemenea carte care ne face cinste. De menționat că și autoarea și exegeta nu ezită să apese pe constatarea depărtării lui Bacovia de orice este popular. La fel este și recunoașterea încadrării lui Bacovia în simbolism cu aspecte expresioniste, explicabile și prin natura acestor curente literare.

Amplul dialog de suflet/de comuniune de după studiu (de douăzeci și cinci de pagini), complementar primelor două părți ale volumului, ar merita o discuție specială. Ne oprim însă aici nu fără a adresa și alte câteva cuvinte: cinste doamnei traducătoare și exeget literar, ferment în viața spirituală a zonei și nu numai a zonei sale de marcantă viețuire!

CONSTANTIN BLĂNARU

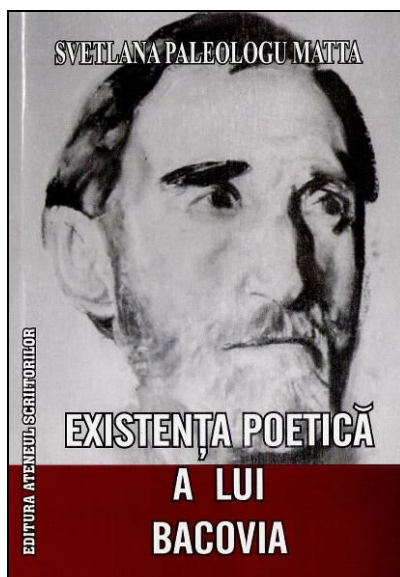
VERDE CRUD

Am ajuns acum într-un punct în care Bacovia ne rezervă o surpriză din cele mai uimitoare. Ici-colo, apar și câteva poezii rare ce poartă culorile unui neașteptat contrast, opunându-se astfel prin trama lor întregului rest. Peisajele cangrenelor unde moartea dă târcoale, sunt lăsate în urmă pentru a trece într-un domeniu necunoscut. De astă dată este vorba despre o auroră matinală și primăvăratecă sau de vreun vis care se raportează la amintirile copilăriei. Ne întrebăm de ce apare aici un alt Bacovia? Care este secretul acestei schimbări? Să ne apropiem de această poezie nouă: Havuzul din dosul palatului mort. Mai aruncă, mai plouă, mai plânge – Și stropii căzând, în amurg iau culori: De sineală, de aur, de sânge.

Plutește un lanț de lebede albe,
Iar visul din parc în lac se răsfrânge –
Amurgul pe lebede pune culori:
De sineală, de aur, de sânge.

Uitate, statuele albe privesc,
Albe visând c-un aer ce plânge –
Și lasă amurgul pe ele culori:
De sineală, de aur, de sânge. (*Amurg antic*)

Mai regăsim încă refugiul, acel gust bacovian pentru evadare, dar de astă dată absorbit într-o dispoziție contemplativă. Aerul se aurește, îmbalsămat de legende. Iată o arhitectură palatină scăldat în mirajul unor contururi alburii. Ochiul se deschide asupra perspectivei regale a artei antichității de unde chiar și titlul poeziei „*Crepuscul antic*”. Pentru prima dată apare o armonie, o estetică a statuiilor; pentru prima dată o nostalgie a construcției, a pietrei! Or, toate acestea nu se întâlneau câtuși de puțin la Bacovia. Lebăda simbolistă alunecă printre reflexe albastrii în aur sau purpură, deci în mijlocul unui adevărat incendiu aruncat de crepusculul magic. Bacovia se afiliază aici sensibilității malade – „sufletul sfârșitului de secol” – alături de Semain, Regnier, Mickael la care ciudata iubire de frumos și de rafinament se combină cu declinul și supraviețuirea: apusul soarelui, palatul mort. Cu toate astea, prin instrumentele alese, totul plonjează în

muzicalitate, iar tonurile sunt strălucitoare, de „sineală, de aur, de sânge”: *Laitmotivul* colorat, fermecător și seducător este cel ce impresionează, care ne face să ne asumăm acest vis. I s-a reproșat adesea poetului nevroza de a fi visat prea mult.

Lebăda părăsește iazul pentru a se muta în salon – o apariție albă de puritate involburată, ușoară, se împrășteie prin valsul voalurilor și trandafirilor:
Orchestra începu cu-o indignare grațioasă.
Salonul alb visa cu roze albe –
Un vals de voaluri albe ...
Spațiu, infinit, de o tristețe armonioasă...

În aurora plină de vioare,
Balul alb s-a răsfirat pe întinsele cărări –
Cântau clare sărutări...
Larg, miniatura de vremuri viitoare... (*Alb*)

Un bal inedit și singular, în plină auroră a clare purități! O mână foarte rafinată a condus tehnica vaporosă; plutirea albului, a grației - un Degas redat cu o sensibilitate delicată, vibrantă, împlinită de sunetul viorilor. Structura poeziei bacoviene s-a schimbat cu totul: „aurora”, „clar”, „infinit”, „armonios”, „vremuri viitoare”: acestea sunt elemente neașteptate care evadează în afara zidurilor sufocante, câștigă largime, spațiu. „Balul alb s-a resfirit...” – este expansiunea universului unde se anunță o nouă dimensiune: transcendența. „Larg, miniatură de vremuri viitoare” noua imagine a

lumii apare născându-se în stadiu de schiță.² Este greu de admis că Bacovia este cel care semnează o asemenea piesă, acest dans al purității pierdute în spațiu, schiță în miniatură a timpurilor noi.

Bacovia evadează în acest fel din neantul său și merge să regăsească cu putere o primăvară. Aceasta va fi mai întâi o primăvară ofilită.

„Melancolia m-a prins pe stradă
Sunt amețit,
Oh, primăvara, iar a venit...
Palid și mut..
Mii de femei au trecut:
Melancolia m-a prins pe stradă.
E o vibrație de violete
Trece și Ea;
Ași vrea.
Dar nu pot s-o salut;
Oh, și cum a trecut,
Într-o vibrație de violete.

Nimicnicia m-a prins pe stradă
Am adormit.
Oh, primăvara iar a venit
Pal și uitat..
Vals funebru depărtat
Melancolia mă ține în stradă...”
(*Nervi de primăvară*)

Forma se dezbracă de orice constrângere a ritmului – atât de bine transpare starea poetului: „Melancolia m-a prins pe stradă”. E o poezie a regretului. Trecătorii de pe stradă, chiar și Ea, unică, aceea care trece: „Trece și Ea / Ași vrea / Dar nu pot s-o salut” – schiță idilică a salutului lui Dante, dar care la Bacovia ia o rezonanță dramatică: este incapacitatea lui de o întâlni („Dar nu pot s-o salut / Oh și cum a trecut”). Accentul vibrează atât de intens încât cuvintele se pierd; poezia se reduce chiar și grafic: „Ași vrea” devine un vers aproape monosilabic. O înclinație omenească fundamentală care nu se realizează: *întâlnirea ratată* („Cu una din ele nu mai puteam fi o pereche” – Freud), devine această „existență poetică”: →

SVETLANA PALEOLOGU MATT

² „Opera de artă se distinge de alte realizări – politice, sociale, religioase filozofice – prin faptul că ea pune accentul pe procesul realizării, ea reprezintă actul de naștere care face să apară noua imagine a lumii. Ea nu construiește noua lume, ea o schițează, o prefigurează și prin asta trezește în om cele mai profunde virtualități constructive.” (Theophil Spoerri, *Elemente ale unei critici constructive*).

„Dacă nu-i / Cu cine vorbi / Se scrie” (Glossă). Astfel se naște această admirabilă tehnică, întru totul muzicală. Poezia seamănă a fi un loc de trecere unde o orchestră se reduce, treptat, la câteva acorduri de fagot (corespunzând, de pildă, cuvintelor „mut”, „trecut”, de viori („me-lan-co-li-a”) și puțin de pian („adormit”, „iar a venit”); mici mișcări se nasc de pretutindeni – fragmente de teme, de amintiri: „vals funebru, depărtat”.

□

Dar iată o altă mișcare, de astă dată o adevărată primăvară, care explodează: *Note de primăvară*.

Verde crud, verde crud...
Mugur alb, și roz și pur,
Vis de-albastru și azur,
Te mai văd, te mai aud!

Oh, punctează cu-al tău foc,
Soare, soare...
Corpul ce întreg mă doare,
Sub al vremurilor joc.

Dintr-un fluier de răchită,
Primăvara,
O copilă poposită la fântâna
Te îngână
Pe câmpia clară...

Verde crud, verde crud...
Mugur alb și roz și pur,
Te mai văd, te mai aud,
Vis de-albastru și azur.

Poezia este de o delicatețe rafinată – abia câteva cuvinte și deja toată această îmbobocire a primăverii este aici; o paletă tandră se revarsă peste vârfurile arborilor alcătuită din tonuri de roz și alb pur. Dar totul este invadat de esențele veritabile ale verdelui, muguri de viață, conținând o prodigioasă forță vitală: „Verde crud, verde crud...” În fine, totul se topește în azur și în vis „Vis de-albastru...” De ce revine oare mereu la Bacovia această bântuire a visului în aceste ultime poezii?

În mod paradoxal și dialectic, aceasta e dovada peremptorie că Bacovia este ancorat pentru totdeauna în „urâtul” său. **Pentru că adevărata prezență a urâtului presupune totdeauna prezența antipodului său, „dorul”.** Aceasta este entitatea pe care folclorul o cunoaște deja perfect: „Tot urātu-i cu mult dor / Tot urātu-i cu dor mare”. Este ceea ce Eminescu a orchestrat

printr-o atât de mare armonie. Această entitate dor-urât e, de altfel, marca majoră a lui Eminescu. Și este interesant de văzut că din această moștenire Bacovia n-a dezvoltat decât „urâtul”, iar Arghezi „dorul”.

Strofa a doua aduce un accent exploziv ca un punct roșu, impresionant: „O, punctează cu-al tău foc / Soare...” Oprirea versului, acest șoc ritmic, sprijină trezirea de conștiință a omului în fața destinului său, în fața istoriei („Sub al vremurilor joc”). Niciodată nu apare ocazia unei singure jubilații estetice; poezia o depășește căci din urmă apare omul – versul reproduce astfel elanul, această „intuiție operantă” a sufletului: „O, punctează cu-al tău foc / soare...”

Poezia își reia curgerea sa delicată. Un copil în câmpia clară readuce imaginea unei lumi noi care este începutul primăverii („Verde crud, verde crud”) – este o variație care evocă acel „copil rozaliu” al lui Trakl: „Dintr-un fluer de răchită / Primăvara / O copilă poposită / La fântână / Te îngână / Pe câmpia clară”.³ Tot patrimoniul național reînvie aici la Bacovia, pastoral, idilic – este „Rodica” lui Alecsandri, încântându-i pe semănători, sau chiar Eminescu: „O, rămâi, rămâi la mine / Te iubesc atât de mult!”.

Pădurea îi vorbește copilului tremurându-și valurile și frunzișul verde și acela iese răsând în câmpie. O iubire nostalgică îl reîntoarce la amintirile vârstei tandre, la propria copilărie; acesta este cu certitudine „aleanul”⁴: „Copil ca ei te vezi”; (A-

³ Aceasta este cu atât mai mult surprinzător cu cât în toată opera sa, Bacovia neglijează complet motivele scumpe poeziei românești. Cuvântul „păsărele” nu revine la el în total decât de două ori, cuvântul „codru” de trei ori, „câmp” de șase ori, „crâng” o singură dată. Același dezinteres pentru lumea vie a animalelor și plantelor. (Singurele animale menționate sunt lupul și câinele de două ori.) Pentru păsări, în afară de corb prezent fără încetare, lumea lui nu este populată decât de bufnițe de trei ori. O singură poezie conține substantivul „cocoș” și o alta substantivul „lebedă”. Cât despre flori, parțial trandafirii, la el maladivi, doar o dată crinul, o altă dată panseluțele, amândouă flori oarecum mortuare. De câteva ori se vorbește despre plopi ceea ce este o foarte posibilă reminiscență eminesciană, o singură dată, teiul. Asta este tot în ceea ce privește numele de arbori. O singură dată se întâlnește în toată opera lui cuvântul „grâu” un foarte mic gest de atenție acordat bogatelor recolte ale României.

⁴ Cuvânt intraductibil specific românesc apropiat puțin de nostalgie, tristețe fără obiect, dar nu golit de totuși de vitalitate.

lean) ca Eminescu, acela care zice:

„Astăzi chiar de m-aș întoarce
A-nțelege n-o mai pot
Unde ești copilărie
Cu pădurea ta cu tot.” (O, rămâi)

Această revenire la natură, la copilărie, departe de a fi o simplă experiență sentimentală, acoperă un sens profund, reînnoit, al miraculosului. S-ar putea atinge cu degetul elementul structural: „câmpia clară”, „fântâna” – este fântâna Tinereții, cristelniță de botez de unde se iese spre o lumină și o nouă claritate.

Capabilă de o dezvoltare infinită, poezia, discretă, se încheie deja; ultimul vers este „Vis de-albastru și azur”. În autenticitatea sa trebuie să se vadă acest vis ce persistă cu obstinație la Bacovia. Ce este această creație efemeră și nesigură a nopților noastre? Jung⁵ definește acest fenomen ca pe un produs al sufletului nostru ascuns, inconștient. Visul perpetuează astfel, spontan, „dincolo de”, în abis, comorile marelui potențial de viață și de surse naturale de existență. „Reveniți la ceea ce este cel mai subiectiv în voi...”, lansează Jung către noi acest apel, „la sursa existenței și vieții voastre”. Visul are acest imens privilegiu de a *reconstitui* o „atitudine” conformă cu natura fundamentală a omului, nu picassiană, ci *unificată*, în sânul naturii („Verde crud, verde crud”). Acolo, deci, unde omul este descompus și alienat de sine însuși de către o civilizație inumană, propriul său corp îl scoate din încurcătură. Altădată, la Cei vechi, regii aveau visele lor mărețe care le inspirau o politică salutară.

Să revenim deci la acel punct unde, zice Jung, „voi participați fără știrea voastră, la istoria lumii.” Din-totdeauna și astăzi cu mai puternică motivație, visul revelează umanitatea profundă, adevărată, continuă, durabilă. „Te mai văd, te mai aud / Vis...” Visul este inspirație – poarta îngustă pe unde civilizația noastră va ieși din marele impas.

(Fragment din cartea *Existența poetică a lui Bacovia*). Traducere din limba franceză și studiu introductiv de Lucia Olaru Nenati, Editura Ateneul Scriitorilor, Bacău, 2012

⁵ C. Jung: *Omul la descoperirea sufletului său* (1934).

Emil Cioran

și portretul generației '27

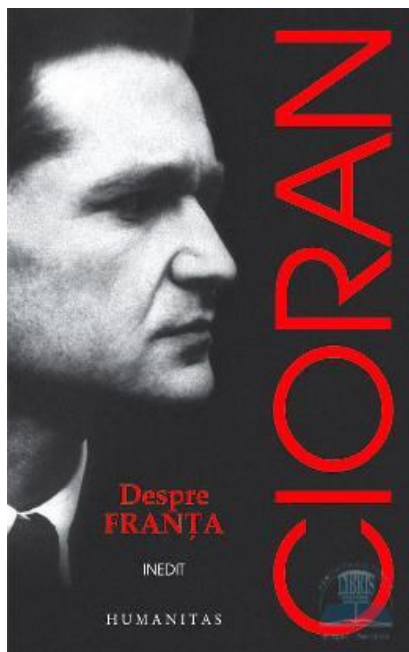
Prinsă în euforia tulbură a ieșirii dintr-un război și amenințarea tot mai continuă a intrării în altul, tână generație a anilor '27 și-a consumat utopiile în combustie delirantă. A trăit istoria la modul isteric, s-a cheltuit în zece ani cât alte generații în cincizeci, cu nepăsare și tulburare. Nu există act, nu e pagină, nu e destin, în cazul lor, care să nu aibă întipărită, sub masca entuziasă a începutului de Rai, grimasa căderii. Pentru voința creatoare a generației '27, simptomele au fost cele tipice condamnatului incurabil. Totul dovedește conștiința morții premature: cultivarea extaticii egofile concomitent cu voința socială de putere, conformismul care reiese din nonconformism, senzorialul ce dictează extazul mistic, entuziasmul e sceptic, adevărul e trucat, cinismul e generos, minciuna e fecundă, metafizicismul e economist, Abel joacă rolul lui Cain.

Despre „nașterea” generației, Mircea Vulcănescu afirma că s-a produs într-o perioadă tensionată, în vremuri anormale, fapt ce va avea să se observe vizibil în scriitura acesteia. Astfel, fiecare scriitor va căuta și va găsi câte un refugiu: Eliade evadând în religie, Eugen Ionescu retras în sfera esteticului și absurdului, Mircea Vulcănescu adăpostit în metafizică și medievalitate, Mihail Sebastian acomodându-se cu sinceritatea senzualității, Petre Țuțea ascunzându-se în locvacitatea secundată de cugetare, frații Acterian cochetând cu utopia.

Cartea generației '27 e o carte a rătăcirilor biografice și bibliografice, a emoționalului și istoricului, psihologicului și politicului, a profesionalului și eticului. Constantin Noica afirma despre generația '27 că este neîmpăcată cu sine, nemulțumită. El a lăsat la vedere, în textul său o morală vie și viguroasă. Spunem că Noica n-a scris o etică, dar, cu toate acestea, cărțile sale ne dezvăluie o etică *implicită*, fie sugestiv-discretă și descriptivă, fie ostentativ moralizatoare și canonică.

Eliade, lider contestat al acestei generații, face o observație fundamentală, el fiind de părere că modernizarea e rea și trebuie să se dea primul spiritualului.

Generația '27 este antipolitică și antidemocratică. Politica democratică

este văzută ca o pierdere de timp, iar misiunea generației este de a face istorie, nu politică.

Criticismul face parte tot din trăsăturile dominante ale generației; el încurajează participarea la viața civică. Cultura este pentru oamenii superiori, creatori, meniți să conducă societatea, în opoziție cu oamenii simplii, destinați doar pentru a constitui materialul pe care se exercită geniul creator.

De asemenea, individualismul, ortodoxismul, fundamentalismul și misticismul, demagogia antistângă, precum și critica modernismului și a decadenței actuale sunt trăsături relevante le operelor tinerilor scriitori ai acestei generații, după cum spune Mircea Eliade: „cu toții au excelat în discurs profetizant”.

Din această tânără generație a anilor '27 se desprinde Emil Cioran, care, pentru toată lumea e un ocean de negare. El a fost toată viața sa un marginal, condiție pe care și-a asumat-o în mod firesc, mai întâi ca statut social, apoi ca statut moral. Este suficient faptul că după ce a pierdut sau a renunțat la cetățenia de origine, a rămas un apatrid cu toate consecințele pe care această „imprudență” le-a atras după sine. Stilul de viață boem l-a obligat să aleagă drept domiciliu apartamente modeste din Cartierul Latin. În acest spațiu, copilăria petrecută la Rășinari va deveni un paradis pierdut ce-l va marca toată viața. Putem vedea în Cioran încarnarea modernă a „sfântului scandalos” căci, urmând exemplul acestuia, autorul începe a se marginaliza. Exilul lui, ca și cel al lui Paul Verlaine, Hölderling sau Saint-John Perse nu este desigur, unul

geografic. Dar, în vreme ce aceștia caută în variante diferite locul fictiv al proximității fără ființă, eul crepuscular este în exil.

Cioran este un autor greu de atăta sens, care atrage involuntar cititorul la re-lectură, acesta descoperind de fiecare dată alte și alte înțelesuri. Tradusă și (re)tipărită acum, aproape integral, opera cioraniană își ia meritata revanșă după o cenzură ideologică impusă atâtea vreme de dictatură. Opera cioraniană prezintă o luciditate împinsă până peste marginile ei, acolo unde, după cum spun sursele taoiste, ea îmbracă haina coșmarului. Să fie oare coșmarul purgatoriului prin care se ajunge la convingerea că absolutul este de neatins cu ajutorul acestui baston – călăuză care este luciditatea. Toate cărțile sale, atât primele scrise în limba română, cât și cele scrise în franceză, sunt legate prin conținut. Ele sunt generate de aceeași viziune despre viață, conturată în limitele ei definitive încă de la 21 de ani, de același sentiment al ființei care a descoperit în sine, neantul.

Nicolae Florescu afirma despre Cioran că, „înainte de a fi un gânditor și un moralist, el este și va rămâne un mare poet”. Se poate observa la autor un gust al excesivului conceput ca o atitudine eroică, aceste lucruri conducându-l pe acesta spre ceea ce s-ar putea numi *disprețul înțelepciunii*.

Cartea lui Emil Cioran surprinde mai ales prin faptul că îl are ca personaj pe el însuși, învăluit în imagini ale vieții și morții sublime, în imagini ale apocalipsei pe care o trăiește în cele mai mici detalii.

Ca și la Noica, se poate vorbi despre însingurarea și izolarea lui Cioran, petrecute, însă, de această dată, pe două planuri: în sine și în Absolut. Afundarea autorului în Absolut se face timid și frenetic. Mântuirea acestuia e aflată în cuvântul rostit, strigat, urlat, în erijarea vocabulei sub forma perifrizei. Așa se explică lirismul născut din obiectivitatea unor rupturi ale vieții (iubirea și suferința), când individul e posedat de experiențe unice și specifice.

Privită în ansamblu, opera lui Cioran poate fi asemănată cu o mare aventură, încercând să cucerească și să asedieze o limbă. Un paradox al gândirii cioraniene este acela că, aflat pe culmile disperării, omul se află totdeauna dincolo de pesimism și de disprețul pentru lumea din jur.

ALINA DIANA FLITAN

Conjugarea verdelui Stânca lui Israel

Să vezi Izvorul Bunei-Vestiri, Casa Sfântului Petru la Capernaum, Rotonda cu 18 coloane de piatră a Bisericii Învierii, Marea Tiberiadei sau Lacul Ghenizaret pe care a mers Mântuitorul, cetatea unde Împărăteasa Elena a descoperit Sfânta Cruce, Via Dolorosa, locul aflării capului Sfântului Ioan Botezătorul, Mormântul Maicii Domnului sau urma ei inscripționată pe o piatră din Muntele Măslinilor, să vezi Muntele Sinai, Pustiul Hozeva, locul în care a fost înmormântat craniul primului om, Adam, chivotul de pe Sfânta Masă a Bisericii Învierii dăruit la 1844 de principele Moldovei, Mihail Sturdza, și soția sa, Smaragda, Tabka înmulțirii pâinilor și peștilor, să te îmbraci în cămașa albă a acestor soli biblici e ca și cum ai urca în Dudul lui Zahau; spre a sorbi, apoi, cuvintele Mântuitorului: *Zahau, grăbește-te și te dă jos, căci astăzi trebuie să rămân în casa ta...*

Suntem în Țara Sfântă, în locurile de *nevoință duhovnicească*, pentru că Hristos e mereu la Fântâna lui Iacov, cu credința că apa vie a fântânii ne va face să nu ne mai tăiem fața în două, dându-i o parte lui Dumnezeu și alta diavolului. Pe pragurile acestea biblice căutăm neînsetarea: *Cine va bea din apa aceasta va înseta iarăși, dar cine va bea din apa pe care Eu o voi da nu va mai înseta în veac, pentru că apa pe care o voi da Eu se va preface într-un izvor de apă vie în viața veșnică.*

Cuvintele acestea, atât de bine știute, spuse aici, la rădăcina lor, devin „imperii de lumină”. Știam că râul Iordan e pomenit în Biblie de 150 de ori, că Yarden în evreiește înseamnă *cel care coboară*, că după războiul de 6 zile din 1967, mănăstirile de lângă Iordan au fost închise, ele intrând în fâșia de graniță a statului Israel, părintele Damian fiind împușcat, întrucât a refuzat să părăsească Schitul Românesc de la Iordan, știam că Bethlehemul a fost mai întâi numit Efrata (*Și tu Bethlehem Efrata, deși ești mic între miile lui Iuda, din tine va ieși Stăpânitor peste Israel*), știam că Zidul Plângerii e locul rămas, după

distrugerea romană din anul 70, din Cetatea lui David, unde se află Chivotul Legii, dar toate acestea, spuse *în casa lor*, primesc o demnitate a spunerii ce se face jurământ. Sfântul Serafim de Sarov mărturisea că a ajunge în Țara Sfântă este scop unic al vieții pământești.

În Țara Sfântă, timpul nu este alternanță de zi-noapte. Un alb cald, continuu, preia ritmul vieții, în ascultarea poruncii Mântuitorului: *Privegheați dar, că nu știți când va veni stăpânul casei, seara, la miezul nopții, la cântatul cocoșilor sau dimineața!* Luăm polenul credinței din locurile sfinte; fără să ignorăm *teroarea istoriei*. Israelul și Autoritatea Palestiniană își revarsă îndârjirile. Nu ne oprim la impasul zilei. Pacea și războiul își fac reverențe. Alegem pacea.

Mergem înspre *Ceasul Întâi...* În Grădina Ghetsimani ne înveșmântăm în inefabilul acestui patru-later în care au dospit cerul și pământul, divinul și omenescul, pentru geneza mântuirii; alăturându-se, din imediata apropiere, liniștea.

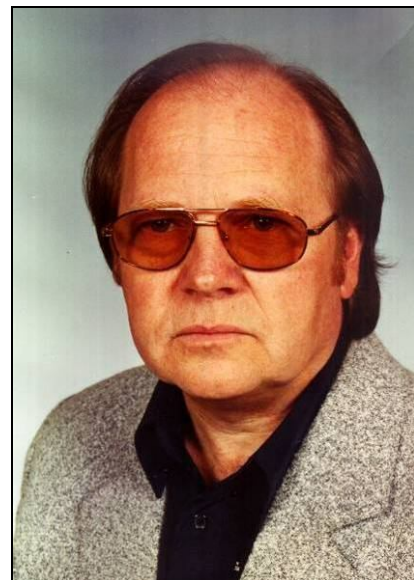
Ciobanul de pe pajiștea lunii

Iarba crescuse pe pielea lui, devenise o pajiște pe care o păștea oile, avea plăcere de a bea lapte din țâța prunei până se îmbăta oile ei.

Cerul începuse să ametească ținându-se de-o stea iar ea sculându-l din somn s-a speriat de ploaia florilor de tei mirosind a lapte de prună vărsat peste întregul sat pe când câinele cerului umbla în coadă cu-n covrig de lună.

Ciobanul obosit de atâta somn s-a sculat pentru o clipă, apoi a adormit din nou să-i crească iarba mănoasă pe piele, de atâta risipă de timp rămăsese ne păscut un bou...

AL. FLORIN ȚENE

Încercăm, în lumina gândului, să învelim impunătoarele trunchiuri, *Mormântului Maicii Domnului*, cea a *Peșterii Ghetsimani* și cea a *laudelor*, adăposturi ale chinului, cu textul *laudelor...* E un fel de rugăciune. Lângă o hiperbolă a Țării Sfinte, cea a trunchiului din Ghetsimani.

Putem lua din veșnicie... Cât de frumos ne așteaptă, cât de răbdătoare...

Trunchiurile măslinilor sunt chipuri ale privegherii; trupuri pe care s-a îngrămădit timpul, chemând la priveghere. Atingem liniștea. Dar înfiorarea cosmică de Atunci reînvie, ca în tabloul lui El Greco, în care Grădina Ghetsimani e o cămașă roșie a pătimirii, prin care Mântuitorul ia asupra Sa păcatele lumii, sau ca în celebra pictură a lui Giovanni Bellini, *Agonia în Grădina Ghetsimani*, cu aura mistică a nopții tragice.

Fiecare măslin îmi pare un potir al îndurării; un *teasc* al mistuirii. În ebraică, *gat shemen* înseamnă *teasc* *măslinilor*. În Vremea Aceea, măslinii *păreau că vor să fugă din loc*, să nu vadă cumplita strivire. *Iisus lupta cu soarta...*, scria poetul. Îngân silabe. Goliciunea mea mă sperie...

Ruga, însingurarea, întristarea, stropii de sânge ai suferinței s-au întipărit pe vecie în statura măslinilor, în coroanele lor prinse într-o ceață a durerii, dar și în solemnitate, în plinătatea dumnezeirii și putere vorbitoare. Măslinii vorbesc. Se fac iconostas. Trunchiurile lor doar par încremenite. Le simt fluiditatea trupului; corzile.

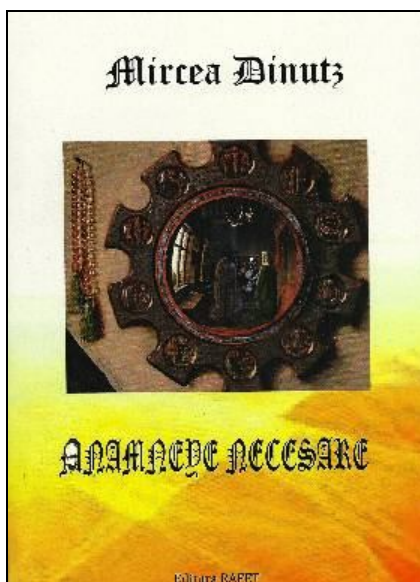
VALENTIN MARICA

Cronica literară

Palimpseste necesare: interdiscursul criticii ca formă de re(in)scriere în memoria culturală

Constituită în intervalul interdiscursivității, al hibridizării multiplelor voci (a comentatorului, a autorului comentat, a operei interpretate, a comentatorilor anteriori) și practici textuale, critica literară este un spațiu de tip *palimpsest*, în care interpretantul și interpretatul se rescriu/reinventează reciproc, într-un incontestabil și necesar proces de creație. Dimensiunea interdiscursivă – și în ultima instanță, intersubiectivă – nu anulează originalitatea criticii literare, ci ține de un fel de „ontologie” a acestei discipline, în măsura în care discursul critic, ca scriere-palimpsest, poartă înscrise în țesătura sa, în mod necesar, „urmele”/amprente ale altor discursuri, pe care le interpretează sau pe care le transformă în instrumente puse în slujba interpretării. Astfel, deși se nutrește din discursuri preexistente, critica literară autentică nu este o formă de parazitare a organismului textual interpretat, atât timp cât nu îl îmbolnăvește, nu îl secătuieste de vitalitatea proprie, ci îi potențează resursele/semnificațiile, salvându-l uneori de la uitare sau blocaje/erori de receptare. Chiar și atunci când funcționează demolator, desființând un text sau altul, critica literară nu se definește ca maladie, ci, mai degrabă, ca terapie culturală, îndepărtând falsele valori sau profilându-se în arena culturală ca factor polemic ce asigură utila efervescență a „bătăliilor” duse în numele valorilor spirituale autentice.

Critica se construiește, în felul acesta, ca entitate discursivă autonomă, cu tehnici, semnificații, mesaj, finalități (la care se poate adăuga chiar o estetică) proprii, una dintre aceste finalități fiind înscrisura textelor interpretate în memoria culturală, prin extragerea, sintetizarea specificului / esențelor acestora. Autonomia criticii și rolul său mnemotehnic (care dublează rolul hermeneutic și pe cel taxonomic/axiologic) sunt reliefate de Adrian Marino¹ într-un pasaj din care transpare pathosul comentatorului și teoreticianului literar (cu toate orgoliile sale): „critica realizează suprema sa ipostază creatoare, care-i consacră adevărata superioritate: ea poate fi citită, gustată, înțeleasă, chiar dacă n-am ști

absolut nimic despre obiectul său; chiar dacă toate cărțile pe care le discută ar dispărea”. Reformulând în termenii lui Ion Pânzaru², „cultura ficțiunii”, pentru a fi viabilă, trebuie dublată de o „cultură a interpretării” care să-i redimensioneze coeficientul memorabil printr-un discurs critic ce devine cel puțin la fel de seducător ca discursul comentat.

Cartea criticului Mircea Dinutz, *Anamneze necesare*³, confirmă postulatele referitoare la elementele care validează calitatea unui demers critic: capacitatea discursului interpretativ de a îngloba și retransmite esența textului interpretat, făcându-l memorabil și dezirabil, respectiv subliniind afinitățile stabilite între lectura textului critic și lectura unui text ficțional. Cartea distilează savoarea scrierilor comentate, determinându-l pe cititor să își dorească să îndepărteze vâlul (transparent) al criticii și să cunoască nemediat textele comentate, a căror valoare criticul o subliniază din dorința (justificată) de a le înscrice în memoria culturală, menită să le perpetueze în timp, dar și în spațiu. De asemenea, volumul se citește cu încântare, curiozitate, cu sentimentul revelațiilor succesive, fiind pus sub semnul tensiunii intelectuale și afective, întrupându-se din reflecție și trăire, generatoare, la rândul lor, de reflecții și trăiri; astfel, lectura textului critic se desfășoară pe aceleași coordonate ale codului literar, care implică plăcerea estetică, aproape de lectura textului de ficțiune. Autorul *Anamnezelor*... propune un asemenea tip de lectură întru satisfacția spiritului o serie de cronici-studiu (metamorfозate în cele 14 capitole ale cărții), adevărate discursuri de escortă al căror farmec potențează farmecul discursurilor „escortate”, care aduc în prim-plan valoarea cărților unor

intelectuali de marcă ai spațiului românesc din actualitate: Constantin Călin, Theodor Codreanu, Ioan Adam, Petru Ursache, Iordan Datcu, Magda Ursache.

Titlul cărții, *Anamneze necesare*, tematizează funcția criticii de catalizator al memoriei culturale, de agent necesar în procesul de (re) memorare a cărților fundamentale, într-o epocă a proliferării scrierilor (tipărite sau electronice) în afara oricărui criteriu axiologic. Criticul realizează astfel o anamneză personală, reunind în volumul publicat în 2012 cronici apărute între anii 2003-2011, într-un gest de recuperare a unor „arhetipuri” culturale personale, a unor matrice spirituale care au funcționat într-o anumită etapă existențială, cu impact asupra devenirii sale morale și intelectuale. Se creează, în felul acesta, o necesară anamneză a sinelui și a afinităților sale electivă din domeniul culturii. De asemenea, poate fi vorba despre un proces de (re)memorare la care criticul îi invită pe cititori, pentru a redescoperi Ideile, tiparele sacre ale Literaturii, Eticii, Culturii, Valorii. Iată, deci, o nouă, necesară anamneză, de data aceasta vizând publicul ce trebuie să se întoarcă la cărți și autori de valoare, ce se pot rătăci – alături de cititor – în labirintul (simbol al confuziei distrugătoare și nu al inițierii) inflației contemporane de scriitori și publicații. Nu în ultimul rând, titlul poate fi citit ca un îndemn subtil (și orgolios) adresat Centrului, chemat să își reamintească faptul că valorile marginilor se coagulează în noi centre, a căror pluralitate amenință să pulverizeze autoritatea culturală unică, imperială. Se impune, așadar, o a treia anamneză necesară, referitoare la regândirea relației dintre Centru și Margine/centre din perspectiva ideii că o matrice spirituală autentică, fertilă, se poate actualiza în orice colț/margine de țară/lume, dincolo de orice segregare sau discriminare impusă (convențional, uneori falsificator, alteori benefic totuși) de către diversele „centrisme”.

În concepția lui Oscar Wilde, „critica este o formă de autobiografie”, discursul despre celălalt devenind discurs despre *ego*; acest adevăr legat de condiția criticului este reafirmat de Ioana Părvulescu într-un interviu acordat Svetlanei Cârsteanu⁴, publicat în *Observatorul cultural*: „În critica literară poți spune «eu» într-un fel mult mai subtil, vorbind despre cărți, vorbești despre tine, dar fără să observe toată lumea lucrul acesta”. →

ANA-MARIA CORNILĂ-
NOROCEA

Concluzia este aceea că, scriind despre *exterioritate*, criticul își transcrie de fapt *interioritatea*. Mircea Dinutz se supune aceleiași legi – ce ține de ontologia criticii – care îl determină ca, scriind despre ceilalți, să se scrie, în ultima instanță, pe sine, în măsura în care gusturile, judecățile de valoare, opțiunile estetice și etice țesute în text sunt tot atâtea acte de confesiune, mai mult sau mai puțin mascate, prin care se conturează profilul autorului, biografia sa spirituală, de cărturar și moralist. Criticul care admiră rafinamentul interpretărilor, plasticitatea limbajului, erudiția, eticismul – toate mărci ale spiritului elitist – își reflectă de fapt propria imagine în oglinda cărților comentate elogios, textele interpretate în cheie pozitivă punând în abis figura criticului: un intelectual autentic, un moralist neînduplecat, un scriitor inspirat. Relația critică este aici una de natură empatică, atâta timp cât doar un spirit afîn poate să reveleze valoarea autorilor ale căror texte sunt selectate, descifrate și diseminate/mediatizate prin intermediul paginilor critice. Trecând în revistă o parte din ampla bibliografie critică dedicată lui Bacovia, Mircea Dinutz își dezvăluie la rândul său profilul de cititor avizat, cu apetitul exhaustivității, cunoscător rafinat al referințelor critice cu statut de reper în receptarea operelor autorilor canonici ai literaturii române. De asemenea, discursul criticului Mircea Dinutz dezvăluie un chip al moralistului, al celui care își asumă nobila misiune de a lupta prin cuvinte în numele onestității cu toate avatarurile ei din domeniul cultural și social. Moralitatea constituie un leitmotiv al discursului, autorul *Anamnezelor necesare* definind pe fiecare dintre cei șase intelectuali prezenți în cartea sa prin evidențierea dimensiunii lor morale: în cazul lui Constantin Călin este notată „sensibilitatea de moralist”, despre Theodor Codreanu se afirmă că „autodidacticismul și marginea l-au păstrat integru”, Ioan Adam este asemănat cu unul dintre acei „cavaleri medievali angajați în lupta pentru bine, adevăr, frumos și credință”, la Petru Ursache se remarcă privirea aprigă a moralistului, se vorbește despre „statura morală” a lui Iordan Datcu, în timp ce Magda Ursache, o înfocată combatantă împotriva imposturii, a vulgarității, a lipsei de patriotism, are, firește, „autoritatea morală” și intelectuală să o facă.

Cititorul erudit și moralistul sunt dublați de un comentator – creator redutabil. Prelungind interpretările

originale ale lui Constantin Călin în marginea poeziei bacoviene, autorul *Anamnezelor necesare* demonstrează că este el însuși un comentator competent de literatură, înzestrat deopotrivă cu sensibilitate, erudiție și harul exprimărilor plastice – calități pe care, de altfel, le remarcă și la cei pe care îi comentează. Interpretul/comentatorul este prin însăși natura sa un creator, această condiție universal-valabilă a criticului autentic fiind remarcată și de Paul Cornea⁵ în lucrarea sa dedicată interpretării, în care observă că de fapt „criticii sunt pe jumătate scriitori [...] sfâșiați între ambiția de a explica loial și convingător opera Altuia și dorința de a-și scrie, în proximitatea ori intimitatea ei, opera proprie”, ei respectând o „dialectică dintre constrângerile textuale și libertatea speculativă a gândirii”. Criticul rămâne, în consecință, un creator a cărei operă, originală fără îndoială, se construiește pe coordonate doar parțial diferite de acelea care subîntind literatura propriu-zisă; atât literatura, cât și critica generează „lumi posibile”, „lumi textuale”, cu morfologii și finalități ce se pot intersecta în zona liminară unde realitatea și ficțiunea, trăirea și scrierea, textul și lumea se confundă. Ca formă a creației, critica se definește incontestabil prin originalitate, chiar dacă se întemeiază pe interdiscursivitate, adică pe o formă de metabolizare a unor discursuri precedente. Intervenția inovatoare a criticului constă în gestul de a valoriza textul comentat prin interpretarea sa, dezvăluindu-i complexitatea, deziderabilitatea și mirabilul, înscriindu-l într-o macro-memorie culturală a colectivității sau măcar într-o micro-memorie culturală a individului.

Textul *Anamnezelor necesare* se construiește firesc pe fundamentul interdiscursivității creatoare, împletind vocile textuale ale comentatorului și ale autorilor comentați, din ale căror opere criticul selectează pasaje cu potențial de tâlcuire și de reverie uimitor: copleșit de corupția și superficialitatea contemporanilor, Constantin Călin meditează în stilul celui pentru care realitatea se poate traduce întotdeauna în limbajul specific bibliotecii: „strada a devenit o lectură obositoare”; Theodor Codreanu oferă o interpretare inedită a poeziei *Plumb*, în care vede „o istorie hiperconcentrată a incompatibilității iubirii în raportul dintre Eros și Thanatos. Drama hypereonică provine din faptul că unul dintre parteneri este mort în raport cu celălalt sau viu în același raport”; Ioan Adam își justifică în mod plastic demersul livresc: „am simțit nevoia de

a-i (re)citi pe cei de Ieri și pe cei de Azi pentru a descoperi vase comunicante, cratime în timp și spațiu între diverse litere ce compun alfabetul literaturii române”; titlurile pe care Magda Ursache le alege pentru capitolele din cartea sa sunt, de asemenea, deosebit de ofertante ca putere de sugestie, ca poeticitate și reflexivitate în același timp: *Ah, absurdul are ramuri*, *Nu-i pace sub măslinea literaturii*.

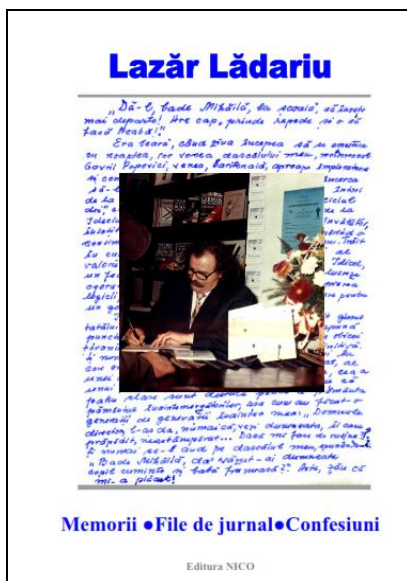
Pasajul anterior a reprodus doar o mică parte din fragmentele selectate de criticul Mircea Dinutz, ele oferind o perspectivă relevantă asupra profilului complet al cărților pe care le reprezintă, constituindu-se în același timp în invitații la lectură, în stimuli ai apetitului pentru parcurgerea integrală a textelor din care au fost extrase.

Registrul interdiscursivității în care fințează critica literară permite acesteia să își exercite o forță dublată de persuasiune și de captivare a cititorului, prin strategia polifoniei, a necesarei acompanieri a vocii comentatorului de către vocea textului comentat, pentru ca glosele criticului și pasajele citate să se resemantizeze reciproc în mod fermecător. Propunându-și un recuperator și inițiat demers anamnetic, ca repliere reflexivă asupra cărților și asupra sinelui, criticul Mircea Dinutz elaborează un volum unitar în diversitatea sa prin liantul pledoariei pentru valorile neperisabile, și totuși vulnerabile astăzi, ale umanismului. Volumul *Anamneze necesare* plasează încă o dată critica (reiterând o inepuizabilă polemică) la conjuncția dintre știință și artă, dintre rațiune și afect, retorică și Idee, dintre oferta de sensuri generoasă a textului și luxurianta ofertă de interpretare a comentatorului.

Note

1. Adrian Marino, „Introducere în critica literară”, București, Editura Tineretului, 1968, p. 424.
2. Ion Pânzaru, „Practici ale interpretării de text”, Iași, Editura Polirom, 1999.
3. Mircea Dinutz, „Anamneze necesare”, Editura Rafet, Râmnicul Sărat, 2012.
4. Svetlana Cârsteanu, „Dacă n-ar exista critica, literatura și-ar pierde umbra” (II) Interviu cu Ioana Pârvescu, în „Observatorul Cultural”.
5. Paul Cornea, „Interpretare și raționalitate”, Ed. Polirom, 2006.

Câtă viață, atâta literatură. Câtă literatură, atâta viață

Niciun alt gen literar nu s-a bucurat de o revenire postdecembristă atât de spectaculoasă ca memorialistica și jurnalul, vârful acestora fiind, cu siguranță, „Jurnalul fericirii”, de N. Steinhardt, singura mare carte de sertar, din anii ideologiei roșii.

După realismul socialist, era firească apariția „realismului capitalist”, era necesar să se vorbească despre adevăr și realitate fără inhibiții și fără cenzură.

Poate de aceea tentația memorialismului și jurnalului e atât de mare.

Firește, oricine poate scrie memorialistică, jurnal. Dar nu orice jurnal, nu orice memorialistică au relevanță, depășesc nivelul personal de interes. Nu e totuși să scrie jurnal un tânăr fără biografie, oricât de inocent ar fi gestul său, ori să scrie jurnal, memorialistică, cineva care are în spatele lui istorie, care a făcut istorie.

Jurnalul poate fi și un reflex al dialogului cu tine însuși, dar poate fi și o nevoie intimă de a prelungi exercițiul de creație prin confesiunea din spatele cortinei. Nu în ultimul rând, jurnalul, memorialistica sunt ele însele exercițiu literar, adună trăiri complementare creației, care nu-și găsesc loc în text, nu pot fi o adendă explicativă a unui univers literar.

Dacă se poate scrie jurnal la orice vârstă, memorialistica e mai exigentă, ea incumbă criteriile pe care nu și le poate asuma oricine.

E prima oară, în spațiul cultural mureșean, când diarismul, opozabil ficțiunii, e și istorie și literatură. E prima dată când un scriitor mureșean publică o astfel de carte, în condițiile în care sunt destule mărturii că genul are mult mai mulți combatanți.

Lazăr Lădăriu are însă toate atuurile pentru a publica o astfel de carte*. În plus, e scriitorul care are curajul opiniei, curajul de a vorbi altfel despre trecut, curajul opiniei necenzurate decât de cenzura interioară, asumându-și riscul de a spune lucrurilor pe nume, de a vorbi și despre adevăruri incomode.

Deși e în registru secvențial structurată (memorii, file de jurnal, confesiuni), cartea are unitate, în registru autobiografic. Ea recuperează un timp al formării, al devenirii, al implicării, cinematografic, fie jurnalier, fie memorialistic, având însă peste tot tonul confesiv, al spovedaniei, al mărturisirii.

În plus, indiferent de formulă, există dominantă sincerității, a ilustrării adevărului istoric fără fard, fără cosmetizări de vreun fel.

Cartea are și valoare de istorie locală dar și valoare și literară, acuratețe stilistică și rigoare informațională. Ea oferă date și istoricului și sociologului și cercetătorului științific, dar și lectorului obișnuit, prin calitatea sa de carte document, cu toate semnificațiile conceptului.

Cartea poate fi însă citită și în grilă epică, aproape ca pe un roman la persoana întâi, în care autoreferențialitatea nu are nici stridente, nici egocentrism.

Personajele cărții sunt reale, cu nume, cu biografii publice. Dar autorul vorbește mai ales despre ceea ce este dincolo de acest orizont de imagine, intră în intimitatea unei lumi, în culisele sale, unde se petrec uneori mult mai spectaculoase lucruri decât ceea ce ajunge la publicul larg, dar aflate în consubstanțialitate.

Autorul își deconspiră chiar și mecanismele de funcționare ale propriului atelier de creație, ilustrat cu texte poetice.

Indiscutabil, partea cea mai consistentă, nucleul cărții îl reprezintă filele de jurnal, care puteau fi ele

însele carte de sine stătătoare. Început în februarie 1983, scris pe sărite, și cu o pauză de 10 ani, el se oprește în mai 2002. Așadar, peste un deceniu de însemnări la cald, despre realitatea imediată, în primul rând cea literară, dar și cea politică, acestea fiind dominantele conținutistice.

Între elaborat și lapidar, Lazăr Lădăriu scrie atât cât trebuie ori cât consideră necesar despre un subiect, uneori laconic: „9 mai 2002. Pe acasă! Citește!”. Nu aflăm nici ce, nici cât. Ci doar certifică o stare, ca un refugiu din zgomotul clipei, din vânzoleala politicului. Se plasează adesea între literatură și politic, ca între Dumnezeu și neamul meu, cum ar spune filosoful.

Dacă până la un moment dat, dominant jurnalului este viața literară, inevitabilul se produce și dominantă devine confesiunea în spațiul politic, fără a exclude o clipă implicarea în literatură.

A treia secțiune a cărții e confiscată de politic, de atitudinea scriitorului față de politic, de imixtiunile politicului în viața publică și în cea privată a scriitorului.

Aici e terenul în care scriitorul îmbracă fără reținere cămașa morții, ia atitudine, e luptător pentru cauze locale și naționale, desface itele încurcate ale relațiilor din lumea politicii, deconspirând metehne și apucături balcanice, cu consecințe pe termen scurt și lung în viața țării.

Această carte nu poate fi însă decât un început, pentru că sunt atâtea evenimente personale și naționale, pe lângă care scriitorul și omul politic Lazăr Lădăriu nu putea să treacă indiferent.

Sunt anii în care s-a aflat atât în prima linie a politicii, cât și a jurnalisticii. În plus, n-a neglijat nicio clipă activitatea literară, aceea perioadă fiind una cu multe cărți scrise/tipărite, cu o viață literară măcinată de provincialisme și orgolii mărunte, care, după propria-i mărturisire, au fost ilustrate în pagina de jurnal, cu simțul responsabilității față de măturie, față de adevăr.

Când paginile de jurnal ale lui Lazăr Lădăriu vor vedea toate lumina tiparului, vom avea o panoramă credibilă a unor timpuri convulsionate.

NICOLAE BĂCIUȚ

*Lazăr Lădăriu, *Memorii. File de jurnal. Confesiuni*, Ed. Nico, 2012.

ÎNVEȘMÂNTAT ÎN POEZIE

„În spatele oglinzii” încearcă să se situeze Nicolae Băciut, acum, cu noua sa carte de Dialoguri literare, împrumutând, solidar, nu de puține ori, rolul personajului „oglindit”, partenerul său de conversație, pendularea psihologică fiind posibilă datorită martorului mai mult sau mai puțin impasibil care a devenit internetul, instrument pe cât de demonizat, pe atât de util în a anula depărtările de ordin... geografic măcar. Sunt „dialoguri la distanță” – așadar, fapt care, mai mult ca sigur, nu s-ar fi observat dacă autorul nu s-ar fi destăinuit din start, în prefață, demonstrând, în fond, că un bun gazetar poate face interviuri convingătoare și fără reportofon și fără studio de înregistrare, în orice situație și din orice colț al pământului.

Poți „vedea”, „simți” inclusiv mimica, grimasa interlocutorului, chiar aflat la sute de kilometri distanță, dacă știi cu adevărat să-l „citești”, inclusiv printre rânduri.

Desigur, nu este o întreprindere facilă, pentru așa ceva e nevoie de experiență profesională, de cazuistică, de inteligență – mai ales – și, nu în ultimul rând, de iubire de oameni. Fiindcă iubim ceea ce cunoaștem, și invers: ceea ce iubim descifrăm mai degrabă decât ființele, lucrurile neplăcute, pe care le evităm de la bun început, din instinct de conservare.

Așadar, Nicolae Băciut dialoghează literar – în capitolul „Voci în oglindă”, cu actrița **Ioana Crăciunescu** (Ana lui Rebreanu din filmul „Blestemul pământului,

blestemul iubirii”), plecată de peste două decenii în Franța, unde „a prins și cioara de pe gard”, nu numai privind palmaresul de scenă, ci și ca autoare de romane bilingve, care mărturisește că, deși „s-a dezrobuit de certitudini”, a devenit „sclava întrebărilor”. Hamletiană dilemă, care ne bântuie pe toți, de fapt, încărunțindu-ne și sufletele... odată și odată... Și totuși, de o certitudine actrița ardeleană nu s-a dezrobuit: aceea de a-și încheia socotelile cu viața, când o fi să fie, „în Transilvania, în mijlocul ei”.

Aflat în pragul a șapte decenii de existență (oare când or fi trecut?), scriitorul **Horia Bădescu** nu se dezmințe: „Detest critica de curte și de gașcă, critica de partid și de partidă!”. Mi-a fost drag totdeauna acest excepțional autor de proză, poezie, eseu. Poate și mai drag îmi este acum, când mărturisește: „Viața noastră e și viața așteptărilor noastre. Lumea noastră e în bună măsură lumea unor virtualități tânjite. Fugim după noi înșine, aceia care n-am fost niciodată, și de noi înșine, cei ce n-am reușit vreodată să fim. Ca și cum am putea fugi de noi înșine. Ca și cum n-am fi altceva decât niște corăbii bătrâne, ducându-și cu trudă chila îngreuiată de scoici pietrificate și alge, putrezind de propria neodihnă”.

Dialoghează apoi Nicolae Băciut, cu **George Ardelean**, strălucit exeget al lui Nicolae Steinhardt, autor al Integralei creației monahului de la Rohia, cu scriitorul **Adrian Alui Gheorghe**, care afirmă, fără nicio reținere, că scriitorul român se prețuiește și se vinde la același preț, în țara lui, pe care i-l oferă societatea românească, adică... pe „doi bani”; cu basarabeanul **Iulian Filip**, poet, prozator, dramaturg, folclorist, grafician! Un alt interlocutor este poetul **Răzvan Duncan**, care consideră că „greu ești «văzut» în provincie”. Un foarte interesant dialog, recuperat probabil din revistele vremii, este cel cu scenograful târgmureșean **Romulus Feneș**, convins că: „Găina și vulturul sunt zburătoare. Puse pe aceeași stâncă, la aceeași înălțime, fiecare va zbura după putere”.

Al doilea capitol al cărții este intitulat, nu întâmplător „La apel”, aici fiind redată o serie de interviuri cu Nicolae Băciut. De data aceasta, autorul se așază el însuși în fața oglinzii, cu fața la public.

Nu este o poziție tocmai comodă, dar autorul nu are complexe (nici nu ar exista motive, de altfel!). El afirmă tranșant: „**Lumea literară nu doar că nu e un spațiu paradisiac, ba**

chiar că e un veritabil infern”, dar această realitate nu îl împiedică să se destăinuiască: „**Eu respir poezie. Acesta este modul meu de a fi. Trăiesc, locuiesc poetic lumea aceasta, cum ar spune Hölderlin. Din când în când, mai și scriu poezie. Aș vrea să fiu perceput mai întâi ca poet și pe urmă celelalte. Publicistica e un exercițiu cotidian, care salvează nevoia de implicare, pe care poezia nu o poate satisface.**” Și mai spune Nicolae Băciut, în interviul acordat *Mariei Vaida*: „**Cea mai mare pedeapsă pentru mine e să nu fiu lăsat să lucrez. Să fiu condamnat să stau fără rost.**”

Într-un fermecător dialog cu tânărul scriitor *Darie Duncan*, când acesta îl roagă să numească cel mai iubit loc din Târgu-Mureș, Nicolae Băciut răspunde: „**Nicăieri nu mă simt mai în largul meu ca acasă. Toate drumurile duc acasă. Aici se concentrează toată lumea mea, tot trecutul meu, tot viitorul meu. Pentru că am pus suflet în totul. I-am fost meșter Manole. Aici am pus jertfa mea la temelie...**”

„Dreptul la timp” este titlul dialogului cu jurnalista și poeta - acum timișoreancă – *Veronica Bălaj*, interesant, alert, critic, pe bună dreptate fără menajamente, față de cinismul și stupiditatea unor foruri locale care pun bețe în roate proiectelor culturale românești, cartea incluzând, în final, răspunsurile lui Nicolae Băciut – consemnate de Daniel Corbu – la chestionarul anchetei inițiate de revista „Feed back” sub genericul „Criza literaturii, literatura crizei”, și la cel al „Caietelor silvane” demarând ancheta „Sub semnul Centenarului N. Steinhardt”, consemnate de Viorel Mureșan.

Cartea de Dialoguri literare „În spatele oglinzii” este o carte... totală, de autor, experiența de editor a lui Nicolae Băciut constituind un atu în plus. Este frumoasă și din punct de vedere grafic, dar, înainte de toate, oricând se poate constitui într-un excelent, eficient manual de jurnalism și, de ce nu? – de deontologie profesională.

Am mai spus și repet: dincolo de harul scriitoricesc pe care i l-a dat Dumnezeu, Nicolae Băciut este un puternic gazetar al timpului nostru. Născut, iar nu făcut. Cartea despre care tocmai am scris o dovedește cu prisosință.

MARIANA CRISTESCU

NOBLEȚEA POETULUI

După cele șapte volume antologice (de la „Ale vieții sunt toate cuvintele”, Ed. Ardealul, Tg. Mureș, 2005 la „Întotdeauna viața pune întrebări”, Ed. Ardealul, Tg. Mureș, 2007) în care George L. Nimigeanu își organizează gospodărește, vizionar și tematic, creația poetică, cu volumul „Noblețea tăcerii” (Casa de editură SAMUEL, Mediaș, 2008) poetul se întoarce în punctul în care s-a oprit în 2004 și își reia drumul cu un nou volum de „inedite”.

Fără dubii, noile versuri ale poetului medieșean stau sub emblema „Tăcerea are glasul ei de înțelepciune. Ascult-o!” (N. Iorga). Sau, mergând pe urmele lui Blaga: „Tăcerea e poezie; de aici și noblețea ei.”

Cu noul volum de versuri, poetul își continuă drumul căutării sensului vieții, drum care își are punctul de plecare în „tăcerea dintâi”, iar punctul final în „tăcerea din urmă”. Imaginea de pe coperta întâi a cărții ne pune „față în față” cu Sfînxul... din Carpați.

Eminescu și Blaga (bucovineanul și ardeleanul – poetul George L. Nimigeanu vine din ținutul mirific de legendă și istorie al Bucovinei și se statornicește în inima Transilvaniei – ținutul pereche al celui alt) sunt cei doi lari ai poetului. Situația sa în umbra acestor două mari repere nu are, după cum se poate constata, niciun fel de efect epigonic, ci, dimpotrivă, îi evidențiază „la vedere” personalitatea poetică.

Asemeni celorlalte volume, și „Noblețea tăcerii” e structurat pe principiul trinității: Noblețea tăcerii, Interferențe, Memoria umbrei. Cartea se deschide cu poemul „Rost” și se încheie cu „Albastră alergare”. Desigur, fiecare text se circumscrie unui anumit „tâlc ascuns”, un sâmbure ideatic închis în carnea unui anume „fruct”, care este poemul, dar eu – tocmai în acest sens – aș fi încheiat cartea cu autoportretul „Frate cu fluturii”, al patrulea text din finalul cărții. „Rost”, în mod indirect, este un autoportret și o artă poetică în care se propune echivalența poet-lumină-tăcere. Poetul e un drumeț și un căutător, toată averea lui, în urma acestor strădănit, nu este altceva decât „colbul unui drum printre cuvinte” („Frate cu fluturii”).

Și totuși, tăcerea nu e „lut pe morminte”, ci „roiuri de înțelesuri”. Acest adevăr al poetului îl ilustrează cu prisosință textele din primul ciclu, structurat pe trinomial tăcere-lumină-umbră. În această idee „Noblețea tăcerii” poate fi considerată arta poetică a volumului. În viziunea poetului lumina-tăcerea-umbră înseamnă trăire și contemplare a tainei, poetul încercând refacerea unității dintre „ochiul minții” și „ochiul inimii” („Ochiul minții”).

Versurile sunt străbătute de o delicată undă de religiozitate creștină. În acest sens sunt de reținut o serie de lexeme, sintagme, imagini, ca mărturisiri ale credinței: ale Vieții Sfinte începuturi, Grădina, Cuvântul Dintâi, Muntele, Albul strai, Carte; se pot cita integral poemele: „Prag de lut”, „Cumpăna vorbei”, „Tămăduirea de sine”. Psalmistul argezean voia să vorbească cu Dumnezeu (chiar Îl soma!). Poetul George L. Nimigeanu, însă, comunică cu Dumnezeu prin tăcere. („Fereastră aburită”). Exemplificările ar putea continua. De reținut și un alt aspect. Unda creștină de care aminteam îl duce pe poet spre meditația asupra existenței ființei, aflată între Noimă și Rost. Reflexivitatea îmbracă, cu preponderență, forma întrebărilor și mai puțin pe cea a metaforei discursive. Meditația întrebătoare se îndreaptă spre jertfa cristică, timp, înviere. Remarcăm o imagine sintetizatoare a acestor motive care ni se dezvăluie cu pregnanță în versuri ca „Aud în vis un murmur de izvor / prin muntele din mine curgător / și... clipa-n veșnicie picurând”.

Caracterul reflexiv al versurilor lui George L. Nimigeanu implică și un anume ermetism, semn al tainei. Semnele scripturale ale acestui cvasiermetism sunt: frecvența unor lexeme încărcate cu anumite sensuri (munte, drum, tâlc, noimă, rost, tăcere), jocuri de cuvinte, folosirea majusculei pentru anumiți termeni, reluarea aceluiași sintagme în poziții sintactice diferite, folosirea destul de des a unor anumite semne grafice de punctuație și sintaxă (-; ...), fără a deveni stridente și artificioase, deoarece se integrează în versuri îndelung și bine cumpănite, structura și versificația textelor fiind echilibrate, înscriindu-se în tradiția lirismului substanțial, care izvorăște din eul profund. Poetul nostru este

străin de lirismul hormonal (ca să preluăm o idee a lui Goga).

Fiecare secțiune a volumului se deschide cu un text programatic. Pentru ciclul „Interferențe” o astfel de poezie este „Între umbră și tăcere”. Tema grupajului este înțelegerea (nu descifrarea) relației tainice dintre tăcere și umbră („Avertisment”). Poeziile interferențelor dezvăluie încă o dată caracterul reflexiv al poemelor; în acest sens textele ilustrative sub toate aspectele (de la ideatic la limbaj, de la structură la imagine poetică) sunt: „Destăinuire”, „Cumpănă”. Marea problemă a meditației este viețuirea „cu” și „în” rost și în timp („Timp viu”). Pentru a viețui în timp, cu un anumit rost – lasă poetul să se înțeleagă – trebuie să acceptăm misterul care interferează viața cu moartea, clipa cu veșnicia, lumina cu umbra, Cuvântul cu vorba. Ca motiv, umbra are, în literatură, în mod cumpănitor, conotații negative, fiind legată de ritualuri magico-demonice și de moarte. În poezia lui George L. Nimigeanu umbra își pierde conotațiile malefice. Poetul o investește cu o „aură” creștină extinsă până la un sens metafizic, umbra fiind asociată reflexivității („Umbră și tăcere”).

Meditația elegiacă are tonalități variate, de la simpla mărturisire și evocare a unor momente din copilărie, la starea de contemplație și de aici la neliniște, la frământare și interogație interioară. Dar poetul nu naufragiază niciodată în angoasă și negare, cum nu atinge nici pragul→

IONEL POPA

de sus al tragismului. El este o conștiință trează care crede într-o salvare: „ne sprijinim pe Bunul Dumnezeu” – mărturisește poetul („Nevindecate de vise”). Credința în Dumnezeu este mărturisită și în poemele „Ușă”, „Depărtare interioară”, „Enigmă”.

Ceea ce dă unitate celor trei cicluri ale volumului este sentimentul credinței. Dar și de data aceasta, în lumina afirmației de mai sus, textul de deschidere al ultimului ciclu poate fi considerat drept o ars poetica. Umbra are noblețea sa, în calitate de dublu al ființei, de martor și de purtătoare de memorie.

Dacă în ciclul precedent Umbra era un motiv poetic, în cel final i se acordă rang de temă, căreia i se asociază tema timpului. La George L. Nimigeanu și umbra și timpul sunt eminamente creștine („Oglindire”, „Răs-plânsul”). Timpul și Umbra ne vorbesc și despre fragilitatea și vremelnicia ființei.

Aceasta se clatină mereu între întuneric și lumină, între clipă și veșnicie. Depășirea condiției precare stă numai în credință.

Credința se trăiește și se mărturisește, dar numai prin tăcerea care păstrează întreagă taina cuvântului („Trestii subțiri” – titlu pascalian, „Taina cuvintelor”, „Peisaj interior”, „Clătinare”, „Aerul apa focul și pământul – III”).

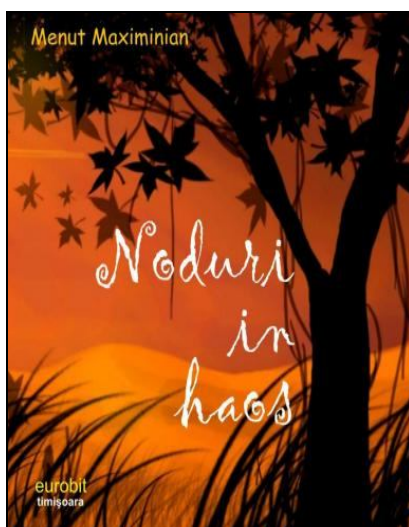
Pe tema timpului, în spiritul credinței, poetul rememorează cu înfiorare elegiacă momentele din îndepărtata copilărie, marcată dureros de un... timp istoric, brutal și profan („Poem cu stele căzătoare”, „Puncte nevalgice”, „Poveste”).

În „Cuvânt înainte”, Liviu Dorin Clement propune câteva posibile asociații și semnificații dintre titlul volumului și cugetări celebre pe tema tăcerii.

La aceste posibile înțelesuri noi am adăuga: tăcerea de după curgerea timpului, e umbra; tăcerea e acel spațiu-timp care acoperă zădărnicia momentului în care „strigat de viață te apleci în moarte...” („Descumpănire”).

Poezia lui George L. Nimigeanu e o mărturisire lirică a unui suflet și a unei conștiințe adânc implicate într-un existențial care își caută drumul spre transcendența divină.

CUVÂNTUL VINDECĂTOR

Este știut faptul că suntem trimiși de Sus, în viața pământească, plini de sens și de adevăr pentru a transfigura lumea.

Prin viața în trup, spiritul nostru evoluează și își pune amprenta în tot ce face. Iată un tânăr român care, la vârsta de 33 ani, s-a remarcat prin scris, activități culturale și sociale demne de a fi amintite în privința contribuției, cât de cât, la transfigurarea lumii în care suntem contemporani și, astfel, l-am numit pe Menuț Maximilian.

Sunt de părere, am mai spus și altă dată acest lucru, că este normal să vorbim despre semenii noștri din timp, nu doar când pleacă... În zilele de 6 și 7 noiembrie 2012, am citit zeci de articole și cuvinte, care m-au impresionat până la lacrimi, despre plecarea scriitorului Ion Moise, dar mai înainte... Pentru că, din anul 2008, am onoarea să public în ziarul „Răsunetul”, abia acum, când Ion Moise a plecat la Domnul, am citit: „Eu am nășit după Revoluție noul ziar *Răsunetul* după poezia lui Andrei Mureșanu, *Un Răsunet*”. O informație care mi-a bucurat sufletul, căci nu știam de unde e numele acestei publicații! Cu această stare de spirit am citit cartea de poezii „Noduri în haos”, Editura Eurobit, Timișoara, 2012, autor Menuț Maximilian.

Obişnuită să citesc proză, reportaje, interviuri și informații despre evenimente culturale scrise de acest tânăr și talentat autor, am avut surpriza plăcută de a fi în fața unui

poet.

Structurată în mai multe capitole, în conformitate cu temele în care și-a grupat poeziile, lucrarea cuprinde poezie patriotică, din viața cotidiană, rustice, descrierea naturii, a anotimpurilor cât și sentimentul religios al omului.

Toate poeziile au un iz din care transpare că suntem în același timp ființe ale lumii materiale și ființe ale lumii metafizice. Menuț Maximilian nu își limitează destinul la lumea fizică și de aceea înțelege și rezolvă probleme neînțelese de alți oameni. El presimte adevăruri și probleme care momentan îl depășesc, dar îl și conduc să creadă în existența certă a lui Dumnezeu.

Să citim câteva versuri: „Frunza blondă / S-a amețit de dragostea codrului. / Și-a dat obștescul suflu întru nemurire, / Fiind cântată de clopotul crăpat de vremi. / Aici, / Unde durerea e anestezic, iar viața e pieire, / Am întâlnit odată un zmeu, fals Făt-Frumos, / Cu capul din munți, cu brațe de râuri, cu ochi de stele, / Iar sufletul, Doamne, sufletul era de jar, / Topindu-se lumina a venit neagra pustie. / Aici, îngere, aici e locul meu, /

Printre fapte care nu contribuie la eternitate. / Din durere se naște speranța, / Din râul de gânduri istoria și din mamă viață.”

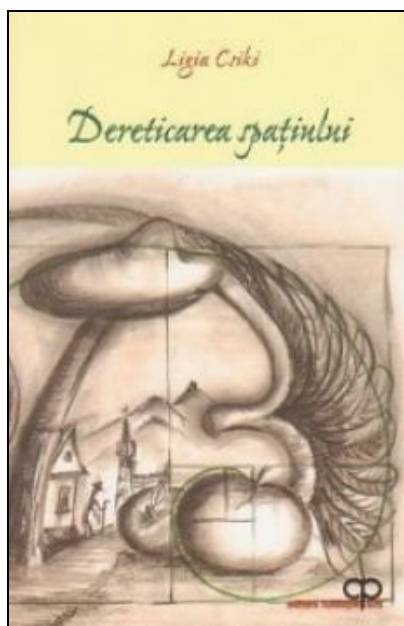
Păstrând proporțiile, domnului Menuț Maximilian, prin scrierile sale diverse publicate până în prezent, i se potrivesc, spre meditație, cuvintele scrise despre divinus Bartolomeu: „el a înțeles minunat că pentru cauza cea bună a tuturor trebuie și multă vorbă și puțină și deloc”.

Prin poeziile din această carte, Menuț Maximilian a vorbit mult prin puține cuvinte și simboluri, și, de aceea, eu, care sunt o iubitoare de poezie, îl aștept cu următorul volum, ca poet.

Închei cu poezia în care Menuț Maximilian vorbește despre luna în care ne aflăm: „Noiembrie / Soarele generos / Din blândul noiembrie / Arde a fală. / Dragostea e aceeași: / Talent, frumusețe și inteligență. / Doar oamenii sunt alții. / Un basm soft, / Iubirea cu mofturi, / Minte sclipitoare, / Viață de dăruit. / Tot puncte comune, / Rame de dor, / Gânduri pribege.”

JENIȚA NAIDIN

Un formidabil bocet metafizic

Noua și nu mai puțin tulburătoare carte semnată de Ligia Csiki la Editura Fundației Alfa (Cluj, 2012), **Dereticarea spațiului**, apare exact la un deceniu de la debutul editorial al poetei care, în anul 2002, tipărea volumul de poeme și prozopoeme intitulat **Nubiathan sau divan pentru părinți și îngeri**. Întâmpinarea deosebit de favorabilă a primei sale cărți a determinat-o pe autoare să nu coboare nici măcar cu un milimetru ștacheta valorică onorată și iată că a reușit să evite, în chip strălucit și printr-o perseverență care nu-i la îndemâna oricui, capcana vicleană pe care o întinde beția succesului.

Dintr-o cronică la volumul de debut, am reținut această confesiune pe cât de zguduitoare, pe atât de emblematică pentru scrisul dintotdeauna al eseistei și al poetei medieșene Ligia Csiki: „Inspirând petrec prezentul în amintire, iar expirând prefac amintirile în ceea ce va să fie”. Una din teme principale ale noii cărți este cea a timpului cu care această poetă, care știe și-și permite luxul zeiesc să se grăbească încet, are relații dintre cele mai speciale. Din acest timp, ca formă de manifestare a spațiului interior, se poate evada în vis, în ficțiunea lumii, în propria-i textualizare, în amintire și-n jertfa neștiută pe altarul cuvântului încredințat cu strângere de inimă hârtiei. Timpul poate fi

controlat, oprit pe loc în clipa faustică, amprentat, generat, negat, blestemat, revectorizat, binecuvântat, exploatat, provocat, gospodărit cu toată spaima ființială generată de conștiința irepetabilității lui și mai ales a galopului său irepetabil în care chiar și dialogul între generații e strivit, precum în acest ritual al mării treceri: „ai scos podina / Mamei îi plăcea fibra lemnului / acum am pus-o pe foc / am făcut-o cenușă / și îngraș cu ea / pământul gol al camerei / proaspăt răscolit / – rană frăgezită sub crucea timpului fibros / ca un salcâm frunzărit fără rost – / te-ntreb: când ai avut timp / să sapi groapa / s-o umpli cu lut moale și ud / când efortul respirării nu mai dă nicio pauză // auzi Tată? / răspunde-mi / până mai am timp / până mai am timp să-nvăț și eu / cum se sapă groapa / cum se umple cu lutul zilelor umezite de visuri // răspunde-mi: / chiar și moartea trebuie făcută gospodărește / așa... cu măsurători pe nemțește” (**Antiteza [III]**). Există în poemele Ligiei Csiki o perpetuă tentativă de debarasare de răul din jur și îndeosebi de leștul amintirilor care fac să-i sângereze sufletul. Cel mai elocvent exemplu, în acest sens, e trovabil în poemul care împrumută numele cărții: „Mama Tână a murit / așa că am spălat podelele / cu leșie / Mama a murit / așa că am frecat podelele / cu leșie / Copilul a murit / așa că am răzuit pereții de humă / și-am dat apoi cu var / și am spălat podelele / cu leșie / Tatei gândurile i-au tăiat gâtul / cu o lovitură de lamă de plug / Așa că am răzuit pereții / până la cărămidă / i-am lipit iarăși cu lut / i-am vărui / și am frecat podelele / cu leșie // acum e atât de curat / încât nu mai îndrăznesc / să intru în casă / stau pe la ferești / și le văd sufletele albe... // numai eu n-am deprins încă pasul” (p. 23).

Puhoiul celor trecuți pe malul celălalt al Styxului e din ce în ce mai covârșitor, cartea devenind un recviem pentru cei care s-au dus. Pe ici, pe colo, licărește însă și speranța că aceste spirite dragi vor trăi atâta vreme cât cineva își va mai aminti de ele și nu va lăsa tenebrele uitării să se coboare definitiv asupra lor: „Mama nu mai vrea să vină / atunci te prăbușești / deși stai dreaptă ca o coloană / sprijinind întunericul / să nu cadă peste drumurile ei // plâng... / măruntaiele mi se scurg / în circuitul închis al venelor și arterelor /

reciclându-se într-o nouă speranță (**Antiteza [VI]**). Poeta operează cu conceptele de bază ale dialecticii hegeliene, ca în această respirație de magnitudine Zen unde sunt puse în ecuație moartea, durerea și uitarea: „creangă în flăcări – / viață topită, vuiet, / calm de uitare (**Spațiu de joc [II]**). În alte poeme sunt relaționate alte și alte triade: foc-cenușă-returul în circuitul vegetal; viață-moarte-nemurire; binele-răul-mântuirea; binele-răul- prezentificarea absenței; lumină-tenebre-iluminare; zbor-prăbușire-egăsirea în veșnicie; vis-deziluzie-călire; grâu-zdrobire-pâine; ființă-neant-devenire etc.

Dereticarea spațiului devine implicit o pledoarie pentru protejarea eului profund de alienarea prin discursul banal și convențional de fiecare zi. Poezia sa militează pentru ascunderea de ochii lumii a grădinii secrete din suflet într-un timp profan în care comunicarea cu ceilalți e tot mai dificilă dacă nu de-a dreptul imposibilă (**Topografia amintirii**). Totuși, *malentendu*-urile nu trebuie lăsate să prospere și să otrăvească relațiile dintre semeni (**Spațiu de decantare**). Actul suicidal, ca formă extremă a evadării din timp sau ca „ritual al lepădării de real” e adus și el în discuție apropo de Emma Bovary (**Topografia oglinzii [II]**). Relația dintre real și imaginar se pune în chip acut și asistăm, nu o dată, la rocade stranii între acești doi termeni altminteri diametral opuși. Don Quijote, de pildă, e un „căzut din oglindă” și el are forța necesară de a se confunda cu ficțiunea (**Topografia oglinzii [III]**). Inspirată de o **Respirație** a lui Nichita Stănescu care găsea mult mai interesant un cub știrbit la un colț decât unul absolut intact, poeta se erijează în susținătoare a esteticii imperfecțiunii interrogative, dat fiind că opusul acesteia înseamnă adormirea oricărei curiozități, resemnare și chiar moarte intelectuală și afectivă, aceasta intervenind, după cum glăsuiește un aforism brâncușian în clipa în care am încetat să mai fim copii (**Topografia oglinzii [III]**). Ca și pe strămoșii daci, venirea pe lume a unui copil o îndurerează pe poeta-mamă, dat fiind că din clipa respectivă pruncul inocent începe să-i →

ION ROȘIORU

fie livrat morții. Doar rămas în starea de incretitudine, micuțul ar fi fost nemuritor: „m-ai întrebat cândva despre / întâmplarea nașterii tale / dintr-o burtă de câine / fiindcă eu m-am furișat / pe gaura de cheie a unui vers // pântecul lipicios din care / ai venit pe lume într-un întunecos exil / este al meu / iar eu nu sunt decât / un cititor bolnav / curios s-arunc ochiade printre metaforele altora / ca și cum aș viziona un reality-show / lumea – tabla neagră / pe care adolescenți cu cămăși albe / au scrijelit țipete de libertate – lumea s-a populat cu visurile tale / moarte sub gloanțele imposturii” (**Topografia oglinzii [IV]**). Omul Negru, dublul nefast, ca și-n poemul lui Esenin, își face tot mai des simțită prezența, precum în poemul grav cu derulare ludică **Gol de inimă**.

Omul a rămas cu deprinderea de a se oglinzi în textul lumii și de a se tot naște din poveste în ceasurile sale de răgaz. Iar dacă nașterea e perpetuă și infinită, nu-i deloc mai puțin adevărat că moartea ar fi altfel, tot așa cum în fiecare bucurie de azi se cuibărește tristețea de mâine: „Moartea ne deretică drumurile / în fiecare noapte cu lună plină / Moartea a fost cu noi zi de zi / ne-a șoptit la ureche / un cântec de leagăn / în fiecare seară / și ne-a amăgit cu o rugăciune / în fiecare dimineață // ba chiar s-a îmbrăcat în flori de vară / încă de la Crăciun” (**Scaunul de la poartă [II]**).

Despre o abolire a morții prin exorcizare nu poate fi, în niciun caz, vorba, ci doar de mici tergiversări prin ingenioase șiretlicuri pasagere. Cantonarea în spațiul poetic poate fi unul dintre acestea: „cuvinte împăturate / ca o hârtie pentru origami / cuvinte cu care mi-am șters de pe ochi / imaginile neputinței / și apoi le-am aruncat în drum / cuvinte care m-au aruncat în plinul lumii / au înțepat moartea în patru colțuri / ca niște puternici țărui / între care a răsărit o ciupercărie de iluzii” (**Spațiu de poem**). Sau, tot cu rezonanță de *ars poetica*: „sufletul meu este – nevăzut fiind – / cea mai acută realitate // poezia crește din el / ca o creangă din trupul copacului năzuos / până când – grea de sevă – / se rupe de acesta // atunci se decojește sub ploi / lemnul albicios se lustruiește / în bătaia vântului / în lucrarea soarelui // și iar ploaie / și

iar vânt / și iar soare / până când devine oglindă” (**Circuitul poetic în natura umană**). Poezia proprie se desprinde la un moment dat de autorul ei și-și ia zborul precum puilul de pasăre din cuibul în care a venit pe lume.

Și cel mai tragic este când aceste zboruri sunt pe cât de timpurii pe atât de ireversibile, niciun blestem care apasă pe o casă, cum ar spune Lucian Blaga, nefiind atât de crud și de nedrept decât ca din ea părinții să-și conducă pe ultimul drum și să-și îngroape propriii lor copii: „rânduilele s-au răsturnat / ca și când căruța veacurilor / s-ar fi poticnit într-o stea / și viețile noastre s-au prăvălit încălcând ordinea zilelor // eu te-am văzut când te-ai rupt / din pământul vâscos al pântecului meu // tu trebuia să mă vezi / când mă voi cufunda / în groapa căscată din trupul mamei mele” (**Rânduilele răsturnate**). Tragedia sublimată de poetă în versurile sale a fost încercată de mulți artiști, poeți sau oameni de știință, de-ar fi să ne amintim doar de Victor Hugo sau de B.P. Hasdeu.

Iluzia unei regăsiri între părinte și fiu se frânge mereu *à mi-chemin*: „eu vin din viață / tu vii din moarte / eu rostogolesc o lacrimă / zornăitoare ca o jucărie / tu împrăștii baloanele colorate / ale iluziilor mele / așa cum îi șade bine oricărui Fiu Risipitor / chiar și dacă slujește îngerește / pe pășunile lui Dumnezeu // ajunși la jumătatea drumului / eu mă tem că n-am să te mai pot atinge / tu te temi că n-ai să mă poți vedea // eu mă întorc nemângăiată / și las în liberă rostogolire / privirea albastră a morții / tu te întorci nevăzut / și lași semne de orientare – ca Hânsel și Gretel – / fărămiturile de speranță vie // eu intru în viață îmbăcsită de moarte / tu... / măi, mamă / strig / tu unde te aperi de fulgerul lui Dumnezeu? / și mie / te-ntreb / mie cine îmi ține locul? / îngerul trebuie să aibă și el o mamă! / ce, Dumnezeu!” (**Încă o strigare**).

Spaima intrării într-un ritm de viață robotizant (somm cu vise uitate în zori, predarea literaturii române într-un liceu de provincie, cumpărături în oraș, achitarea facturilor, intrarea în jocul de-a confunda realitatea din memorie cu cea de față etc.) se intruzionează în poemele Ligiei Csiki care își radiografiază nemilos și exact trăirile și încercările la care o supune destinul: „sint numai cum uneori / răzbate printre crăpăturile tătânii visului / un miros de suflet igrasios / iar pe pereți zăresc imaginea luxuriantă / a ciupercăriei de visuri” (**Ciupercăria de visuri**). Frontiera dintre viață și moarte se șterge, cele două tărâmuri se suprapun și poetei îi e frică de întâlnirile capitale și de încremenirea pe care o presupune deversarea trecutului în viitor sau ale celor două categorii temporale într-un prezent ce, în ciuda definiției sale consacrate, nici măcar nu se mai naște murind (**Psalm în ușa ciupercăriei**).

Nu lipsesc din acest teribil bocet metafizic, cum ar putea fi botezată, printr-o singură sintagmă, **Dereticarea spațiului**, nici secvențele de discurs cu miză și portanță social-politică. Un poem precum **Revizuirea idilei** ne creionează satul românesc actual care și-a dezbrăcat straiile patriarhale consacrate de tradiție și agonizează într-o pseudo-civilizație tehnologică lamentabilă până la parodie. Nici orașul nu e mai puțin dezolant: „cerșetori zgribuliți / traversează anotimpurile iluziilor / privirile lor spală / trotuarele pavate / cu dulcegăriile goale ale amintirilor // sub pași străzile zornăie / ca niște tomberoane / proaspăt salubrizate // condurii formali / ai vremurilor noastre recente / se îmbăcesc / de izul de fiere / deversat elegant / de simandicoși guvernanți” (**Spațiu carismatic**).

Cea de a doua carte de poezie a Ligiei Csiki este una întru totul formidabilă, îndelungata ei dospire făcând dovada unei conștiințe artistice superioare.

Ar fi întru totul nedrept să nu se țină seamă de această apariție editorială atunci când se întocmesc bilanțurile literare anuale și nominalizările pentru premii acordate de Uniunea Scriitorilor.

Poezia contemporană la marginea acoperișului

(II)

Însă orgoliul creator nemăsurat poate rupe legătura între cuvânt și lume: *Am vrut să spun totul într-un singur poem / și m-am sufocat într-atât, încât n-am mai putut zice nimic, / niciun cuvânt nu mi-a mai arătat calea. // Libere și fără stăpân, / lucrurile nespuse de mine s-au ascuns. (Intrarea în colaps)*. Fețele medaliei sunt două: poezia este arătare a sinelui (*cămașa cuvintelor ruptă din suflet – Zăvorărea sinelui*), dar și ascundere de sine: *Nu mai căuta cuvintele prin care vrei din tine să fugi, / ele n-au scăpat pe nimeni de zodă lui! (Albire)*.

Și când cuvântul nu mai este îndeajuns de încăpător pentru a cuprinde ființa, poetul ascultă **tăcerea**.

Tăcerea, laitmotiv în poezia lui Victor Munteanu, este fie pierderea cuvântului, fie un alt mod de comunicare. Poeții sunt doctoranzi în tăcere, tăcerea – *tipătul ce asurzește memoria; lupta dintre duh și cele cinci simțuri (Cântec pentru fiii clipei de fum)*. Tăcerea este calea de comunicare cu transcendentul: *tot mai mulți ascultă în ultima vreme tăcerea, / pentru a afla ce-i așteaptă după marele zid: / – Unde pleacă duhul și ce dureri îi mai sapă / dacă nu mai locuiește în trup?*; ea are misterul nespusului, nenumitului (*Din ce în ce mai netălmăcită rămâne tăcerea / ce-ascunde o tainică armă în șoapte / și-un răspuns pentru cel ce-apucă să-i guste primejdia. – Fișă de observație*), iar poetul Victor Munteanu își ascute simțurile și ascultă **tăcerea**: poate că răspunsurile sunt acolo.

Deseori **tăcerea** este asociată cu **întunericul** sau cu forma lui hiperbolizată, **bezna**. În *Scrisoare cu adresa pierdută* poetul este *leoarcă de beznă*.

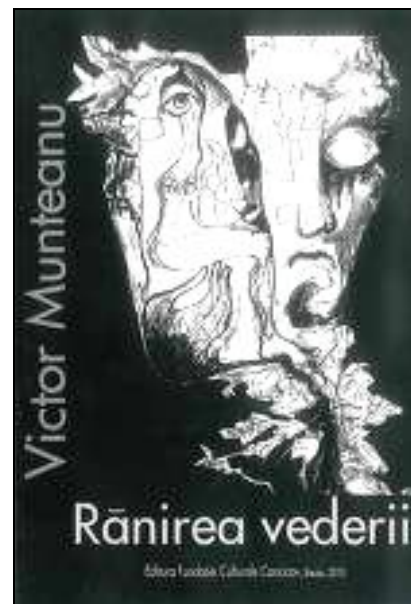
În *Uite ce este* bezna este ce rămâne după ce ființa însetată bea lumina – de această dată nu a vieții, ci a cunoașterii: *Dacă deodată ți se face sete (...) / să nu bei toată lumina! / Căci mulți au orbit din pricina celor prea clare (...) / Dar dacă totuși ceva*

*te apasă (...) / bea și tu cât îți trebuie! / Oricum te vei rătăci prin bezna rămasă... Antiteza lumină / întuneric (Străinule! / Intră tu în bezna din adâncul memoriei / și-aprinde o lumânare să afli / pentru ce am trăit! – s.n.) sugerează, în poezia **Cămașa suferită pe trup**, înstrăinarea și ruperea eului, care suferă din cauza conștientizării limitării în cunoaștere: *Iarbă arsă de vânturi pe țarina fără o călcătură de om / tot mai mult tenăbușă cele neștiute de nimeni, / nemărginirea tremură în tăcerea sălbatică a ochilor*. De aceea de multe ori lumina își pierde conotațiile pozitive, general cunoscute în poezia românească și universală (originarul, spațialitatea, formă de manifestare a divinității etc.), asociindu-i-se semne poetice cu valențe negative: în *Eu anunț fără milă că sar lumina-i întunecată pe ziduri* sau în *Călător fără țință friguroasă-i lumina ce sfâșie cerul*.*

Esența tăcerii este liniștea, dar nu una care presupune calm și alinare sufletească, ci, dimpotrivă, conține tensiuni dramatice. În punctul ei culminant tăcerea este identificată cu moartea: *...o fi de moarte deasupra și tăcerea orbește prin casă? (Semnul negru)*; *Așadar, prietenul meu n-a murit, / ci doar trupul lui a ajuns la tăcere*. Într-o definiție poetică scilicet, moartea devine o liniște ce întrece măsur. (*A patra dimensiune*).

Într-o poezie dominată de motivul *fugit irreparabile tempus*, tema morții vine ca o consecință firească în viziunea celui ce este în permanentă căutare ontologică – a sinelui și a sensului vieții. Când o goarnă va suna stingerea (*Ca mâine poimâine*), nimeni nu mai poate opri mașinăria rece a timpului... (*Eclipsa*), pentru că zeii cară timpul și-l răstoarnă pe oameni! (*Muscături de toamnă*). Aproximarea morții este exprimată metaforic de *buza prăpastiei*; când lumina se stinge pe lucruri, trecutul (*a ieșit din memoria mea un copil*) este din ce în ce mai departe, iar omul devine *umbră (Final)*.

Laitmotivul socotelii, al dării de seamă, al raportului dat la sfârșitul vieții străbate ca un fir fluorescent țesătura creației poetice a lui Victor Munteanu: *Când te vei trezi / și nu vei avea unde pleca / și nici de unde veni / vei primi o hârtie pe care să scrii (...) // te vei ridica și tu să răspunzi, / dar noaptea îți va pune mâna*

la gură... (Raportul final). Astfel încât, la *Aniversare*, dialogul cu Dumnezeu devine imperios necesar: *Doamne, / e timpul să-ți fac un dar din toată inima asta / (...) Iată, îți dau cămașa de pe mine și zodă / (...) O, Doamne! / Iartă nodul acesta din gât / și îngăduie-mă, / dar nu după cât Ți-am greșit! Deosebit de dramatică este ruga din **Toamnă întârziată pe inimă**: *...dar dezleagă-mă de neputința cu care mă caut, / smulge-mă din limita auzului și dăruiește-mă arderii...*; forma dialogată, verbele la imperativ, epitetul marcant, aglomerația de simboluri – fac din această poezie o exprimare metaforică romantico-modernistă a destinului ființei umane. Trecerea timpului nu are întotdeauna caracter dizolvant asupra conștiinței umane; uneori meditația pe această temă e doar ușor melancolică, eul complăcându-se într-o autoiluzionare aparent donquijotescă: *Hai să ne prefacem că stăm pe o bancă / și luăm aminte la distrugerea clipelor / (...) Hai să ne prefacem că nu-i întunericul cel ce mănâncă / numele străzii, / că nu ne e frig, nu ne e moarte... (Cu fruntea întunecată în palme)*; poezia e un tipăt ascuns, ca sunetele viorii într-o încăpăre antifonată.*

Ieșirea de sub tutela timpului e posibilă doar prin moarte: *Într-o zi când n-o să mai fiu nicăieri, / mai puternic decât timpul voi fi: / neștiind despre arbori, neștiind despre păsări – / în sfârșit, voi întrece / singurătatea celor ce știu. (Clopot de seară)*. →

LĂCRĂMIOARA SOLOMON

Deși refăcând un traseu bățătorit, cu imagini tipice temei tratate (**drumul fără întoarcere, oglindirea în fântână**) și simboluri consacrate (**arborele, pasărea, umbra**), poezia rămâne în memoria cititorului tocmai prin modul simplu, nesofisticat de a numi o neliniște ontologică.

Simbolistica trecerii are în centru metafora drumului: al intrării sau al ieșirii din viață (*Iată, drumul coboară în păsări – Călător fără țință*), drumul prin viață („Treci – se răstește prezentul – treci / Și înaintea mea drumul înspăimântat a luat-o la fugă. – **Răgaz în penumbră**; Curge pe drum un bărbat cu mâna pe inimă – **Criză de identitate**) sau drumul cunoașterii (Pe cărarea asta nu se mai poate ieși nicăieri – **Lacrimi fără stăpân**); raporturile sunt, câteodată, inversate: omul nu străbate poteca, ci se lasă „străbătuț”, devorat de drum: Cineva trece cu noaptea în spate, / iar drumul îl duce cu tot cu zilele ce i-au mai rămas (**Alteritate**).

Poeziile volumului lasă din când în când cititorului momente de respiro; printre numeroasele versuri grave, grele de sensuri, creionând neliniști existențiale, își fac loc imaginile pastelate ale unor peisaje – predominant urbane, arareori rurale, schițând spații exterioare (**parcul, orașul, trecătorii, statuile, străzile, vârful dealului, tălângile**) sau interioare (**camera, fereastra, perdeaua, pereții**). Nu lipsesc nici din acestea nuanțele meditative (cu o singură excepție, poezia **Depărtări**), dar accentul cade pe decor. Anotimpul predominant e toamna, cu toate lunile ei, luate pe rând: în octombrie cerul e pălit și lăsat mai mult pe o parte (**Efecte de încercuire**), septembrie e timpul rememorării (**Rafala supliciului**), iar noiembrie este timpul oftatului (**Oftat în noiembrie**). O singură **Primăvară**, dar puternică și luminoasă: Ave, oameni, drumuri și păsări, / lumină de arbori și ape și ierburi! Recuzita bacoviană (fereastră, unghere, beznă ploioasă, cineva îmi tot bate în geam, corbul) și suflul bacovian (dar vântul flutură ploaia încet / și-i noapte, / și-i toamnă... – **La sud de tine însuși**) sunt completate și dominate de nota personală: **tăcerea, strigătul, dorința de anulare a realului prin negare** și mai ales **singurătatea**.

Singurătatea vine, în poezia lui Victor Munteanu, nu atât dinspre

exterior spre interior (pentru că este *condamnat la ființă*, pentru că nu-și găsește drumul sau pentru că nu-și regăsește rădăcinile – *Aceleași tălângi sună pe Zarea Izvorului, / dar păsările nopții nu mai ciugulesc stelele / (...)* De Anul Nou nimeni n-a mai plecat cu Haiducii / (...) Acum stai în vârful dealului și scrutezi văzduhul înalt / (...) și nicio pasăre nu-ți mai răspunde pe nume. – **Bălușești** – astfel am fi, cu toții, o mulțime de oameni singuri), cât mai degrabă invers. E o singurătate personală, singulară, nu seamănă cu a niciunui alt poet: Și zboară cocorii cale de-un strigăt de om foarte singur (**Vae victis!**), Stau învechit și amar / ca o statuie cu obraji urzicați de tăcere (**La sud de tine însuși**), Singurătatea mă tace ca pe-o armă dusă la tâmplă (**Sâmbătă cronică**), Vorbesc în limba pietrelor despre cum sunt singur (**Eu anunț fără milă că sar**). În **Vânturi cosmice** – fața ta va fi o singurătate fără părinți (s.n.) – singurătatea e plină, absolută, ca și în **Paznic la moara de vânt**, unde este exprimată printr-o asociere originală, neobișnuită a unor cuvinte simple, dar netocite: **Un bătrân de om singur pășește încet** (s.n.). Poate de aici scindarea eului, dedublarea (În mine tace un general fără slujbă – **Descheiat la cămașă**), absența iubirii (Iată, așteptarea a îngreunat cutia poștală, / fereastra și-a spart răbdarea să intre un fel de / lumină a surăsului tău, / când singurătatea devine prăpastia unde mi se năruie trupul – **Răni sudice**) sau chiar refuzul ei (Nu mai veni – / (...) Oprește-ți ființa în ademenirea ei muzicală / stai liniștită în femeia din tine / și nu mai veni –

Duminică târzie). Când iubirii i se răspunde cu tăcere (Pentru că tu crești un lup contra inimii mele / (...)) Dar eu te-am iubit cu palmele încheștate de torțile cerului / și nu înțeleg de ce clipa se usucă încet, / de parcă s-ar hrăni din speranțele mele... (**Rafala supliciului**), poetul devine Pygmalion: Ca să nu mai fiu tras la sorți de hazard, / te-am creat din propria-mi spaimă. // Te-am plămădit din cuvântul care mă durea cel mai mult, / (...) Te-am inventat dintr-un țipăt, / (...) Dar nu știu cum de-am nimerit timpul greșit, / că din el ai ieșit atât de frumoasă, / încât n-ai putut să fii a mea niciodată... (**Biciuirea văzului**). Interior și exterior ajung să se confunde: „Se pare astfel că prin imensitatea lor devin consonante cele două spații: spațiul intimității și spațiul lumii. Când marea singurătate a omului se adâncește, cele două imensități se ating, se confundă” (Gaston Bachelard, *Poetica spațiului*, Editura Paralela 45, Pitești, 2003, p. 230). Singurătatea nu întotdeauna separă, ci poate contopi ființa în sufletul colectiv: ascunderea de sine în mulțime.

Poezia lui Victor Munteanu e plină, bogată în semnificații (de aceea trebuie consumată cu porția), numește adevăruri esențiale într-un registru predominant grav și într-un stil original. Multe versuri au sunet de bijuterie de epocă: O, Doamne, dă-mi și mie o adevărată de pasăre (**Mă ajunge un gând**), și ora exactă îmi bate singurătatea pe cruce (**Absență**), E toamnă din răspuțeri în livadă (**Depărtări**) – constituind ele însele, prin caracterul lor sintetic – lingvistic și semantic – un poem în poem. E poezie.

CROCHIURI ÎN SLOVE

„Cred însă că e bine ... să ne întrebăm, la rece, ce am câștigat și ce am pierdut și, dacă se poate, să întreprindem câte ceva pentru o recalibrare a facultăților noastre intelectuale și sufletești în contextul lumii contemporane. Marile reforme morale și instituționale nu pot începe decât de aici, de la reforma individului, de la identificarea și relansarea adevăratului său potențial” (*Despre frumusețea uitată a vieții* – Andrei Pleșu).

Prin prisma acestor opinii pare a-și fi gândit crochiurile Ileana Lucia Floran, transfigurând literar, cu umor și înțelepciune, aspecte ale vieții, din dorința de a trage semnalele de alarmă asupra imposturii și parvenitismului, care pândesc funcțiile și „căpătuiala” materială.

Volumul „Crochiuri în slove” (Editura Emma, Orăștie, 2012) concentrează trăiri prezente și retrospective, rod al talentului și al creativității autoarei.

Titlul cărții sugerează „scânteieri ale realității” (termenul „crochiuri” preluat din arta plastică), denumind o specie literară scurtă, schițată din câteva elemente definitorii pentru realitatea socială și morală a vieții noastre.

Tabletele reunite sub denumirea sugestivă de *Umor trist* s-au născut din realitatea „fotografiată” de scriitoarea înzestrată cu un remarcabil spirit de observație. Personajele sunt surprinse în diferite ipostaze și situații, cu care Ileana Lucia Floran pare a se fi întâlnit de-a lungul experienței profesionale și sociale. Sub masca umorului, se simte tristețea omului care, în conjunctura derutantă a prezentului, se confruntă cu numeroase dezamăgiri.

Ignoranța tributară alcoolului și tutunului, cunoștințele deficitare surprinse de avalanșa unor termeni noi, al căror sens nu-i este cunoscut „clientului” (*Întrebare*), dezvăluie o comică, deși tristă realitate a zilelor noastre. Superioritatea afișată cu obrăznicie este arma semidoctilor care transferă limitele lor pe cei din jur (*„nu înțelegi nimic... De-aia merge așa prost totu-n țara asta...; te dai mare...te crezi deșteaptă...mă iei la mișto*).

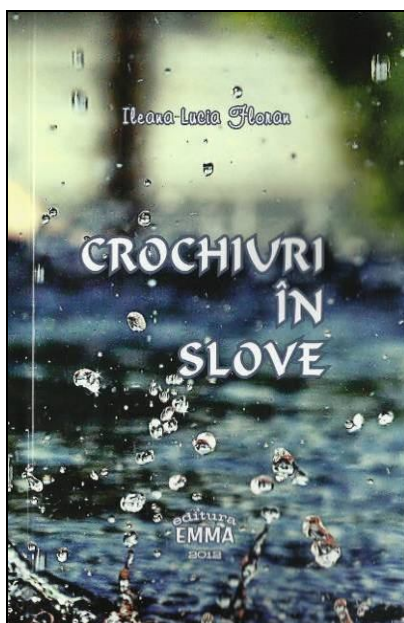
Formule consacrate în argoul celor „cu pretenții”, fără acoperire în fapte, caracterizează personajul, completându-i profilul.

Un alt tip ignorant și infantil, a cărui superficialitate frizează îngrijorătoare limite intelectuale, este băiatul atras de lumea cărților.

Interesul lui îi surprinde pe cei doi scriitori de la târgul de carte, care, în

final, sunt stupefiați de faptul că tânărul nu citește, ci e atras morbid doar de „copertele... multicolore” (*Cititorul*).

Autoarea, introduce descrieri concise, dar sugestive pentru caracterizarea cuplului „înavuțit” prin complicitate la fraudarea testamentară. Sunt taxate impostura, snobismul, lenea, atracția exclusivă a ecranului, limitele gospodărești ale Miștei, dar și lipsa de personalitate și de scrupule ale soțului ei, Puiu, traficant de țigări netimbrate, ironizat de către băieții de la bar pentru înrobirea casnică (*Cadoul*). Deși îndeplinește în timp record dorința consoartei de a cumpăra un televizor cu plasmă, e „răsplătit” cu eterna nemulțumire a femeii

parvenite, convinsă că i se cuvine totul. Superficialitatea cu care privesc viața cele două tinere preocupate doar de modă și de racolarea bărbaților, atrase și amăgite de companii care le-ar putea schimba viața, este surprinsă prin ținuta fetelor („îmbrăcate sumar, cu fustițe extra-scurte și tricouri adânc decoltate”), prin limbajul vulgar („...oameni grei, cu cheag, nu cu firfirei... mă-nțolesc... pațachină... vii de pe traseu...e mișto gagiul”), prin gesturi („trage fără de folos de fustiță s-o îndrepte...cu un mers provocator”). Detaliile confidențiale privind experiențele umiltoare prin care trec prostituatelor „vânzătoare de plăceri” sunt surprinse cu un ascuțit simț critic de către autoare. Ca și în alte schițe, finalul surprinde, fiind contrar așteptărilor, trezind interesul cititorului prin aspecte contemporane puse sub lupa reflecției moralizatoare (*Încredere*).

În pagini puține, prin propoziții și formulări concise, prin dialog convingător și succinte precizări, scriitoarea surprinde o interesantă galerie de personaje care populează realitatea zilelor noastre (*Alegeri-pamflet*).

Cu umor fin, parodiază desfășurarea unei adunări generale de dare de seamă și alegeri la nivel local, surprinzând formalismul care amintește de ședințele partidului unic din perioada antedecembristă. „Sala mare” contrastează cu „regizarea scenariului” de către președintele Alianței, preocupat numai de realegerea sa în aceeași funcție comodă, care-i aduce multe avantaje. Participanții reprezintă o întreagă tipologie de membri figuranți, care-și permit glume și păreri doar în afara ordinii de zi, „expediate” de președinte, pentru ca să evite „surpriza” înlăturării sale din fruntea organizației. Ileana Lucia Floran are un ascuțit simț al ridicolului, subtil introdus prin intervențiile comice ale participanților la adunare, satirizând discret raportul președintelui, al comisiei de cenzori, dar și „limbajul de lemn” al primarului, care se învâluie în ipocrizia demagogului. Avalanșa de adevăruri critice ale membrilor este stopată prin tertipurile președintelui, format în regulul trecut, pe care l-a slujit cu abnegație. Realegerea lui și a aceluiași vechi comitet ineficient a fost accelerată și măsluită, sub ochii participanților, care au înțeles că „jocurile fuseseră făcute” cu încuviințarea primarului. Finalul potențează efectul comic al schiței, evidențind ironic încălcarea abuzivă a regulamentelor de către cei cu funcții, hotărâți și liberi să trișeze, chiar în prezența autorităților care îi susțin.

Vocația creatoare a autoarei se confirmă și în crochiul *Hai cu mine!*, în care sunt stigmatizate tare morale ale unor aleși, îngroșându-se intenționat trăsături ale caracterului lor.

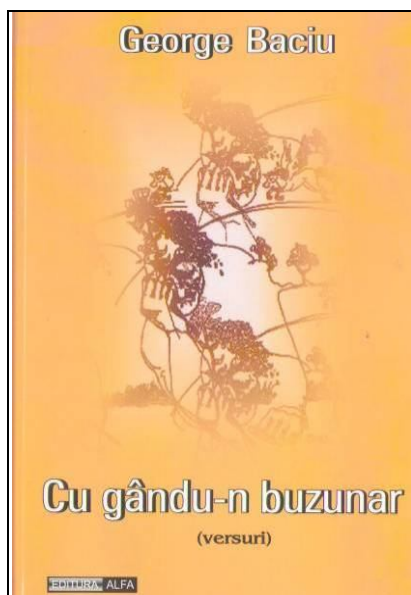
Schița debutează cu intempestivă intrare într-o firmă a primarului, satirizat cu subtilitate pentru felul ostentativ cu care-și anihilează semenii. Ironizarea comportamentului primului edil este asociată cu felul său de a se adresa interlocutorilor, dezvăluind „euforia” celui convins că funcția îi conferă totale drepturi în relația cu cei din jur, pe care nu-i respectă, tutuindu-i. Fraza finală dezvăluie abuzul și rapacitatea alesului corupt, care nu se jenează să profite material de cei care și-au pus în el speranța schimbării.

Crochiurile acestui volum mozaicat pun în lumină diversitatea preocupărilor scriitoarei, care, slujind cuvântului, este într-o continuă căutare a adevărului și frumosului, preocupată de „asanarea morală” și de îmbogățirea spirituală a semenilor, știut fiind faptul că binele social așteptat trebuie să înceapă cu schimbarea mentalității individului.

Lectura volumului confirmă un mare adevăr, fiindcă „nu e om al cărui scris să nu poată fi interesant, pentru persoana lui ori pentru vremea căreia-i aparține” (Nicolae Iorga – *Sfaturi pe întuneric*).

LIVIA FUMURESCU

George Baci, cu gându-n carte

„Căci poet e Baciul domnișan”, exclamam acum doi ani, într-o minipredoslovie la primul său volum de versuri, „Gânduri de la marginea lumii” (Ed. Rottarymond și Rotarexim, Rm. Vâlcea, 2010).

A recidivat un an mai târziu, cu „În vestiarul inimii” (Ed. Tiparg, Pitești), și, pentru a transforma seria în tradiție, a venit și anul acesta cu o carte, „Cu gându-n buzunar” (Ed. Alfa, Iași). Este deja irecuperabil – sunt sigur că o va demonstra peste un an.

Are o dezinvoltură a așezării sentimentelor (mai ales pentru Femeie, în toate ipostazele sale) și imaginilor (mai ales nocturn-tonmatice), a frânturilor de idee (a nu se uita că are istoria-filosofia „la bază”) în fraze care curg ca sub dicteu, că nu are scăpare.

De data asta, s-a întâlnit și cu Cucu Ureche. Pe la jumătatea lui decembrie, la lansarea cărții în Cenaclul „Nicolae Velea” din Curtea de Argeș, am început să le laud isprava cu „A tunat și i-a adunat!... Doi zărghiți...”

Reafirm și detaliez. Doi gramatoclaști, jucându-se adică nonșalant cu gramatica lumii, Cucu ignorând, la prima vedere, și sintaxa și semantica celor văzute, George Baci, fidel pe deplin sintaxei limbii române, spulberându-i doar semantica (cea de toate zilele). Nici unul, nici celălalt, nu pot fi înțeleși de un „om

normal” – Cucu, să zicem, de un dendrolog (copacii săi au degete, ochi, inimi, suflet poate, în timp ce oamenii au ramuri, rădăcini, frunze), poetul de un traducător automat din română în oricare altă limbă, inclusiv româna „de tribunal”. Semantica lui George Baci nu e deloc aditivă, obținută prin alăturarea sensurilor cuvintelor, poemele sale trebuie citite în întregime și abia apoi „traduse” în limba poezică, revenind la sentimente, imagini, idei – fără nicio garanție (nici nu trebuie!) că vom regăsi locul de unde a plecat poetul. Fiecare cu lectura lui, așa cum se cuvine în cazul poeziei autentice. Densitatea de metaforă este atât de ridicată că întreaga carte este o mare „pictură sentimentală” – în perfect acord cu desenele lui Cucu, care nu ilustrează, ci interpretează-completează-prelungesc poemele. Observați luxurianța metaforică a „pseudo-haikuurilor” din prima parte a cărții (aș pune alături toate aceste „strofe”, pentru a o obține un mare poem de dragoste) și comparați-o cu luxurianța desenelor lui Cucu.

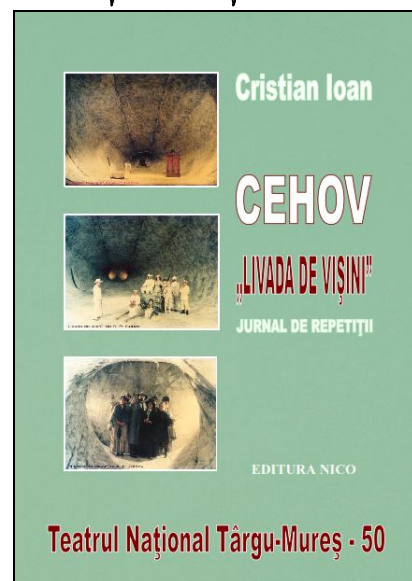
Atunci când am conlucrat cu Cucu într-o împrejurare similară, ba chiar în două, mi-am permis să spun că „nu știu peste o vreme cum se va spune: o carte scrisă de Păun și ilustrată de Cucu sau o carte desenată de Cucu și comentată de Păun”...; de data asta doar subliniez cât de organic conlucrează cei doi. Îmi este greu de imaginat cartea fără unul dintre ei, ar ieși mult sărăcită. Sunt sigur că vor reveni.

A tunat și i-a adunat! Doi dintre cei mai importanți (mai prolifici, mai multilaterali și, foarte important, care nu-și „joacă rolul”, străină fiindu-le pornirea spre „poză”, ca să nu spun direct vedetism) oameni de cultură ai zonei noastre, dăruindu-ne una dintre cele mai reușite cărți de poezie a zonei noastre. Și nu numai – să sperăm că volumul va avea traseul pe care-l merită prin literatura română. Căci poet este Baciul domnișan.

GHEORGHE PĂUN

„O căruță cu paiate - cântând...”

Răsfoind *Jurnalul de repetiții* – Cehov „Livada de vișini” (apărut la Editura Nico din Târgu-Mureș) semnat de regizorul Cristian Ioan ajungi inevitabil la Albumul foto din final. Privirea îți rămâne ținută pe o fotografie ce îți creează impresia că asști la însăși nașterea sau poate moartea universului, fără o delimitare precisă între ele, moartea fiind, nu-i așa, tot un fel de naștere - renaștere într-o altă dimensiune. Un imens tunel cenușiu-verzui, ca un culoar al timpului, ca pâlnia universului cu gura îndreptată spre tine, pregătită atât pentru a te arunca în viață cât și pentru a te absorbi în moarte, îți este relevat de secvența din spectacol amprentată pe hârtia fotografică. Finalizând lectura jurnalului, trăiești însă sentimentul unui joc magic, al unei întoarceri în timp, al propulsării propriei ființe pentru câteva ore, prin acel tunel poate, pentru a asista în direct la nașterea unei capodopere.

Cristian Ioan, slujitor al scenei încă din anul 1975, pentru scurt timp ca actor și apoi ca regizor ce a montat peste 70 de spectacole atât pe scene din țară cât și pe scenele europene din Franța, Austria, Germania și decorat pentru activitatea sa cu Ordinul Meritul Cultural în Rang de Cavaler, este la prima sa carte. Autorul a publicat până acum numai articole și eseuri, despre fenomenul teatral. Cu real „meșteșug scriitoricesc” și de această dată rămâne fidel scenei. →

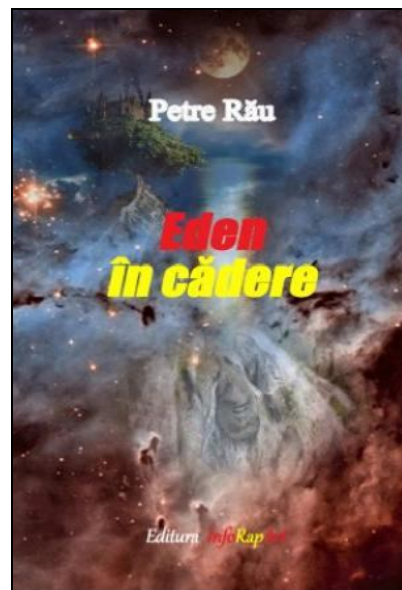
TAMARA CONSTANTINESCU

Poezia din Eden

Poetul Petre Rău, membru al Uniunii Scriitorilor din România, cu o activitate literară bogată, surprinde, în volumul „Eden în cădere”, Editura Info Rap Art, lumea poveștilor de pe drumul spre Eden. Întâlnirea cu viața este modul în care poetul știe să amplifice sentimentele: „te voi lua cu mine începând cu ultimul meu vers / tu care m-ai iubit un termen nedrept de scurt / pe când trebuia să fim amândoi”. În această atmosferă a poeziei vine întâlnirea cu lumea cerească: „m-am cam împrietenit cu Dumnezeu / în ultima vreme / mai întâi am dat la pace / după care / el a dat buzna peste mine într-o / noapte, vădit îngrijorat / să-mi explice / că raiul e din ce în ce mai gol”. Suntem într-o lume a suferințelor pentru care salvarea nu poate fi găsită decât în rugăciune și poetul amplifică acest lucru: „părjolitele țărături de-a lungul rănilor mele / am lăsat atâtea în urmă și acum îmi apăr înainte / nici nu mai am curaj să citesc pentru că / o aflu în fiecare

cuvânt / mereu spus înaintea mea / mereu nespus de mine” sau „îmi închipui că Dumnezeu este atât de generos / că-și va da viața odată cu mine / nu se va crampona de putere / și după acest sacrificiu suprem / probabil că stelele se vor privi între ele mirate / ca niște sufletele muribunde. Atmosfera este încărcată de trăirile accentuate de atmosferă: „ploua în geam, ploua orizontal / aburul nopții se retrăgea prin vizuinile cârțițelor / în gândurile mele / care la rândul lor se târau / în patru labe / ai ascultat vreodată liniștea / dintre două bătaii de clopot”.

Pe drumul poeziei, autorul este dezbrăcat de gânduri, liniștea venind întotdeauna după o furtună, atunci când: „timpul nostru îndoienic de / anonim / ca o cădere de zei / anonym s-a scurs dintre noi”. Casa poeziei adună vibrațiile sufletului poetului, cel care descoperă, pas cu pas, dorul orb așezat pe fresca gândirii: „poetul se joacă din nou cu telecomanda / deprins să respire oxigenate miresme / la umbră dorm cuvinte întârziate

Câteva / totul curge precum lacrima / izbucnită din nebunie de iris”. Petre Rău așază, în volumul „Eden în cădere”, ca într-o prelungă frumusețe, „rostiri de nume aburind oglinda / într-o veșnicie doar a clipei”.

MENUȚ MAXIMINIAN

O CĂRUȚĂ CU POAIAȚE – CÂNTÂND...

→ Cristian Ioan deschide în fața cititorului o mărturie – document, o pagină din istoria teatrului românesc, la care destinul i-a oferit privilegiul de a fi părtaș. Regizorul – autor a semnat „ca secund” al inegalabilului Gheorghe Harag, la spectacolul – eveniment al anului 1985 – *Livada de vișini* de A. P. Cehov, montat la Teatrul Național din Târgu-Mureș. Așa cum mărturisește autorul în primele pagini, jurnalul s-a născut din „încăpăținarea” domniei sale de a consemna, pe toată durata celor patru luni de repetiții, elaborarea acestui excepțional eveniment teatral, pe care „îl intuia cu toți porii”. De altfel George Banu așază *Livada* lui Harag printre „Marile Livezi” ale Europei, alături de cele ale lui Peter Brook, Giorgio Strehler, Anatoli Efros, Lev Dodin sau Jacques Lassalle.

Cristian Ioan notează cu minuțiozitate în paginile sale, cele mai importante momente din repetiții, dialoguri dintre regizor și actori, atmosfera de căutare pe drumul de la text la imagine scenică, astfel încât actorii să poată „juca” pe alte corzi

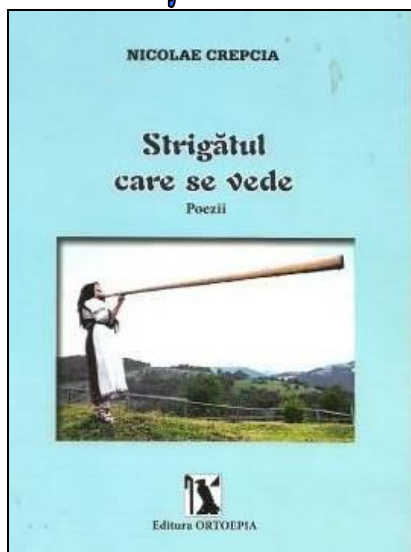
decât cele cu care au fost obișnuiți, să găsească aspecte încă neexploatate ale ființa lor – „precum omul simplu care este o creatură ciudată și care în majoritatea situațiilor nu reacționează neapărat firesc”. Dar cât de departe se poate merge în gândirea unui spectacol unde nu există „o limită la fantezie”? Așa cum explică și regizorul Gheorghe Harag, pentru textul cehovian trebuie găsite permanent situații interesante, altfel poate deveni filozofie sau estetizare: „pentru că numai o piesă proastă se poate pune într-un singur fel, o piesă bună se pretează la fel de fel de interpretări”, ori în *Livada de vișini* variațiunile pot fi multiple, infinite.

Cititorul poate descoperi, în rândurile jurnalului, tocmai acest drum de căutare a „situațiilor interesante” metamorfozat în rodnice repetiții, împănate uneori și cu momentele de umor. Fiecare repetiție trebuie să fie chinuitoare, spune Harag, în sensul bun, ca o veșnică frământare, pentru a nu ajunge la șablonizarea jocului actoricesc. Atmosfera din timpul lucrului, analogiile făcute de Harag cu alte montări ale sale sau ale altor regizori celebri (Brook, Strehler, Efros); ori

analogii cu propria-i viață, ca momentul din lagărul nazist unde Harag fusese deportat, devin reale lecții de regie. Construcția stărilor limită din actul al II-lea, criza de inspirație, frământările prezente în unele etape de lucru, în care regizorul își pune problema neputinței de a descătușa din actor acea energie declanșatoare a „stării de grație”, ce stă la baza acestui „joc colectiv” reprezintă o lectură antrenantă atât pentru specialiști – actori, regizori, studenți la arte, cât și pentru publicul iubitor de teatru, dornic să afle secrete din culisele nașterii unui spectacol.

Livada de vișini, piesa testamentară a lui Cehov, a fost și spectacolul testamentar al lui Harag. Amândoi au stat față în față cu moartea, înaintea căreia au fost niște învinși, negăsind soluția salvatoare, după cum nici Liubov Andreevna nu o găsește în fața vânzării livezii, ce echivalează aici cu propria-i moarte. Dar dacă Cehov a putut fi de față la premiera piesei sale în 1904, Harag nu și-a mai putut vedea *Livada* lui în decor, costume și lumini. Uriașul tunel, construit premonitoriu parcă de scenograful Romulus Feneș, l-a absorbit, ducându-l la întâlnirea cu Cehov înainte de vreme.

Poemul se naște în ieslea durerii...

Trăim un moment prielnic pentru literatura română. Poezia bună răzbate, ajunge până la inima cititorului, se scriu romane cu o abnegație remarcabilă, poate critica rămâne cumva în urmă, e depășită de fenomen, de avalanșa textelor, de prezența scriitorilor cu personalitate, de interesele specifice într-o economie de piață, unde editurile trebuie să facă față concurenței. În acest areal spiritual sunt poeți discreți care își trăiesc viața și opera încrustată în timpul ce li s-a dat cu intensitate și demnitate. Ei radiază lumina discretă a versului luminat, scris fără compromisuri. Nicolae Crepcia⁶ este

un astfel de poet, legat de natură, de poezie, de stările de grație, trăind într-o relație specială cu îngerul său. Rupt cumva de frenezia realității imediate, trăind simplu la Brotuna, în Munții Apuseni, scriindu-și elegiile provinciale cu demnitate, trimițând epistole din satul său de munte către lume sub forma unor poeme cu fosfor, crezând în intimitate frigului, în iarba verde de acasă, în mierla care cântă, atent la spovedaniile Iancului, Nicolae Crepcia rămâne îngenunchat într-o lacrimă.

Volumul de versuri intitulat semnificativ *Strigătul care se vede*⁷ este semnul maturizării profunde și acceptarea destinului așa cum l-a primit, pentru un singur motiv: durerea poate fi aureola fericirii într-o lume a intereselor care macină planeta.

Această izolare naturală are avantajele ei: poezia respiră prin fiecare vers. Are și dezavantaje, mai ales imediate, dacă nu te agiți în mediu informatic, poți fi uitat de criticul de serviciu. Pe termen lung, izolarea venită simplu, ca o scrisoare din Brotuna, potențează demersul poetului în patria sa...

Titlul poemului este dat de un poem limpede precum cerul în munții Apuseni: „Ceea ce Dumnezeu / nu a spus / a lăsat să rostească / poetul // Strigăt care se vede / până dincolo / de marginea timpului // Înălțându-se / multiplicat / din flacără în flacără”... Poetul preia mesajul divin și îl scrie, asta prin îngăduință tot divină și acest lucru pare a intra în eternitate cu puterea cuvântului de a arde în memoria lumii și nu numai.

Poetul e strigătul care se vede...

Lumea a fost creată prin cuvânt, poetul pare a fi disperarea unui Dumnezeu care mereu e refuzat de oameni. Temele lui Nicolae Crepcia sunt simple dar nu simpliste, țin de matrice, de modularea lumii prin vers...

Citind poemele acestea clare și pure redescoperi taina pe care poezia o pulsează în lume: există o lacrimă a lui Dumnezeu niciodată plânsă, drumul luminii se urcă în genunchi, visul e o carte în mișcare, poemul luminii se scrie singur, crengile amiros a păsări, poemele ajută soarele să răsară, starea naturală a universului este o stare poetică, poetul bea apă din palma lui Dumnezeu...

Lumea nu este atentă la cântecul poetului, pare indiferentă, dar vine o vreme când poezia lipsește din contabilitatea frustă a lumii, ceva s-a pierdut definitiv... „Ca roua / de pe iarba primăverii / îi spăl poeziei picioarele / ca să umble prin lume / curată și proaspătă // Și în piept / îi așez / propria-mi inimă.” Acesta este scopul poeziei care trăiește prin sângele propriu, să umble prin lume curată și proaspătă, stări pe care lumea le-a pierdut (definitiv, se pare). Demersul poetului este unul apostolic, singurătatea poetului la Brotuna este un argument pentru puterea poetului de a fi **strigătul care se vede** în cetate, e un răspuns la necesitatea omului în mișcare pe marile bulevarde.

Poemele au ceva din înțelepciunea de început a lumii, poetul are curajul să rămână în raiul pierdut pentru totdeauna, să își asume responsabilitățile pe care aleșii de toate felurile, de toate culorile și de toate eșecurile nu și le mai asumă. Oare au dispărut apostolii care aduc acel mesaj de puritate și putere menit să schimbe omul obosit de erorile proprii? Putem reține câteva gânduri: urlatul politicii isterice care simte apropierea orgasmului, omul căzut din rai consideră că Dumnezeu există prin bunăvoința oamenilor, fiecare ramură are o corespondentă în rădăcină pentru a fi susținută, centrul pământului există deși nu se vede, logosul e darul pe care l-am primit, viitorul este pipăibil, e un loc unde zeii se duc să moară... „Nu viața / ci miracolul nașterii // Nu iubirea / ci înțelegerea ei // Nu poezia / ci scrierea ei // Și nu moartea / ci frica de moarte”.

Poezia aceasta limpede aduce cu fiecare vers stări intense, rezultate din relația intimă dintre poet și istoria imediată care se scrie instantaneu de Dumnezeu cu fiecare anotimp, cu fiecare plantă, cu fiecare gest, cu fiecare spaimă, cu fiecare întrebare. Poemele se nasc din prezentul continuu, fără intermediari de prisos, fără agenți de vânzări care să strige după sfințenie: la marginea ploii se pot culege ghebe, simplu; pașii vântului pe acoperiș; există o dată fixă în univers în care frigul strânge inima poetului, e patrusprezece octombrie, ziua în care a căzut guvernul (cine își mai amintește, e real?), e ziua în care mama a tăiat cocoșul iar sângele lui e un argument pentru netimp, în acea zi se pot →

CONSTANTIN STANCU

⁶ Nicolae Crepcia, scriitor român, membru al Filialei Alba-Hunedoara a Uniunii scriitorilor din România, i s-a acordat premiul pentru poezie pentru anii 2009, 2010, etc. Locuiește la Brotuna, județul Hunedoara, aproape de Brad. Autor a mai multor volume de poezie și proză. *Pe umărul lui Rimbaud*, poezii, Editura Călăuza, Deva, 1996. *Între iarnă și somn*, poezii, Editura Călăuza, Deva, 1998. *Îngenunchat în lacrimă*, poezii, Editura Corvin, Deva, 2000. *Elegii provinciale*, poezii, Editura Biblio 4 You, Deva, 2004. *Scrisorile de la Brotuna*, poezii, Editura Danimar, Deva, 2004. *Durerea ca fericire*, poezii, Editura Danimar, Deva, 2005. *Halucinațiile unui hoinar*, poezii, Editura Danimar, Deva, 2005. *În intimitatea frigului*, Editura Danimar, Deva, 2006. *Cântec în grădina iubirii*, poezii, Editura Danimar, Deva, 2007. *Iarba verde de acasă*, poezii, Editura Călăuza v.b., Deva, 2008. *Mierlă cântând*, poezii, Editura Gligor Hașa, Deva, 2010. *Poezii de spus la gura sobei*, poezii, Editura Gligor Hașa, 2010. *Spovedaniile Iancului*, poezii, Editura Gligor Hașa, Deva, 2011. *Mesagerul*, proză, Editura Dacia XXII, 2011. Au scris despre cărțile sale: Dumitru Hurubă, Ladisalu Daradici, Eugen Evu, Ioan Evu, Constantin Stancu, Gligor Hașa...

⁷ Nicolae Crepcia, *Strigătul care se vede*, poezii, Editura ORTOPIA – Deva, 2012. Tehnoredactare și coperta: Noemi Maria Holtzer.

De unde vii....

De unde vii... este o piesă cu o problematică pe cât de directă, pe atât de plină de reversibilitate și de uman. E, aş spune, un document complex despre însingurare al unui răstimp în care planeta încapă în decalajul de a nu-şi şti părinţii al unor oameni care se întreabă dacă aceştia au făcut dragoste sau doar sex, premeditându-i. Vi-l imaginaţi pe Piaget împins în scenă din culise, nimerit în hainele lui Cioran? Marea dramă interioară a personajelor (verbalizată) e luciditatea lor. Ele nu cad în poetic, din delir, decât în nuanţe, în detalii. Samara, unul dintre personaje, sedată până atunci, vrea să doarmă pur, nobil, fără

alte chimicale. Aici se observă punctul de străluminare dintre destinele ratate şi realismul ratării lor. Până la un punct, iluzia ţine, minţită cu drog, dar de la un punct încolo se blazează şi drogul. Drama se intensifică. Dr. Ulman spunea că „adevăraţi suntem numai în boală” dar boala e chiar realitatea. Identitatea e o temă intrată demult în teatru (teatrul s-a născut având-o), însă ineputabilă. Piesa Dorinei Vladi plasează identitatea în hărţile coşmareşti ale realităţii. O vorbă pe marginea sintagmei unui romancier la modă, *harta şi teritoriul*, ar spune că diferenţele dintre realitate şi documentul ei sunt nu o medie, ci o nouă natură.

DARIE DUCAN

„PREFĂȚĂ LA ZIUA DE MÂINE”

Tot mai mult și mai mulți simțim nevoia de a ne salva din fața unor situații aparent fără scăpare ale realului cotidian. Tot mai mult și mai mulți simțim că sufletul propriu se scufundă într-o confuzie, într-un joc nefiresc al așteptării și al ofertei vieții. Tot mai multe întrebări se conturează și doar răspunsurile lipsesc. Atunci te întorci spre ceilalți și încerci să le propui o salvare. Modalitatea aleasă? Cuvântul rostit, scris, dar nu oricum, ci după chipul și asemănarea ta, a interiorului tău.

Magda Han face o asemenea încercare. Versurile ei aleargă, dansează, stârnesc emoții și construiesc imagini. Deși, pe alocuri, norii se strâng deasupra unui vis neîmplinit, versurile curg în metafore îngrijit alese, se ascund în îndemnuri simple, aducătoare de teluric și astral, colorează tablouri prin care vezi lumea sub o altă dimensiune, mai proaspătă, mai provocatoare, uneori străină, dar deși termeni ca: „efemer”, „deșarte”, „vise care nu au final” sunt plantați în calea cititorului. Acesta nu se scufundă în pesimism ci, din contră, se încarcă de noutate, de un „nou altfel”, înprospătându-se.

Parcursul volumului de versuri *Prefață la ziua de mâine* al poetei Magda Han este un drum cu poteci, cu flori, cu tot ce aparține firescului cotidian. Nu lipsește nimic aducător de surprize, de bogăție spirituală, de îmbunătățire a propriei persoane. Sinceritatea care însoțește scrisul îl face pe cititor să nu renunțe la călătoria

oferită, până nu ajunge la ultima pagină. El nu călătorește singur, ci însoțit de prezența, într-un fel, nevăzută a poetei. Poemele Magdei Han trebuie văzute din mai multe unghiuri. În primul rând trebuie văzute până la esența cuvântului și până acolo unde este lumea, lumea celui care a scris. Elocvente sunt: determinarea, alegerile, nevoia de a spune și mărturisirea. Apoi este versul, care arde într-o întreagă paletă de nuanțe, de sensuri, de sugestii, de îndemnuri și mai este acel ceva care se află în adâncuri. Îi putem spune suflet, îi putem spune alter ego, îi putem spune suflet pereche, îi putem spune oricum însușindu-ni-l. Lumea poetică a Magdei Han este plină de șoapte și zgomote, de lacrimi și lacrimi, din prezent și cântec. Are, cu alte cuvinte, toate ingredientele unui început frumos.

În dorința de a rotunji acest discurs estetic, de a-l oferi în totalitate, poeta își ilustrează volumul cu grafică în peniță, a unui celebru anonim, plusând în provocare, în simboluri încifrate cu abilitate, într-o ofertă fără echivoc. Evident că și această alegere editorială oferă volumului de față o nouă și provocatoare deschidere. De aceea cartea nu mai este o carte, ci mult mai mult – un total.

Dincolo de toate, poezia rămâne o creație personală care este adesea prea puțin accesibilă. Poate că nu vom pătrunde niciodată sensul ei adevărat dar, cu siguranță, alte și alte generații de gânditori, de visători și de răzvrătiți se vor naște în umbra acestei enigme eterne care este poezia.

IOAN ASTALUS

→POEMUL SE NAȘTE...

aduce lemne de foc și pacea îți intră în oase. E o zi ruptă din șirul anonim al vremurilor. Poetul demonstrează că ziua e specială pentru că intră în poem, iar poemul îi dă personalitate...

În unele poezii discursul se lungește, cumva se diluează, dar toate au însemnătatea lor în economia volumului, se leagă prin stare, prin idee, prin durere...

Singurătatea se personalizează în felul acesta, capătă dimensiuni certe.

Poezia lui Crepcea e una originală, fiorul stării poetice se simte și revigorează discursul poetic în literatura actuală marcată de experiențe, de preluări, de scheme academice, de stil și metastil, limbaj și metalimbaj. Poetul s-a reîntors la matca poeziei: simplitate, densitate, tensiune poetică dintre a exista și a pierde totul, acceptarea lui Dumnezeu ca un dat necesar, adevărul care înflorește în cuvintele artistului. Poeziile sunt scrise fără semne de punctuație, nu au titlu, vin dintr-un manuscris vechi, descoperit doar de Nicolae Crepcea, metafora este descătușată, sensul se coagulează simplu... Credința sa este una implicită, nu explicită, motivele creștine sunt asumate discret și atent, chiar riguros, până la durere, până la lacrimă... Nimic strident, strigătul străbate munții, toamna, arborii însingurați...

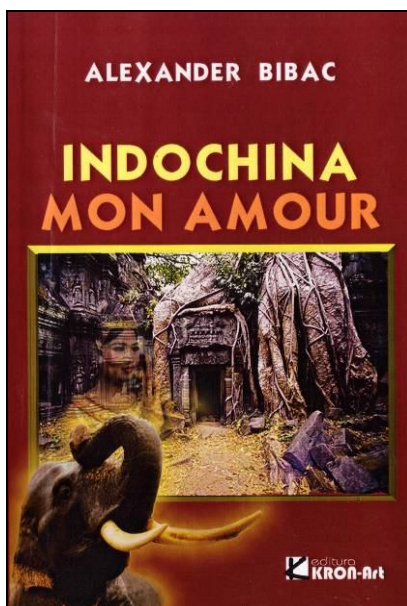
„Răsărită-i steaua // Pe razele ei / coboară îngerii // Undeva / în ieslea durerii / se naște poemul // Găsi-l vor oare.”

CĂLĂTORIA CA REÎNNOIRE ȘI MÂNTUIRE

Călătoria este o reînnoire: ne reînnoim sufletul, spiritul, însă renovația va cuprinde treptat și ceea ce atârna mai greu în firea noastră – deprinderile, purtarea, moravurile și năravurile; voiajul e reînnoirea individului. Cu noul volum de călătorii al prozatorului Alexander Bibac, **Indochina mon amour** (Editura KronArt, Brașov, 2012), o carte fermecătoare (s-au publicat fragmente din ea în „Vatra Veche”), dar și încărcată de ideea călătorului și intelectualului critic, *călătoria* nu doar reînnoiește dar, am impresia, reinventează persoana: e ceva aci ca o reaprindere a unui depozit latent, uitat ori ignorat, nedorit. M. Ralea, care a scris despre *invitația la călătorie*, îl evoca pe poetul sentimental francez Edm. Haraucourt de la care a rămas un vers celebru: *partir c'est mourir un peu*, nedându-i defel dreptate, deși plecarea pe locuri străine, nestrăbătute decât de gândul ispitirii și al neliniștii, să nu-ți împuțineze oare orarul scurt al vieții? Conte Kayserling, autor și el de *călătorii*, însă *filosofice*, ar fi, după același M. Ralea, un exemplu mai potrivit: neamțul, se spune, pornea în călătorii numai atunci când era convins că devenise o personalitate, adică un om conturat definitiv.

Sunt două feluri de a-ți asuma călătoria, după cum vor fi fiind două tipuri de voiajori. Unul ar fi, din nou în viziunea psihologului și eseistului invocat mai sus, insul ce-și caută, prin părăsirea spre larguri a țărmlui, altă mască, țintește adică a-și schimba obrazul interior, dându-și iluzia unui alt personaj. În acest caz, „scleroza spirituală”, încremenirea în proiect cum s-a spus, e amânată, a apărut acum o pauză, un armistițiu. Alții încearcă, așa cum am observat, reînnoirea. Sunt puțini însă aceștia, crede eseistul: totdeauna ei își vor duce, fugind de umbra ce-i întovărășește, morbul letal care i-a îndemnat la fugă.

Să nu credem că toate acestea îi sunt străine lui Alexander Bibac: doar că el își transformă, cum se vede, amăgirile, în remediu, prin *călătorie* el își *apropriază mântuirea*, refuzând naufragiul: prin excursie, prin peregrinare, crede așadar autorul nostru, depășești siguranța singurătății, a izolării; a prizonieratului, deja a surghiunului. Departe de a fi o părăsire (de statornicii, de tradiții), pare a ne încredința autorul, voiajul în depărtări e

și o căutare de sine, o punere la încercare a ființei.

Firește voiajul e cu puțință a fi petrecut și în închipuire, călătoria având loc, cum ar spune Ralea, împrejurul ghidului **Baedecker**, și scriitorul român cunoscut - care a realizat drumeții veritabile, de felul celor ale lui Kaiserlyng (e drept că, în paranteză fie spus, în Anglia epicureicul care era va fi impresionat precumpănitor de amploarea homosexualității feminine, a lesbianismului) – o și face, cu o imaginație narativă remarcabilă. Își va deplânge, ca orișice călător autentic – și Alexander Bibac se prenumără în obștea acestuia – imposibilitatea ubicuității, nu poți fi, ca într-o tortură (a nesațiului de spațiu, desigur), simultan în toate locurile.

Înzestrat și el cu o imaginație narativă fără rest, însă aplicată, după, ca să zic așa, frecventarea *live* a locurilor vizate, Alexander Bibac, consideră, am senzația, că exercițiul *călătoririi* ar avea, pe lângă sensul renovației și al reinventării în plan personal, și sensul sacru al pelerinajului: pelerinajul fiind – precum o demonstrează și **Indochina mon amour** – o reîncercare sufletească, a îmbogățire spirituală. Vizitând, de exemplu, în Cambodja templul Angkor Wat el e atent, cu vorba lui Baudelaire, la corespunderi, la răsunetul în spirit al peisajului și al arhitecturii religioase specifice, trăgând, așa spune, concluziile unei metafizici lirice: „Am ridicat privirea spre cerul negru, spuzit de stele. Atunci l-am văzut din nou. Printre panașul ramurilor nemișcate, Orion veghea strălucitor peste noi. În clipa aceea mi-am dat seama că Orion nu avea corespondent numai în templele de pe pământ, ci și în sufletul meu”.

În *călătoriile* sale, Alexander Bibac e un voiajor activ, el pune în percepție cărturăria, erudiția; le problematizează, ca intelectual critic le pune în lucrarea reflecției – cântărește, măsoară. Vizează și fixează caracteristicul. Compară în ordinea istorică, reducând ca specialistul rezultatele cercetării la motive și structuri perene, la tipologii. Ca, de pildă, în India, vizitând mausoleul celebru Taj Mahal, când suprapune ursita mogulului Shan Jahan pe calapodul psihoistoric *sic transit gloria mundi*: „Gândul m-a dus la Shan Jahan. A murit singur, izolat în Fortul Roșu de la Adra de către unul din propriii săi fii, după ce i s-au luat încet-încet toate bijuteriile la care ținuse atât de mult. Ultimii ani de viață i-a petrecut contemplând din depărtare, de la ferestrele „închisorii” sale, silueta unică a Taj Mahalului. În final, a fost înmormântat alături de iubita lui soție, amândoi devenind peste timp simbolul dragostei adevărate, vegheați de unul din cele mai frumoase edificii create de mâna omului. Dincolo de poartă, vuietul, înghesuiala și cenușiul vieții de toate zilele se amestecau soios în lumina ștersă a soarelui. Oamenii de rând treceau nepăsători pe lângă minunea pe care ei înșiși o creaseră prin mâinile străbunilor lor, întru admirația întregii lumi”. Exuberanța excursionistului e așadar domolită de meditația stăpânită de căutări spirituale.

În același timp e prezent peste tot, adică în cele trei ținuturi ale regiunii extrem-orientale vizitate, scriitorul: în memoriile de călătorie, ca să spun astfel, Alexander Bibac e deopotrivă romancierul; autor, deocamdată, de romane autobiografice (totdeodată, firește, de formație), ca în, de exemplu, cartea de debut în această ordine, **Jocul cu libertatea** (KronArt, 2011). Un romancier însă talentat, remarcabil prin abilitatea de a configura din personaje destine, ochiul deschis peste lumea exterioară, a lucrurilor și întâmplărilor, va încerca adesea, la acest prozator dedat rumației, nu doar reflectarea, ci deja reflecția, fotografia, ca să nu oprim jocul vorbelor, e însoțită la el deîndată de interpretare. Spiritul de observație, dinamic dar strunit, e întovărășit de introspecție, de duhul analitic. Romancierul, s-a spus, înțelege existența prin senzații, imagini și idei: precum, iată, și *călătoria* seducătoare a lui Alexander Bibac în Cambodja, India și Vietnam.

A.I. BRUMARU

CARTEA DESPRE SALVARE

„– Da, cuvintele au fost ascunse. – Și CARTEA? – Cartea are 7 peceti, amintește-ți. Iar tu, Daniele, ține ascunse cuvintele și pecetluiește cartea până la sfârșitul lumii, se auzi de sus vocea lui Daniel. – Dar tu, Daniel, ai cunoscut promisiunea Șarpelui? – Am cunoscut... Binele, am cunoscut și Răul, dar nu am fost Dumnezeu. Șarpele m-a mințit.” Cu aceste spuse (14; 4 din **Cartea lui Daniel**, numele acestuia, fiu al lui David, al patrulea dintre *Marii profeți*, se traduce din ebraică „Dumnezeu este judecătorul meu”) se încheie capitolul 7 al acestei noi scrieri (l-aș numi *roman infidel*), **Al cincilea muschetar**, a lui Gabriel Stan (Editura KronArt, Brașov, 2012). O carte despre Carte: filosofia cărții, metafizică librologică (despre metafizică, firește cu Aristotel de față, autorul îngăduindu-și în cuprinsul lucrării acesteia o scurtă prelegere). Cartea ca făcătoare de lume, cartea ca salvare a lumii (o salvare din eternitatea neființei; salvare din noaptea și veșnicia imposibilului). Sau cartea ca rivală a universului, cum a numit-o Emil Cioran: ea nu ar fi așadar, în această ordine, precum crabii din coșmarul celor care niciodată n-au putut să și-i închipuie, arabii tritori pe nisipul deșertului (de care vorbea undeva André Malraux), acolo unde nici chemarea mării, zvonul ei nu erau cu puțință? A rivaliza cu universul: a-i pune în față un vis, cu primejdia că-l și vei înfăptui. Dar cartea e câteodată și înaintea realității, o ispitește oare la facere? Așa o va fi văzut, când și când, folclorul românesc, unele tradiții religioase îi bănuiesc și ele întâietatea.

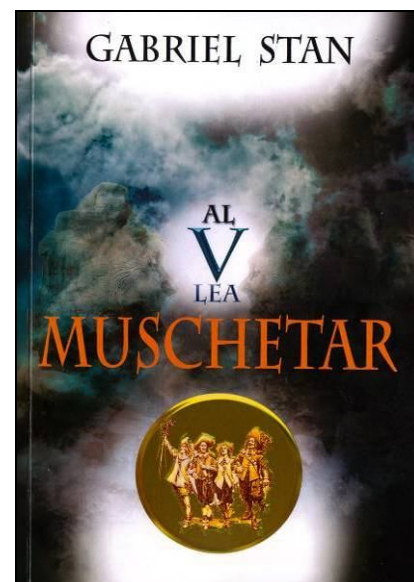
Cartea e *ontopoietică*, va crea prin cuvânt existență, ca în rostirea evanghelică. Literatura apocaliptică românească – din **Codicele Sturdzan** (cu începutul însă în Maramureș, vezi N. Cartojan) și din **Codicele Marțian**, vine cu un exemplu: **Apocalipsul Sfântului Ioan**. *Apokalypsis (eo)* e în grecește *revelație*, deci vom găsi aci narațiuni profetice ori apostolice, va să zică ce a oferit Divinitatea, printr-o minune, trimișilor ei; invariabil dezvăluirile fiind însoțite de descrierea Judecății de Apoi, urmată de chinurile

în flăcări de smoală încinsă ale păcătosului.

Urcat pe Muntele Taborului, Ioan se roagă Domnului să-i înlesnească vederea judecăților și dreptăților Lui. Ascultându-i ruga, Mântuitorul trimite un nor de înfricoșătoare lumină care-l va purta pe acesta în deschiderea cerurilor, unde Iisus îl inițiază în pădurea de simboluri. Primul între acestea e o *Carte mare*: „cât largul și lungul ei nu poate a o socoate omul”, „cât șapte munți” etc. În ea e descrisă creația din nou, eschatologică. Să reținem însă că noua lume e menită a porni dintr-o carte, adică din cuvântul scris și multiplicat: deja e făgăduită eternitatea scriiturii. E prin urmare aci și o *bibliogonie*: viitoarea facere porcede dintr-o locuire în cuvânt, universul întreg se va desface ca o carte căreia-i întoarcem foile.

Aceasta fiind în mare și ideea noului roman al lui Gabriel Stan, ceea ce se impune însă cu precădere lecturii, îndeobște cititorului avizat, e aci strategia auctorială: alternarea de planuri, de voci, fragmentarismul, intarsiile în corpurile narrative (acestea, adică narațiunile în scriitură realistă sunt toate remarcabile) de poeme mistico-ritualice (unele ispititoare, în maniera sfântului iberic Juan de la Cruz), întreruperea apoi a discursului liniar cu crâmpie scripturistice, cu semne și înscrisuri hermetice, cu criptograme, cu, pe urmă, meditații enigmatice, amintind de incantațiile alchemice, de farmece șamanice (monștrii, crabii aceia din visele posibilității); conjuncția, în fine, a ficțiunii cu realitatea. De remarcat aci – dată fiind importanța pe care Gabriel Stan o acordă acum, paradoxal, povestirii – ceea ce filosoful (din păcate uitat) Eugeniu Speranția numea evadarea din actual. O evaziune ce ar însemna, de ne întoarcem la considerațiile de mai sus, a mai da și alte puțințe ivirilor din inexistență în lume: reluare de plăsmuiri noi, încă nebănuite, surprinzătoare. Orișce realizare deplină e și amputarea posibilităților care au provocat-o și orice *definiție* sancționează deopotrivă un *sfârșit*. Actualul este ceea ce nu mai poate fi altfel, niciodată.

Cartea, ca să revenim la ideistica romanului **Al cincilea muschetar**, e o încercare de a salva dintre dinții actualității tentaculele – chemând ajutor și un trup – ale lumilor ce nu

puteau să fie. Cu ea, chiar dacă numai aparent câteodată, ne întoarcem și plonjăm în oceanul cu monștrii închipuirii: aceia care visează suprafața și formele. (Trecând, am putea zice din nou, de actual și de cotidian care sunt, după Malraux, contrariul miraculosului și care ar merge „de la sine” – o imposibilitate, însă, în fond, pentru că – zicea marele scriitor francez – „literatura, la fel ca și sculptura, începe cu zeii, nu cu vecinii”). La această imersiune în adâncuri am fost îndemnați precum în **Al cincilea muschetar** și de un resort interior erotic, resortul întrebării – condiția interogațiilor în psihologia creatoare fiind aceea de a fi stăruitoare, încăpățanate. Nicidecum ele nu se adresează altcuiva decât *necunoscutului*, întrebarea simte, știe ea că necunoscutul e în față și că el o aștește: deci îl caută, vei coborî cu ea în întunericul lui. Dacă nu ni-l va oferi niciodată pe deplin, ca un răspuns net, cartea e totuși una din formele spiritului ce colaborează cu necunoscutul, cu virtualul (cu posibilitatea) ce așteaptă, cu imaginarul (cum spune autorul nostru) – deschizându-l de la măsura nevăzutelor la aceea a văzutelor. Istoria lumii fiind astfel o invenție a ființei spre a se arăta, ea, ca lume – într-o carte. Dar dacă ea, cartea, trebuie să stea, ca la profetul Daniel (al patrulea între cei Mari), pecetluită până la sfârșitul lumii? În acest caz, ca să-l ascultăm încă o dată pe André Malraux, noi îi suntem aceleia numai confidentul: un confident al destinului.

A.I. BRUMARU

Ana Blandiana în lecturi critice

Vânătoare

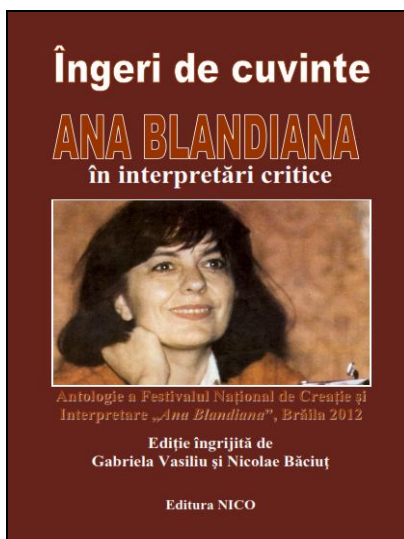
Poezia *Vânătoare* (volumul *Ochiul de greier*, 1981) aparține scriitoarei Ana Blandiana și marchează apartenența scriitoarei la perioada neomodernistă, alături de Nichita Stănescu, și totodată o reinventare a cuvintelor; o formă autentică ce șochează la prima vedere prin nouitatea ideilor, dar și prin curajul cu care sunt abordate.

În categoria artelor poetice, se înscrie și poezia „Vânătoare”, ce are ca temă sensibilă – iubirea de poezie, de artă; tema acompaniată de cea a geniului și de motivul cuvintelor” ce exprimă adevărul” (M. Eminescu), cuvintele potrivite (Tudor Arghezi); cuvinte care întregesc adevărul și „toarnă în formă nouă / limba veche și-nteleaptă”.

Poezia neomodernistă este definită prin originalitate și mai ales prin îmbinarea echilibrată a temelor grave și motivelor-simbol (teme: moartea, dragostea, timpul). Astfel, observăm în această creație reflecții meditative, filozofice; motive romantice: umbra și simboluri precum: cuvintele, umbrele, marea, vânătoarea, ce alcătuiesc o definiție unică a poeziei ca și unitate purtată de eul liric prin tărâmul imaginației și filtrată prin conștiința proprie ce încearcă să definească „imensul”.

Simbolul „vânătorii” este poate cel mai apropiat de explicarea termenului de poezie (asemănător inspirației din „Leoaică tânără, iubirea”, N. Stănescu) întrucât eul liric „vânează” echilibrul perfect al cuvintelor ce oscilează între formă și fond (Titu Maiorescu susținea într-una dintre lucrările sale că poezia trebuie să fie definită de aceste două concepte și mai mult; să exprime frumosul în mod sensibil). Nedespărțit de acest simbol e și cel al umbrei, reamintind de „Meșterul Manole” și de cuvântul ce are puterea de a zidi. Tema artei poetice, cuvântul, amintește de sintagma biblică „La început a fost cuvântul” și dă o semnificație sacră cuvin-telor „chinuite” cât și mănuiitorului lor.

Această resurecție a poeziei din perioada neomodernistă se definește prin depășirea modelului modernistilor ca T. Arghezi, I. Barbu ș.a. și prin ea se înaintează cititorilor o operă scrisă în cheie simbolică, uneori îndepărtându-se mai mult decât până atunci de realitate. Putem exemplifica diversitatea motivului vânătorii prin alte opere ca *Vânătoarea regală* – D.R. Popescu; Al. Odobescu – *Fals tratat de vânătoare* (*Pseudo Kynegeticos*).

Poezia „Vânătoare” exprimă conceptul dualității cuvintelor; singurul lucru căutat fiind „umbra” lor ce se modelează în funcție de viziunea artistică. Clasificarea umbrelor: lungi, argintii accentuează faptul că poezia întru-chipează forma conotativă a limbajului universal ce este lăsat să se schimbe în „înțelesuri și mai mari” (*Eu nu strivesc corola de minuni a lumii*, L. Blaga). Astfel, cititorul își poate forma o opinie despre căutarea continuă (munca geniului ce a văzut „idei” asemănător poeziei „Ideea”, Camil Petrescu) pentru aflarea sensurilor vieții ce sunt multiple și pluriperspectivale. Versurile „Tot ce-am căutat / Au fost umbrele lor” ne pregătesc pentru intrarea în universul poetic al eului liric, unde ni se precizează scopul „vânătorii”. Titlul este așadar un pretext pentru ideea poetică ce urmează; căutarea adevărului prin poezie, prin cuvinte, prin artă.

Forma ciudată și practic maleabilă a realității (prin poezie) este exprimată de următoarele versuri: „Târâte de soare prin iarbă / Împinse de luna pe mare” (ce reprezintă un paralelism sintactic), versuri ce stau mărturie misterului și cunoașterii infinite prin cuvinte, prin „umbrele” lor ce pot lua orice formă și astfel ne pot purta oriunde.

Repetarea motivului vânătorii are rolul de reafirmare a ideii poetice ce devine tot mai puternică prin tradiția pe care o poartă în spate, tradiția artei (exprimată de T. Arghezi în „Testament”) care „E o foarte iscusită vânătoare”. Universul liric ne face să credem în existența talentului prin căutare, dar și în inspirația divină; scopul singur și adevărat al poetului fiind să-și înalte capodoperele deasupra timpului (idee artistică prezentă și în „Numai poetul”, Mihai Eminescu).

Dacă experiența este mamă a timpului (arta necesită sacrificiu, timp, ex-

periență), atunci putem defini arta ca adevăr absolut și tradiție; oscilație între realitate și fantezie, respectabil concept al imaginației ce se bazează pe același lucru încă din „bătrâni”: căutarea umbrelor cuvintelor, a sensurilor ce depășesc realitatea cotidiană; realitate ce se bazează pe relativizarea sentimentelor. Artă e cel mai nobil concept existent însă trebuie mănuită de cunoscători („slova de foc și slova făurită”, T. Arghezi).

Dacă literatura e dovada perspectivelor artistice multiple și a depășirii banalului (lucru subînțeles din versurile comentate anterior) atunci finalul poeziei este previzibil; reluând ideea artistică a umbrelor și a sensurilor ascunse în opoziție cu „slovele” ce și-au vândut sufletul, care nu mai pot îmbrăca altă formă decât banalul întrucât au devenit impersonale, fără suflet și implicit fără sens și umbra ce se vrea descoperită.

Această abordare a temei faustiene, vinderea sufletului, e abordată pentru a face cititorul (în poezia „Testament”, T. Arghezi denumit „fiul”) să înțeleagă că limba unui popor e vie și trăiește prin oamenii săi. („Pentru mine, limba română e distanță dintre inimă și umbra ei, care se numește suflet.” – E. Cioran).

Complexitatea necuprinsului este exprimată deci prin ceea ce ascund cuvintele, ce sunt de sine stătătoare în sensurile lor însă doar împreună pot întregi viziunea artistică a poetului, viziune ce este în acest caz vânătoarea, căutarea inspirației ce avea „roșcată fundă” (N. Stănescu).

Pentru exprimarea ideilor artistice, eul liric recurge la diverse figuri de stil” (n)-am alergat după cuvinte”, „împinse de lună”; personificări care întregesc sensul metaforic al poeziei: căutarea adevărului în diversele lui forme se împlinește prin „umbra” cuvintelor.

La nivel prozodic, putem observa versul liber, fără măsură și fără rimă, trăsătura specifică modernistilor. Limbajul poetic este simplu, adevăratul sens al poeziei stând în descifrarea lui.

Verbele descriu un univers liric dinamic: „am alergat”, „știu”, „(nu) e”, „(nu) au”; univers în continuă evoluție și mișcare în jurul ideii poetice.

Poezia *Vânătoare* este o artă poetică veritabilă așezată la loc de cinste pe scara „curentelor literare”; fiind încă o treaptă în înțelegerea limbii „poezești” (N. Stănescu), a iubirii pentru frumos și implicit; a frumosului exprimat în mod sensibil.

IULIANA VRABIE

Clasa a XII-a, Colegiul Național „V. Alecsandri”, Galați, prof. coord. Corneliu Goldu.

Lecturi critice

Mat la moarte

Cea mai bună modalitate de a crea o alegorie a cunoașterii în literatură este aceea de a folosi masca plină de viață a jocului. Scriitorii folosesc jocul pentru a oferi publicului un nou sens al unei idei, realizând astfel o metaforă amplă ce induce lectorilor nevoia de a pune mai multe întrebări, deci de a interpreta. Goethe scria că „ideile îndrăznețe sunt precum pionii de șah care înaintează; pot fi înfrânți, dar stau la baza unui joc câștigat”. În același timp, în cea mai elocventă lucrare despre tema jocului, „Homo ludens”, Johan Huizinga opinează: „Orice joc este în primul rând și mai presus de toate o acțiune liberă. Jocul din ordin nu mai este joc. Cel mult poate fi redarea obligatorie a unui joc”.

În poezia „Mat la rege” din volumul „Poemul Phoenix”, Nicolae Băciut folosește alegoria jocului pentru a așeza o mască peste realitatea războiului și a vieții. Alegerea autorului de a înfățișa societatea sub forma unei partide de șah denotă dorința de a reduce totul la o metodă a rațiunii, ce se bazează pe intelectul jucătorilor. Se dezvoltă subtil tema condiției umane, mutilate de un continuu război, în care „inamicii” se dovedesc a fi două fețe ale aceleiași monede.

La o lectură de adâncime se observă că poetul îi oferă de fapt cititorului rolul de a face următoarea mișcare. Titlul indică momentul final în cadrul unei partide, în care unul dintre jucători este învins și obligat să cedeze cea mai importantă piesă: regele. Se concretizează astfel un timp liric în care totul pare crucial și determinat. Primele versuri redau momentul în care toate piesele ajung să aibă aceeași valoare, fiind amestecate ca o reiterare a haosului inițial. Arabul „mat”, care înseamnă „mort”, este asociat regelui – simbol al suveranității, al puterii. Astfel autorul creează impresia că partida este terminată, nimic nu mai poate fi schimbat și totuși, îi dă cititorului libertatea de a alege, plasându-l într-un univers în derivă.

Sancho Panza, personajul lui Cervantes, descrie viața într-un mod asemănător celui în care o înfățișează

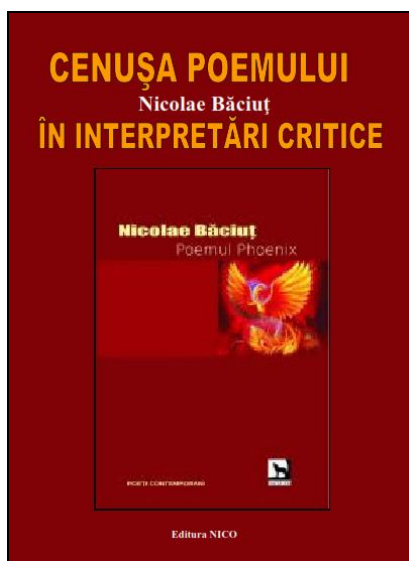
Nicolae Băciut în această poezie: „Cât durează jocul, fiecare piesă își are locul ei anume, iar când jocul s-a terminat, ele sunt, toate, amestecate, mutate dintr-un loc în altul și puse laolaltă și așezate în cutie, ceea ce seamănă foarte mult cu sfârșirea vieții într-un mormânt”. La fel, în versuri precum: „oricine ia ce piesă îi place, / albul e negru, negrul e alb, / culorile-ncep să se-mpace” este subliniată, atât la nivel semantic cât și la nivel expresiv-vizual, dualitatea existenței umane. Anarhia și haosul sugerate în secvența anterioară – „reguli nu mai sunt” – sunt accentuate acum prin libertatea de exprimare și de contopire. Cele două versuri în oglindă pot fi interpretate în moduri diferite. În primul rând, se poate considera ridicarea unei probleme rasiale, care este într-un final rezolvată. Egalitatea dintre rasa albă și cea neagră este atinsă doar după război, când toate piesele ajung să aibă aceeași valoare. În al doilea rând, acest stadiu de unire ying-yang realizează o comuniune între semnificațiile albului și negrului. Platon afirma faptul că pentru zgrăvirea zeilor, albul este cel mai potrivit. Există însă și o dualitate descrisă de Ismael, personajul lui Melville din „Moby Dick”, care asociază ursul polar, paloarea morții și rechinul alb și adaugă: „prin caracterul lui nedefinit [albul] umbrește mai departe golul și vastitatea împietrită a universului”. A doua componentă, negrul, are în genere o simbolistică negativă, redată întocmai de Shakespeare: „Negru-

nseamnă / Iad, noapte, temniță...” („Zadarnicele chinuri ale dragostei” 4.5.249-51). În același timp, Milton afirma faptul că negrul este „cumpătata culoare a Înțelepciunii” („Il Penseroso” 16). Astfel se poate observa în următorul vers – „culorile-ncep să se-mpace” – un paradox, deoarece numește „culori” unicele non-culori. Această tehnică are rolul de a umaniza sensurile celor două, unificându-le în armonie pe tabla de șah, deși, paradoxal, armonia este desemnată printr-o dezordine necontrolată. Totuși, poate de asemenea reprezenta o convenție socială prin care albi și negri trăiesc egali în societate, „împăcându-se” doar după ce un război a avut loc, ceea ce introduce conceptul de moarte privită ca o naștere, un nou început pe un alt plan.

În cea de a doua strofă, poetul începe prin a stabili scopul jocului său de șah. Prin formula „Nu sunt victorii, / nimeni nu e-nvins”, el sugerează că miza este inexistentă, important fiind ca oamenii să se implice în jocul vieții. În substrat, poate transmite jucătorilor să nu țină cont de rezultatul luptei, ci să acționeze acum, deoarece viitorul este nesigur – „Carpe diem, quam minimum credula postero”. În următoarele două versuri, „iar lupta e un fel / de nins”, autorul caracterizează băătăia, care este viața în sine, drept un lucru incert („un fel de”), comparând-o cu ninsoarea, element ce simbolizează o pace interioară, care prelungește timpul liric, îl face să stagneze, lăsând cititorului timp pentru a-și gândi la→

FLORIN GHEORGHIU

Ucenic și dascăl

Florin Gheorghiu s-a născut la 21 Septembrie 1995 în orașul Galați. A absolvit clasele I-IV ale Școlii Generale Nr. 13 „Ștefan cel Mare” Galați, urmând apoi cursurile unuia dintre cele mai bune colegii din țară, Colegiul Național „Vasile Alecsandri” – Galați (clasele V-X). Are șansa de a deveni elevul profesoarei Cătălina Diana Popa, fostă elevă, la rândul său, a acestui prestigios colegiu. Dascăl de excepție, doamna prof. dr. Cătălina Diana Popa este desemnată *Profesor pentru performanță*, iar elevii coordonați de domnia sa vor ocupa primele locuri la concursuri internaționale și naționale de creație

și critică literară, traduceri, teatru, fotografie și film (numai în anul școlar 2011-2012

obține peste 30 de premii).

Între elevii de marcă coordonați de domnia sa se numără și Florin Gheorghiu, elevul care obține în 2012 Premiul I la Concursul Național de Creație Literară „Ion Creangă”, Brăila, secțiunea „Interpretare critică a unui text poetic contemporan” cu lucrarea „Mat la rege” – Nicolae Băciut, dovedind consecvență, profunzime și persuasiune în procesul de introspecție literară, evidentă maturitate critică, precum și un rafinament stilistic propriu.

În afara preocupărilor sale literare, Florin Gheorghiu performează, în egală măsură, atât la școală (olimpic la Limba Engleză – Premiul al II-lea, faza județeană, Limba Germană – Mențiune, faza județeană, o bursă de studii HMC la St. Bede's Senior School, din Marea Britanie, unde este plecat în prezent), cât și la sport (locul 4 la Campionatul Național de Baschet U16, locul al doilea la Campionatul Național de Baschet U15).

Nota! Prof. Cătălina Diana Popa s-a născut la 9 noiembrie 1980. A absolvit Univ. „Al.I. Cuza” din Iași, Facultatea de Filologie, promoția 2003.

Prof. ANGELA OLARU

→ următoarea „mutare”.

Ultimul vers al strofei, „și-n tobe doar pionii bat”, are un sens cu totul aparte: deși considerate adesea cele mai neimportante piese, pionii sunt singurii „supraviețuitori” ai jocului, care sărbătoresc un nou început, iar nu victoria sau înfrângerea. Doar ei sunt auziți acum, dând impresia lectorului că nu au existat „victime” ale războiului, deoarece de obicei pionii sunt cei sacrificați primii în timpul unei partide.

Pentru ultima strofă, gândită sub formă de distih, autorul alege jocul de cuvinte: „mat la rege – / rege la mat!”. Titlul este reluat, odată cu semnificațiile sale mai sus prezentate și apoi reconstruit în oglindă, dând o tonalitate total diferită textului. După linia de pauză, care marchează o așteptare și plasează universul într-un timp etern, urmează versul de final, care vine ca „un coup de grâce”. Tot ce până acum era mat, șters, fad în universul liric, devine plin de importanță, cu o putere incredibilă, strălucind în întuneric, asemenea însemnelor monarhice. Unitatea regăsită amintește de monada primordială.

Având în vedere construcția poeziei, se remarcă elementele de versificație liberă. Măsura nu este egală, în fiecare strofă rimează doar două versuri, celelalte fiind albe, toată această arhitectură reprezentând tabla de șah la sfârșitul unei partide.

Studiind poemul la nivel fonetic, se poate observa în prima parte prezența

vocalei sumbre „u”, evidențiate doar în versurile ce nu rimează: „Nu mai e loc pe tablă, / reguli nu mai sunt, [...] albul e negru, / negrul e alb”. Folosirea lui „u” denotă melancolie, amintind de asemenea de un sunet lung și neîntrerupt de luptă, ce se prelungește la infinit. totuși punând accentul pe semnificația cuvintelor cheie din versurile respective. Deși în versul: „culorile-ncep să se-mpace” vocala apare, ea este acaparată și nu poate fi considerată importantă. De altfel, rima versurilor „culorile-ncep să se-mpace” și „oricine ia ce piesă îi place” e dominată de vocala clară „e”, care, deși considerată mai puțin expresivă, aici induce o atmosferă de armonie senină, necesară echilibrului liric. Din alt unghi, consoanele au un rol deosebit de important. Consoanei lichide „l”, care dă o muzicalitate suavă textului, i se alătură una explozivă surdă, „p”, generând un efect acustic ce recrează sunetele războiului.

Dacă în prima strofă din versuri transpare o melancolie profundă și sumbră, în cea de a doua, prin tehnica fonosimbolismului se oferă o dinamică aparte textului. Utilizând timbrul clar al vocalei „i” în: „Nu sunt victorii, / nimeni nu e-nvins, [...] de nins / și-n tobe doar pionii bat”, autorul asociază un optimism neașteptat, dând un ton rapid, alături de folosirea cuvântului „tobe” în ultimul vers. Astfel, un cântec scurt și intens răsună în universul liric,

neobișnuit pentru războiul prezentat în prima strofă. De această dată, poetul introduce consoana nazală „n”, distrugând astfel toate prejudecățile existente; căruia îi alătură tot una explozivă surdă „t”, care are același rol ca în strofa precedentă. Un alt lucru de remarcat este situarea versului în care „u” este vocala importantă în mijlocul strofei, fiind învăluită.

Însă, finalul poeziei ne aduce un fenomen interesant din punct de vedere fonetic: „mat la rege – / rege la mat!”. Poetul introduce un număr egal de vocale și consoane, cele două versuri fiind construite simetric.

„Viața este un joc de șah cu Dumnezeu” – scria Hermann Hesse, iar Nicolae Băciut pare a-i da dreptate, reconstruind liric tabla de șah pe care se dă lupta cu divinitatea. Senzația cu care cititorul rămâne la sfârșitul lecturii este punctată de observația lui Octavian Paler în „Polemici cordiale”: „Dacă viața e un joc, acest joc trebuie să aibă totuși o regulă pe care n-o cunoaștem.”.

Bibliografie:

1. Băciut, Nicolae, „Poemul Phoenix”, Cluj-Napoca, Editura Dacia XXI, 2011.
2. Ferber, Michael, „Dicționar de simboluri literare”, traducere de Florin Sicoie, Chișinău, Editura Cartier, 2011.
3. Galdi, Ladislau, „Introducere în stilistica literară a limbii române”, București, Editura Minerva, 1976.

„O casă a cărții” – Casa Memorială „Cezar Petrescu”

Bușteni – localitate în care te simți mai aproape de cer pentru că ești mai aproape de munți, de vârfurile lor îmbrobodite în cețuri sau scăldate în lumină. Acolo unde ursul se îngemănează cu muntele, nu departe de circulata șosea București-Brașov, se află casa în care a trăit, a creat scriitorul Cezar Petrescu (1852-1961).

Amenajată ca muzeu memorial în anul 1967, casa a fost cumpărată de scriitorul Cezar Petrescu în 1937. Clădirea are o arhitectură armonioasă, cu balcon și verandă, vara fiind asaltată de abundența florilor și plantelor ce o împodobesc. A fost locuința scriitorului Cezar Petrescu în perioada 1937-1961. La moartea scriitorului, moștenitorii de drept au donat casa, împreună cu tot ce se afla în ea, statului român, cu scopul de a sluji drept așezământ cultural care să eternizeze memoria scriitorului, dând posibilitatea viitoarelor generații să-i cunoască viața și opera.

Ajuns în Bușteni, pe str. Cezar Petrescu, nr. 5, vizitatorul își delectează privirea cu imaginea extraordinară a casei impunătoare ce domină locul, străjuită fiind de bustul scriitorului realizat de Brăduț Covaliu. Apoi... „*portia, un podeț, pridvorul / Așteaptă parcă / Și astăzi să se întoarcă, / De pe cărări de munte, scriitorul*” – Casa memorială (memoriei lui Cezar) de Demostene Botez. Chiar la intrare, găsim îndemnul aceluiași prieten, Demostene Botez: „*Intrați – veți găsi prezența unui om care v-a iubit ... care a iubit pe toți oamenii*”. Ne întâmpină semnele prieteniei lui Cezar Petrescu cu artiștii plastici – statuile celor trei martiri, Horia, Cloșca și Crișan, unicate semnate de sculptorul Oscar Han... apoi tablouri de Iser, Demian, Jiquide, Teodorescu-Sion ș.a. Aflându-ne încă în hol, privim cele două fotolii și ne închipuim cum, în momente de destindere, romancierul stătea la sfat cu mama sa, care și-a petrecut sub acest acoperiș ultimii 14 ani de viață (1938-1956).

Sufrageria ilustrează, parcă mai mult decât celelalte încăperi, dragostea scriitorului pentru arta populară: mobilier în stil popular, ceramică din Transilvania, icoane pe sticlă, două tablouri *Flori galbene* și *Cap de maramureșan* de pictorul Bîlțiu-Dăncuș. Dragostea scriitorului pentru arta românească este dovedită și de interiorul biroului de primire: covor popular oltenesc, perdele lucrate pe pânză topită. Biblioteca din încăperea cuprinde 1700 de volume, majoritatea în limba franceză. Acest birou era de „zile mari”, de „ocazii solemne”, unde primea oaspeți rari, pentru discuții protocolare.

Din două camere vecine (dormitoarele mamei și soției), între care s-a deschis o arcadă, s-a organizat sala ce cuprinde expoziția documentară. Impresionează numărul mare de documente originale, acte de familie, de stare civilă, de studii și profesionale ale tatălui și fiului (unele depășind un secol), corespondență și manuscrise inedite, fotografii. Expoziția îl dezvăluie pe Cezar Petrescu în postura de grafician și de traducător. Sunt expuse volume traduse de scriitor, dar și tălmăcirii ale operei sale în diferite limbi. Sunt interesante desenele expuse. Desenul constituia pentru scriitor o deconectare, un divertisment. Se amuza creionând capete de politicieni (Dimitrie Sturza, Petre Carp, Nicolae Iorga), ori propria caricatură (de licean) sau portretul favoritei (o pisică).

Un loc important în cadrul expoziției documentare îl ocupă edițiile princeps și volumele altor scriitori, români și străini, cu dedicații pentru omul și scriitorul Cezar Petrescu. Muzeul deține în patrimoniul său 659 de volume cu dedicații semnate de cei mai importanți scriitori ai vremii. Redăm câteva: „*Domnului Cezar Petrescu, scriitor cu soare, din partea unui copist din umbră, Tudor Arghezi*”; „*Lui Cezar Petrescu, în semn de*

statornică prietenie și neclintită amicitie, Al. Philippide”; Cicerone Theodorescu semnează dedicația: „*Lui Cezar Petrescu, posteritatea-n alte sone / va spune așa, și nu-n zadar, / E-un Theodorescu Cicerone, / Însă Petrescu e-un Cezar*”.

Dacă nu știm, aflăm, din expoziția documentară, date despre debutul scriitorului, debut încurajat de Nicolae Iorga. Cezar Petrescu debutează cu schița *Scrisori*, în revista *Sămănătorul* din 26 august 1907. Interviuul *Cum am devenit scriitor*, publicat în *Gazeta literară* din 24 ian. 1957, ne dezvăluie interesante afirmații pigmentate cu umor, prin care Cezar Petrescu precizează cui și în ce măsură îi este tributară „vocația” sa de scriitor. Atmosferei familiale, faptul că s-a „*pomenit cu ochii deschiși la viață, între cărți, într-o casă unde biblioteca ținea locul iconostasului, unde cartea era un loc domestic, ca lingura, ceașca de apă ori lampa de gaz*” și profesorului Nicolae Apostol din Roman (fostul dascăl al lui M. Sadoveanu), care „*l-a urmărit în felurile recorduri de viteză și dexteritate la temele de stil și compoziție (...). Ca mărturie a recunoștinței pe care i-o port până în ziua de azi, i-am închinat din toată inima romanul „Apostol”, singura carte dedicată cuiva.*”

Cezar Petrescu a scris 57 de volume, dintre care amintim: *Scrisorile unui răzeș* (1922), volum de debut, distins cu Marele Premiu pentru proză al Academiei Române și al Societății Scriitorilor Români; *Întunecare* (1928), roman pentru care a primit Premiul „Ion Heliade Rădulescu” al Academiei Române; *Aurul negru*; *Luceafărul sau Romanul lui Eminescu*; *Omul din vis*; *Fram, ursul polar* (scrisă în zece zile și tradusă în peste 20 de limbi); *Simfonia fantastică*; 1907; *Apostol*; *Oraș patriarhal*; *Calea Victoriei*; *Drumul cu ploi*; *Duminica orbului*; *Carlton*; *Baletul mecanic* etc. Bogăția cărților sale nu ne miră. Cunoaștem afirmația prietenului său, D. Botez: „*Cezar Petrescu scria tot timpul, când nu scria, citea*”. Chiar scriitorul mărturisese: „*Îndeletnicirea scriitori-cească am socotit-o întotdeauna unica-mi rațiune de existență, unica justificare a trecerii mele prin viață*”. Este o explicație pentru numeroasele-i cărți scrise. →

LUMINIȚA CORNEA

Numai boierii nu se duc la talcioac

În iadșul de pasăre sacrificată
Floarea de glicină
Și-a înfipt adânc
Ghearele și caninii.
Tremură de furie neputincioasă
Grădina cu mandarine sălbatici!
Martorul meu a văzut toată nebunia
Care se plimba cu canişul în lesă
Și țigară de foi în colțul gurii.
Rânjind.
În partea opusă a poemului,
Măturătorul de stradă
Citește soarta în zațul de cafelei...
Da,
Îl așteaptă o altă noapte foarte murdară,
Un drum lung prin
Cenușa cartierului;
De la centrul lumii către periferia,
Unde câinii maidanezi ling mâna
Șoferilor de pe limuzine ce miros a miri.
Numai boierii nu se duc la talcioac
În fiecare dimineață de joi.
Îi aud cum tușesc,
Cum își târșesc papucii vechi
Printre rafturile bibliotecii
Cu uși secretizate
Și cele o mie și unu de sîpete
Pe care le-au cărat după ei
Din bizanțul grecesc.

Cartea de care mă tem cel mai mult

Aveți grijă, acolo este muzeul!
Un turn apărut de bufnițe albe;
O mulțime de păsări ciudate
A cucerit orașul și mestecă în plise
Prezentul, trecutul și viitorul
Cavalerilor teutoni.
Mâna destinului este chiar
Camerista hotelului,
Femeia care spală, bate covoare...
Face bățături la mănășă.
Prin ața trasă cu acul,
Pielea personajelor se vede
Limpede ca marea neacoperită de alge...
Din burgul cu piața ocupată
De cântecele sparte în dinți,
Trubadurii în tricouri albastre
Vestesc
Evenimentul despre care...
Prefer să vorbesc într-o altă ediție
A cărții mele
De care mă tem cel mai mult.

Partea asta de duminică

Polițistul a greșit
Numărând pân' la zece ... în gând.
Alt prieten din copilărie este strivit
Pe șinele gloriei
Care ne privește indiferentă

Din interiorul unui tub de neon
.Fenomenul e optic.
Au luat act de poziția mea
În fața betoanelor
Rădăcina platanului și
Toți administratorii depozitului
Cu fier vechi.
În partea asta de anotimp
Este mereu sărbătoare muncitorească.
Se perpelesc lozinci,
Se bea bere veche la sticlă...
Totul este aproape perfect
În teritoriul cu cea mai mare rată
De nedumerire a poporului.
Eu nu cred că există o pagină albă
În memoria mea, colo o...
Femeiușcă umblând gârbovită
Pe strada cu golanii ce joacă șeptica.
La birt se cântă din rărunchi
De inimă albastră:
Cratița din bucătăria socială
Are emailul sărit.

MELANIA CUC

După ce ne-am aplecat îndelung asupra exponatelor din expoziția documentară, continuăm vizitarea casei memoriale. Urcăm cu emoție la etaj, unde într-un mare hol se deschid toate încăperile. Camera de lucru (biroul de iarnă) păstrează cele mai de preț și impresionante „semne” ce pot rămâne după „trecerea” unui scriitor: masa lui de lucru, fotoliul, unelte de scris, scrumiere (a fost un fumător pasionat), ibricul de cafea etc. Și în această micuță încăpere, pereții sunt plini de cărți care alcătuiesc două categorii distincte: clasicii români în vechi ediții și cărți cu dedicații de la confrăți.

Camera de culcare a fost inițial cameră de oaspeți pentru prietenii apropiați lui Cezar Petrescu. Din 1953, a devenit dormitor în care au rămas, parcă încremenite, obiecte ce se constituie ca mărturia unor aspecte intime din viața romancierului. Biroul-bibliotecă este încăperea cu cel mai vechi mobilier din casă, datând din 1928. În rafturile bibliotecii, se află aproape 2000 de volume, în cea mai mare parte în limba franceză.

Veranda – un lung balcon închis – a fost transformată de scriitor, după

1953, în birou de lucru, pe vreme de vară. Și aici, rafturi de cărți. Pe masa de lucru se păstrează, așa cum l-a lăsat scriitorul, ultimul articol

neterminat intitulat *După dezbatere, faptele*. În cealaltă parte a verandei, două fotolii din răchită încadrează o măsuță rotundă pe care veghează încă, alături de cafea, țigările, chibriturile și medicamentele.

Cabinetul de presă a fost amenajat în fosta cameră-debara a locuinței. Materialul bogat din această încăpere ilustrează, prin documente originale, rodnică activitate de peste 40 de ani de gazetar și publicist a lui Cezar Petrescu. Trebuie menționat faptul că Cezar Petrescu a debutat de fapt ca publicist, în *Facla* lui N.D. Cocea, fiind student la Iași (1912). Pe lângă numeroasele colaborări la diverse ziare și reviste, amintim cele

două reviste întemeiate de el, cu mare răsunet în epocă: *Hiena* (1919, București) și *Gândirea* (1921, Cluj). În cabinetul de presă, au fost conservate colecțiile de ziare și de reviste pe care scriitorul a început să le adune din primii ani de liceu și până la ceasul plecării în împărăția cerurilor. Amintim dintre colecții: *Adevărul*, *Dimineața*, *Familia*, *Convorbiri literare*, *Revista Fundațiilor Regale* etc. toate alcătuiesc o sumă imensă de circa 18.000 de ziare și reviste românești și străine.

Vizitatorul remarcă faptul că pretutindeni, în Casa memorială din Bușteni, există cărți. În fiecare încăpere, rafturi întregi de cărți. Astfel, pe lângă un loc de evocare și de aducere-aminte, *muzeul memorial „Cezar Petrescu” este o casă a cărții*.

În orice muzeu memorial, se cuvine să ascultăm în taină glasul înaintașilor și să luăm aminte la spusese lor. O putem face citindu-le opera, mergând pe urmele pașilor lor, în locurile învăluite încă de duhul creator al omului ce a fost înzestrat de Dumnezeu cu talanții Săi.

DOCUMENTELE CONTINUITĂȚII

Tăcerea îl apropie pe om de Dumnezeu și îl face înger

„Pune, Doamne, strajă gurii mele și ușă de îngrădire
împrejurul buzelor mele” (Ps. 140, 3)

Capacitatea omului de a se exprima limpede și eficient este înțeleasă de către Părinții Bisericii ca un dar al lui Dumnezeu. Prin cuvinte, omul vorbește, își exprimă gândurile, sentimentele, dorințele, emoțiile și trăirile pe care le poartă în interiorul său. Prin cuvânt poți să bucuri sau poți întrista pe cineva. Prin cuvânt, poți aduce un zâmbet pe buzele cuiva, poți salva un suflet sau îl poți arunca în disperare. Cuvântul îi apropie pe oameni, dar îi poate și îndepărta. El poate aduce faloase, dar în același timp și foarte multe pagube. Sfântul Isaac Sirul spunea despre cuvânt că: „este unealta lumii acesteia”, e cea mai puternică unealtă pe care o are omul.

Cuvântul poate crea cel mai frumos vis, dar poate și să distrugă fără să lase urme, tot ce există în jurul nostru. Noi ne atacăm în permanență prin cuvinte și ne omorâm unul pe altul în mod sistematic, de multe ori fără să ne dăm seama de acest lucru. De aceea, folosirea greșită a cuvântului creează iadul pe pământ. Orice putere creatoare folosită rău, nepotrivit, poate deveni putere distructivă. Cuvântul în sine, scris sau rostit, indiferent de loc, de timp sau de adresant, presupune un mare risc. E atât adevăr în lucrul acesta, încât Domnul Hristos a ținut să-l arate cu desăvârșită limpezime atunci când a zis: *Vă spun că pentru orice cuvânt deșert, pe care-l vor rosti, oamenii vor da socoteală în ziua judecării (Mt. 12, 36)*. S-ar putea spune că trăim sau pierim pe limba noastră! Sfântul Apostol Iacov vorbește despre limba noastră, despre cuvântul nostru, astfel: *Așa și limba: mic mădular este, dar cu mari lucruri se făleşte! Iată puțin foc și cât codru aprinde! Foc este și limba, lume a fărădelegii! Limba își are locul ei între măduarele noastre, dar spurcă tot trupul și aruncă în foc drumul vieții, după ce aprinsă a fost ea de flăcările gheenei. (Iac. 3, 5-6)*.

Cuvintele rănesc, forța lor este impresionantă, în special dacă acestea vin de la o persoană apropiată, de care ne pasă, care ne influențează. Folosim uneori cuvinte fără a ne gândi, fără a conștientiza impactul acestora asupra interlocutorului. Doamne, câte căsnicii nu se vor fi sfărâmat din cauza acestei patimi! Povestea cineva o întâmplare amuzantă: „Un soț s-a întâlnit cu un prieten al său și i-a zis: – Știi, soția mea, când ne certăm, devine istorică. Amicul s-a uitat la el cu o anumită bănuială și i-a spus: – Vrei să zici, isterică. – Nu, domnule, nu isterică, ci istorică. Atunci ea își aduce aminte de toată istoria noastră și-mi recită toate greșelile pe care le-am făcut de când mă știe. Deci, țineți minte, nu deveniți istorici în acest sens!”

Părintele Cleopa numea vorbirea de rău „patimă cumplită”, de care ne putem izbăvi mai ales prin „sfânta rugăciune”. Rugăciunea pentru noi, cerând Domnului izbăvirea, dar și pentru cel pe care l-am defăimat, sau avem tendința de a-l judeca. A te înfrâna de la cuvinte și vorbe deșarte și a te învăța să taci nu e o sarcină ușoară.

Mulți sfinți și nevoitori asceți s-au ostenit din greu întreaga viață ca să își înfrâneze limba. Îmi aduc aminte acum de cuviosul avvă Agaton, care, dorind să-și biruie limba, ca să și-o înfrâneze, s-o dezvețe de grăirea deșartă, a purtat o pietricică sub limbă timp de trei ani. Vedeți ce însemnătate dădeau sfinții cuvântului? Iar noi trebuie să luăm exemplul de la ei.

Patericul egiptean, cartea de căpătâi a spiritualității monahale ortodoxe, spune că vindecarea vorbei deșarte este tăcerea. Și pentru cei care nu știu cum pot să își cultive acest dar al tăcerii, vă recomand o rețetă pe care o voi prezenta într-o istorioară.

„O femeie, mergând la mănăstire, se plânse unui părinte de bărbatul ei, zicând:

– Părinte, bărbatul meu este așa de ursuz și arțăgos, că nu-l mai pot suporta. Tot timpul ne certăm și nu știu cum să fac ca să-l îndrept. Părintele, înțelegând despre ce este vorba și vrând să-i dea un mijloc prin care pacea să se reîntoarcă în familie, îi zise:

– Mergi la trapeză și spune-i fratelui care are ascultare acolo, să-ți dea într-o sticlă apă din fântâna mănăstirii și s-o duci acasă. Când vine bărbatul tău acasă, să iei o înghițitură din această apă. S-o păstrezi cu grijă în gură și apoi vei vedea minunea.

Femeia făcu tot ce i se spusese. Când bărbatul veni seara acasă, lesne se vedea că era rău dispus, obosit și nerăbdător. Numaidecât femeia luă în gură o înghițitură din apa misterioasă și se străduia să n-o piardă. Într-adevăr, curând, bărbatul încetă. Astfel furtuna din acea seară trecu repede. Încă o dată luă femeia acel medicament minunat și din nou se lăsă cu același succes. Din acel moment, bărbatul era altul, era transformat. Îi vorbea frumos și o lăuda pentru gingășia și răbdarea ei. Fericită din cale-afară pentru schimbarea soțului ei, femeia merse în grabă la părinte și-i povesti despre succesul cu apa minunată.

– Nu apa din fântâna mănăstirii, spuse părintele, a făcut minunea, ci tăcerea ta. Mai înainte comentai înaintea bărbatului tău, care venea obosit de la muncă, și-l enervai prin contraziceri. Tăcerea ta însă l-a îmblânzit”.

În general, cei căsătoriți trebuie să facă efortul înfrânării mai mult decât cei singuri, trebuie să lucreze mai mult nevoia înfrânării decât monahii. Dumnezeu vrea ca noi să ne abținem de la anumite lucruri, pentru ca noi să nu fim stăpâniți de lucrurile materiale, să fim eliberați de ele, pentru că așa ne-a făcut El, și prin aceasta ne asemănăm Lui. Latinii spuneau: „Verba volant” (cuvântul zboară), însă creștinismul dă o altă valoare cuvântului. El nu zboară, nu se pierde, ci merge cu noi la Judecată.

Pr. dr. NICOLAE GHEORGHE ȘINCAN

APOSTOLUL PAVEL

„Oare Dumnezeu îmi pune la încercare credința? Poate că da, de aceea nu trebuie să mă îndoiesc nicio clipă. M-a făcut prizonier al încercărilor, mă ține departe de curentul cel mai puternic al marii schimbări pe care Domnul Iisus a adus-o omenirii. Sunt în floarea vârstei – am trăit treizeci și trei de ani – și nu pot înțelege de ce Domnul vrea ca acești cei mai buni ani ai mei să fie iroșiți trudind și slujind doar o mână de convertiți. Sunt gata să urmez cauza lui Iisus”⁸.

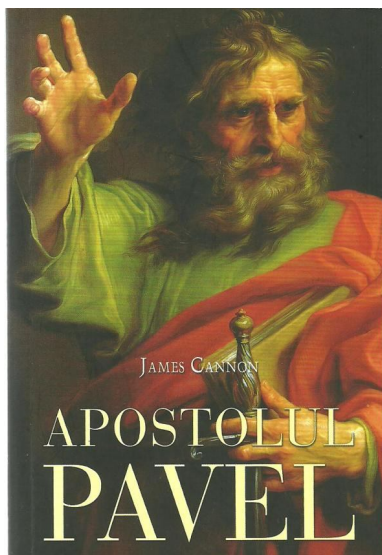
James Cannon în cartea sa intitulată simplu – *Apostolul Pavel*⁹, reține un fapt de viață, apostolul scria des, își fixa gândurile în texte scrise pentru a-și limpezi gândurile pe un drum nou în istoria lumii: creștinismul... Credința cea nou nu ar fi rezistat fără textele scrise, iar scrisul era un semn că Dumnezeu își alege martori ai lucrărilor sale în lume, lumea se modela sub ochii celor care înțelegeau că biruința împotriva răului se făcea prin credință și nu prin lege...

În mod cert, Apostolul Pavel a modelat cursul istoriei, poate lumea ar fi fost altfel fără lucrarea sa de lider... Era un început în primii ani ai creștinismului, un început greu... Noile valori puteau ține în echilibru lumea, o lume în cădere din cauza păcatului, erorii, a legii care nu mai avea efecte pozitive, răul se putea folosi de lege ca de o armă, o lege care ar fi avut menirea să aducă pacea în lume, dar nu a adus-o până la urmă...

Autorul cărții a fost un bun angajat pentru senatori, a fost asistent în probleme de afaceri interne pentru președintele Americii, a lucrat în anturajul Congresului

⁸ Pavel din Tars (n. Tars în Cilicia, circa 3-7 d.Hr. — d. Roma circa 67) este unul din cei mai însemnați autori ai cărților *Noului Testament* din Biblie.

⁹ James Cannon, *Apostolul Pavel*, Editura Nemira Publishing House, 2010. Traducerea din limba engleză Dorina Tătăran. Coperta St. Paul (ulei pe pânză) by Batoni, Pompeo Girolamo (1708-1787) Basilidon Park, Berkshire, UK. James Cannon, APOSTLE PAUL, 2005, by James Cannon, all rights reserved. Prefața: Apostolul Pavel, întrebări și răspunsuri, un dialog cu James Cannon. Finalul cărții cuprinde **mulțumirile** autorului pentru cei care l-au ajutat în documentarea riguroasă în vederea compunerii cărții, dateate 25 februarie 2005.

Statelor Unite ale Americii, pentru Casa Albă. Mai mult, James Cannon a fost editor, jurnalist important, apoi s-a retras din viața publică. A început să scrie... Evident că a fost în arealul puterii în lumea actuală, modernă și postmodernă... A simțit mirosul tare al puterii, jocul dintre pace și război, a înțeles că lumea se poate modela spre bine, dar și că resursele se pot risipi dacă nu există un lider capabil să dea direcția bună...

Apostolul Pavel a adus valorile creștine în lumea occidentală, acestea au modelat marile puteri care sunt acum în lume, le-a ținut în prim-planul lumii, lumea s-a bazat pe forța care poate crea echilibru între state, pacea era un deziderat uneori iluzoriu, este încă și va fi... Cartea ne dă un mesaj important: liderul trebuie să aibă viziune, să aibă idei, un scop bine precizat, să fie curajos și perseverent, să aibă capacitatea de a lua decizii la timpul potrivit. Paralela lider modern – Apostolul Pavel este una evidentă ca semn al faptului că o viziune corectă poate aduce prosperitate spirituală și materială... Dar viziunea trebuie să devină realitate... Așa a reușit apostolul...

Povestea cuprinde pasaje care sunt fictive, dar sunt și pasaje bazate pe scrierile din **Noul Testament**, parte importantă a **Bibliei** actuale. James Cannon a reușit să păstreze limitele dintre ficțiune, realitate, canoanele creștine și valorile creștine, să ne dea cartea care oglindește problemele importante ale lumii. Ficțiunea este ocazia să înțelegem lumea în care a trăit apostolul, conflictele sociale și

culturale, să înțelegem că valorile tradiționale din acea vreme erau presate de prezența armatelor romane în universul cunoscut din vechime. Ficțiunea este ocazia să vedem importanța eticii grecești, a educației universale profunde, a capacității de adaptare la noi condiții sociale, a pasiunii de a trăi viața până la ultima celulă a cărnii, până la sacrificiu. Ficțiunea ne face să înțelegem să fără respectul pentru ordine și autoritate nu se pot realiza lucruri mărețe, iar lumea romană oferea, prin pacea pe care o asigura, aceste posibilități, era o conjunctură favorabilă pentru viață... *Pax Romana*, era o binecuvântare pentru omenire, lumea putea crea valori spirituale și materiale, drumurile romane asigurau circulația oamenilor, a capitalului, a ideilor, nu începuse criza în primul secol, mai exista și pace...

Datele pe care le deținem despre apostol ne fac să înțelegem să acesta nu s-a născut sfânt, dar a devenit sfânt, a fost violent la început, fanatic, chiar dur, nu prețuia viața, i se părea că legea era mai importantă decât sufletul omului. Educația pe care a primit-o la Tars, locul unde s-a născut, a fost importantă, era una spirituală și fizică, specifică lumii antice bazată pe elenism. Afacerile făceau viața mai bună, dar condițiile materiale bune erau ocazia de a modela mintea unui om. Apoi școala evreiască susținută de Gamaliel la Ierusalim l-a modelat pe Saul, cel care va deveni Apostolul Pavel, erau studii echivalente cu studiile din cele mai importante universități moderne și postmoderne... Dacă Apostolul Pavel ar fi trăit astăzi, faptele sale ar fi devenit mesaje de primă importanță pentru lume, marile canale de știri ar fi fost ocupate de evenimente tainice și de greu interes, de fapte interesante și esențiale pentru lumea modernă și postmodernă...

Cartea e o lecție despre devenirea unui om, o lecție despre modul în care cineva poate să se împlinească ca om după regulile lui Dumnezeu, Apostolul Pavel a dat lumii ceea ce era de dat, iar lui Dumnezeu ceea ce era de dat, este și va fi a lui Dumnezeu într-un efort unic, echilibrat până la urmă, cu pasiunea mergând până la sacrificiu.→

CONSTANTIN STANCU

El era un om al acțiunii bazat pe o viziune corectă!

Narațiunea ne redă și partea mai puțin bună a omului Pavel, avea și laturi incomode, era egocentric, privea femeile cu alți ochi decât s-ar aștepta un om evlavios, a cunoscut viața ca un dar de la Dumnezeu, un dar de care nu a fost conștient tot timpul. Independența sa era incomodă pentru mulți creștini, era carismatic și asta îi dădea putere în raport cu alți lideri sau membrii ai primei biserici creștine. Era mândru, chiar orgolios, dar a stat în poziția cea mai bună pentru un lider... Evident, independența sa era dură, aproape de nesuportat pentru cei care au fost lângă el, viziunea i-a dat puterea de a rămâne într-o relație unică, specială, cu Dumnezeu... În sufletul lui Pavel s-a dat mereu o luptă, lupta dintre rigoare și viața trăită prin har... Și asta a făcut din el unul dintre cei mai buni manageri (sau *iconom*, cum scrie în Biblie) al Bisericii din toate timpurile, el a dat maximă atenție organizării unei biserici, era practic, realist, capabil să se adapteze, chiar această putere l-a făcut să fie incomod, noul îl provoca până la paroxism...

Apostolul Pavel a fost un cuceritor, un cuceritor unic, a biruit în lume pentru că a știut să atragă orice om, fie bărbat, fie femeie la cercul miraculos și îngust al salvării prin vestea bună adusă de Iisus oricărui suflet care îl acceptă ca Domn și Mântuitor... Biserica a devenit o forță de ocupație, nădejdea, credința, dragostea au dat putere celor care au intrat în adunarea celor care o înțeles, au acceptat și au trăit o viață bazată pe valori decisive, printr-o idee, ideea de nemurire...

Drumul lui Saul de la un evreu bigot la Apostolul Pavel este unic în istorie, dar a stat sub puterea lui Dumnezeu.

Convertirea lui Saul a fost una dramatică și plină de semnificații, viziunea avută pe **drumul spre Damasc** a fost importantă, l-a schimbat brutal, așa cum a fost el, pentru totdeauna.

„Câteva clipe mai târziu, un înspăimântător sentiment al morții pusese stăpânire pe Saul și îl făcu să se oprească. Își simțea pielea de găină, părul ridicat pe ceafă, iar genunchii îi tremurau de frică. În momentul acela, cerul explodă într-

un fulger teribil, mai luminos decât o mie de sori, orbitor, cumplit, o strălucire de dincolo de lumea cunoscută. Saul se simțea ieșit din trup, ridicat, înălțat în timp și spațiu, ținut în aer mult timp... Apoi începu să cadă...”

Orbirea care a urmat, relația specială, spirituală, cu Dumnezeu, lecția pe care a primit-o de la un smerit membru al bisericii de atunci, Ananias, a fost plină de înțelesuri. Orbirea l-a făcut să înțeleagă... **Hotărăște argumentat. Planifică logic. Acționează ordonat.**

O istorie concentrată în destinul unui om, o epocă focalizată în epistolele lui Pavel, esența vieții într-o definiție simplă: dragostea acoperă totul, poate totul...

Viața apostolului a marcat omenirea pentru totdeauna: „Eu, Tertius din Macedonia, am fost martor al execuției lui Pavel. Sabia a căzut repede și hotărât și un izvor puternic de sânge roșu aprins a țâșnit din gâtul lui, curgând peste pietrele care pavau drumul roman. Mulți dintre adepții lui au venit de departe pentru a-și înmuia poalele hainelor în sângele lui, căci erau convinși că și cea mai mică picătură avea să îl vindece pe cel bolnav, să redea vederea celui orb și să le mântuiască sufletele”. – Cap. *Din însemnările lui Tertius*.

James Cannon a scris această carte în stil clasic, fraza clară, expresivă, documentată. El a și fost implicat activ în viața unei biserici, a înțeles practic ce înseamnă o zi cu Dumnezeu: o mie de ani trăită în alte locuri...

Romanul poate fi considerat unul dintre cele mai bune romane din literatura universală datorită personajului principal: Apostolul Pavel.

Pentru cititorul român romanul rămâne unul de interes, scriitorul a înțeles că mesajul apostolului este unul universal, iar documentarea serioasă, limpezimea doctrinelor creștine, desenul armonios al valorilor care susțin drama romanului ne fac să credem că este accesibil oricui dorește să vadă peste epocă și mituri ce înseamnă salvarea sufletului într-o lume agitată, avidă de viitor, dar nu totdeauna capabilă să facă și primul pas pe drumul lung al călătoriei cu Dumnezeu... Cartea cuprinde numeroase texte pretins

scrise de Pavel sau de Luca, e o carte care se deschide cuvântului scris, manuscriselor care conțin semne și curajul de a formula adevărul în cuvinte simple care să fie înțelese de orice om. Cartea este povestire, eseu, jurnal, cuprinde memorii, studiu despre credință, monografie, câte ceva din toate. James Cannon a reușit să le îmbine armonios, rezultând o frescă realistă reușită a primului secol în care Biserica devenea o prezență importantă în Imperiu Roman și nu numai. Sunt creionate portretele unor personaje care au punctat istoria lumii: Barnaba, Gamaliel, Lidia, Caiafa, Apostolul Luca, Apostolul Petru, Apostolul Iacob, etc. Portretul spiritual a lui Iisus domină acțiunea, fondul social, motivațiile oamenilor, destinul imperiilor... Scurtul dialog plasat la începutul textului cu scriitorul cărții este relevant pentru cititor, răspunsurile înregistrează călătoria spirituală alături de un apostol și munca pe care un om care îl caută pe Dumnezeu trebuie să înțeleagă o viziune care de multe ori îl depășește... Călătoriile lui Saul/Pavel ne duc într-un univers complex unde sunt prezente secretul, răspântia, ucenicia, judecata, drumul spre Damasc, pribegia, vestitor al mesajului principal, suferința ca forță de modelare a unei personalități puternice, progresul posibil, campaniile slujitorului; eșec, pierderi, certuri, împăcări, puterea de a reclădi, prizonier, Roma arde, ultima călătorie... Toate aceste călătorii definesc drumul spre desăvârșire, unul imposibil uneori, greu de egalat pentru multă vreme.

În capitolul *Întoarcerea acasă*, Saul/Pavel încerca să găsească un răspuns simplu la o întrebare fundamentală: **De ce să îl urmeze oamenii pe Iisus?** Răspunsul s-a fixat într-un text concis și exponențial, esența lui prinde, printre altele, ceea ce este important: „*Ca să ne învie credința, Dumnezeu l-a înarmat pe Iisus cu cea mai puternică armă care a existat vreodată: adevărul.*”

James Cannon a lucrat zece ani la această carte...

E mult, e puțin? Care este unitatea de măsură pentru Dumnezeu?

Convorbiri duhovnicești

cu Î.P.S. Arhiepiscop Ioan Seiejan al Episcopiei Covasnei și Harghitei

„Evreii, trăitori în coloniile din cetățile de la Marea Neagră, au adus primii vestea atât despre nașterea Mântuitorului nostru Iisus Hristos, cât și despre răstignirea Sa.”

L.C.: Înaltpreasfințite Părinte Arhiepiscop, oare se știe **cum a ajuns pentru prima dată, în spațiul nostru geografic românesc, vestea că Hristos a Înviat?** Oare cine a adus, mai întâi, la noi vestea Învierii lui Hristos?

Î.P.S. Ioan: Să vă spun câteva lucruri în această privință. În principal, pot spune că **din zorii creștinismului**, așa cum am perceput și am trăit eu la Ierusalim. E templul din Ierusalim, cetatea și alături este Valea Chedronului, cam nouă kilometri de vale, până la Betleem. În perioada Paștelui, în fiecare an, veneau mii, multe mii de evrei care erau răspândiți în spațiul Imperiului Roman, respectiv în nordul Africii și sudul Europei și pe malurile mărilor. Acești oameni, pe care îi ajuta Dumnezeu să ajungă măcar o dată la Ierusalim, veneau cu câteva săptămâni înainte de Paști, stăteau la sărbătoarea Paștilor și rămăneau până la Cincizecime cel puțin. Cei ce aveau stare mai bună mai stăteau până la sărbătoarea corturilor, din toamnă, din septembrie, când începe anul nou evreiesc. Ce credeți că făceau acești pelerini care veneau la Ierusalim? Întâi de toate îi întrebau pe cei care erau localnici ce s-a mai întâmplat în ultimul timp la Ierusalim, dacă Dumnezeu n-a mai făcut vreun semn în popor, dacă nu s-a mai născut vreun profet, dacă vreun profet n-a mai rostit vreo profeție importantă, ca să ducă aceste vești în țările îndepărtate unde locuiau ei. Așa se întâmplă că, între acei câteva mii de oameni care erau acolo, se aflau și iudei care locuiau în spațiul nostru geografic de astăzi.

Mă aflam la o conferință, la Vatican, și, într-o seară, am intrat într-o librărie cu cărți religioase aflată vizavi de cetatea Vaticanului. Acolo, imediat mi-am pus ochii pe o carte, *Istoria poporului Israel*, între anii 175 î. H. și 135 d. H. Am deschis cartea, m-am uitat la conținutul ei și am văzut un cuvânt care m-a făcut să cumpăr cartea. Și anume era menționat acolo, undeva, „Marea Neagră”, *Pontus Euxinus*. Nu aveam bani la mine. Am luat cartea de la sectorul „istorie” și am ascuns-o între alte cărți, la alt sector, apoi am stat, am

păzit-o, până s-a închis librăria. Dimineața, înainte de ora nouă, când se deschidea, eram prezent la ușa librăriei. Am dat banii, o sută de dolari, și am cumpărat cartea. Citind-o, am aflat că în perioada 175 î. H. și 135 d. H., în cetățile de la Tomis, Callatis, Histria de la Marea Neagră, existau comunități de evrei. Dintre aceștia, de bună seamă, câțiva, au alunecat și ei, pe mare, în fiecare an, și participau la evenimentele de Paști, de la Ierusalim. **Așa se face că acești evrei, trăitori în coloniile din cetățile de la Marea Neagră, au adus primii vestea atât despre nașterea Mântuitorului nostru Iisus Hristos, cât și despre răstignirea Sa.** Iată deci cum au apărut **primii zori ai creștinismului în spațiul nostru românesc.** Credeți că atunci când s-a născut Hristos și păstorii au văzut arătare de înger, și-au găsit pruncul în iesle, și cele ce s-au întâmplat acolo, credeți că n-au spus celorlalți evrei care erau acolo veniți din toate țările?! Le-au spus că s-a născut un prunc cu totul deosebit. Atât li s-a dat lor atunci, într-o revelație, într-o dezlegare. Iată deci cum a ajuns la noi vestea Învierii Mântuitorului nostru Iisus Hristos. Bun înțeles, apoi a venit Sfântul Apostol Andrei și alți, și alți misionari, ucenici chiar și ai Sfântului Apostol Pavel. Trebuie știut că în spațiul nostru românesc au activat și misionari ai Sfântului Apostol Pavel, deoarece acest Sfânt Apostol Pavel a propovăduit și în Turcia de astăzi, în Asia Mică. Acolo a pătruns creștinismul în cadrul oștirilor romane. Soldații romani s-au creștinat, mulți au fost mutați, între timp, și în părțile Daciei. Iată deci cum încet-încet a fost adusă vestea Învierii Mântuitorului nostru Iisus Hristos pe aceste meleaguri.

L.C.: Într-un cuvânt de învățătură, Înaltpreasfințite Părinte, ați spus foarte frumos cine v-a zis pentru prima dată: „Hristos a înviat!” În continuare ați vorbit despre sfințenia mamelor. Vă rog ...

Î.P.S. Ioan: Mai întâi am auzit eu despre Învieria lui Hristos când eram în

leagăn. Mama, când a venit noaptea de la slujba Învierii, s-a aplecat asupra leagănului meu și mi-a spus „Hristos a înviat!”, a făcut cruce peste leagăn și m-a sărutat. **Mama a fost primul om de pe planetă care mi-a spus prima dată „Hristos a înviat!”.** Și tuturor, mai întâi, ne-a spus o mironosiță, o mamă sfântă și binecuvântată pe care am avut-o fiecare dintre noi. Probabil veți zice ce fericite au fost femeile care au trăit în acea perioadă și au putut să-l dea o bucată de pâine lui Hristos, sfinților apostoli, femeile de astăzi nu mai au bucuria aceasta, dar nu este așa. Acestor femei li s-a dat un har mai mare și anume Dumnezeu le-a dat harul de a naște sfinți și de a-i crește. După aceea Dumnezeu le-a dat harul de a frământa cu mâinile lor, cu rugăciune și cu lacrimi, făina din bob de grâu curat, din care se face prescură și din prescură se face Dumnezeu, Hristos în Sfânta Liturghie iată că-L avem trupul și sângele Domnului în potir. Femeile fac prescură pentru Dumnezeu, de aceea mare har au de la Dumnezeu și pot să intre în rândul mironosițelor, dacă vor naște, după rânduiala lui Dumnezeu, fii, pentru că Dumnezeu i-a dat femeii harul de a naște fii, ci nu monștri, de aceea, **spun femeilor noastre creștine, nașteți și creșteți fii!**

Eram la o sărbătoare a Nașterii Sfântului Ioan Botezătorul, într-o biserică, și în predică am întrebat pe credincioși și credincioase când s-a întâlnit prima dată Sfântul Ioan Botezătorul cu Mântuitorul Hristos. Au fost niște răspunsuri. Prima întâlnire a Sfântului Ioan Botezătorul cu Hristos a avut loc când Maica Domnului s-a întâlnit cu Sfânta Elisabeta și a săltat pruncul în pântecul ei. Sfântul Ioan L-a văzut atunci în duh pe Hristos.

L.C.: Dar, Înaltpreasfințite Părinte, când ne-am întâlnim noi, fiecare dintre noi, prima dată cu Hristos?

Î.P.S. Ioan: Fiecare dintre noi ne-am întâlnit cu Hristos întâia oară, atunci când, fiind noi în pântecul maicii noastre, mama noastră s-a împărtășit. Când maicile, însărcinate fiind, cu evlavie și cu frică de Dumnezeu, au venit la sfânta biserică și s-au împărtășit, atunci ne-am întâlnit pentru prima dată cu Hristos. Orice mamă care dorește să ia chip de mironosiță nu va ridica sabia împotriva copilului din pântecul său, care deja s-a întâlnit cu Hristos. De aceea le zic mamelor: nu ridicați sabia împotriva celor care s-au întâlnit cu Hristos, împotriva celor care îl iubesc, încă din pântecul maicii lor, pe Hristos, Fiul lui Dumnezeu!

LUMINIȚA CORNEA

ÎNCERCARE DE REZISTENȚĂ

Motto:

„Dumnezeu se înțelege mai ușor cu copii mici, că cei mici au un suflet mai încăpător. La oamenii mari, în suflet, e o înghesuială de rele că nici nu mai ai unde să stai” (elev clasa a III-a).

O carte începe să vieze, să trăiască, din momentul în care cineva o publică, iar altcineva o citește spre folosul său și al altora. Atunci când Dumnezeu i-a dat poruncile lui Moise, cu intenția vădită de a le prezenta poporului spre împlinire, aștepta și reacția acestuia la cele propuse. Iar poporul a zis: „Toate cuvintele pe care le-a grăit Domnul le vom face și le vom asculta”. S-ar părea că e o greșeală de formulare sau de traducere. În mod firesc trebuie să asculți ce ți se spune și apoi să porcezi la făptuire. Dar în textul sfânt lucrurile par inversate. Exegeții biblici interpretează acordul poporului la porunca Domnului ca fiind o făptuire, o împlinire și apoi o transmitere a Legii către urmași. De aici se va naște hagada, care e partea nejuridică a Legii. Ea cuprinde multe legende, obiceiuri, tradiții, meditații, obiceiuri pitorești cu rolul de a nu fi constrângătoare pentru comunitate, ci de a avea o calitate rafinată în împlinirea celor scrise.

Și cartea de față este o încercare de rezistență la provocările triste ale vieții. Printr-un umor fin, ce se detașează din cuprinsul lor, cititorul poate vedea partea plină a paharului ce ni se oferă spre mângâiere. Aduc în argumentare două apoftegme.

«Într-o zi, avva Evloghie, nereușind să-și ascundă tristețea a fost întrebat de un bătrân: „De ce ești trist avvo?” Încep să mă îndoiesc de judecata fraților în problema mărețelor realități ale lui Dumnezeu. Este deja a treia oară când, arătându-le o bucată de pânză de in, pe care am desenat un punct roșu și întrebându-i ce văd, toți mi-au răspuns: „Un punct roșu” și nici măcar odată: „O bucată de pânză”».

Și a doua: «Avva, întreabă un tânăr, de ce căsătoria e numită sfântă? Pentru că printre cei căsătoriți sunt mulți martiri.»

Este o dovadă în plus, printre multe altele, că și umorul face parte din viața de zi cu zi a celor credincioși.

Marii oameni ai Bisericii cred că și Dumnezeu are mult umor. Câteodată îi mai dă unuia și câte un ghionț, spunându-i: „Nu mai face chiar așa pe importantul!” Umorul este, de fapt, o parte componentă a seninătății creației. În multe ocazii din viața noastră se observă că Dumnezeu vrea să ne îndemne spre un pic mai multă lejeritate, să vedem și ceea ce este senin, să coborâm de pe soclul nostru înalt și să nu trecem cu vederea simțul pentru ceea ce este vesel.

Umorul este, poate, cea mai mare izbândă a omului asupra lui însuși. A glumi înseamnă a râde de celălalt, a avea umor înseamnă a râde de tine însuși. Noul hasidism, mișcare religioasă în sânul evreilor, considera credința mai apropiată de veselie decât de tristețe, mai potrivită cu bucuria decât cu mahnirea. În hasidism supărarea e un păcat, iar credința e voioasă, nu funebă. Dumnezeu este cu atât mai aproape cu cât oamenii sunt mai bine dispuși. Umorul nu se opune seriozității ci amărăciunii. Și în trăirea creștină de zi cu zi întâlnim pilde de umor. Un elev de clasa a III-a, întrebat dacă e nevoie de ore de religie și în familie,

**Rainer Maria Rilke
(1875-1926)**

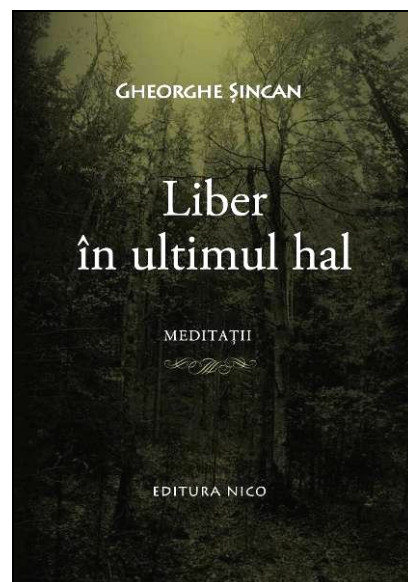
Ce Te vei face, Doamne, dacă mor?

Ce te vei face, Doamne, dacă mor?
De mă sfărâm îți voi mai fi ulcior?
Și băutură, de mă voi strica?
Veșmântul Tău sunt și lucrarea Ta,
Cu mine rostul Tău va dispărea.

Sălaş n-o să mai ai în lipsa mea,
Primit să fii de blânde, dulci cuvinte,
Din ostenitele-Ți picioare, o Părinte,
Sandală de velur îți voi cădea.

Mantaua-Ți mare vezi cum se despică.
Privirea Ta, pe care-împărtășește
Obrazu-mi, pui pe pernă, o primește
Veni-va, căuta-mă-va-ndelung
Și-apoi, târziu, afla-va în amurg
În pietrele străine groapa mică.
Ce Te vei face, Doamne-al meu? Mi-e frică.

(poezie-crestina.trei.ro)

răspunde: „Trebuie ore de religie și acasă, nu numai la școală, dar să le facem cu bunica, nu cu mama și cu tata, că bunica știe mai mult Dumnezeu”. Iar altul, din clasa I, zicea: „Când merg la biserică trebuie să fiu atent doar la slujbă, dar mie mi se duce gândul în altă parte și ca să nu mi se ducă gândul eu zic: Mă gândule, iar ai luat-o în vacanță? Nu uita că ești la serviciu cu mine și trebuie să stai cu mine”.

Cartea părintelui dr. Gheorghe Șincan ne descoperă noi semnificații a trăirii creștine în mijlocul unui stres perpetuu. Vrea să ne arate că umorul e sănătos, că bucuria e o binecuvântare. Și încă ceva. Oamenii a căror viață religioasă se rezumă doar la cult și la practicile rituale sunt ca niște soldați care fac tot timpul manevre fără să intre vreodată în luptă.

Se dovedește că autorul, prin această carte, folosește orice situație pe care viața i-o oferă nu ca frână, ci ca motor. Un motor de căutare și aflare a unor lucruri care te emoționează și solicită un minim efort de interpretare și înțelegere.

Pildele și meditațiile din această carte ne spun ceva mai mult decât cuvintele scrise. Probabil și un gând mustrător pentru cei care nu-l caută pe Dumnezeu în nici un fel, dar și pentru cei care-și imaginează că l-au găsit și nu mai au nevoie de nimic.

Iar pentru autor, în loc de apreciere, un gând: Vârsta, profesia și realizările îți dau dreptul să-ți impui păreri.

Alba Iulia, 17 decembrie 2012

PR. CONF. DR. REMUS ONIȘOR

AMPRENTE

Salonul de așteptare era scăldat într-o lumină blândă...

...uite, treptele, cum lucesc! lespezi adâncite ușor și ape zdrobite sub tălpi, zglobie, ce ușoară, diafană, în sus, tot mai sus cu mișcări line de avânt! diagonală printre coroane, deasupra frunzelor?! Lumină peste acoperișuri!...uite, și ogoare împărțite, galben-verde-pal... străbătută de fiori, zâmbind, simțind... plutesc și visez...visez. Prădată de oboseală și de griji simțea ca o legănare spre nori... se lipi de cornișă, privirile alunecau tot înainte, se izbeau de crengi lucioase, negre, printre sârme care zbârnăie, *dac-aș putea încă puțin...* își spunea cu tristețe alunecând într-un coridor vechi, prăfuit. O fulgeră gândul la un necaz numai al ei...cum de uitase? ...poate trebuie să plec din apartament? micul apartament de beton, ca un cavou murdar... trebuia să moară sau să se despartă de cineva? să se îmbolnăvească? Visez?...acum aluneca încetoșată într-o abdicare din adânc. Începu să-și simtă genunchii, stinghii de lemn peste trupul încremenit ca de bolovan în ape reci, brațele împletite peste sâni, pătura căzută, ca atunci, peretele și întunericul nopții... cum de m-am culcat în pături la Dana? O spaimă teribilă îi îngheță inima trezindu-i mintea: *Fata mea unde-i?! și tot cobora din pături copilului ... oh, a luat-o azi...* Caută prin întuneric și își face loc pe margine de pat, trage de plapumă, se îngheșuie în trupul bărbatului, să se încălzească, el se va întoarce în somn așezându-și bărbia ușor peste creștetul ei. ...nu, nu te trezi, e prea devreme și încremenea ca să nu-l trezească. În nemișcarea ei, simțea valuri fierbinți în profunzimile trupului, fiecare părticică din ființa lui. Aproape că nu mai respiră... retrăi sărutările lui, gura lui amară de băutor de tutun, amară, pietroasă și...o copleșea tăcerea din seara aceea când el nu putea vorbi și ea tăcea cu el și se gândeau împreună tăcând...de ce noi? ce mai e de făcut?cum te poți descurca?...el are mereu mintea limpede, calmă, vocea lui caldă... și liniștită... îl auzea: „ești sentimentală”. Se gândi: *sunt prea sentimentală, m-a înrobbit cu totul și nici nu se îndură să-mi spună că mă iubește...* Se auzea de undeva... era vocea lui joasă, de om care nu se ceartă niciodată: „cum a fost?... mulțumesc din suflet”...îl auzea parcă foarte departe... și iar: „nu se poate cuantifica”...da, știu,sentimentele nu se pot cuantifica, presimțea o geană de lumină în fereastră... erau în camera veche...îi veni gândul că toate aceste obiecte trebuie să le adune în cutii de carton, trebuie să facă rost de bani, o să vindem toate astea, dă-le-ncolo! O să vindem!! și căutau listele, dă-le naibii!... își găsi o poziție mai bună, cuibărită în poala lui... nimic nu te scoate pe tine din ritm, animal de povară ce ești! Cum știi tu să rabzi! Femeia se lăsa cuprinsă de moleșală și plutire... cât spațiu între brațele mele! Și iar ochii dureroși și neliniștea...ce poate fi... trebuia să ne trezim devreme? Nu! Nu e asta... Acum adună pietre, e pe valea satului, la bunici... îi alunecă, le aranjează, tot mai grele, imposibil de urnit, e doar o copilă... ce apăsare!... Văzu în ușa bucătăriei, silueta masivă a bărbatului, nu înțelegea ce tot spune. Ea nu apucă niciodată să vadă de unde își scoate prima țigară, oricum, aseară le fumase pe toate! „N-ai licitat și scrumiera?” Îți arde de glume!... am visat că zbor... oare

ce-o fi... „Tu când nu ești în aer?! Hă! Hă! Hă!” M-am gândit, în loc de „Vindem urgent și avantajos”, facem licitație! măcar să dai ceva în schimb. Scoatem tot, covor, veselă, paltoanele de piele, costume de ski etc. și le vedea iar și iar lucruri înșirate... și ei doi parcă ieșeau pe un hol fără ușă, fără pereți, gata să se

prăbușească...să stăm cu palma întinsă? Știi ce rușine mi-a fost când a venit șefu cu plicu?! ...tu ai văzut ce s-a strâns în cont? nimica toată! O să intrăm în criză de timp! Și de bani... „Dă-mi și un bal? O luăm de la zero! Zero barat! Hă! Hă!”...nebumule! cum poți tu glumi! Îl vedea acum în oglindă cu obraji acoperiți de spumă de ras...știu eu la ce te gândești, băiete, că e singura șansă de a avea un copil... cu mine!! că-ți pare rău, găseai alta mai bună și mai frumoasă! Uite la ce am ajuns! Se văzu brusc într-o casă veche, veche. Căutau amândoi clasoarele alea cu timbre... nici nu știi ce vechi sunt! Trebuie să fie pe-aici, pe undeva, printre vechituri și deodată îl auzi cum exclamă: „Uite ce de amprente s-au păstrat de la toțiăștia câți au mai trecut pe-aici! Incredibil! Uite! Le vezi? Peste tot, numai amprente! Vechi, antice și de demult!” și el vroia parcă să o sărute iar și iar! Doamne! stau aici și mă gândesc cu nerușinare la îmbrățișări! Dănuța mamii! De ce, ce am făcut să meriți asta? Cum s-a strecurat nenorocirea asta? ce n-a fost bine, cine a greșit?cine e de vină? de ce mie?de ce nouă?... Asta era!... Dănuța! Poți răscoli cât vrei! nu-i știi pe cei dinainte, n-ai cum!, numai Dumnezeu știe...vă rog, domnule doctor! salvați-mi copilul! Vă rog! Vă implor! Acum femeia simțea cum se răsucesc într-un loc strâmt, cu trupul înghesuit, își simțea spinarea răsucită pe ascuțiș de piatră! Era vocea lui: „Dragă, de pe scaun poți lua orice din bufet, doar întinzi mâna, dincolo făceai kilometri!”... Vroia să se ridice, să audă ce se vorbește aici, aproape de tot, ciuli urechile... dar orbecăia prin bucătărie, se încordă obișnuită să surprindă respirația de copil...un copil îl ai pe viață... pe viața ta, așa ar trebui, nu pe a lui! vă implor, domnule doctor! În bucătăria lor străbate de afară o lumină rece, de neon, acum vedea în fața ochilor căpșorul culcat printre dantele roz și pumnișorii strânși, gurița albastră, cianoză ... cianoza e... aproape că e lipsită de oxigen! Inimioara mea! Draga mea! Scumpa mamii! Vai!... și trase ușa de la bucătărie ca să plângă cu hohot, vai! copilul meu!... Se văzu „bătând cărările zilei”... copii zglopii... pe scaunel, Dănuța ei zâmbea... nu, nu, nu! Nu mai pot... Doamne! mi-am uitat de rugăciune! Puțina mea rugăciune! așa puțină...dar tot ce fac, să fie toate o rugăciune! Fă, Doamne, să fie o rugăciune! Cea mai tare, cea mai amară și mai aspră a vieții mele, nu mă lăsa, Doamne, ține-mă cu lanțuri de Tine, nu mă lăsa că nu mai pot!! Cum să mă rog? Cum ar trebui să se roage o inimă de mamă? Cum? Preasfântă Maică, pururea fecioară! Lumină a întunecatului →

DORINA VLADI

Voci de dincolo... de lumea aceasta

(Exercițiu de sinceritate. Mărturisire sacră. Jertfa ca prietenie.)

Toate le fac și le întocmesc cu gândul că o să locuiesc mereu, aici, pe pământ. Mă surprind că numai pentru asta fac pregătiri. Dar locuința cerească? Rareori contempți la Ea și fără tragere de inimă. Doar atunci când vine o boală. Sau când citesc din Sfânta Scriptură. E suficient? Adeseori îmi vin în minte gesturi de bună-tate trimise de oameni care au trecut dincolo. Când mi-au fost adresate nu le-am văzut. Mai mult, le-am respins. Nu aveam poate nevoie de ele. Azi aş dori să primesc acele „vechi” acte de bună-tate care îmi apar în toată lumina lor, dar nu mi se mai oferă ca mângâiere.... întind mâna către ele și simt cum flacăra unei lacrimi acoperă toată răutatea mea de atunci...

Ceva asemănător s-a întâmplat cu un câine al tatălui meu, la țară, într-un sat uitat de lume, din Moldova. Neobosit era în a apăra casa, curtea și grădina. A fost prins în laț de către un „om” și bătut cu ideea clară de a-l omorî. Totuși o scânteie de viață a rămas. Acea nevăzută lumină l-a înviat. A redevenit cel de altădată. Regret acum că au fost clipe când eu însumi l-am bătut. Nu cu sălbăticie, dar am făcut-o totuși. Cu toată această grosolanie a mea, Azorel m-a condus de fiecare dată când plecam în lume. De multe ori aruncam cu pietre să se întoarcă acasă. Nimic nu îl oprea. Poate că l-am lovit de multe ori, fiind mușcat de invidie fiindcă îl vedeam prea fericit și bucuros. Parcă întrecea capacitatea mea de înțelegere, felul simplu cum își trăia libertatea, bietul

animal. Avea o scripă inteligentă și îl vedeam că asculta de o chemare tainică ce îi venea pe o frecvență accesibilă doar lui, de început și sfârșit de lume. Odată când am plecat la oraș, – îmi amintesc că a vrut să urce în autobuz. Șoferul a strigat la el. S-a ferit. S-a retras și în urmă am auzit un strigăt (lătrat, plângere) de durere, acoperit apoi repede de zgomotul motorului. Încet a fost vizitat de bătrânețe. L-a prins o boală de piele. Se scărpină. Se tăvălea pe pământ. Intrase în primul foc al suferinței. I-am adus un unguent sau o soluție, tatălui meu, care l-a tratat oarecum. Dar părul începu să-i cadă. Semn că boala nu fusese stârpiată. Ultima oară l-am văzut într-o stare care m-a înspăimântat. Îi mai rămăseseră câteva fire de păr în regiunea capului și a spatelui. În rest schelet, oase roșii care stăteau gata să iasă prin piele, puternic infectate. A venit să primească un pic de mâncare și pentru o privire mângâietoare. Se țara mai mult, clatinându-se, cuprins de o vădită stare de amețeală. Era ca un copac bătrân și uscat, uitat adesea prin orașe care așteaptă furtuna pentru a-l culca la pământ și a se odihni. Totuși înclinația spre credință și

prietenie, n-a fost ucisă de boală și suferință. Dar, vai! Am fost din nou brutal. L-am alungat cu strigăte. Impresiona căința și un fel de curaj în modul cum se chinuia să înainteze deși moartea deja intrase învingătoare în el. Împrăștiat suferință la câțiva metri în jurul său. M-a certat soția. Violenta săvârșită mă urmărește de atunci. Privirea câinelui trecută dincolo de ființă îmi stă uneori în fața ochilor ca o rază albă ce împrăștie în jur bunătate și duiosie. După trei zile a fost găsit mort, într-o lizieră de salcâmi, de un bătrân al satului. Cântecul păsărilor îi însoțise ca o ultimă mângâiere, suferința și ultima bucurie a vieții. Părăsit de oameni, deși el și-a jertfit pentru ei, ultima picătură de sânge și ultima suflare, câinele a arătat încă o dată că este cel mai bun și cel mai vechi PRIETEN al omului. Brusc o pasăre neagră și necunoscută, scoase un țipăt ce pătrunse până în inima naturii. Aducea cu un bocet ce vestea că o creatură a Domnului lăsată pentru ajutorul omului, își încetase calea pe pământ! Apoi primele raze albe ale dimineții vesteau o nouă zi care ne va duce în drumul nostru pământesc până la a doua Sfântă Venire a Mântuitorului.

Avva Xantie în Patericul Egiptean: „câinele este mai bun decât mine, căci și dragoste are și la judecată nu vine.”

De atunci mă întreb deseori: De ce nu înțelegem gesturile adevărate de bună-tate ce le primim – fără a ni se cere plată pentru ele? În schimb alergăm după altele ce ne costă bani, suflet și sănătate. Iar după ce le dobândim vedem că sunt goale și false iluzii. Doamne ajută!

TĂNASĂ VALERIU

→ *meu suflet, prin inima ta smerită a trecut cuțitul, roagă-te și pentru noi! Suspina acum fără niciun sunet până ieși mai în larg. A știut ca fulgerată ce avea să se petreacă, iată, instrumente de metal, degete albe, le vedea de sus ochii concentrați, monitoare, măști și jos, ca-n zăpadă, parcă... o fântâniță... în mijlocul ei, inimioara vie, serioasă și cuminte bătând, uite că bate! Triumfătoare! Dănuța noastră! Dănuța! Auzi aproape: „Hei, te-ai trezit? „Hei, te-ai trezit? – întreba bărbatul ajutând-o să se ridice din brațele lui. Ia zi! Ce-ai visat? Cine te-a supărat, puică?*

– Am visat! Zburam...și alte tâmpenii, ce-i? Au ieșit? Ai vorbit cu ei? Ce-au spus? Cum a fost? Zi!

– Stai cuminte, s-a terminat cu bine! Zicea profu că e cel mai curajos copil din câți au operat săptăm., și femeia

îl trase pe bărbat spre ea și-l sărută nemaiputându-se opri din vorbit:

– Trebuia să mă trezești! Știam eu că va rezista! și ce-a mai zis profesorul? Acum o putem vedea? Dănuța, draga de ea! măcar prin geam? e la reanimare, nu? de ce m-ai lăsat să dorm așa?! de ce nu m-ai trezit?! Noi ce mai putem face? Ai dat telefoane? Să le spunem, să nu mai fie îngrijorați! N-au fost complicații, nu-i așa!? Ce ți-a mai zis doctorul?!

– Că e bine, că totul a mers foarte bine și... a mai zis... că cineva, acolo, sus, ne iubește!

Primele raze ale amiezii se răsfrângeau în ferestrele înalte.

Jurnal despre mine

I

Nu pot să-mi trăiesc biografia. Asemeni celui îndrăgostit un jurnal despre conștiință mângălesc în priciul de calcar al muntelui Sfinx vorbesc despre durerea elementelor necunoscute. Sugrumate în întuneric arse de flăcări radioactive. Tăcute Lumină veche. Istorică. Nepăzită de nimeni. Asistând la declinul și înălțarea semințiilor murdare de moloz scoase din spuma mărilor moarte împinse de vântul prielnic în lanul verde de secară.

II

Copiii și dragostea de copii Muncile, zilele, chimia chinuită a elementelor născute prin orașe. Obişnuite la rând în istoria fascinantă și oarbă aplaudată de oameni. Răul și binele jurnalului meu e curăţat de contemporani ars, purificat cu praf iute de calcar și raze infraroșii.

III

Dragostea e un câine de pază, obosit Trezit dimineța, rostogolit prin flacăra rece a luminii de iarnă.

Jurnal despre mine amestecat în măruntaiele acestui mileniu între globulele roșii ale ființelor și clorofila plantelor asfixiate o zăpadă încărcată de hidrogen cristalizează ființa.

IV

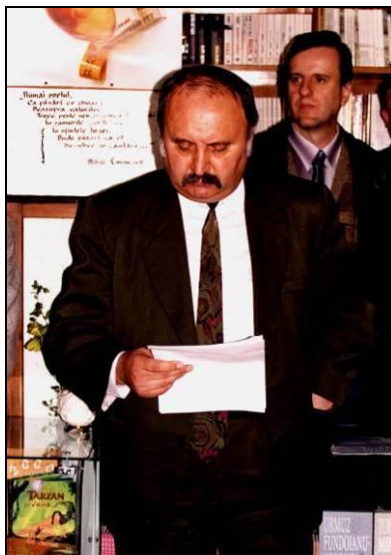
Trec de tristețea anului o mie luat în derădere de copiii maturizați înainte de vreme sfidat de lumina roză a vieții în turnul televiziunii tolănit pe aburul tuturor ființelor țin un jurnal despre mine pe o monedă sângerie...

V

Acoperit cu pături din păr de cămilă eroul evoluează lent; o liniște de plumb își ridică propriile crengi în văzduh.

VI

Viața ne închide în cutia ei neagră unde nu se mai aud tramvaiele și strigătele vânătorilor de capre negre pe crestele Carpaților;

Cântecul, ah! cântecul și norul de ploaie de deasupra orașului...

VII

Micelii, iarba fiarelor ne arde pielea supurează în adâncul pigmentilor steaua decolorată a sufletului zeiță cu ochii întredeschși în lumina clară submarină lipită de carenele vaselor nimicind bancurile argintii ale coralilor sufocând ființa scufundătorului de performanță.

VIII

Ideograme. Vânturi slabe întorc filele unei istorii netrăite jurnalele translucide sunt filmate din realitate în picioare lângă ușile excavatoarelor proiectăm cu vârful degetului istoriile secrete visând marele zid al orientului hipertrofiat cu desenele rupestre întinse în urma elicopterelor militare reprezentări anatomice ale oniricului pâlنيا și stamate cu mâna la gură să împiedice fluxul magnetic dorința acerbă de a i se instala în plămâni în mușchii flexibili. În cutiile învechite ale memoriei luminăm.

Hotărârea mea de a re trăi evenimentele

Hotărârea mea de a re trăi evenimentele importante

Aerul tare încărcat de cărăbuși, al copilăriei plămânii burdușiți de esențe, ai satului înțesat de cuptoare de calcar luptând cu ideile, cu întâmplările contelui de monte cristo; cu roata și piatra încăpățânată să nu se clinească sub brațele mari ale mecanicului de moară. Tropotele cailor scăpați din frâu Zăbalele pierdute prin iarba gălbejită a pajiștilor Stilul vechi ca și stilul nou în natură e totul. Fânul cosit miroase a uraniu Dezintegrat. Evenimentele naturii în artă sunt murdare de zgură, praf, politică și esențe. Lupta cu evenimentele este grea, îmi spuneam hotărât să le retrăiesc în cele mai mici amănunte Luptele de cocoși ale galilor. Medicina, Filosofia și Matematicile Flăcările aruncătoarelor de flăcări, gloanțele dum-dum. Politica de grup. Politica de neutralitate în încurcatul păienjenis de state contemporane. Traiul meu pe încurcatul glob al istoricilor Cruciadele biruite în fașă. Isteriile și plângerile Mariei Stuart. Capul ei odihnind pe albeața unui scrin împărătesc. Bunul Alexandru Cuza umblând singur, în travesti prin băcăniile joase. Uleiul și zahărul candel vândut sub gramaj țărănilor rebegiți de frigul iernilor în Moldova. Bieților țărani înșelați. Evenimentele se înfierbântau. Se precipitau. Atletice. Trosneau sub greutatea de matahală a timpului. Unit cu evenimentele. Scoțându-le capul din tranșeele bălțite. Bietele mele hotărâri și pasiuni Vuiău de sinceritate. Mă întrebau cât mai rezist. Să retrăiesc evenimentele importante Disciplinele rigide ale istoriei personale. Atacurile poeziei moderne asupra firii mele de urs blajin încăput în vizuina neluminată a realității.

VALERIU BÂRGĂU

Nedumeririle unui necredincios

Minus 36 de grade. Pleoapele au țurțuri, nările se lipesc, aburul răsuflării îngheață în milioane de licurici minusculi, zăpada scârțâie ca o coardă de vioara ruginită. Întind încet, fără grabă, ca de ziua Sfântului Vasile, în care totul este încremenit într-o ciudată așteptare. Zgomotele nopților de sfârșit de an sunt undeva departe, de parcă nici nu s-ar fi întâmplat. Panta e abruptă și acoperită cu puritatea cristalelor de gheață. Alunec și mă sprijin în genunchi. Mă ridic și vreau să râd de neputința umană, dar gerul îmi îngheață pomeții. Fruntea e caldă sub căciula de lână aspră. Corpul mi-e fierbinte sub cerul incredibil de senin. Gândurile sunt aiurea sub liniștea muntelui înghețat. Lângă mine, cu smuncituri lente, mă urmărește și mă urmează Rona, ciobănescul meu alb, cu privire de copil agil și curios. Covorul de cristale îi gădilă labele. Întind abrupt spre o linie albă, care se pierde brusc într-un fantastic univers albastru. De jos, mă urmăresc bătrânii, încremeniți în rădăcinile seculare. Mă uit la ei și le caut rostul. O pădure întreagă se uită la mine și îmi caută rostul.

Două ore de liniște și oboseală. Câinele se smuncește din lanț, își ridică urechile și înfoaie nările. Întind încet, cu prudența singurătății în vârful unui munte străbătut de urmele urșilor singurateci și ciute răzlețe.

Pe vârf, s-a contruit o cruce. Cu greu, la peste 1800 metri, cu ciment cărat cu spatele și nisip în colbii cailor. Apa au cărat-o femeile în burdufuri de capră. A venit preotul și au plâns morții primului război. Pe atunci se credea că e ultimul. Acum nu mai credem nimic. S-au rugat, au plâns, au genunchiat și au sfințit. Apoi s-au dus acasă, lăsând o Cruce de 8 metri, cu minuni cu tot, să își aștepte temenelele de la vitejii muntelui. De-atunci au plecat aproape o sută de ierni și veri și toamne. Primăverile sunt scurte și amăgitoare.

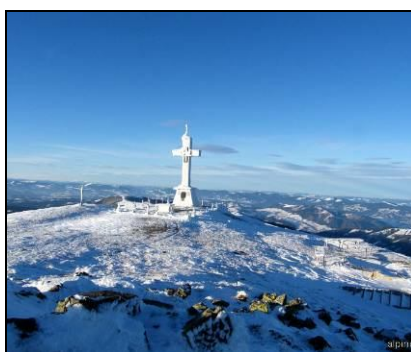
O cruce peste tranșeele unui război nedorit. Obuze explodate și cioburi de grenade, Cazemate sparte devenite refugiile drumeților. Și peste toate, o cruce imensă deschisă minunilor lumii.

O văd acoperită de gheață. Mai am de mers până la tălpile crucii. Se vede mică, dar crește pas cu pas, gând cu gând, minune cu minune.

Ciobănescul se trage mai tare în lanț. Se agită și vrea să o ia înainte. Mă uit atent, ca nu cumva mormăitul unui urs trezit de Sfântul Vasile să mă ia prin surprindere.

Patru grămezi negre contrastează cu albul perfect al zăpezii. Patru pete negre așezate la tălpile crucii. Câinele începe să mârâie ușor. Mă apropiu cu fiecare scârțait al ghetelor. E frig. Foarte frig. Prind lanțul câinelui de pîntenul unei stânci și mă apropiu de ciudatele grămezi negre. E liniște și e frig. Zăpada e groasă și tare. O cruce înghețată, patru călugări, un câine și un om uimit! Zăpada din jurul lor e topită. Unul din ei îmi face semn să mă așez. Așa? Pe crusta de gheață!? Mă supun gestului și mă așez.

Genunchii îmi îngheață brusc. Dau să mă ridic și nu pot. Gândurile o iau razna. Zăpada e topită în jurul fiecărui călugăr.

În jurul meu nu. Niciodată soarele nu a coborât atât de repede. Nu mai transpir. Nu simt frigul. Câinele stă liniștit și mă așteaptă. Vreau să întreb cine sunt, dar unul din ei îmi face semn să tac. Miroase a tămâie, a frig, a piele caldă. Am plecat dimineața, la șapte. Nu simt foamea, nici setea. Nu simt timpul, nici oboseala. Cine sunt oamenii ăștia? Cum stă crucea asta acolo de o sută de ani ? Ce albastru e cerul ! De ce mi-e cald ? Unde a dispărut frigul ? De ce nu spun oamenii ăștia nimic ? De ce nu-mi pot deschide ochii ? Și câinele !? De ce latră așa tare !? Cât o fi ceasul ? Pe unde umblă tata? Ce gânduri aiurea !

E întuneric afară. În jurul meu e liniște. Doar patru găuri în zăpadă, ca și cum cineva ar fi făcut patru focuri, le-ar fi stins și ar fi curățat cenușa cu grijă. Mă ridic buimac, iau câinele și plec spre cabană. Am ajuns la cruce pe la 10. Acum e miezul nopții. Patrusprezece ore! Unde s-au dus? Când?

Cobor în lumina nopții senine și reci. Câinele îmi urmează pașii. Ajung după o oră la cabana de bărne, singur și nedumerit. Fac focul în sobă, mă uit cum joacă lumina limbilor fierbinți pe tavan. Trec orele nopții cu aceeași întrebare-gând: CE FOC A TOPIT ZĂPADA SUB OAMENII ȚIA !?

Giumalău, 1857 metri

VICTOR BLĂNARU

Cele șapte „secțiuni“ izometalice

(1)

Astăzi, poezia mea valahă este de gardă
în Insula Șerpilor, în vreme ce Ahile își strânge
ghintuitu-i chimir lat peste buric, prinde toarele
imensului cazan de cupru, plin cu miere de rășină
și toarnă chihlimbarul fluid în marele-i sarcofag
din vârful modestei, dar sâgoasei lui piramide,
apoi îmi strigă încât să se-audă-n tot cerul de-azur:
„– Să mă ningi cu poeme-fulgi, neîncetat, până-auzi
cum foșnește nemurirea, în creștetul Cogaionului
părintesc, apoi să-mi lansezi norul de ciocârlii
pentru-al nouălea cer, ca dintr-al zecelea, și Dumnezeu
să-nceapă a mă ninge cu egretele-îngeri – un desant
fără frontiere – peste toate tancurile cu țevi-tulnice,
aliniat, în câmpiile de-aur-glas-papir ale Daciei noastre,
peste care flutură-nalt tricolore steaguri cu cap de lup...!”

(2)

Nu după multă vreme, mi-e dat să aud pe Ahile,
cu nebănuită blândețe, către ceruri grăind:
„– Cât creier conține o baligă, domnule Administrator
al Subcerescului, câți neuroni are un ghiocel, o tornadă
(fie ea și de tuș), un bombardier, o vioară, o fregată,
o focă, o lubeniță, o lebădă, un autotransportor-blindat, un
robot,
un Turn Eiffel, un ocean, un batiscaf, o rachetă
cu medie rază de acțiune, o locomotivă-diesel electrică,
imediat să-mi spui, domnule Administrator
al Subcerescului !?”
Constat că răspunsu-i încă și astăzi fără ecou...

(3)

De ziua mea oficială, prea multă oboseală-i pentru nimic:
unsprezece persoane se deranjează, trimițându-mi
ciberepistole-felicitări (de remarcat, că un poet de forță
caligrafiază cu penița de aur a neuronului: „Fericitări!”),
sindicatul de făurar îmi cântă („Mulți ani trăiască!”),
dăruindu-mi ghioceli culeși din curtea catedralei catolice,
vine zăpada de pe dealul cu porumbări și-mi aduce
fâlfâit de-aripi de fazan și mireasma fripturii de pasăre,
vine Sfânta Treime – cu toate cele botezate și nebotezate,
cuvântătoare și necuvântătoare (și-mi urează: „Noroc!”),

vine alfabetul pelasgo-dac, adică valah, psalmodiindu-mi
cele șapte multimilenar-eroice, de jurământ:

„A – Ă – Â (Î) – E – I – O – U...!”

(4)

Spuma laptelui urcă-n ochiul de-azur al munților Daciei
mele, de aur, firește, pe-o bancă proaspătă, de brad,
a telefericului, coborând în amurg, ori pe lună plină,
de pe creasta înzăpezit-artificială, cu telecabina tricoloră,
în fața căreia își înclină capetele toți dăcinii
din Gura de Rai și sufletele-fluturi ale mieilor mei
argintoși, mâncați – mai ales la Paști – de lupoaicele
sure-ale Romei, fără vreo milă vaticană...

(5)

Vulpile roșii ale dictaturii roșii mănâncă iepurii maronii,
ori albi, mai bine de-o jumătate de secol,
fără a li se întâmpla ceva pe la viezuinile confiscate
de la viezurii alb-negurii...
Vulpile postrevoluționar-decembriste ale României
mănâncă de două decenii iepurii de toate soiurile,
tot fără a li se întâmpla vreun război pe la ciberneticele
intrări / ieșiri ale vizuinilor însușite fraudulos,
de la viezurii năzuroși, evitând lupta cu bombele
confectionate barbar-junglier, din urina roșcatelor,
și presărate – în chip mafiot – pe la toate gurile de galerii,
în amușirea unui electorat-viezurin beat...

(6)

Cronica mea matinal-rupestră – mai exact spus, acel soi
de letopisetz parietal-sublim al Pământului meu – intră
într-o corespondență clasică, *ut pictura poesis*, poate,
se spune, cu celestul jurnal nocturn al Ursei Mari,
numai în vreme ce al nostru clopoțel terestru, din margine
de galaxie-n-spumă-lactee, ancorat bine într-un trailer,
începe s-o ia la vale, bineînțeles, pe spirala Căii Lactee,
spre-a-i capta sunetele – mai toate, pe cât posibil –
în radarele-i de bronz ereditar, spre-a le-nvăța alfabetul,
spre-a le duce în Gura de Rai și spre-a le detartra,
spre-a le cerceta și clasifica, spre-a le cunoaște profund
și, abia apoi, eliberate din zgura stelară,
spre-a le desăvârși întru cosmică armonie a sferelor –
armonie ce-a luat-o cam razna, trebuie să recunoaștem,
dincoace de Ultima Revoluție...
Și mai observ că-n acest miez de noapte
obișnuit, banal, încorsetat, eu sunt, de fapt,
zarzăru-nflorit, din poleiul ce-mi bate-acum, în fereastră,
îmbrăcându-mă-ntr-o firească armură de zale
cu toată gheața datorată viteazului meu zeu, Marte...

(7)

Steaua ta naște o rază de aur în ochii mei
din această dimineață ultraprimăvărată,
printre fulgi, într-o ninsoare caldă,
oblic-de-blândă, cum clopotul unei rochii
de mireasă ca bradul ce rotește-o nouă spirală
de Lactee Cale, într-o geometrie de-aburarii mai pur,
într-o oglindă a biruinței cu stindard...

ION PACHIA-TATOMIRESCU

Poveste de iarnă

Ninge, ninge...așa cum de mult n-a mai nins! Un prieten și-a postat câteva poze frumoase, pe facebook, făcând un om de zăpadă. Ce curajos!...mă gândesc, uitându-mă și la vecinii mei, care-și deszăpezesc mașinile. Mă și mir că n-am fost convocată la zăpadă (ieri, pe când mă întorceam spre casă, de la job, și la BRD și la Raiffeisen erau niște domnișoare, pe tocurei cui, mânuind lopeți de 3-4 ori mai late decât dimensiunea bazinului lor... și mă dezgustă gândul că toți bărbații din firmele astea tari, cu renume, sunt niște... „protejați”... de-au ajuns fetișcanele la dat zăpada de pe trotuar).

E așa de cald la mine în casă... stau în tricou. Sunt fericită încă... Nu m-am dezlegat de la rețeaua orașului, ca să umblu cu trei pulovere, ca „fericiții” cu centrală. Probabil vor plăti mai puțin la întreținere... dar vor da restul/diferența la farmacie. Fac economie... și îi văd cum își aruncă batistele pline, în tomberonul de la ieșirea din bloc.

Ador contextul ăsta...cald în casă...ninsoare afară...vești bune și frumoase pe mail... cafea aromată... un sunet de sforăit ușor... pe fundalul dimineții.

Trebuia să am musafiri de la Oradea... planificați de mult. „Bem o bere, la o poveste?” sună o voce dragă, la telefon, aseară. „Da!” am răspuns ferm...și toate celelalte planuri au căzut. Nu sunt amatoare de bere, dar de povești și oameni dragi...oricând.

„Vezi, așa rămâi fără prieteni!” mă apostrofă vizitatorul, cu berea. „Puteam să trec altădată...” „De ce altă dată, dacă și mie acum îmi făcea plăcere?”

Sunt oameni care te binedispun doar prin prezența lor... prin zâmbetul larg... prin privirea senină. Chiar mă gândeam aseară că ar fi putut vorbi în orice limbă de pe pământ... tot aș fi înțeles ceva... Ca o melodie/un cântec pe care-l ascultă cu plăcere, dincolo de text... de mesaj. Își dobândește propriul mesaj...

Pot spune, cu mâna pe inimă, că am ascultat o seară povestiri pe care nu vi le pot reproduce...pentru că nu le știu. Habar n-am despre ce mi-a povestit. Eram fascinată de mimică, de gestică, de pupilele acelea mici și cafenii care se dilatau sau se făceau ca de felină.

„Unii zic că am nasul mare. Ție cum ți se pare?”

Întrebarea asta chiar m-a luat prin surprindere. Ori mă holbasem... vizibil... ori despre așa ceva povestea. Bine că nu trebuia să știu ce povestise. La întrebarea aceasta, puteam răspunde ca un elev ce tocmai și-a scos căștile din urechi, la jumătatea orei.

„Dumnezeule, încep să semăn eu cu elevii mei!” E un gând... nu tocmai comod.

Dacă multă vreme acest fapt... obiectiv... nu m-a deranjat, tot mai des mă confrunt cu... poveștile pe care le auzisem pe la începutul carierei... că fiecare „profesionist” va semăna, în timp, tot mai mult, cu profesia lui. Vă amintiți celebrele cazuri de psihiatrii ce devin ei înșiși pacienți... la psihiatrie?

„Sunt un damnat... încarcerat într-o limitare temporală! Am mereu între 18/19 și maxim 22/23 de ani... cu fiecare generație de studenți. Apoi o iau de la capăt... iar și iar...” spusesse, la începutul acestei ierni, un profesor universitar, din București, la lansarea cărții căruia aterizasem oarecum întâmplător. N-am reținut tot discursul, dar această idee m-a frământat... în tot acest timp.

„Ferice de el... măcar e major!” gândesc și acum. „Dar eu? Eu voi trăi mereu puseurile pubertății, până în pragul majoratului... și iar o voi lua de la capăt, ca un Sisif, cu liceenii mei? Nu mă voi maturiza niciodată?”

Pare ilar, dar eșecurile mele... afective... o dovedesc din plin. Dacă m-am maturizat și am evoluat... profesional... pe plan afectiv, am rămas... de vârsta elevelor mele (poate, de aceea le înțeleg așa de bine... pe unele... poate de aceea nu am nicio problemă în a relaționa cu tinerii sau în a fi acceptată de ei, chit că nu mă trag de șireturi cu niciunul).

Zăpada asta... cu imaculatul ei.

Poți oricând rescrie povestea.

Poți oricând rescrie povestea?

„Sforăilă”, musafirul meu, adormise în timpul în care eu am lipsit... să-mi fac un ceai. L-am lăsat să doarmă. E un copil mare, care zâmbește în somn și mormăie „chestii de la job”. Telefonul, pus pe silențios, lumina apeluri după apeluri.

„Să-l scol? Să nu-l scol?” Habar n-aveam. Afară frigul se întetise. Mașina lui dispărea aseară sub nămeții de lângă balconul meu. „Pffffff... cât o să trebuiască să dea zăpada prin întuneric, ca să plece? O avea cu ce? Că eu...”

L-am acoperit cu o pătură pufoasă, cu fluturi galbeni. Am pus lampa de veghe...

Sforăitul lui e un confort pentru somnul meu. Mama mea sforăia așa ușor... sunt 26 de ani de când n-am mai auzit „torsul” ăsta. Mi-e dor de mama... tare dor! La 1 martie se împlinește un an de când a plecat și tatăl meu. S-or fi găsit? S-or mai fi plăcut și acum? Ea... 51 de ani. El... aproape 80. Dacă ne vom prezenta tot cu trupurile astea... săracul tata... ce șanse să aibă la una de 51? Îmi vine să râd șăgalnic... și să plâng amar.

„Facturile le-ai luat?” mormăie în visul lui „ochi de alună”.

Zâmbesc și sper să sforăie iar...

Toată noaptea am alergat prin zăpezile altor vremi... cu săniuța, cu tatăl meu! Am văzut-o pe mama, rotundă și sprintenă, ieșită din aburul bucătăriei, cu un morcov pentru nasul omului nostru de zăpadă... Tata a scos din buzunar doi cărbuni... mereu făcea șmecheria asta, deși noi ne încălzeam cu lemne. Știa că vom vrea să-l facem „ca la carte” pe omul nostru... „de curte” (asta era măsura perfectă... toată zăpada din curte!) și-și procura „materialul” din timp. Niciodată nu l-am prins pe picior greșit. Sora mea-copil avea nasul roșu... și asta mă amuza întotdeauna. Uite, are ochi și omul de zăpadă al amicului de pe facebook! Tata a adus și pentru el doi cărbuni. Unde o fi mama?... să mai cer un morcov, pentru nas!

Zorile m-au prins cu teama de-a nu suna telefonul meu... deșteptător.

Nu mai știu de când n-am dormit așa, o noapte întreagă, cu vise în care să fiu fericită.

Opresc telefonul și mă strecor spre bucătărie. „Sforăilă” nu bea cafea. Mă surprinde la comp...

„Madame, ai putea fi acuzată de sechestrare de persoane!”

„De cine?” mă întorc speriată.

„De cei 27 de apelanți!” zice zâmbind. „Așa bine am dormit... Nu știu cum a trecut noaptea. Dacă mergeam la club, azi eram rupt la fotbal... Și sunt atacant!”

Ninge... ninge ca-n poveste! Cum să-i spun lui „Sforăilă” că mi-a prins așa de bine... sforăitul lui? Înnoată prin zăpadă până la portbagaj... își scoate lopățița... și, într-un balet hazliu, îmi arată cum se curăță o mașină în 2-3 minute.

„Te iubesc! Acum se vede?” scrie pe zăpadă, așa cum scrisese unul cu vopsea pe asfalt și cineva pusese poza pe YouTube. Mor de răs...

Îmi place iarna!!!!!!!!!!!!

Timișoara, 04.02.2012

CORINA-LUCIA COSTEA

O PĂRERE, ATÂTA, DOAR...

În mai toate nopțile, din ultimul timp, pățește aidoma. Numai ce se lungeste și stă să ațipească, deșirând fel și fel de închipuiri, într-un fel de cursă pentru prinderea somnului, că se și pomenește cu visul, ițit ca o piază rea prin vâlureala umbrelor, îmbiindu-l pe urmele lui până îl scoate din málul călduros printr-un fel de parașutare pe dos. Adică, saltul făcându-se de jos în sus, proiectarea aducându-l mereu în același loc. Un mijloc de poiană cu verdele ierbii prins în bumbi gălbui și violacei, din care umbra căzută dinspre pădure se întinde ca un preș până aproape sub scara lipită de pragul casei pustii, căreia i se mai spune și foișorul pădurarului.

Imediat ce se vede ajuns acolo, își simte carnea cutreierată de fiori care par a-l încredința de sentimentul unei legături tainice. Ca și cum, cândva, ar fi trăit sau cel puțin mai trecut pe acolo. Dincolo de acea vagă și stranie impresie, nu are timp să pătrundă pentru că tocmai atunci auzul îi e răvășit de foșnete și buf-nituri, semn că în casă, la adăpostul ferestrelor oblonite se petrecea ceva.

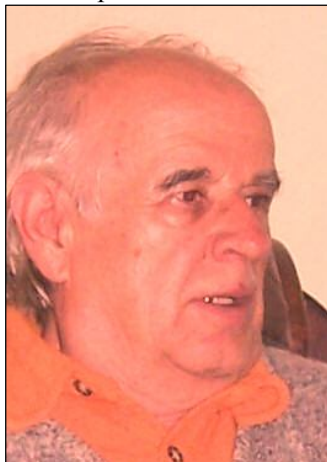
Fără să-și dea seama, în vreme ce ascultă, încordat, e luat de apa somnului și nici nu-i mai pasă de zgomotele pe care vroia să le deslușească.

I se întâmplă, seară de seară, să fie îmbiat de amăgire că, poate, de data aceasta, îi va fi dat să afle mai mult, dacă nu chiar să se lămurească pe deplin ce e cu legătura pe care o presimte c-ar fi fost între el și foișorul părăsit al pădurarului. Astfel de gânduri îl frământă, de cum pune capul pe pernă. Apoi, ceasuri întregi și le petrece, așteptând, încordat, limpezirea visului, pe care și-l dorește depănându-se până la capăt și nu, ca până acum, sfârșindu-se brusc, întocmai poveștilor scornite de câte un bătrân, pentru trecerea timpului sau pur și simplu numai pentru a fura mințile copiilor, cărora le rămâne să-și închipuie sfârșitul, după cum îi duc puterile minții.

*

Dintr-odată, abia dus și în seara aceasta, acolo, în poiană, visul ia o cu totul altă întorsătură.

După o ezitare, înclinând să se lase amăgit că ruga îi fusese ascultată, se trezește din buimăceală. În loc să i se arate ceea ce se obișnuise să vadă, asupra colțului în care a apucat să se pitească, umbrele nu se mai vâluresc, deșirându-se, amenințător, ca altădată, să-l înămoalească. Dimpotrivă, la apariția lui, își astâmpără foiala, încât ochiul poienii se limpezește ca oglinda unui lac plin cu apa verde. N-apucă să se bucure pentru că, îl nimerește în frunte, chiar în acel moment, un strop de lumină, țâșnind ca o împușcă-tură prin spărtura oblonului lipit de fereastra dinspre drum, a casei pădurarului. Arsura înfiptă în carne, îl trezește.

*

Năuceala durerii nu-l împiedică să încerce, prin eforturi disperate, să se lămurească dacă încă mai visează sau ceea ce i se întâmplase, cu glonțul de lumină, a cărui arsură continua să-i frigă fruntea, este aievea. Descumpănit, în loc să descâlcească nelămurirea, se descoperă îmbrăcat în uniformă și înarmat cu pușca!

Aruncă priviri de om speriat, încolțit de presimțiri năucitoare spre golul, dintre el și casă, pe care și-l închipuie ca o gură de animal hămesit, deschisă să-l absoarbă dintr-o clipă în alta...

Fără a fi deslușit măcar vreo urmă de arătare, ițită în tulbureala umbrelor, în auz i se rostogolește o avalanșă de vorbe grele, muștrătoare.

Nu trebuie să facă un efort prea mare ca să-și dea seama că nu se înșeală. Chiar se auzeau, de-adevăratelea, așa, că își stăpânește frământarea, ascultând, să vadă cine și cui îi vorbește.

„Mai bine intrai de-a dreptul ! De ce să pierzi timpul, pândind? Bați, răbdător, în geam, ca tot călătorul, să dai de știre ce vrei. Că ești în trecere, pleci mai departe, n-ai unde să mări peste noapte sau pur și simplu că te-ai întors. Când ți se deschide, ai putea, lesne, să spui: Mă cheamă Mirodonie. Nu te speria că arăt așa. Sunt învinețit, din cauza Crivățului. Da, ochii, vezi, îi am tot migdalați. Iar, pe suflet, încă, păstrez tatuajul albastru. El m-a ferit de toate. Întocmai ca orice talisman, ce mai. Așa, cum te-ai rugat, m-am întors. Vii și nevătămat! N-am să mai plec nicăieri. Mi-a fost de ajuns. Aștept să se potolească ninsoarea! Albul așternut peste tot, o să mă ajute să ghicesc drumul căpriorilor. Asta, așa, ca să știi că nu am uitat nimic. Nici că vulturii se avântă orbește în țaria cerului până amețesc! După-aia, cad ca grindina, împresurând Piatra Unică! Îndrugi, așa, vrute și nevrute, până te recunoaște...”

Ispita îl îmboldește să mai facă măcar o părere de pas înainte. Golul, crescând prin deschizătura porții, îl împietrește.

Oare, să fie...?, șoptește, întrebător, bănuind ceva, în timp ce în minte i se învălmășesc cuvintele biblice: „Și strâmtă este poarta și îngustă este calea care duce la viață și puțini sunt care o află”.

Cu auzul răscolit, în mod misterios, de ecoul îndemnului, tainic, „Intrați prin poarta cea strâmtă!”, își lasă să plutească aceeași privire de om năucit de-a lungul șirului de pari pe care se sprijină rămășițele laturilor de gard. Vârfurile ascuțite ale ulucilor, desfigurate de pecinginea cangrenoasă pripășită pe urma apelor de ploaie și zăpezilor, se aprind, prinzând, în mijlocul unui cerc roșu, casa peste al cărei prag nu în-drăznise să treacă.

Vorbeai de unul singur?

ION NETE

Siaj pe o lacrimă

Rubinel de rouă

Tot astfel coconii luminii
În scutece strâmte:
Gondole de nuferi plutind melancolic,
Mătasea tăcutelor ape
Cucernic sunând-o
În noaptea priveghiului cosmic
Al celui în cântec –
Discipol umil al sintagmelor pure,
Duios torturat de petrecerea
Florii în fruct
Și a pietrei în pulberi,
El însuși
Adesea tocmindu-și cocoși
Să-i întâmpine clipa
Refugiului cosmic, să-i scurme
Pustiul din palme
Și să-i ciugulească
Rubinel de rouă al singurății.

Fiind edecarii clepsidrei

La hanul acesta se schimbă
Și ultimii cai. Către hamuri,
Spre punctul din mijlocul sferei de
vid,
În serviciul
Naiadelor tulburi, (părelnice spectre,
Mumii ale gândului sterp cum ar fi
Transparența, sau, totuși,
Conturul luminii de nimb împrejurul
absenței
Atotziditoare),

Fiind edecarii clepsidrei
În ireversibil –

Acolo vom naște făpturi străvezii de
cristal,
Lacrimi limpezi ca roua, sau, numai
Solemn în tacâmuri de ceară primi-
ne-vom
Viermii,
Ospățul febril pentru care păzit-am
Cu dragoste trupul în neprihănire
Și dulci penitențe, să ne dezvelească
Tăcutele oase albite de cântec –
Făclii de prisos în adâncul
Cel fără sfârșit.

Vină

Pentru că pasărea,
Iată,
Refuză
Să fie reptilă,

Pentru că nici fluturele nu vrea să
devină
Copac
Și nici soarele –
Greier –

Pentru că fericita furnică
Amenință
Să rămână furnică
Și melcul doar melc,
Iar meduza – meduză

Nu am nicio scuză.

Romanță

Rebecca,

Noi doi niciodată n-am fost în Eden
După fluturi,
Acolo e patria lor vremuind
Nevremelnic –

Acolo ei trag la edec
Umbra –
Sufletul nostru –
O orbecăială celestă
În racla candorii –

Acolo
Cu buzele noastre arzând
Vom semna

Amnistia ninsorii.

Psalm

Gura mea
Călugarind cuvintele
Cum
Cântecul privighetorii
Călugarăște auzul –

Pașii mei călugărind
Iarba
Așa cum mireasma
Călugarăște polenul –

Gândul meu
Călugarind zboruri
Întocmai cum trupul iubitei
Călugarăște lumina –

Ochii mei
Călugarind
Roua

Cum limba română
Călugarăște
Poeți.

Bilanț

Privind cu un calm debordant
trăgătorii
Plutonului ultim,
Suav osânditul își pipăie trupul din
carne,
Iar nu din granit și își face
Bilanțul, metodic:

O toamnă, o frunză,
O toamnă, o frunză.

Cum stă neclintit lângă zidul cu
iederă verde,
Presimte
Cum sufletul său va cădea
Într-o tufă în floare,
Iar umbra sa rară va crește pe zid
Ca o plagă
Sfidând asfințitul –

(O, purpura sângelui său ca un rug
Din elite
Sub bolțile crude) –

În timp ce soldații, cu armele goale,
cântând
Vor pleca să se culce,
În dulce cadență,
Sub tălpi măcinând cu trufie
Nisipul de aur al clipelor sterpe.

Icoană de aer

Ochiul meu construiește în rouă
Un schit pentru greieri, un fagure
Intraductibil –

Lumină
În scutec sfios din petale de nalbă,
Egretă
Strălimpede pe
Frontispiciul candorii –

Aidoma numai un dom
Dăltuit în miresme
Sau vectorul sacru la steaua
Nevremuitoare –

Logodnă ca într-o oglindă
Pereche de lebede albe-nrămând
O icoană de aer

La capătul văzului neclătinat
Unde ochiul
Meu orb construiește în rouă
Un fagure orfic.

VASILE ZETU

CAUTĂ-MĂ

Caută-mă-n frunze, în cărarea ta
Ce a fost sortită să nu se termine,
Când va fi mai rău, când va fi mai
bine
Prinde-te de mâna care strâns te
ține...

Nu te du prin toamne făr' a te urma,
Am ceva cu frigul care mi te cere,
Prinde-te de trupul care-ți dă putere
Spre a fi înaltă, spre a te vedea...

Caută-mă-n frunza ce-i în palma ta...

DAR

Ard constelații de atâta vreme,
La ele au privit strămoșii daci
Și au trecut prin vremi făr-a se teme,
Din pieptul lor azi cresc frumoșii
maci.

Barbari treceau, ne sfâșiau fecioare,
Din inimi ne smulgeau câte un vis,
Iar noi urcam din Dunăre și Mare
Către Carpații care ne-au închis.

Plecau de-aici cu lapte și cu miere,
Copiii noștri rămăneau orfani,
Dar Dumnezeu le dăruia putere
Spre a trăi cu sutele de ani...

Pe cai ne apăram din miază-n noapte
Și ne luptam să nu murim nici azi
Și nopțile ni-le-ascundeam în șoapte
Și drepti am stat ca trunchiuri mari de
brazi.

Bărbații nu dormeau nicicând în țară
Și buciulul a luptă suna iar,
Iar noi goneam atâtea hoarde-afară
Și sângele curgea, nu în zadar...

Și Dumnezeu ne-a dat o țară-n dar.

DEMULT

Am murit mai demult prin cazărmi
Fără măcar să lupt
Rupți mi-au fost bocancii
De atâta mers către mine
De atâta salt-napoi
Spre a nu ajunge niciodată acasă
La tine spre a nu ajunge

Și astăzi prin cotloane
Mă caută umbra
Aleargă după mine

Ca după un dezertor
Și astăzi îmi sângerează picioarele
De cuie și pietre...

Și astăzi mai fug pe undeva
Pe sub luna nebună
Și port în mâna-mi încheștată o armă
Cu care mai sper să lupt...

Am murit demult prin cazărmi
Cum moare uneori dorința în noi.

DOR DE NOI

Număr frunze și ploi
Lunecând în cuvânt...
Uneori sunt, alteori nu sunt pe
pământ.
E pereche din noi, e trăire de sfânt,
Uneori mă îndoi sub al toamnelor
vânt.

Niciodată n-am fost, doar trecut-am
pe-aici,
Dumnezeu ne privea cu ochi mari s-
au ochi mici
Îți lăsam câte un fruct încrustat în
poem...
Să mai treci pe aici și acum te
îndemn.

E trecut de târziu, e mai mult decât
tot,
Urma pasului viu s-o aștept nu mai
pot,
Felinarele plâng peste străzi obosite,
Am rămas numai eu, printre cărți
necitite...

LINIȘTE

Uneori, Dumnezeu ascunde în mine
Liniștea ierbii,
Cu smerenia câprioarelor,
Cu umbletul cerbilor,
Iar eu, ca și cum n-aș cunoaște pe
nimeni,
Mă prefac în înger și scriu...

Țin coamele timpului în loc
Urc călare pe el
Ca pe propriu-mi cal
Și-i înfrânez zbaterea...

Uneori liniștea zboară din mine
Ca o nălucă,
Ca o nepăsare
Și uită să se mai întoarcă...

Atunci mă rog și scriu...

IONEL SIMOTA

Ionel Simota este un creator de excepție, talentul său fiind recunoscut peste tot unde au ajuns versurile sale.

La o vârstă tânără, n-a împlinit încă 40 de ani, a publicat deja 13 volume de poezii și o antologie în două volume. Este membru al Uniunii Scriitorilor și a fost premiat de Filiala Brașov a US, pentru volumul de poezii „Desculț printre cuvinte”.

În urmă cu câteva zile s-a întâmplat încă o recunoaștere a talentului cu totul deosebit al autorului harghitean: Premiul I la concursul de poezie de la Iași, competiție la care au fost prezentate peste 4.000 de creații, la care Ionel Simota s-a prezentat cu ultimul său volum de versuri, „Tăcerea Îngerilor”.

În cele ce urmează transcriem 10 poezii din creația lui Ionel Simota, cele mai multe din „Tăcerea Îngerilor”, dar și din alte volume.

Titlurile celor 13 volume: Dialog în cer – 1995, Frânturi de zbor – 1995, Ramuri de dor – 1977, Poeme 1999, Lumina cuvântului meu – 1999, Casa cu salcâmi- 2002, Îngerul meu – 2003, De dorul tău – 2003, Turnul tăcerii – 2006, La poalele ochilor tăi – 2006, Aripă de cenușă – 2008, Desculț printre cuvinte – 2009, Tăcerea îngerilor – 2012, Antologie în 2 volume – 2012.

Biblioteca Babel

AUGUST STRINDBERG

NOPTI DE SOMNAMBUL ÎN VREMURI DE VEGHE

Poem introductiv

Pe Avenue de Neuilly
este un abator,
și când mă duc în oraș
pe-acolo trec întotdeauna.

Fereastra cea mare deschisă
de sânge așa de roșu strălucește,
pe plăcile de marmură albă
unde carnea proaspăt tăiată aburește.

Astăzi, acolo, atârna pe ușa de sticlă
o inimă, eu cred că de vițel,
care-nvelită în hârtie gofrată
mi s-a părut că tremura în ger.

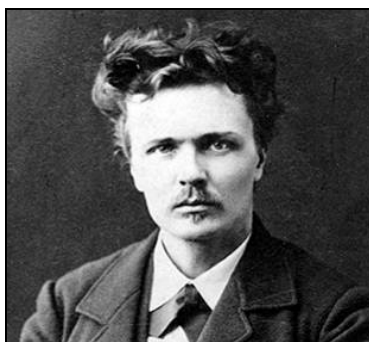
Atunci m-au dus gânduri grăbite
la bazarul de la vechiul Pod de Nord,
unde șirul de ferestre luminate
este contemplat de femei și copii.

Acolo, atârnată în vitrina librăriei,
învelită subțire, o carte mică.
Este o inimă scoasă
care se leagănă acolo-n cârligul său.

Prima noapte

Zăngănind trenul de noapte mă zgâlțâie
peste câmpia Skânei,
ochiul bolnav de nesomn se ascunde sub
borul pălăriei
pieptul respiră greu ca de sub o cărămidă,
mușchii sunt relaxați ca o velă umedă,
urechea dă sunete înfundate ca o tobă
tristă,
banda limbii s-a mărunțit mută.
Ca țânțarii-n zăpadă au amorțit
sentimentele,
vise vechi se amestecă cu amintiri,
voința adoarme, mor gândurile,
sufletul se desprinde în benzi și cusături.

Dar ostenit sârmanul spirit, eliberat,
ce atât de des aripile și-a purtat
în zbor spre cerul, despre care apoi s-a
aflat
că este format dintr-un compus incolor,
ponderabil,
de oxigen și azot, într-un amestec agreabil
destul de pământesc, dar respirabil,
însă sârmanul spirit, el uită programul
cel nou nouț despre materie și forță,
și suflă de pe suspensia trenului praf;
ca și cum n-ar fi avut niciodată altceva
decât aripi,
el se aruncă în noaptea întunecată,
zboară peste pământ și apă, departe.

Spre nord călătoria este răcoroasă și
scurtă
dar trupul este scuturat spre sud, departe.

În noaptea senină sub luna aprinsă pe
jumătate
el vede frumoasa, bogata Skâne
unde lanuri de grâu, holde de trifoi
și grădini de flori lâng-a livezilor pajiști,
pământ fertil unde cel mai moale mușchi,
pentru picioare în saboți de lemn
încălate,
covorul lui scămos își întinde.
În căsuțe albe acum doarm și sforăie
oameni care altfel ziua sunt treji
și privesc ca și cocoșul de pe acoperiș
să știe când este momentul potrivit să
pornească.

Acolo se înalță Småland cu păduri și
cascade,
unde cerul a dat pietre în loc de pâine;
acolo răbdător țăranul cu trudă asudă
să-și apere viața de nevoii și foame.
Și Östergötland coaptă și grasă,
acolo și unui spirit i-ar veni pofta de
mâncare,
se întrezărește în trecere, până unde
marginea Kolmårdenului
se înalță întunecată spre cer ca un nor de
furtună.
Acum crește viteza, începe să se-ntoarcă
spre casă către locul drag de baștină,
unde adineaori el a obosit să se
gâlcevească, să lupte
și-a profitat de ocazie să se lămurească
cu-ai săi.
El se furișează în noapte ca evreul
rătăcitor
înapoi la locul unde leagănul său a stat
și acolo unde-apoi i-au ridicat eșafodul
pentru că el n-a crezut în zeul național.

Iar acum se aude vuietul, acolo unde
talazurile Mälarnului
se varsă în mare să se clătească
de murdărie adunată și praf civilizat.
El vede printre șirul de case clipind,
pe jumătate stinse, felinare care arată
drumul
drumețului nocturn cu pași incerti.
Acum el vede dedesubt străzi și piețe,
coroana de aur pe castelul regelui.
El vede palate și hoteluri,
vede vechi și cunoscute locuri,
acolo unde s-a luptat, s-a certat,
unde s-a bucurat, acolo unde s-a plictisit.

Și el vrea să le viziteze pe toate, toate;
dar noaptea este scurtă și îndatoririle-l
cheamă

Încă câteva bătaie de aripă către suburbia
din nord;
acolo-și găsește el odihna, ca porumbelul
din arcă,
când a redescoperit că pământul era uscat;
și el simte pământul sub picioarele sale,
din nevoia de rimă, pentru că în realitate,
el a găsit o spânzurătoare, ca în creștinism
muritorii încă și azi venerează,
când pe profeții lor îi vor ucide;
și "în acest semn" (al spânzurătorii) am
învins,
când o gândire diferită ne-a refuzat
confirmarea deciziei întrunirilor noastre. —
dar pentru a ajunge la sfârșitul noimei:
el stătea pe crucea unei biserici bine
cunoscute
care, după un sfânt, unul național,
dintre cei mulți la care încă ne-nchinăm,
a primit numele și l-a purtat frumos
în ciuda iluminismului și a luminii noi —
și Adolf Fredrik se cheamă casa lui
Dumnezeu.

Cu libertatea unui spirit, el pătrunde în
casa lui Dumnezeu, acolo unde n-a mai
fost
de cinsprezece ani. De atunci el a umblat
departe-n lung și-n lat, și cu pielea
sfârtecă
se întoarce înapoi la sânul bisericii;
cu sentimente ca ale corăbierului când a
ajuns în port
și-a părăsit răcoroasa, libera mare,
unde fiecare necaz a fost îngropat în
tăcere,
și privirea i s-a deschis la infinit,
dar acum în port se lovește de zid
și simte duhoarea drojdiei creării.
După cum sufletul în trup, ca o pasăre în
colivie
așa se simte spiritul între ziduri sfințite.
Și luna strălucește pe-amvonul
ce sclipește aurit ca însuși soarele;
iar vechea biblie, cartea enigmatică,
pe care omul încă n-a înțeles-o,
cu vechiul și noul între aceleași coperti;
și clepsidra întunecată, pe care-o imită
preotul,
vorbește ca argintul, tace ca aurul,
scurge dintr-o duminică o oră întreagă,
ca atunci când dintr-un butoi omul scoate
cepul,
și se odihnește apoi în săptămâna de
lucru;
o antichitate, un simbol al timpului,
din acel bine, care curat a trecut,
în jurul etern aceluiași lucru se întoarce și
se răsucește
ca putineul pastorului în timpul Anului
Nou.

Acolo se spune chiar mai mult, masa
sfântă, →

Traducere de
DORINA BRÂNDUȘA LANDÉN

unde ca un tânăr el a mărturisit cuvântul,
cu inima tremurătoare și gura mincinoasă,
acolo într-un singur, glorios moment
primul său sprejur a fost obligat să
săvârșească
ca să-și obțină un loc în societate.
Acolo, biserica a deschis brațele sale atât
de calde
și sprejurul se lipește de sânul matern
ca un fiu demn de-o mamă venerată,
care-și mângâie cu ciocuri și ghiare copiii.
Părinții și frații s-au pus în mișcare
și au cântat și ei teribilul cântec
despre miel, sacrificat o dată pe cruce,
dar au uitat de asemenea acel tur de forță,
în care mieii lor au fost așa de rău
măcelăriți
pentru ca acesta să fie onorat și respectat;
au mulțumit lui Dumnezeu și comunității
religioase,
că lui i-a fost dat așa de fals să-și țină
jurământul;
s-au rugat atât de fierbinte ca el să-l poată
ține
ca sufletul său Satana să nu-l aleagă.
Dar Domnul sigur n-a auzit rugăciunea
lor,
dacă e să se judece după ultimile păreri!

O biserică, biserică tu încă dai din coadă
prin lume și ridici jurământ
ca nimeni să nu-l răstoarne pe-al tău
Balder.
Dar îmbracă-l la fel în armură oțelită
c-așa crește și crește vâscul acela
ascuns de frunze pe arborii mari.
Arbustul cel mic care n-verzește-n zăpadă
și pentru viața sa ștearsă, plată,
acesta va fi o dată, amintiți-vă cuvântul,
momentul, când crezi cel mai puțin,
te răstorni singur în ladul negru
și ucizi eroul pe care ți l-ai făcut singur.

Văd în lumina lunii altarul,
unde înviatul Hristos la cer se înalță
cu trupul de marmură, dar fără aripi.
Și cei care în iad au vrut să se scalde-n
pucioasă,
ei stau acolo jos așa de proști și gură
cască,
și-apoi, într-adevăr, el i-a făcut pe toți
mincinoși.
Apostolii alături, chiar fără a fi vicleni,
care-au crezut că el va crea o-mpărăție,
o monarhie reală cu ordine și portofolii,
unde pescari și dulgheri, calfe
lăsați sunt să se așeze-n fotoliile regelui –
aici eu cu fidelitate urmez istoria
și că doctrina mea adevăr valorează
știm noi toți din toate cuvintele sacre;
căci Petru, cel mai iscusit dintre toți,
care-a putut renunța, dar fără să cadă,
și-a ridicat sie însuși un scaun la Roma
și-a construit o împărăție din acest
pământ,
și scaunul lui Petru gol nu stă încă,
când ar fi trebuit să se golească, știe
naiba,
nu știu nici măcar cei de la Vatican.
Pentru mine însumi eu cred desigur,

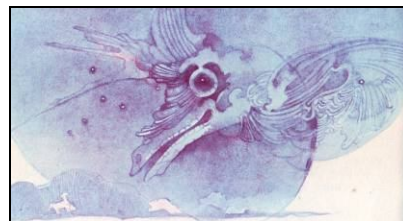
că Petru a fost un oportunist;
căci atunci când el ar fi putut vorbi, în
sfârșit,
și a fost atras pe partea alunecoasă
a schimbat cu ușurință al său nu cu da
și n-a mai știut cum ar fi vrut să fie;
da, mărturisesc, pe bună dreptate, din
păcate,
el, cu lașitate, l-a renegat pe Domnul
nostru.

O, Mielul lui Dumnezeu, cu răni adânci,
ai căzut pentru prostime – și pentru oi;
dar prin înviere te-ai ridicat în sus.
Și eu cred, dar nu în acest fel,
și cel mai puțin într-un trup de marmură,
dar trebuie să fim destul de nebuni
dacă înțelegem că așa s-au petrecut
lucrurile.

Tu ai căzut pentru credința ta, nu, pentru
îndoiala ta,
așa ca mărul, când încă nu-i copt
și-i ros pe dinăuntru de-o mică gărgăriță,
până când trunchiul stă acolo gol și
desfrunzit,
așa roade îndoiala în fructul credinței,
atunci când s-a mușcăit și miroase-a
umed.

Tu te-ai îndoit de Vechiul Testament,
de sfințenia Sabatului și de porunca legii;
te-ai îndoit de însăși fundamentul
lui Javeh, Dumnezeul neiertător,
te-ai îndoit orbește de semne și minuni
și n-ai crezut în ale Satanei gânduri;
tu n-ai crezut, atunci când ai văzut viața,
cum creatorul a crezut, că totul a fost
bine,
pentru că ai găsit totul mic aici,
și ca o vale de lacrimi viața ne-a fost dată.
Da, dacă ai fi trăit în acele zile,
când omul iarăși se plângea de existență,
atunci și tu, cu siguranță, până la urmă
ai fi primit numele și onoarea unui
pesimist!

Ce vede ochiul meu, atât de obișnuit să
vadă negru,
acolo sus, pe marginea cea mai tăioasă-a
coloanei!
Un monument, o veche cunoștință!
Te cunosc bine, prietenul meu Descartes!
Ha, bătrâne sceptic, cum ai ajuns aici?
Mai degrabă s-ar fi albit corbul
ca Hristos acolo departe-n altarul înalt
decât tu nubianul filozofiei...
Dar poate că fac bisericii nedreptate?
Poate că ea însăși a avut îndoieli?
Cine știe! Dacă ar fi să judeci după
monument
și după caligrafia splendidă de aur,
tu ai fost un bărbat blestemat
deși ai fost al bisericii bête noir!
Este rafinat, epitaful tău
și oferă destulă substanță pentru cugetări:
acolo-i pământul negru ca un mormânt,
înfășurat în zdrențe de diferite confesiuni;
apoi vine un înger, unul mai negru

și zgârie lunile cerului astfel încât
acestea se rup;
și întunericul sfânt ce-a păcălit țărani,
fuge de lumina ce-și răspândește
strălucirea;
pentru că îngerul negru cu torța în mână
luminează peste pământurile întunecate.
În mare, aceasta amintește mult
de-a creației istorica "să fie lumină",
și dacă n-ar fi în casa Domnului
Dumnezeu,
am crezut că sufletul meu a fost
Prometeu,
care a avut al lui démêlé cu însuși Zeus.

Tu înger negru care ai venit cu lumina,
Cine te-a lăsat să intri-năuntru, dacă nu în
îngheșuală
un paznic al bisericii a adormit la ușă
și-a uitat să facă cruce pentru ciudatul din
șir!
Cât de fericit ești aici printre credincioși,
mereu necopți, ce niciodată nu vor deveni
maturi?
Dar taci, am auzit bătaia ceasului din turn,
și orele de noapte au trecut atât de repede!
Adio, îngerul meu, rămâi ceea ce ai fost,
pentru albul Christ un vrednic echivalent!

O privire de rămas bun vechii bănci,
banca familiei unde, în tinerețe,
când încă nu se făcuse nicio legătură
în lanțul fratern, atunci mamă și tată...
atunci orga urla cu vocile furtunii,
și soarele strălucea pe altar dinspre est,
atunci multe lumânări ardeau de Crăciun,
și lacrimi de copii au curs de groază –

Dar taci, am auzit cântând cocoșul,
iar ferestrele se colorează de la soarele
răsărind –
dacă eu n-aș fi avut inima acolo departe
în vagonul trenului, ar fi eșuat
puternicul meu spirit ce-a devenit
sentimental
ca să poată auzi un cocoș care cântă!
Adio acum biserică! Aici n-am găsit nicio
soluție la enigma vieții,
aici a fost totuși plăcut o dată să poți
plânge,
când soarta ți-a dat doar crudul nu...
*

Dar trenul zăgănește curat pe peron,
și omenii s-au trezit de dimineață-n
vagoane.
Afară se căznește un tată de familie,
somnoros
cu soția și copiii într-o grabă teribilă,
și după ce-a controlat dacă n-au uitat
ceva,
strigă furios după o droșcă de patru locuri.

Biblioteca Babel

Jose Guillermo Vargas

Vechiul Cămin

Casa mea îmbătrânește în după
amiază;
Arătări stranii se cațără pe pereți,
Ucigând și ultimul pom ce mi-a mai
rămas.
Păsările nu înțeleg
Rostul tăierii copacilor
Își închid ciocurile și
Se opresc din cântat când trec pe
lângă ele.

Casa mea se întristează și plânge;
Pereții aplecați într-o parte, unghiurile
obtuze,
Refuză umezeala
Versurilor mele.
Spini înfierbântați îmi traversează
cărțile;
Cineva asasinează prin colțurile-odăii
Mănunchiuri de șerpi lucitori.

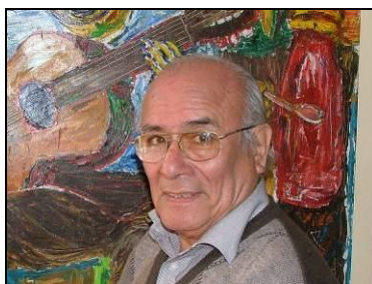
Iar eu, cel care cânt mereu
Mai la sud de granițele mele,
Mă înfricoșez când pașii mă poartă
fără voie
Înspre nord.
Nimic nu mai poate fi salvat, iar
singurătatea
Se întetește prin pomii de magnolia
Veștejiți în grădină.

Ochii triști ce mai ieri cântau aleluia
Mă privesc batjocoritori,
disprețuitori.

Poate din această cauză mâinile mele
Se împotrivesc,
Refuză să consemneze ceva în
carnetele
Copiilor mei,
Pe cand psalmii continuă să-mi
răsune-n urechi
Împreună cu duioasele silabe
Ale primului abecedar.

Scurt Scherzo De Tăcere

Rămâi cum ești:
Pe muchia abisului
Goală te pieptăn
În regatul tăcerii
Și un milion de țipete
Se sinucid pe buzele tale.

Vechiul Cămin

Deschid larg fereastra căutând fețele
dragi
Ce împodobesc tablourile noastre de
familie;
Ele mă iau în răs fiindcă-am rămas
Tot un visător incorigibil,
Un cerșetor majestuos
În lumea iluziilor.

Sting flacăra lămpii ademenind
fluturele rătăcit
Să intre în închisoarea pieptului meu.

Acele ceasornicului avansează
sfioase;
Ele singure știu:
Nu mai intră nimeni într-o casă ce
îmbătrânește.

Casa mea se deformează după
amiază, spre seară;
Ca un hoț chior, pervers, sătul până
peste cap de toate,
Adun bețe, pietre și cioburi
Îmi pun lunile și oglinzile la adăpost,
Mă las invadat de senzația ciudată
Că pot inventa o nouă poveste
Pe care s-o mai povestesc copiilor
mei, la culcare.
Pot să le explic de ce-
stingerii lămpașelor în toamnă,
Și motivul pentru care, dintru început,
Cabina pilotului așteaptă
O stea înviorătoare să-i pătrundă-n
hotare.

Casa mea încărunțește pe seară.
Știu că-i inutil să-i mai vopsesc cu
verde pereții;
Mă deprimă jocul de-a Cain și Abel.

Străină de toate aceste eșecuri,
Nevasta mea recitește cucernică,
Prima scrisoare de dragoste
Pe care i-am expeditat-o.

În românește de
FLAVIA COSMA

Léon-Paul Lafargue

(1876-1947)

Boem, noctambul a fost întreaga viață,
cum o spune unul dintre titlurile sale,
„pietonul Parisului”. A frecventat la
debutul său cenaclul de marți al lui
Mallarmé și a fost prieten cu Gide, cu
Larbaud și Valéry. Poezia este pentru
el „această viață de sprijin în care
înveți să evadezi din condițiile
realului, pentru a reveni în forță și să-l
faci prizonier”. Limbajul său muzical,
fantezia verbală îl așază între urmașii
simbolismului care au contribuit la
făurirea sensibilității secolului XX.
Poèmes, 1905; Nocturnes, 1905;
Tancrède, 1911; Pour la musique,
1912; Poèmes, 1912; (ces deux
plaquettes reprises en un volume,
1818, nouvelle édition 1947); Banalité,
1928; Vulture, 1928; Epaisseurs,
1929; (ces deux plaquettes réunies
dans Espaces, 1929); Sous la lampe,
1929; Les Ludions, 1930; Poèmes,
1931; Poésies, préface de Saint-John
Perse, Gallimard, 1963.

Faze

– Spuneți-mi. Știți să iubiți
Tot pe atât cât sunteți iubiți?

– Pasărea paradisului
E-n miezul de soare-al surâsului.

– O muscă-i doar, nimic altceva,
Spune geloasă muzica sa?

– Ah, soarele nepăsător,
Al liniștii mele izvor.

II

Copilul poate muri
Dacă se zbenguie fără saț
Printre obiecte prea dragi.

Ascultăm la fereastră
Cum cel sărman face curte
Liniștii amiazului mare.

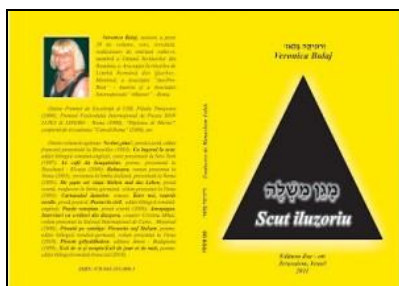
Zbucium al zilei, roagă-te iar,
Ora trece lentă și clară
Prin somnolenta piață
În aerul iernii de gheață.

Cum suferim în tăcere,
Fără reproș, fără vrere
Pentru nimic, pentru plăcere...

În românește de CORINA ȘI
GEORGE HOLOBACĂ

O carte în orașul alb, Ierusalim

De cum am avut în mână talonul de imbarcare pentru Tel Aviv, am simțit o stare specială și deși la fiecare călătorie într-un loc nou asta e ceva normal, de data aceasta era un soi de tulburare subțire. Nu acută, nu ascuțită. Poate să fi fost taina că Țara Sfântă are ceva misterios în chiar atmosfera sa. Purtam la mine o carte de poeme traduse, în ebraică, limba sfântă, de către poetul Menachem Falek și apărută la Editura Zur Ott din Ierusalim...

Volumul își avea deja poevstea lui și eu trebuia s-o urmez. Și s-o desăvârșesc. O poveste care a venit spre mine fără să o fi căutat sau să mi-o fi imaginat vreodată. Totul s-a legat de la sine, pe neașteptate. Fără ocolișuri, fără meandre amăgitoare. Era o zi de august când împreună cu participanții la un Festival Internațional de Poezie în Budapesta, scriitori veniți din Moscova, Helsinki, Sanct-Petresburg, Podgorita, (Muntenegro), Bulgaria, Dublin, Israel, treceam pe Strada Culturii rezervată pietonilor unde nu circulau mașini, așa că apariția unui biciclist păru insolită. Omul purta o cămașă în carouri cum avea și Doni, când era pe pământ. Un declic interior s-a transformat într-un poem ca un strigăt că nu mai puteam învăța o vară pe de rost că nu mai putem juca vise la ruleta altor zile viitoare... Căldura verii prezente și trecătoare se încolăcea între spițele bicicletei. Inutil...

Doni, dintr-o cometă străină mie, nu mă putea tămădui. Așa s-a scris poemul. Seara de lectură îl avea deja inclus în program, în manuscris cum era. L-am citit.

Atunci a început de fapt, fără să banuiesc, drumul meu spre Ierusalim. Colegul de festival, Menachem Falek,

plecat din România de peste o jumătate de secol, a perceput singur cele ce spuneam în limba română care mai vibra încă în sufletul său cu toate că o exersa mai rar. Oricum, faptul i-a trezit poate amintirea glasului de mamă cu care vorbise românește în copilărie, de aceea mi-a propus, cred, să fiu de acord cu traducerea versurilor în ebraică. Am luat-o ca pe o surpriză. Drept mulțumire, i-am dăruit a doua zi un volum în română-franceză și volumul în limba maghiară pe care urma să-l lansez chiar acolo, la Budapesta. Surpriza era să fie și mai și când mi-a spus că i-ar face plăcere dacă aş accepta să traducă din fiecare carte poeziile pe care le considera pe placul său și să alcatuiască un volum în ebraică. Desigur că am fost încântată. Trebuia doar să dau explicații unde nu era în clar cu termenii folosiți.

Iată așadar, duc în bagaj, acum, volumul proiectat atunci, **Scut iluzoriu**, în română și ebraică, iar numele meu în această limbă chiar pare un desen indescifrabil.

סניף ירושלים

מזמינה

הרומניה המשוררת והסופרת את
Veronica Balaj – ורניקה בלֵאָ

קת ספרה לטקס הש
"מגן משלה"

לשונית עברית-שראה אור במהדורה דו
הונגרית בתרגומי של המשורר מנחם מ' פאלק

האירוע יתקיים במוזיאון חצר היישוב, ברובע
היהודי, בירושלים
אביב ובבית הסופר ע"ש שטרניחובסקי בתל
ישראל
ביום רביעי א' חשוון תשע"ג, 17 באוקטובר
2012

בתכנית

י"ר אגודת הסופרים, הרצל חקק: ברכות
העברים

'מנחם מ' מפי, ורניקה בלֵאָ על יצירת
המרגם המארח, יו"ר סניף ירושלים, פאלק
'ורניקה בלֵאָ: דברי ברכה וסיכום
יו"ר הוועדה לקשרי חוץ, חקק בלפור: הנחיה

על החתום
מנחם מ' פאלק

יו"ר סניף ירושלים
אגודת הסופרים העברים

Trecând peste emoția primelor impresii, că tot era noapte și se vedeau din Tel Aviv doar luminile asemănătoare fiecărei metropole, mai port o clipă în auz cântecul cu refrenul *shalom, shalom* inițiat de câțiva tineri în avion în momentul când s-a făcut aterizarea și mă opresc direct la primele impresii de a doua zi.

Orașul este construit doar din piatră albă, fără brizbrizuri. O sobrietate cu care trebuie să te obișnuiești. Nu semăna deloc, dar absolut nu semăna cu cel pe care mi l-am imaginat eu. Este foarte mare, cu străzi care urcă și coboară, muntele Măslinilor străjuind și emanând o misterioasă tăcere. „Orașul alb” i-am spus în gând nevăzând nicio reclamă colorată, ba nicifirmele magazinelor nu sunt marcate strident vizual. Muzee, cam șapte la număr, clădiri de o sobrietate fidelă unui anume stil impus de primăria care, ani de-a rândul, chiar dacă s-au schimbat edilii, nu a schimbat legea conform căreia în oraș e permisă construirea clădirilor doar din piatră albă și marmură. Ziduri înalte cât până la etajul trei de la noi înconjoară uneori chiar casele particulare, ca niște fortărețe. Îți →

VERONICA BALAJ

trebuie ceva timp să te obișnuiești cu imaginea total diferită de ceea ce vezi în alte părți ale lumii. Și este firesc. Ierusalimul este unic. Nu mai vorbesc despre magia pe care o emană.

Prima lansare de carte a avut loc la Muzeul Hartar Haisuv, cel mai vechi muzeu din Ierusalim.

Invitații sunt așteptați la poarta care duce spre intrarea în orașul vechi, eu între timp sunt condusă să vizitez exponatele din incintă.

Este o redare a vechiului mod de viață din zonă și după tradițiile poporului evreu, cu obiecte ilustratoare, cu imagini după cum se pot găsi în orice loc de acest gen.

Sala unde se va desfășura întâlnirea literară este deja amenajată, cărțile sunt expuse, masa prezidiului are un aer de așteptare dacă iau în calcul numele celor care vor vorbi și care sunt inscripționate pe mici plăcuțe metalice... adică, Balfur Hakek, Președintele Asociației Scriitorilor Israelieni de limbă Ebraică din Israel, Herzel Hakek, Secretarul Relațiilor Externe, Menachem Falek, Vicepreședintele Asociației Scriitorilor Israelieni de Limbă ebraică din Israel, Ora Pikel, directoarea Muzeului unde are loc manifestarea.

Lumea se adună și înainte încă de a începe programul, o doamnă mignonă cântă la vioară încet... ca un preludiu al simfoniei care va urma... Aflu că este invitată special, de la Filarmonica din Ierusalim.

În cuvântul de deschidere, Balfur H. face o urare de bun-venit și spune călduros: „În inima vechiului Ierusalim, purtând în inimi sensurile Bibliei vechi și poemele acesteia, facem legătura în acest spațiu între cultura trecutului și prezent. Avem oaspete pe doamna Veronica Bălaj din România, dovadă că legătura între culturi nu cunoaște granițe.”

Orice luare de cuvânt este redată în engleză și parțial în română de către traducătorul cărții, MK. Singura care înțelege ce spun și cum sună poemul citit de mine este Maica Nicolaida pe care am invitat-o în mod special și care a fost o prezență emoționantă. Lacrima ei discretă o puteam interpreta cum voiam, dar am luat-o ca un semn de comunicare secretă...

Surpriza serii a fost faptul că violonista a interpretat, în mod onorant, melodia *Ciocârlia*, învățată

special pentru această întâlnire, și primirea diplomei de onoare din partea Asociației Scriitorilor de Limbă Ebraică.

Aproape de finalul întâlnirii sosește și colegul meu de breasla jurnalistică, Ion Știube, care spune că este originar din Reșița de unde a plecat de foarte mulți ani, lucrează mai mult cu scriitorii israelieni de limbă română și nu cunoaște protagoniștii din seara aceea. Realizăm un lung interviu și ne bucurăm de cunoștință.

Directoarea Muzeului, după ce a rostit un cuvânt chiar foarte atingător sufletește, mi-a dăruit un album al lăcașului pe care îl conduce, iar scriitorii invitați, câte un volum cu autograf, așa că am plecat de acolo cu o mică bibliotecă în limba ebraică.

Drumul din Ierusalim până la Tel Aviv îl parcurgem tot la ceas de seară, lansarea cărții va începe doar la ora 19. Rețin din mersul mașinii doar niște tunuri păstrate în aer liber în amintirea războiului de independență. În Țara Sfântă, după cum știm, liniștea interioară și nu numai nu este cel mai des întâlnită. Eu îmi fac însă un scut de bucurie la întâlnirea cu niște locuri speciale, cu o istorie aparte, vechi și nespus de colorată dintotdeauna.

Sediul scriitorilor israelieni de limba ebraică, un fel de Casă a Scriitorilor, este central și impozant. La parter te invită vizual o serie de exponate, fotografii, extrase din presă, panouri cu indicii despre acțiunile și întâlnirile referențiale care au avut loc aici de-a lungul anilor.

Sala destinată

ședințelor și prezentărilor de carte are și ea un material ilustrativ așezat pe toți pereții. Invitații sosesc în mici grupuri, se vede că sunt bucuroși să se reîntâlnească, își împart fraze și zâmbete, sunt prezentată și eu ca oaspete ba la unul ba la altul, chiar înainte de a începe seara literară. Microfonul de pe scenă este în probe, e zarvă, vocile se amestecă între ele, ca la fiecare eveniment de acest gen din orice parte a lumii. Îmi face plăcere tonul, atmosfera destinsă, toți zâmbesc, ne simțim ca la o petrecere sau o aniversare...

În fine, se dă semnalul începerii când aceleași persoane care au fost la Ierusalim ocupă locurile pe podium. Mai vine și o doamnă din comitetul de organizare a activităților scriitorilor, înțeleg mai târziu. După luările de cuvânt ale fiecăruia, poezii invitați să împartă o seară de poezie lecturează în ebraică. Eu în română. Aici îl întâlnesc și pe un poet de origine română, dar care scrie în ebraică. Este originar din Oradea. A plecat acum o jumătate de veac, dar vorbește impecabil românește. Îmi face un serviciu, devine translatorul în ebraică între mine și redactorul de radio de la Radio Koll Israel care nu este zgârcit la minute și îmi ia un interviu amplu.

Seara a fost plină de aplauze, afecțiune în numele poeziei, s-au făcut fotografii, schimburi de cărți... Am fost copleșită primind diploma de onoare **Cerneala de aur** acordată de Asociația Scriitorilor de Limbă Ebraică din Israel...

Spre ora două din noapte, intram din nou în Ierusalim unde am ales să fiu cazată. Orașul se arată alb și sobru într-o lumină difuză.

Călătorie cu zeppelinul spre America

(VI)

Lodge și cabine – desen de ing.
Constantin I. Motaș, 1936

Spre Salt Lake City

Zborul de la Yellowstone spre ținta noastră, Utah, l-am făcut printre Munții Stâncoși, o parte în amurg și o parte în întuneric. Noaptea totul este plin de mister. Era lună plină, munții se vedeau când mai bine, când mai puțin precis. Treceam printre ei aproape, uneori chiar foarte aproape, de credeai că văile lor te vor înghiți. Drumul fiind tot timpul indicat, chiar și în munți, de faruri cu diverse culori, te simțeai în siguranță, ca pe o șosea luminată.

La 9 seara, deci după două ore de zbor (trenului îi trebuie o noapte întreagă), am ajuns la Salt Lake City, capitala statului Utah, Țara Mormonilor.

Mormonii au o istorie cu totul interesantă.

În 1820, trăia în Statul New York, la Sharon, Windsor County, un băiat de 15 ani, numit Joseph Smith.

Încă din acele timpuri, multe secte religioase se luau la întrecere, pentru a câștiga adepți.

Joseph Smith, neștiind cărei secte să i se alăture, a plecat într-o pădure, să se roage. Căzut în extaz, avu o viziune: deasupra capului, două personaje se desprindeau într-o lumină. Unul i-a spus: „Iată-l pe fiul meu. Ascultă-l!” Atunci Joseph Smith a întrebat: „Care din secte este cea mai bună?” Isus îi răspunse să nu adopte niciuna, toate fiind proaste, dar că va veni ziua în care Biserica adevărată va lua din nou ființă.

Trei ani mai târziu, în 1823, Joseph Smith are altă viziune, de astă dată un înger, numit Moroni, fiul unui oarecare Mormon, general și profet care trăise în America, cu 600 an înainte de Christos. Moroni îi spuse că stă scris pe plăci de aur istoria străvechilor locuitori ai Americii, precum și Evanghelia eternă. Smith întreabă îngerul: „Unde se găsesc plăcile?” Moroni îi răspunde: „Le vei

găsi într-o grotă, pe colina din Cumorah, nu departe de locuința ta”. Smith se duse, găuri stânca și, în adevăr, găsi plăcile. Pe ele erau săpate caractere necunoscute.

Grație pietrelor Urim și Thummim – folosite și de Moise – izbuti, fiind ajutat de un om mai instruit decât el, Olivier Cowdery, să descifreze ieroglifile. Cu adevărat, pe plăci se găsea istoria unui vechi popor din America, precum și un fel de Biblie. Mormonii cred că Biblia lor este cea adevărată.

Inspirat de puterea divină, Jozsef Smith a scris „Cartea Mormonilor”.

În ziua de 6 aprilie 1830, împreună cu alți șase membri, înființară noua lor religie, sub denumirea de „The Church of Jesus Christ of Latterday Saints” (Biserica lui Isus Christos, a Sfinților ultimei zile). Smith și Cowdery primiră botezul prin scufundarea în apă. La un an după aceea, biserica lor număra 1500 (una mie cinci sute) de adepți.

Joseph Smith avea numai 25 de ani la întemeierea acestei biserici. Cât trăi, trimise misionari în toate colțurile lumii, așa că la moartea lui, venită pe neașteptate, biserica număra 20.000 (douăzeci mii) de adepți. El prezisese că numele său va fi cunoscut pe tot globul, în bine sau în rău. Acest profet și fondator al Bisericii Mormone îndură multe persecuții în timpul vieții și la urmă sfârși prin a fi asasinat la vârsta de 39 ani.

Din cauza persecuțiilor, Mormonii au fost siliți să pornească în pribegie, de la New York la Ohio, de la Ohio la Missouri, de la Missouri la Illinois, au fost obligați să părăsească și frumosul oraș Nauvoo, creat de ei. În urmă, conduși de Brigham Young, au mers spre Vest, către Munții Stâncoși, și sosiră după multe greutăți în deșertul de lângă Salt Lake, unde se găsesc azi. Joseph Smith le prezisese că se vor stabili acolo.

La Salt Lake, au ajuns în anul 1848, în număr de 2090 (două mii nouăzeci) persoane. Din acest „cartier general”, au trimis misionari în multe părți ale lumii civilizate. La biserica lor au aderat sute de mii. Numărul mormonilor crește mereu. Statisticile arată că, dintre toate sectele religioase din America, Biserica Mormonă câștigă proporțional cei mai mulți adepți anual.

Mormon Church a avut de la 1830 până azi, 7 (șapte) Preziidenți (astfel îi numesc ei). Primul a fost Joseph Smith (1830-1844), iar al șaptelea era, în 1936, Herberth Grant.

În cei peste o sută de ani, nu s-au depărtat de organizația și principiile date de profetul Joseph Smith.

Până la 1890, au avut căsătoria plurală, permisă de religia lor (ei numesc căsătoria plurală o poligomie specială mormonilor). Acei care contractau căsătoria plurală nu reprezentau mai mult de 3% dintre mormoni.

În schimb, au păstrat căsătoria specială lor:

- Căsătoria în timp,
- Căsătoria pentru eternitate,
- Căsătoria eternă și în timp,

Căsătoria în timp este când te căsătorești cu o persoană numai pentru cât trăiești pe pământ.

Căsătoria pentru eternitate înseamnă că, deși ești căsătorit pe pământ cu o persoană X, te poți căsători, în același timp, cu o altă persoană Y, pentru viața veșnică. Pe pământ îți petreci deci viața cu o persoană, odată mort, o părăsești pentru cealaltă, cu care ai contractat căsătoria eternă.

Căsătoria eternă și în timp este când te-ai căsătorit cu o singură persoană și pentru viața veșnică și pe timpul cât ești pe pământ. Dacă unul dintre soții căsătoriți astfel moare, celălalt se mai poate căsători, dar numai „în timp”, adică numai pentru cât trăiește pe pământ, rămânând căsătorit pentru viața viitoare cu cel cu care contractase căsătoria eternă.

Căsătoriile pentru eternitate nu se pot face decât numai o dată, de altfel, numai căsătoriile pentru eternitate se celebrează în Templul lor. La mormoni, divorțul aproape nu există. Ei cred în viața de apoi. Mormonii mai cred că suntem pedepsiți pentru propriile noastre păcate și nu pentru păcatul lui Adam. Ei mai cred în organizarea bisericii primitive: Apostoli, Profeți, Pastori, Predicatori, Evangheliști etc. Ei cred în revenirea lui Isus pe pământ. Unul din percepțiile lor este că trebuie să fii onest, credincios, cast, binefăcător, virtuos și să faci bine *Omenirii*, fără excepție. Mormonii au botezul prin scufundare, ca și ortodocșii.

ELENA BRAN

(Ediție îngrijită de M.N. Rusu)

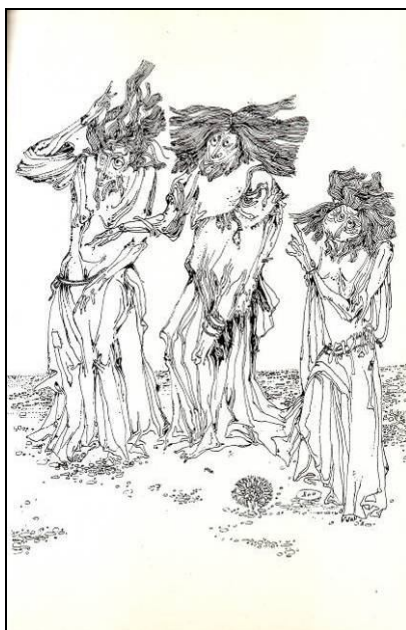
Un român în India (XVI)

-file de jurnal-

noiembrie - decembrie 2012

Temperaturile încep să coboare. În Delhi, vara ajungi să regreți iarna și iarna ajungi să regreți vara. Noiembrie 2012 este unul extrem de capricios. Furtuni și dimineți în care orașul arată ca un decor de film de groază. O ceață densă, ceață și praf, se lasă peste Delhi dimineața și seara. Naturile mai romantice, printre care, din fericire, nu mă număr, abia dacă mai pot vedea stelele și luna pe cer. 13 noiembrie... indienii sărbătoresc Diwali, una dintre cele mai importante sărbători hinduse. Orașul e împodobit ca de Anul Nou în Europa. Zgomot infernal, de tobe, petreceri cu muzică ascultată tare, elefanți pe străzi și diverse alte procesiuni. A te aventura în stradă în momentele culminante ale sărbătorii e extrem de... delicat. Te trezești în mijlocul unei mase enorme de oameni care cântă, dansează, țipă. Dacă atunci nu ai un atac de panică, poți fi sigur că nu-l vei mai avea nicicând și niciunde. Exploziile de fericire în India mă înspăimântă adesea. Teoretic, nu se consumă alcool, nici măcar nu se poate cumpăra, deși, desigur, soluții se găsesc. Pentru orice se găsește o soluție în India, pentru orice există o piață neagră care-ți stă la dispoziție.

1 Decembrie... Ziua Națională a României. Le vorbesc studenților despre semnificația ei, ascultăm imnul național, cu versurile traduse în limba engleză. Apoi, recepția oferită de Ambasadă. Merg împreună cu S.C, V.M și soțul ei (A.M), profesor de limba rusă, șef de catedră cu ceva ani în urmă. Înainte, petrec cel puțin o jumătate de zi, spunându-mi repetat că, măcar de data asta, trebuie să evit orice discuție despre comunism. Cu doi comuniști alături (V.M. și A.M.), dintre care unul, emerit profesor universitar de rusă, orice conversație pe această temă e un cocktail Molotov... Inutil... după nici o oră sfârșim prin a vorbi despre comunism. Cred că momentul în care am cedat a fost acela în care mi s-a spus că în Estul Europei nu am avut parte de comunism, ci de stalinism. Cu alte cuvinte, aceeași idee la care am început să dezvolt un soi de

alergie: comunismul nu a fost bine aplicat, de aceea a eșuat. La sfârșitul serii, A.M. îmi oferă un roman pe care l-a scris pe această temă, *The Fall of a Hero*. Încă nu l-am citit, dar, desigur, o voi face cât de curând.

Mai e puțin până la vacanță. Ne vom împrăști fiecare printr-o țară europeană, urmând să ne reîntâlnim la anul, în 2013, dacă nu cumva între timp se va fi petrecut apocalipsa pe care unii o văd prevestită de calendarul mayaș. Mergem cu toții la Ambasadă Italiei pentru o cină. Atmosfera e plăcută. În drum spre casă, fiecare își cântă imnul național. Fără niciun fel de conotație patriotică, ci doar pentru a face trecerea timpului ceva mai interesantă. 6 europeni într-un taxi, 5 imnuri naționale în cinci limbi diferite... n-aș fi vrut să fiu șofer. Bietul indian care ne duce către casă, un bătrân sikh cu o barbă impunătoare și turbanul de rigoare, ne suportă destul de bine; el e deja obișnuit cu excentricitățile străinilor, tot la fel de bine cum ne-am obișnuit și noi cu excentricitățile indienilor.

Este ușor deprimant acest decembrie. Ninge masiv în Himalaya, prin urmare se răcește vremea și în Delhi. Deși temperaturile coboară, țânțarii sunt la fel de viguroși ca în timpul verii. Se întâmplă pentru prima dată în cei peste trei ani pe care i-am petrecut deja aici când în decembrie sunt atât de mulți țânțari. Mă amuză constatarea că în fiecare an trebuie să coabitez cu diverse animale și insecte. În primul an, o familie de șobolani pe care am exterminat-o

brutal, după mai multe tentative nereușite. În cel de-al doilea an, o familie de veverițe care își făcuse cuibul între plasa de țânțari și geamul exterior al ferestrei de la bucătărie. Mi s-a părut... exotic, până în momentul în care au început țipetele și zgomotele infernale care se prelungeau întreaga noapte. Anul acesta, un cuib de viespi improvizat în balcon și, acum, acest nesfârșit sezon al țânțarilor care se încăpățânează să reziste până iarna târziu. Teoretic, aș mai avea de petrecut un singur an în India. Nu mă gândesc prea mult la asta. Va trece destul de repede. Când constat că am ajuns aici într-un octombrie 2009 și voi privi curând un calendar pe care va scrie 2013, îmi dau seama că până în 2014 nu mai e atât de mult. Voi face, la un moment dat, un bilanț. Poate că nu în scris, dar el trebuie făcut.

A.M., un prieten chilian, coboară din munte și stă la mine pentru câteva zile. Îmi place la el tendința permanentă de a privi totul din perspective la care nu m-aș fi gândit. Lucrurile cele mai evidente, privite din unghiurile surprinzătoare găsite de A.M. nu mai par deloc atât de evidente. Desigur, un astfel de exercițiu de a privi lumea răsturnat duce inevitabil și la exagerări și la sofisme de tot felul. Însă A.M. este cea mai non-conflictuală persoană pe care am întâlnit-o până acum. Crede în non-violența lui Gandhi și deviază masiv către stânga atunci când vine vorba de politică sau economie. Dar are capacitatea de a asculta și, mai presus de toate, vorbește pe un ton atât de calm, încât nu ai nicio clipă senzația că vrea să-ți impună propriile teorii și viziuni. Te contrazice la modul cel mai virulent zâmbind și pe un ton al vocii egal. Îmi notez mental că ar trebui să învăț ceva de la el. Discursul meu e, de multe ori, prea angajat, are doza lui de agresivitate (nu verbală, la ea am renunțat demult) și lipsă de înțelegere. Am progresat, totuși, în India. Am învățat să tac. Am descoperit că, în fiecare conversație cu oameni pe care nu-i cunoști, trebuie să îi lași să vorbească, să vorbească mult, atât cât vor ei. Mai apoi, o să vezi dacă merită să dezvolt o conversație în contradictoriu sau nu. E un exercițiu care îmi va fi extrem de folositor în România, unde →

OIDIU IVANCU

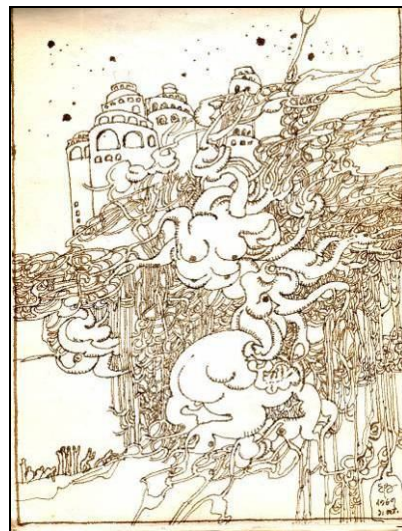
nimeni nu suportă să fie contrazis, unde ideile sunt exprimate în funcție de experiența personală a vorbitorului, făcându-se abstracție de tabloul mai larg.

Într-una dintre seri, tăcând, am mai descoperit ceva. S.C. și A.M. vorbeau despre Renaștere și europocentrism. Evident, A.M. denunța colonialismul, cultural și nu numai, al Europei. Discuția a escaladat, tonurile au devenit ceva mai radicale. La final, am înțeles că în orice conversație, cei care participă la ea au propria lor agendă, se poziționează în funcție de propriile lor... traume intelectuale și de acolo, instalați într-o poziție atât de particulară, combat. Când agenda participanților e atât de diferită, până și cele mai banale lucruri devin obiect de dispută, până și asupra celor mai evidente aserțiuni e greu să cazi de acord. E și asta o formă de naționalism. Ne instalăm fiecare în teritoriul propriei noastre *națiuni* și de acolo privim către lucruri și fenomene, fără să înțelegem că ceea ce vedem din colțul nostru de lume se vede altfel, cu totul altfel, odată ce ești instalat într-o altă cultură, într-o altă religie. Iată, deci, cum naționalismul nu se manifestă doar în forme primare, prin patriotism deșănțat și devalorizare a celuilalt, el fiind un rău cu mult mai subtil decât mi-aș fi imaginat. El se găsește, în forme și formule perverse, chiar și în discursul celor mai inteligenți dintre noi.

O tragedie scoate mii de indieni pe străzi. Într-un autobuz în mișcare o fată este violată de șase sau șapte bărbați fără ca nimeni să intervină. Fata e aruncată din autobuz și moare, câteva zile mai târziu, într-un spital din Singapore. Mitinguri de protest cer executarea vinovaților, prin spânzurare. Capitala e împânzită de afișe uriașe pe care scrie: *Hang the rapists – We want justice*. Se pare că nimeni nu vede că problema stă în altă parte. Autobuzele în India sunt mereu supraaglomerate. Cum e posibil ca, în asemenea condiții, o femeie să fie violată fără ca nimeni să intervină sau să alerteze poliția? La ceva zile de la incident, un bar vinde deja un cocktail special numit „Violatorul”. Oameni cu rang înalt în poliție declară că femeile ar trebui să se îmbrace tradițional, decent. O anchetă jurnalistică descoperă că mulți oficiali consideră că o femeie

care poartă fustă scurtă vrea să fie violată și merită ceea ce i se întâmplă. Își imaginează, în aceste condiții, masa aceasta de indieni care protestează că problema va fi rezolvată prin spânzurarea violatorilor? E aici și naivitate, dar și o orbire colectivă. Efervescența generată de cazul acesta se va stinge în curând, altele vor apărea fără ca nimeni să fi învățat vreo lecție de aici. La fel s-a întâmplat și cu studentul găsit spânzurat în preajma universității. Îl întâlnisem de câteva ori. Greva foamei, proteste, apoi totul s-a stins... fără să se fi ajuns la vreun rezultat, firește. La fiecare 30 de minute o femeie e violată în India. Cifrele sunt mult mai mari pentru că statistica se referă la cazurile raportate poliției. Ele sunt minoritare într-o țară cu mentalitatea Indiei. Așadar, părăsesc India cu un puternic sentiment de dezgust și neputință. Mă trezesc uneori dimineața în apartamentul meu din Delhi, privesc harta pe care o am atârnată de perete și mă întreb ce caut aici. Nu durează mult, căci am învățat cum să evit prelungirea unor asemenea senzații. Dacă cedezi, ele se pot ușor transforma în depresii... Și totuși...

Ajung în România pentru sărbători. Primele sărbători de iarnă pe care le petrec în țară, din 2009 încoace. Același dezgust în aceleași locuri: Aeroportul Henri Coandă și Gara de Nord. Șoferii de taxi bucureșteni, de departe specia cea mai bizară și vulgară de taximetriști pe care am întâlnit-o până acum, în România sau aiurea. Apoi, Gara de Nord, cu cerșetorii ei și micii interlopi, pe lângă care trece nepăsător, la intervale regulate, câte un polițist. Trenul care vine de la Constanța are, desigur, 200 de minute întârziere. Am timp suficient să încerc un exercițiu de imaginație: cum trebuie să se simtă un străin, venit pentru prima dată în România, pe această rută infernală aeroport – Gara de Nord. Trenurile sunt anunțate, cu rare excepții, doar în română, sala de așteptare mișună de indivizi dubioși, care-ți oferă telefoane mobile sau cine știe ce altceva, din când în când se mai produce câte o altercație în care cineva urlă și altcineva oferă, generos, palme și pumni vreunui cerșetor pripășit prin gară... Numai străin să nu fi. La întoarcerea către India, în hotel, recepționarul îmi

oferă, binevoitor, transfer de la hotel către aeroport.

Au ei un... *colaborator* care mă poate duce până la aeroport cu doar... 30 de euro!!! Îmi văzuse Pașaportul de Serviciu și se gândise că nu știu foarte multe despre prețuri. Când îl rog să îmi cheme un taxi, spunându-i că, în acest caz, voi plăti doar 30-35 de lei, se execută fără niciun gest de remușcare sau scuză pentru că încercase jecmăneala de mai devreme.

Așa se întâmplă și în India, doar că India nu este țară membră a Uniunii Europene. Îmi aduc aminte de ceea ce constata la un moment dat Lucian Boia despre capacitatea de a negocia a României: noi acceptăm ceea ce ni se cere, urmând ca apoi să inventăm scuze pentru a nu ne fi ținut de cuvânt.

Cam așa e și cu Uniunea Europeană; dăm din cap a aprobare când ni se vorbește de valori și principii, după care, întorși la București, am și uitat de ele. De aceea, în multe colțuri ale României, suntem mai degrabă orientali decât europeni.

Desigur, ne declarăm jigniți dacă cineva ne spune asta, mai ales dacă vine din afară. Îi dăm înainte cu ospitalitatea noastră (în virtutea căreia unii violează turiste japoneze, iar alții îi suprataxează pe străini), cu blândețea noastră și cu alte asemenea calități inventate. Desigur, există excepții, dar mi se pare că ele sunt individuale, nu se datorează unui sistem coerent impus de stat, prin mecanismele lui democratice.

Jurnal VIETNAM

(IV)

„Atunci ce cauți așa de devreme aici?” m-am întrebat derutat de comportamentul general destul de prietenos al localnicilor. Nefiind specialist în detectarea profesiilor și nici în căutarea „defectelor”, nu m-am mai obosit cu întrebări de prisos.

Fata era plăcută, prietenoasă, și îmi recomandase un loc bun de cafea. La marginea trotuarului ce-i drept, dar direct în pulsul Saigonului. Motoretele zburdau la o palmă de noi, autobuze mai mari sau mai mici se strecurau la milimetru de măsută, claxonând scurt ca să-l trezească din nepăsare pe șoferul unui taxi care parcase lejer pe partea cealaltă a străzii și nu se sinchisea de restul lumii.

Tipul cu chioșcul a pus pe masă paharul cu cafea și o farfuriuță cu zahăr. În spatele meu, văzusem cum spăla paharele și lingurițele într-un lighean de plastic pus direct pe trotuar. Mirosul puternic, aromat, mi-a dat curaj. Am luat paharul și am sorbit. Avea dreptate ghidul. Cafeaua măcinată mare era tare și mirosea robust, natural... Chioșcarul care mă urmărise a vorbit cu mâinile:

– E bună?

– Mulțumesc, foarte bună, zic pe englezește.

– Yes, yes... a spus satisfăcut și s-a retras în ascunzătoare.

Abia atunci am observat că avea ceva la ochi. Cel din dreapta nu se prea mișca. Când se uitase la mine, mi-am zis că e șasiu....

– Cigaret? am întrebat-o pe Mary, și am împins pachetul de Pall-Mall adus din România.

– Thank you, a ciripit ea încântată și a luat pachetul la studiat.

– N-am mai văzut așa ceva pe aici, zice.

– Da... l-am adus din....

– Auzi?... mă întrerupse ea. Dacă vrei țigări bune și ieftine, de la el să iei... și mi-a indicat cu capul spre tip.

Am gustat mai departe cafeaua. Era într-adevăr bună. Apoi mi-a venit gândul...

– Dar ce țigări are?

– Păi hai să ne uităm, zice Mary. S-a ridict și mi-a făcut semn s-o urmez.

În vitrina minusculă a chioșcului, pachetele de țigări puse la rând arătau înghesuite ca și când n-ar fi vrut să stea acolo, dar printre ele am zărit pachetul binecunoscut de Dunhill, cel mare, „adevărat”, numai că era verde, deci țigări mentolate. Surpriză totală.

„Dunhill în Vietnam... la comuniști... își permit să importe așa ceva?”

Imaginația mi s-a aprins pe loc... Anii de studenție... magazinul Unic din București... primul pachet elegant de Dunhill roșu pe care l-am cumpărat cu 21 de lei... la 21 de ani... senzația de lux pe care mi-a dat-o când l-am deschis... mirosul... calitatea tutunului...

Azi, oriunde se găseau tot felul de Dunhill format de pachet obișnuit de diferite culori. Roșu însă, nu! Pachetul verde din vitrină arăta elegant, dar nu m-am văzut trecând la țigări mentolate numai de dragul formatului.

– Dar Dunhill roșu, format mare ca ăsta nu are...? am încercat timid marea cu degetul.

Imediat dialog mieunat, după care tipul cu ochiul de sticlă îmi face semn că da.

– Vietnameze? întreb cu naivitate, fiindcă pe pachetul verde era scrisă în vietnameză inscripția de avertizare contra fumatului.

– Nu... dă din cap hotărât tipul. Dunhill adevărate... roșii... pachet mare!

M-a cuprins un sentiment aproape euforic și totodată nu-mi venea să cred! Acolo, la chioșcul ăla prăpădit, pe trotuar, în plin Saigon, mi se oferea ocazia să retrăiesc sentimentul magic al deschiderii celui mai elegant pachet de țigări din lume...

Între timp Mary trâncănea aplecată cercetând diferitele pachete din vitrină. Avea un corp suplu, scos în relief de tricoul strâns, picioare lungi... M-a bătut gândul că...

– Aici găsești cele mai bune mărci de țigări, zice, și se îndreaptă de șale. Și cel mai bun preț din Saigon!

La atâta hotărâre ce să mai zic... am strâns din dinți și m-am rugat să fie adevărat.

– Vrei să cumperi?

– Da, am zis cu oarecare îndoială.

BANG! Un sunet sec de metal contorsionat ne-a făcut pe amândoi să

tresărim. Două motorete se izbiseră una de alta din cauză că unul din motoretiști pornise contra traficului, căutând să treacă prin puhoi pe partea cealaltă. Roata celui care circula normal intrase în plin și se blocase între ghidonul și șasiul celui alt.

„Ei na... am văzut-o și pe-asta... acu' să vezi scandal”, mi-am zis și m-am reasezat cât am putut de confortabil pe scaunul.

Cei doi motoretiști, cu pasageri la spate, s-au apucat să tragă de roțile îmbârligate fără să se dea jos de pe șea. Câțiva curioși se uitau în tăcere. De partea cealaltă a străzii, pe o motoretă rezemată de perete, cu picioarele încrucișate sub el pe șea, un vietnamez înalt, cu părul tăiat „cu oala”, a deschis ochii. Se vede că ațipise la soare. Trăsăturile feței erau ciudate. Părea alcătuită dintr-o mulțime de fragmente de gumă ușor umflată care se îngrămădeau să se susțină una pe cealaltă. După ce a cercetat o clipă accidentul, a privit la soare. Ochii oblici s-au transformat în două crăpături subțiri. S-a reasezat mai comod pe șea, a apucat cu o mână laba piciorului stâng și a tras-o tare sub el. Motoreta s-a clătinat o clipă pierzându-și echilibrul. Tresărind, a deschis din nou ochii. Privirile ni s-au întâlnit. Mă privea ușor amuzat. Arăta ca o statuie a lui Budha călare pe motoretă. Cu un zâmbet în colțul gurii, a ridicat din umeri.

„Ce să faci, asta e”, părea a spune, apoi s-a cufundat din nou în odihna de dimineață. Liniștea s-a așternut iarăși peste fața aceea ciudată, de gumă. Între timp, au →

ALEXANDER BIBAC

într-o tăcere îndârjită, cei doi implicați în accident se luptau cu motoretele încâlcite una într-alta. După oarece trudă s-au desprins, și-au privit vehiculele, sucit de ghidoane și în clipa următoare au plecat fiecare în drumul lui. Am rămas perplex! Nu-și aruncaseră nici măcar o privire!

„Păi stai puțin... nu tu o vorbă aprinsă, ceva... o înjurătură, un pumn ridicat... o mică încăierare de dimineață... un scuipat, așa ca la noi mioriticii...”

– Vrei țigările?

Vocea guturală a tipului m-a făcut să tresar.

– Da...

Omul scoate mobilul, spune ceva, și într-un minut, după colț apare fugind un prichindel cu un cartuș de Dunhill roșu în mână. Mie nu-mi venea să cred. „Ochiul de sticlă” îl ia și mi-l întinde. Puștiul dispăruse deja pe drumul pe care venise.

Cumpărasem un cartuș cu mai puțin de 20 de dolari, adică 12 coroane suedeze pachetul, sau 1,2 euro!

„Ești mare domnule... na, te-ai procopsit, ai făcut afaceri la Saigon”, mi-am zis bucuros. Eram atât de mulțumit încât nu m-am putut abține. Am desfăcut cartușul și am scos la iveală un pachet. Nu avea obișnuita stemă aurie, dar era acolo, imprimată „sec” pe cartonul roșu-mat. Am inspirat adânc mirosul de tutun bun.

– Mulțumit? mă întreabă Mary.

– Da, zic, și-i ofer prima țigară.

– Nu mulțumesc, zice, eu sunt obișnuită cu astea... și-mi arată un pachet de Craven A. M-am uitat mirat, știam că sunt canadiene.

„Ce caută o țigară canadiană în Vietnam?”

N-am apucat să-mi dau un răs-puns. Apucasem să trag primul fum... m-am fericit. Fumam pentru prima oară după mult timp, o țigară adevărată. Și unde... la Saigon, la marginea drumului, pe un scăunel prăpădit, înghesuit de trafic, în compania unei „fete din lumea străzii”. Pe undeva era de necrezut..., dar adevărat!

Tipul cu chioșcul mi-a pus în față un pahar cu lichid galben și m-a invitat să beau. M-am uitat întrebător la Mary.

– Bea, bea, zice cu un gest larg din mână. E ceai vietnamez.

– Păi ceai după cafea?

– Da, zice, să te dregi... obicei vietnamez. Bei o gură de cafea și pe urmă o sorbitură de ceai.

„I-auzi... cafea tare și ceai laolaltă... praf m-am făcut!”

Gândul că eram pregătit, că aveam pastile speciale pentru deranjamente stomacale în caz de... m-a liniștit. Asta era una din problemele majore ale albilor în Asia. În America de Sud i se spunea „blestemul lui Monte-zuma”. A suferi de diaree într-un mediu străin nu numai că-ți taie pofta de orice, dar te sleiește de puteri într-atât, încât, nu în rare cazuri, o mulțime de turiști și-au întrerupt vacanța și s-au întors acasă. De aceea este recomandat ca în afară de vaccinurile specifice regiunilor unde călătorești, să ai la tine antibiotice cu spectru larg și Imodium, cel mai eficace medicament împotriva deranjamentelor stomacale. Mi-am adus aminte de întâlnirea cu o australiancă pe când așteptam în aeroportul din Dehli. Înaltă, plină de umor, cu un zâmbet plăcut, a intrat în vorbă cu mine și după ce ne-am amuzat povestindu-ne unul celuilalt prin ce trecusem în India, a oftat adânc.

– S-a întâmplat ceva, am întrebat.

– Îmi pare atât de rău că trebuie să plec...

– Serviciul, nu?

– Nu... am viermi intestinali... și-a izbucnit în râs.

– Păi... nu există medicamente?

– Nu au efect, am încercat. Paraziții locali sunt atât de puternici încât numai un tratament serios în Australia mă poate scăpa de ei... Eu sunt de vină... am mâncat cu poftă tot ce-am văzut...

Multă vreme m-a urmărit expresia de tristețe de pe fața ei. De aceea eram pregătit: nu salate la restaurant, nu fructe tăiate pe stradă, nu gheață, nu mâncăruri sau produse care au stat prea mult la aer. Și bineînțeles APA! Numai bine îmbuteliată și nu prea rece. Dacă nu există la sticle, fierbe-o cel puțin 10 minute. Spălat des pe mâini și, mai ales, spală orice cumperi!

Am sorbit din cafea și după ce-am înghițit-o, am luat curajos o gură de ceai.

*

Ceaiul galben avea un gust puternic, parfumat. Am sorbit cu plăcere apoi am mai luat o gură de cafea. Era într-adevăr o senzație aparte, foarte plăcută... M-am liniștit. Încă nu-mi venea să cred prin ce trecusem. Priveam melancolic

tumulul străzii prin fumul albăstriu de țigară. După un timp... o frântură de gând a început să mă zgândăre...

„Păi stai puțin... dacă tot am făcut rost de țigări originale... cine știe când o să mai am ocazia...”

M-am decis.

– Mary, întreabă-l dacă mai poate face rost de un cartuș...

Fără să șovăie, fata a miorlăit ceva spre tipul cu chioșcul și totul s-a repetat cu exactitate. Telefon... puștiul sosind în fugă după colț cu țigările în mână... toate astea sub ochii milițianului de cartier care se lăsa mângăiat de soarele dimineții.

Mă simțeam bogat! Aveam 2 cartușe de Dunhill original în poală. La Saigon! Cum naiba făceau rost de ele?

„Contrabandă omule, contrabandă... nu vezi că n-au nici timbru?”

După aceea am aflat că nu era așa. Țigările se produceau în Vietnam sau se importau din Singapore! Toate mărcile vestite își fabricau aici țigările, cam la 30 de cenți pachetul, și-l vindeau la noi în Europa cu 3-4 euro! Asta da afacere!

Tipul s-a așezat lângă mine și mi-a pus pe masă o brichetă albastră.

– Cadou de la mine, zice.

„Păi sigur că merit și eu un cadou... i-am cumpărat atâtea țigări câte vindea într-o zi”, m-am înfoiat.

– Mulțumesc, zic politicoș și dau să mă ridic ca să mă înclin cum am văzut că fac ei. După câteva eforturi însoțite de icneli, m-am lăsat pătubaș. Scăunelul pitic mi se lipise de șezut. Tipul se așază lângă mine și începe o discuție cu Mary, pe care o cam răzbișe oboșeala.

Cu spatele rezemat de perete, fuma cu privirea pierdută. Ascultam cu interes dialogul plin de sunete ciudate, urmărind în același timp cum împrejur creștea ziua și odată cu ea forfota generală. E întotdeauna un moment magic trezirea unui oraș din somnul nopții. La fel ca un om care se întinde căscând în fața ferestrei deschise. Străzile se deșteaptă pocnind din rulourile magazinelor, din ușile trântite, din luminile care se sting, din boarea proaspătă care pătrunde în cele mai ascunse colțuri primenind aerul stătut al nopții, ca și când orașul ar fi deschis o fereastră uriașă. Căldura crește, și odată cu ea se accelerează pulsul vieții al cărui freamăt surd copleșește totul...

IMPRESII DIN CUBA

(II)

Cubanezii nu sunt grași și nici animalele lor, pentru că nu ar putea suporta temperatura ridicată. Mănâncă puțin. Nici nu sunt iuți la picior, căldura mare îndemnându-i mai degrabă la stat la umbră, nicidecum nu-i îmbrânțește spre a face treabă prea multă. Pe cubanezi i-am văzut dinamici numai atunci când dansează salsa, dansul lor preferat.

Din autobuz nu știam pe unde să ne mai întoarcem privirile și fiecare comentam cu glas tare ceea ce vedeam. La un moment dat, Mara – nepoata mea, îmi atrage atenția arătându-mi ceva ce nu mai văzuse până atunci. Pe un zid lung de mai mulți metri era o lozincă scrisă cu roșu, pe un fond văruiat în alb: „Cuba supraviețuiește prin perseverență și socialism”. Am zâmbit amintindu-mi de anii '50, când mergeam cu bidon cu vopsea roșie și cu femeia de serviciu a școlii ducând o găleată cu var și bidineaua cu care ea trebuia să văruiască gardurile, iar eu să scriu lozincile: „Trăiască URSS, marea noastră prietenă eliberatoare!”

În ceea ce privește cazarea, n-am avut nimic de reproșat. Ni s-au oferit condiții la alegere, cu prețuri diferite, cu programe croite după standardele turistice mondiale, în unele privințe, uneori, fiind chiar cu un pas înaintea României. Noi ne-am ales anume o stațiune mai modestă și cât mai aproape de lumea lor, căci lumea turismului este cu totul alta decât lumea în afara ei, lumea cetățenilor de rând. Stațiunea noastră, Jibacoa, se află la 12 kilometri de satul pescăresc înconjurat de munți, Santa Cruz de Norte, la 60 de kilometri de Varadero și 70 de kilometri de Havana.

Turiștii sunt concentrați în adevărate enclave turistice, în care localnicii cubanezi nu au voie să pășească. Dincolo de granițele acestor zone bine supravegheate am întâlnit oameni de rând care trăiesc sub limita existenței, cu o atitudine prefăcută, prin care mizeriile ne sunt ascunse, nouă, turiștilor cu multă ipocrizie, pe care noi am recunoscut-o, pentru că aparținea vremurilor demult trăite și de noi, aflate acum pe calea uitării.

Oamenii îi înjurau pe americani, ca și la noi, indicațiile fiind venite de sus, dar li se citea pe față visul cel mare, fuga lor în Florida; se observă, fără efort, diferența dintre cei care aveau pe cineva în Florida și le trimitea bani și cei care nu aveau un asemenea noroc.

Prestatorii de servicii nu roiau în jurul tău decât în cazul în care le făceai mici atenții care erau bine primite, dar fără să fie insistenți, însă bucurându-se dacă le-ar fi primit în fiecare zi. Amplasate într-un splendid peisaj exotic orientat spre nord-est, și nu spre sud-vest așa cum eram obișnuiți, ne erau puse la dispoziție două piscine, una mai mare și alta ceva mai mică, pentru copii, cu apă din ocean, fără clor. Umbrele de papură și șezlonguri erau la discreție, aveam program de gimnastică aerobică, dar și în apă și un bar la care erai servit fără niciun fel de restricții cu pizza caldă pe la ora 10 și, după preferință, cu tot felul de băuturi răcoritoare sau alcoolice: Mojito, Daikiri, Pina Colada, ori rom simplu, bere sau cafele. Deși acasă eu nu servesc alcool decât la ocazii, aici am băut zilnic, mai mult ca niciodată, și nu m-am simțit nici măcar amețită. Cred că băuturile toate au fost naturale și de foarte bună calitate.

Stând în bazin, cu soarele dogorind deasupra capului, toropiți de scurgerea prea lentă a timpului și neavând nicio treabă, îmi găseam de lucru destul de des în aria în care se afla barul, dând mereu târcoale savuroaselor cocktailuri preparate pe bază de rom. Îndrăgisem mai tare Pina Colada, un cocktail exotic excelent, preparat din cuburi mici de gheață, frișcă lichidă, lichior de nuci de cocos, suc de ananas și rom. Nu uitam nici de Mojito, cea mai populară băutură, un cocktail preparat dintr-un amestec de rom alb, suc de lămâie verde, sirop de trestie de zahăr, gheață, sifon și frunze de mentă proaspătă; ce să mai zic de Daikiri, un amestec de rom alb și sec,

suc de lămâie și gheață, și câte alte feluri de băuturi și cafele cu aromă de rom, toate pregătite sub ochii noștri în nenumărate variante. Era acolo un barman care ne îndrăgise. Era căsătorit cu o fată din Mediaș. Când vedea că ne apropiem, își ridica mâinile ca pentru o îmbrățișare și fața i se lumina, devenind toată numai un zâmbet. N-avea ce favoruri să ne facă, fiindcă toți barmanii serveau ireproșabil pe oricare dintre turiști, însă noi îi stăteam în preajmă ca să îi vedem fața luminată de bucuria întâlnirii cu noi.

În prima zi când am văzut că soarele are alt traseu decât cel cu care eram obișnuită, că răsare și apune tocmai invers, am crezut că m-a cuprins amețeala de la băuturi. Curând, însă, m-am dezmeticit, era schimbată poziția plajei. Alături de bazine se afla o colibă acoperită cu stuf, în care se aflau instalațiile pentru muzică. Toată ziua o petreceam în ritmuri de jazz, rumba, salsa sau cha-cha-cha, muzică ce îți umplea sufletul cu bună dispoziție. Dacă ieșeai din acest perimetru, ajungeai pe plaja oceanului cu apă turcoaz, caldă, fără niciun val și cu nisip auriu. Spre regretul nostru, în stațiunea în care ne-am aflat, plaja nu era prea bine amenajată, probabil tocmai ca să nu încurajeze oamenii să petrecem prea mult timp acolo. Florida era la o aruncătură de băț și... tentațiile cubanezilor sunt mari, căci „trădătorul” care ajunge acolo devine cel mai fericit om și trebuie să trăiască numai în „fericirea” asigurată cu de-a sila de Fidel Castro și Che Guevara. Când ne apropiam de ocean, câte un băiat cu „ochi albaștri”, cum le spuneam noi securiștilor, venea în preajma noastră explicându-ne că are datoria de a ne feri de neplăceri...

Am făcut multe fotografii și am continuat să fac și mai multe în timpul celor două luni petrecute în România. Acum, aceste imagini se plimbă câte o secundă pe ecranul computerului meu. Când intru în cameră și prin fața ochilor mei se perindă fotografiile din Cuba, parcă se luminează încăperea. Alteori, mă surprind că intrând la mine în cameră îmi doresc să dau cu ochii de imaginile din Cuba și dacă așa se întâmplă, ele îmi dau senzația că →

ELENA BUICĂ – BUNI
Toronto, Canada
noiembrie 2012

ziua îmi va fi frumoasă și împlinită.

La un moment dat am tresărit, trecându-mi prin minte un gând: dar am și atâtea imagini din România, de ce mă bucur mai mult de cele din Cuba? Am găsit însă, răspunsul imediat: imaginile și chipurile oamenilor dragi din România îmi trezesc multă nostalgie, un dor ascuns până la durere că m-am despărțit de ele. Imaginile din Cuba , mă revigorează, parcă pompează în mine numai bucurie și poftă de viață, trăiri cu deschidere spre lumină într-o mare de verdeață și un trai relaxant, fără nicio grijă, trăiri intense, ca pe vremea vacanțelor de vară din vremuri mai bune.

Mâncam la restaurant în sistem autoservire, dar aici îi spune bufet. Cafeaua este excepțională peste tot, dar bucătăria cubaneză nu se remarcă prin finețe sau varietate, mai ales că ingredientele nu abundă și nu folosesc condimente, mirodenii sau ierburi aromatice. Era omniprezent orezul, alb, galben sau amestecat cu fasole neagră (numit congre) și carnea de porc. Garnitura era din rădăcinoase, cartofi dulci prăjiți sau fierți. Mai era pui, pește și fructe de mare. Salatele erau fie de roșii cu varză, fie asortate și cu ceva castravete.

Și a venit și ziua așteptată cu mult interes, vizita la Havana, pe numele întreg - San Cristobal de La Habana, orașul cosmopolit în vremurile lui bune, pe când era un concurent serios al Las Vegas-ului, îndrăgita și dezmiertată „Havanita” lui Hemingway, devenită apoi Havana lui Fidel Castro. Ne-am ocupat locurile în autobuz la un preț destul de ridicat și am plecat să vizităm Havana , timp de o zi. Pe parcursul aproximativ a două ore cât a durat drumul până la Havana, incluzând și o staționare pe la mijlocul traseului, am ascultat ghidul care vorbea destul de lejer despre situația Cubei și a Havanei aflată între splendoare și mizerie, dar cu predilecție, ne-a povestit despre mașini.

Printre altele am aflat, și este demn de reținut, faptul că cetățenilor americani, precum și banii lor le este interzisă intrarea în Cuba. Și a propos de bani, ceva ce n-am mai întâlnit până acum, în Cuba sistemul monetar este dual: cubanezii au un fel de monedă, pesos – CUP și turiștii au un

alt fel de pesos convertibil, CUC. Ni s-a explicat că așa au o imagine mai clară a beneficiului obținut din turism. Vorbind de câștigul bănesc al cubanezilor, am aflat că salariul mediu este de 10 dolari pe lună și că nimeni, dar absolut nimeni și ghidul a subliniat asta chiar de mai multe ori, nu poate trăi din salariul primit. Dar din ce trăiesc oamenii? - s-au auzit mai multe voci din autobuz... Din trei surse, ne-a răspuns ghidul: 1) din ce primim de la dumneavoastră, adică din turism; 2) când nu sunt prinși, unii oameni trăiesc din business-ul la negru, cel mai la îndemână pentru cei care au o mașină cu care își pot salva familia de la mizerie și 3) din ce primesc aceia care au vreun membru al familiei fugit în Florida. Noi, ca români, fiind obișnuiți cu fețele triste, încruntate, aspre, cu creierul abrutizat de atâta sărăcie și nedreptate ale semenilor noștri de-acasă, creând în jurul lor o atmosferă gri și uneori plină de răutăți, l-am întrebat pe ghid cum se explică faptul că sunt atât de mulți cubanezi care trăiesc în sărăcie și chiar mizerie și nu au devenit acri și nesuferiți. Cubanezii sunt drăguți, veseli și optimiști, par mulțumiți și împăcați cu viața, cântând și dansând pe străzi ca și cum ar fi lipsiți de orice griji. Sunt amabili și deschiși față de străini și nu neapărat pentru vreun interes material, sunt mereu cu zâmbetul pe buze, bucurându-se din te miri ce. Ne-a răspuns că este greu de înțeles pentru cei ce nu trăiesc într-o țară ca a lor, în care e mult soare dătător de sănătate, poftă de viață și încă multe alte daruri. Apoi, Cuba e țara cu o vegetație abundentă, hrana obținându-se fără prea mult efort. Ținând cont de cele expuse mai sus, mă gândeam că cei care sunt adepți ai stilului de viață sobru și distant, ai unei vieți strict ordonate, cu siguranță, nu au ce căuta în Cuba; nu m-ar mira însă faptul ca odată ajunși aici, unii dintre ei să fie chiar stârniți de ambient și să-și iasă din tiparele vieții mai austere.

Dar ghidul nostru, după fiecare relate despre Cuba , revenea parcă obsedant la discuția despre mașini. Cam trei sferturi din timpul călătoriei l-a dedicat poveștilor ieșite din comun despre automobilele din Cuba. La început mi se părea că am în față imaginea elevului care învățase doar lecția cu castravetele și orice îl întreba profesorul, el ajungea tot la

castravete; dar după un timp, am observat implicarea lui în acest aspect de viață despre care vorbea cu patima de care sunt cuprinși fanii fotbaliștilor noștri. Mai târziu l-am înțeles pe deplin. În Cuba se poate vorbi de trei generații de mașini: prima generație este cea a automobilelor americane de prin anii 1950 și până în 1959, când i-au gonit pe americani. Mulți ani nu s-a mai importat nicio mașină și nici piese de schimb. Aceste exemplare se pot vedea pe străzile Cubei de 60 de ani încoace și ele par să se identifice cu însăși imaginea Cubei. Proprietarii lor le-au îngrijit cu o pasiune împinsă până dincolo de puterea noastră de înțelegere. „Mașinile merg mai mult cu forța și pasiunea stăpânului decât cu propriile șuruburi”, ne-a spus ghidul amuzându-se și el. Mecanicii acestei insule au ajuns să fie performeri ai unor acte de virtuozitate inginerească, devenind astfel genii în branșă. Aceste adevărate artificii de inginerie reparatorie de automobile au făcut ca nicio piesă originală să nu mai existe în mașina care arată acum ca cea inițială. Aceste automobile dau Cubei o notă distinctivă și constituie deliciu turiștilor. Ele au devenit simbol național, precum romul, trabucurile și salsa.

Toată comunitatea participă intens la reparația mașinilor. Până și în operele artiștilor cubanezi se regăsește această îndeletnicire și pasiune, totodată. Un tablou inedit al unui pictor cubanez, explică cel mai bine acest miracol: un automobil din generația anilor '50 devine funcțional grație efortului nenumăratelor persoane concentrate în caroseria mașinii și cărora li se văd doar picioarele... o adevărată isterie, nu alta!

Cea de-a doua generație este reprezentată de câteva mărci de mașini sovietice, Pobeda, Moskvici, Lada, importate pentru conducătorii politici ai Cubei, iar mai recent, cea de-a treia etapă - mașini franțuzești, japoneze sau altele (orice, dar nu americane), de când la conducere se află Raul Castro și a permis guvernului să introducă o serie de reforme economice care îngăduie puțin business și câteva taxiuri private și mașini noi, care înseamnă un profit potențial, lucru interzis până acum în Cuba.

Aqua

(Pagini de jurnal)

Pe înserat mă urcam pe un stâlp de lemn înalt, dintre gardul nostru de la uliță și cel al țatei Ileana Macovei. Acolo priveam lumea pe înserat. Era lumea doar a mea ascultând în taină susurul apei Moldovei, și cântecul noptatic albroaștelor din Bahnă.

Furișându-mă desculț pe prispa alunecoasă și rece, „mâncam” țurțuri de gheață de la streășina casei, un fel de bomboane transparente cu gust nedefinit și forme ciudate. Ulterior aveam temperatură. Mereu se inflamau „gâlcile”. De multe ori mi-am pierdut vocea. O singură dată am fost transportată cu căruța la dispensarul din centrul satului. Să mă fi dus tatăl meu? M-au învelit într-o cuvertură maronie de lână aspră, țesută în romburi mici. Stăteam pe un „braț” de fân uscat între „loitrele” de lemn, ca în ieseile. Nu-mi amintesc nimic despre primul meu control medical. Aveam febră mare din cauza apei înghețate. Eram un foc în plină iarnă. Cred că dispensarul era închis sau de mult abandonat. Auzeam vag ritmul potcoavelor de la picioarele calului. M-am trezit pe cuptor cu capul între palmele moi ale mamei și cu felia de mămăligă caldă aplicată în jurul gâtului. Era bine. Ca un vis. Apoi desenam din nou berbeci cu coarne spiralate, ca niste invaluiuri de ape mișcate de vânt.

*

Când ploua des dinspre pădurea de brad a Bogății, Bahna, creștea inundând iarba de pășunat pentru vite. Simțeam firele de iarbă printre degete, apa – aqua. Atunci aveam tălpile roz, pielea catifelată și sufletul curat. Am stat mult în ploaie, ca o plantă acvatică. După ce ploaia înceta, eram fericită că pot desena pe pământ, cu așchiile „de la trunchi” pe locurile netede dintre ierburi. Priveam amprenta tălpii rămasă pe pământul umed tâșnind printre degete ca o mângâiere. Dimineața mergeam prin iarba înrourată de sub „mărul cel mare”. Seara la fel. Ca un ritual. Tălpile erau albe, moi. Firele de „iarbă de umbră” înfășurau gleznele picioarelor ca o blândă încătușare. Mă simțeam privilegiată, iubită. De apă, de rouă. Am stat mereu în

umezeala apei fără știrea mamei, iar tata nu mă observa. Mai târziu m-a ros reumatismul....

*

Apa. Mă fascina apa: apa de fântână, tămăduitoare, curată, rece și clară. Copil fiind. Îi simțeam gustul nedefinit mai ales că era băută direct din ciutura de lemn umed. O binefacere, un miracol, întreg corpul era una cu apa. Mă uitam cu uimire la chipul meu verzui proiectat în adâncul fântânii, mișcător, fragil printre ferigi; protejat totuși. Eram undeva departe de mine, singură, ușoară. Nu știam cine sunt. Fără mama, puteam să cad oricând în fântână, lângă chipul meu.

*

Apa înghețată gri albăstrui, din Bahnă (un râuleț în preajma casei) era sub tălpi ca un soclu. Nu înțelegeam cum și de ce, apa curgătoare a încremenit?

Încremenirea apei era un mister. Misterul, un adânc. Adâncul un loc... Eram împietrită...

*

Florile de gheață de pe geamul ferestrelor mici sub formă de cruce ale casei bătrânești, rotocoale pierdute în dantelării albe, motivau diminețile friguroase și triste. Desenam după flori de gheață așteptând lumina. De multe ori le-am ucis cu respirația caldă, sărutându-le.

*

Locuiam la marginea satului Baia într-o vale lângă Bahnă, un râuleț mîlos pe care înotau rațele și găștele. Copii prindeau peste pentru bors sau scrob cu peste. Primele concerte muzicale audiate seara de seara erau cele ale broaștelor, iar percepția florilor galbene „florile broaștelor” mi-au rămas în memorie ca și cum cerul plin de stele s-ar fi culcat pe malul apei. Peștișorii (posisori) strălucitori erau prinși cu mâna printre păpuriș, mătasea-broaștei și alte rădăcini moi. Din păcate existau și lipitori reducând intensitatea bucuriei. Copiii îmi arătau picioarele

mușcate, sângerande făcând un act de bravură în fața mea. Paloarea din obraji era precum „floarea broaștei”. Și ei se bucurau... În jurul meu erau doar băieți, Neculai a lui Tali era „din flori” de Bahnă ascultător. Mai lucra din când în când pentru părinții mei, scotea apă din fântână în schimbul unui coș de mere, nuci sau ouă. Frații mei, Gurita (Grigore) și Mihăiță, mă luau câteodată în Bahna la pescuit.

Trebuia să țin borcanul cu apă în dreptul ficăruia atunci când mâinile lor strânse căuș capturau un peștișor. Cea mai mare bucurie era când unul din ei ridica mâinile ținute strâns ca pumnii cu fire de iarbă, rădăcini și trebuia să fie pus în borcan. În cazul în care aș fi ratat acest moment și peștele ar fi sărit în apă atunci eu eram încărcată de vină. Mă gândeam cât de bucuroasă va fi mamaia să aibă mulți pești pentru celebrul borș de pește moldovenesc. Uneori momentul prinderii peștelui era simulat cu cel al broșcuțelor și Gurita mă păcălea strecurându-le în borcan. Reacționam tipând cu plânsul în gât. El era mai mare, frumos... Râdea. Mihăiță mă ocrotea cu blândețea și farmecul lui. Îmi arăta în palme peștele cu riscul de a-l pierde ca să mă liniștească și abia atunci ofeream vasul de sticlă pentru captură bucurându-mă printre lacrimi. Gurita m-a poreclit „ochi albaștri ca la broaște”. Aveam ochii prea mari și albaștri (mai târziu, verzi și acum, gri) și făceam discordanța cromatică în familie prin tenta generală „spălăcită” lipsită de contraste. Semănam cu Aurelia, fiica surorii mamei mele, tante Aglaia, care a murit la 50 de ani de cancer lăsând șapte copii în urma ei. Nu mă puteam obișnui cu „fentele.” Dramatizam. Sufeream, mă înverzeam. Glumele erau ca ghiulelele, cuvintele urâte cădeau ca un trăsnet. Nu credeam decât în adevăr. Încă de atunci... iar Bahna cu peștișori, broaște și lipitori, papură și mătasea-broaștei a fost o realitate interpretabilă atunci când era vorba de puntea îngustă de lemn, fisurată care îți schimba ritmul pașilor nesiguri și cel al respirației până treceai pe malul celălalt cu început de cărare în sus spre Biserica Albă a lui Ștefan cel Mare-Voievod.

SUZANA FÂNTÂNARIU

Decembrie 2005, Timișoara

Table cu Sorescu

Ce și-a găsit și el!
Să joace șah cu viața.
Se potrivea mai bine o tablă.
Românului puturos de mai ieri.
Uite, îl provoc pe maestru.
Mut și eu o casă pe norul albastru.
El face pe prostu. Îmi dărmă
eșafodajul. Trimite o vijelie din senin și
răstoarnă casa.
Dar eu dau la timp din casă. Mut
mobila, dimineța.
Pe culoar, în fața ușii vecinului Petre.
El mută gunoiul în fața ușii.
Revine Sorescu.
El mută o poezie în prima linie a
avangardei.
Eu mut câteva cifre pe răboiul vieții
noastre.
El mută fatal, intrând în galeria
maștrilor poeziei.
Eu nici n-am puterea să ridic o piesă.
Mat. M-a topit de tot. Nu se vede nimic.
Cerule e înnorat. Nicio speranță....

Rețetar românesc

Rețetar românesc,
Dalta de piatră a lui Brâncuși,
plus pana de aur a lui Eminescu,
Peste care se adaugă:
Iile, câmpiile și munții falnici, și
cântecele Maramureșului.
Pe acestea le găsiți fie vrac, la fața
locului, fie ascunse în noduri de platină
în Rapsodiile lui Enescu.
Scripca din poemele lui Porumbescu se
amestecă încet cu poeziile lui Arghezi
și
Schitele lui Nenea Iancu.
Peste toate se toarnă cernit din norii
albaștri și de pe limbile de zăpadă ale
Făgărașului
Aluat mioritic,
Se amestecă cu izvoare și ciripit de
păsări.

Se gustă cu vârful minții.
Dacă e prea poetic se adaugă puțină
comedie cu Birlic.
Dacă e prea sărat, puneți în practică
formulele lui Procopiu
Adăugați mirodenii vechi: din Racoviță,
Barbu Lăutaru, chiar Peneș Curcanul.
La final puneți totul la uscat pe Masa
Tăcerii.
După ce capătă aspectul unui hrisov
îngerească, uniți-l cu Soarele.
Pe Ceahlău, muntele sacru al nostru.
Scoateți-l peste secole și veacuri și
serviți-l pe stomacul gol înainte de
Ceasul cel pe de urmă sau Apoi.
Nu prezintă niciun fel de
contraindicație. Ba, dimpotrivă, se
spune că de fapt se apropie ca rețetă cu
elixirul veșniciei.

Brâncuși n-a existat

Brâncuși n-a existat,
A existat doar o poartă urâtă și frumos
scârțâitoare unde tinerii se logodeau,
Așa zisă a sărutului,
n-avea nicio legătură cu unirea a două
salive din guri diferite.
Și poarta aceea n-avea nici clanță, nici
lustruită nu era, păianjenii și stelele de
pe cer își făceau culcuș la fereastra ei.
A mai existat și o masă rotundă fără
niciun fel de accesoriu,
Nefolosită de oamenii de rând
Doar Sfântul Petru și Iisus au luat cina
Cea de Taină în tăcere acolo unde
Brâncuși nu exista.
Și o Doamnă Pogany pe numele ei, cu
niște ochi mari expresivi și un nas fin
ca de primadonă.
Capul, capul lunguieț ca un om, Un
adevărat Oblio în țara capetelor pătrate
Și o coloană imensă a mai existat.
Una fără cap și fără coadă, începea în
centrul pământului și se termina în
cealaltă galaxie, la capătul universului,
deci fără nicio noimă.
Zice-se a infinitului. Însă în infinitul nu se
întinde de aici până aici. El e întins doar
între brațele mântuitorului. În vârful purta
un giulgiu însângerat. Nu știe nimeni
cine îl lăsase.
Și fluturii și vulturii îi dădeau târcoale
arareori în erele sfârșitului de viață,
Glaciațiuni și stele, una după alta.
Și pentru că toate acestea trebuiau să
poarte un nume.
Domnul acela cu giulgiul însângerat
întors precipitat din vârful existenței
noastre i-a zis.
Părintele sculpturii moderne. Cel mai
mare sculptor al tuturor timpurilor.
Brâncuși.
Nume ce unește munții cu apele. Istoria
cu infinitul. Ce vreți mai mult?

CRISTINEL C. POPA

Jocul

Jocul s-a terminat.
Eu nu eram femeie.
Tu nu erai bărbat.
Eu am fost frunză...
în vântul șuierător și rece.
Tu un vapor în larg...
cu mii de pavilioane la catarg.

Prezență

Înveșmântată
în culorile umbrei
purtând zadia vântului
cu verdele frunzelor în ochi
și aurul soarelui în bucle.
Purtat de doruri
doar gândul
mă aduce lângă tine.

Numele tău... Iubire

Vreau să te găsesc
pasăre măiastră, în zbor
sau susur nesecat de rece izvor
vreau să te numesc
ciocârlie
sau aur, vărsat pe flori de
pădăie
vreau să te-ntâlnesc
baladă veche, pe strune de
vioară
și vreau să te numesc
amurg sau înserare
un nume mai sonor
un nume care doar al tău să fie

așa că te-am numit
Iubire.

EMILIA POPESCU RUSU

STRIGĂTUL DINAINTE DE CĂDERE

E noapte și auzim un strigăt atroce, inuman, îngrozitor. Poate că a fost atacat cineva. Probabil o sinucidere. Fugim. Vată în urechi. Ne baricadăm în propriul confort egoist. Are rost să facem valuri? Să ne complicăm viața? Ne iubim doar pe noi înșine, nu-i așa? Recitim *Căderea* lui Camus. Podul și strigătul. S-o fi înecat tânăra al cărei trup s-a prăbușit în Sena? Același strigăt în *Epave* de Julien Green, dar și într-un roman al lui Didier Decoin. Stăm liniștiți acasă? De ce ne apasă un sentiment de culpabilitate? Fiecare se vrea nevinovat – subliniază Camus. „Nu putem afirma nevinovăția nimănui,

dar putem afirma cu siguranță vinovăția tuturor” (traducere de Irina Mavrodin).

Romanul lui Didier Decoin stă la baza filmului *38 de martori* de Lucas Belvaux, în care joacă Yvan Attal, Sophie Quinton, Nicole Garcia. O fată a fost ucisă noaptea în fața unui imobil elegant. Cei 38 de locatari au auzit cu siguranță strigătul tulburător. Nimeni n-a telefonat la poliție. Poate că tânăra n-ar fi murit. Fiecare s-a culcat liniștit sau nu. Pierre, în schimb, se prăbușește încet sub zbaterele conștiinței. Apar jurnaliștii, poliția. Toți neagă că ar fi auzit ceva. Lașitatea învinge. Comoditatea. Neimplicarea. Regizorul filmează clădiri reci, pustii. Priviri temătoare, perdele înfrigurate. Mașini grele, taciturne. Univers pustiu,

degringolada umanității. Apoi Pierre recunoaște că a auzit, ca să curme procesul lașității. Ceilalți îl urăsc că a spart voita surzenie. Începe reconstituirea, iar strigătul sparge conștiințele, domină clădirea, orașul, universul. Nimic nu va mai fi ca înainte. Somnul curat va deveni coșmar. Înseamnă că nu e totul pierdut, că oamenii trec podul spre revelația culpabilității, ceea ce ar putea duce la o mântuire sacră. Pierre a declanșat un mecanism blocat. Și îl înțeleg apelând din nou la Camus: „Nu mai puteam fi la înălțime, ca odinioară, dar mă ridicam, totuși, de la pământ, în zbor razant”.

ALEXANDRU JURCAN

Miniportret din afară

M. Jules a fost întotdeauna un băiat subțire. La propriu și la figurat. Cu alura sa zveltă și obrazul său neted până la peste șazeci, era considerat de toată lumea, mult mai tânăr, fapt ce-l bucura, așa cum de altfel se bucură toți cei care trec de-o jumătate de sută și mai speră pe-atât!... Spre deosebire de aceștia însă, după câteva momente în care savura *întinerirea*, el recunoștea numărul anilor într-un gest menit să-i aducă un plus de prestanță, etc... amintindu-și de celebra observație pe care Dame Moldo ținea să i-o amintească în atari cazuri:

– Știi, eu întotdeauna îmi adaug niște ani în plus, atunci când mi se spune cât de bine arăt, ce tânără sunt!... Mie nu-mi plac treburile astea, mai ales când sunt spuse în prezența unor femei care... săracele... arată cum arată, ele știu de ce! Chiar și cele tinere!...

Fizicul îi aducea însă și dezamăgiri lui Jules: desenele elevilor și comparațiile subtile cu personaje de calibru, o dovedesc... Cea mai recentă remarcă îi aparține bătrânei Ledi Gaga, care-i gătește uneori:

– Sunteți așa de subțire, Domnu' Jules, că mi-ar fi frică să vă strâng în brațe! Doamna avea vreo optzeci de ani și tot pe-atâtea kile. Știți, chiar m-a întrebat fată-mea într-o zi:

– Mamă, ce-i gătești lui Domnu' J. că pare mai slab de când te ocupi

dumneata de mâncare?!

*

Dinăuntru

Ținând cont de opinia publică, Jules era de acord că modestia volumului său se datorează consumului emoțional exagerat, frământărilor care pe Scara Richter ar fi depășit chiar 10 grade! Mult pentru o construcție atât de fragilă!...

Prin forța lucrurilor M.J. nu putea trăi într-un turn de fildeș ori într-un turn medieval pe care din copilărie și-l dorea și nici măcar într-un bloc turn, imobilul cel mai înalt din urbea X. având doar șase etaje și conform proiectului un ascensor care n-a funcționat niciodată!...

Jules avea un suflet bun și era un tip milos. Dădea celor mult mai săraci decât el câțiva bănuți:

– Pune-i lângă ăilalți și faci de-o pâine! Era bucuros de gestul lui, dar nu făcea doi pași că hop! constata că-i lipseau tocmai bănuții aceia, și că acum va trebui ori să renunțe la ceva, ori să schimbe o bancnotă mai acătării... și ce-i schimbat, schimbat rămâne! Văzând că fenomenul se repetă, omul își zise *de bună seamă, dau prea puțin... ia să încerc mai mult!* Azi a făcut o donație de 15 lei.

– *Comisionul e de 4 lei* – observă cu o față jalnică funcționara de la Bank, de parc-ar fi vrut să spună *la comisionul acesta, măcar să fi trimis altă sumă*, după cât timp i-au luat multele formalități... declarație, xeroxuri etc... Pentru 15 lei! În loc să fie fericit pentru gestul său (modest,

știa...) Jules ieși umil și umilit. N-a fost nevoie de imaginație – lucru cu care Jules nici nu se prea poate mândri (dreptate a avut acel test de pe vremuri din care omul a-nțeles că nu-i prea dotat la acest capitol, necesar în literatură și-n viață!), că după plata altor facturi, cu doar 25 lei rămași în vreo trei buzunare, avu parte de o ultimă probă de umanitate, de care s-ar fi lipsit:

– Domnu' Jules, cu toată rușinea, tre' să te rog să-mi împrumuți 5 lei, că în afară de aștia 50 de bani n-am un sfanț, și mi-aș cumpăra o pâine și niște cartofi; azi n-am avut pe ce, am așteptat, mi s-a promis ceva de lucru, dar aștept degeaba...

– De-i dădeam Veselei 50 de bani la piață, ăsta nu ar fi crezut că n-am decât 4,50! Gândindu-mă la felul cum m-a apostrofat în vară... pe când era la lucru pe banii mei, aveam dreptul să-l refuz. Dar cum omul a avut cândva un grav accident la cap...

Mergând ieri la vecernie, J. nu lăsa niciun ban, amânând pentru altă zi când va da săracilor că *cine le dă lor mie îmi dă*... M.Jules fu uimit de promptitudinea cu care-a fost tras de mână! – *Tu care-L rogi de dimineața până seara, tu te miri?* îl întrebă o voce... *Ți se tot repetă lecția asta, Jules și tu uiți mereu, se poate?!* Ar fi vrut să spună că-i din cauza vârstei, dar, cum tocmai asta nu-i plăcea să recunoască, tăcu mâlc.

Plouase, aerul era proaspăt. O seară frumoasă încheia o zi.

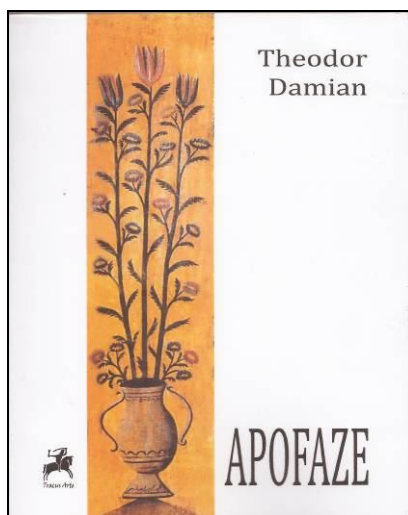
IULIAN DĂMĂCUȘ

Semnal editorial

Didahii moderne și epitalamuri eterne

Theodor Damian, *Apofaze*, Ed. Tracus Arte, București, 2012

Poetul de excepție și teologul infatigabil Theodor Damian, pe lângă multe alte calități umaniste cunoscute și recunoscute din România și S.U.A. a publicat 15 volume de poezie în limba română și deopotrivă, în limbile engleză, spaniolă și albaneză. Astăzi ne face surpriza cu un nou volum de versuri menit să ne provoace la a ne revizui judecățile de valoare formulate despre precedentele sale cărți pentru simplul motiv că, prin conținutul acesteia, Theodor Damian, încearcă și reușește să-și reînnoiască viziunea și să se demitizeze pe sine însuși, ca poet, desigur. *Apofaze* aduce o lirică

necanonică în formă, dar canonică, teo-filosofică în substanță. Poetul elaborează un nou discurs liric, la limita dintre didahiile eclesiaste și limbajul modernității cognitive, exprimat în și prin bibliotecile Europei și ale Americii. Sunt impresionat de amplitudi-

nea și adâncimea discursului său liric, aici concis, aici poesc, aici biblic, aici antic. Motivele sale poetice fundamentale și inedite, ca Maria Egipteanca, stânjeneii (albastri), peștera, pustia ș.a. revin în aceste *Apofaze* cu elocvența și puterea fulgerului divin, îndulcite de epitalamuri de o finețe moldavă, eminesciană, din rasa marilor trubaduri: „Liebes, / cum te-am găsit / n-am să afl / planul Arhitectului / să-l dejghioc / poate nu-mi este îngăduit / catedrala ta însă / luminează deșertul / adăugând fiecărui boboc / o viață / și fiecărei clipe / un infinit” (*Construiești împărăția ca pe o catedrală*).

Theodor Damian, în *Apofaze*, își construiește propria sa catedrală nemuritoare.

M.N. RUSU

New York, Ianuarie 2013

Avem timp

„Avem timp”, zicea Nicăpetre și accentul cădea totdeauna pe „avem” ca și cum timpul trebuia subordonat: îl avem, îl dirijăm, îl corectăm, îl mobilizăm, îl consumăm.

Sau poate nu „ca și cum” ci tocmai.

Ceea ce mă intrigă în afirmația lui este acest „avem” cu vână de proprietar dispus să-și arate și, mai ales să-și comande atribuțiile: a avea creează obligații, călătoria în timp cere insistența eficienței și cu toate că valorile temporale așa cum le interpretăm aruncând privirile superficialului, au parșivenia efemerului, reverberează chemări, sugerează posibil, îngăduie căderi, pulsează speranțe.

Toți avem obligații traversând temporal, stăm pe „fășia” noastră cam așa cum ne-a fost hărăzit, o croială originală trebuie să fi fost, altfel ne-am îmbulzi toți în aceeași direcție sau am pași în același ritm și, cum bine știm, nu e cazul, ne mișcăm rapid, uneori zgomotos, alteori tiptil, învățăm, uităm, greșim, corectăm, încremenim la porțile înțelegerii, uneori până la adânci bătrânețe și poate că descoperim, în al 12-lea ceas, poate nu, vreau să zic, trăim și nu sunt sigură că aflăm cât de important este să știm că „avem” un timp în care stăm singuri.

Nicăpetre știa!

Sorescu a venit în octombrie și, cum octombrie e o lună rece – „indian summer” fiind numai o iluzie uneori concretizată în câteva zile cu soare și adieri marine, alteori cuibărită în mințile săcăite de apropierea iernii – ne-am adunat în casă pregătiți să tăifăsuim, după cum sugerează Nicăpetre: „Hai la voi, Tea, trebuie să-l provocăm pe «contabilul ăsta de la oraca», i-a năucit el pe canadieni, dar noi suntem «cunoștinte» vechi, știm ce poate, dar nu și ce gândește”, citatul e aproximativ, ideea contează!

E cald în casă, evident, octombrie a rămas afară și noi suntem conștienți că îi avem „la mâna noastră” pe Nicăpetre și Sorescu.

Ce șansă!

Poezia, pictura, sculptura, teatrul, grafica, proza ni se învârtesc în minte, dar mai ales, se materializează în ideile expuse „direct” fără intermediar, poetul și sculptorul duelează, își expun convingerile, circumstanțele, lista valorilor; Sorescu ponderat, lin, Nicăpetre ușor dezlănțuit, neliniștit, frământat, parcă Nicăpetre curăță masa din bucătărie de toate câte erau pe ea, cere hârtie, scoate cărbunele din sacoșa lui nelipsită, altfel evident, decât servieta de „contabil” – și... gata... desenează! Îl privește pe Sorescu, pentru un moment, curios, trasează, verifică acuratețea liniilor, aruncă schița, reia, privirile se depărtează,

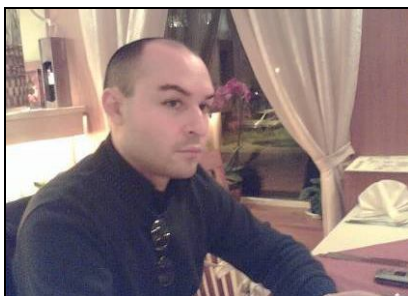
asează distanțe, abstractizează, le simți rătăcind în sfere imposibil de atins, realul imediat dispare, Nicăpetre fuge, se închide într-un spațiu în care nimeni n-are șansa să pătrundă, „trage ușa după el” și noi n-avem decât să așteptăm să o deschidă, mâna produce precis, fără șovăeli, petele de culoare capătă contur, desenele acoperă podeaua și el habar n-are că o lume necunoscută e scoasă la iveală așa „accidental”, numai pentru că, el, artistul se plimbă pe obrazul poetului, doar aparent, intenția fiind mult mai nocivă: descoperirea, penetrarea și în final dezvăluirea secretului: cine e Sorescu!

Cioran zice că procesul înțelegerii „este expresia unei profunde nedumeriri căreia nu-i poate găsi o rezolvare”; înțelegerea n-are deci nici o șansă atunci când procesul creației rămâne o imensă „nedumerire”:

E posibil?

Dacă „avem” timp!

MARIA CECILIA NICU,
Toronto

Pisica observă liniștită examinând dansurile noastre de dragoste peste pietrele care sfâșie picioarele;

Vicka ne urmărește radioasă, cu privirea ștregară a unei plăpânde dijete.

Amică, noi toți avem o mamă și trebuie să fim demni de iubirea ei, tu care plângi pentru prima oară și semnalul ne reprezintă atât distanți, moderni, dar lacrimile nu sunt de coltan.

Greierii încetează să cânte în frigul inimii mele, Tu care o înțarci de gândurile îndrăznețe și dovezi ca lamele cuțitului, luna este acum un soare ce palpită și se arată integră și goală ochilor noștri smeriți și pacifici, inima ta de mamă, poate, lună care se suprapune peste munte și ne observă, noi gândim cu ochi amabili și Tu acolo, poate..

Crește calvarul nostru și ne incită să nu simțim chinul, nu, nu frate, nu-i cinism, e să rămânem absorbiți, cumpăniți și fermi în fața roatei timpurilor și a rănilor care incumbă de-a lungul drumului..

Mamă, dă-mi mâna și ajută-mă să ating fiecare stație, gravură a căii tale pentru că ecoul fiecărei taine, refrenul fiecărei giaculatoria să miroase a parfumul tău de violete și a raza aceea care din Križevac îmbrățișează Podbordo și se răspândește în tricolorul frăției slave.

Învăluie ochii aceștia și simțurile mele deja ațipite dar încă sensibile la farmecul de o ghaziya în yelekul ei de purpură, dansatoarea mă ademenește cu pielea strălucitoare a uleiului și a mierii ce seduce, trupul tău, Salomeea, e doar cenușă, învelișul adversarului: pe care minte o uzurpi astăzi, lașule, pe care cap îl reclami ca să poată pluti printre dejecțiile cloacelor tale?

Cupidon egoului, ego în persoană, ce dardă ascunde tolba ta ?

Poate timp și singurătate și te arăți ca ciudă, țănoșie, judecată indiscutabilă ?

Cuvintele tale prefăcute și asertive mă induc la evitare și mă înlocuiești pe mine, etalând drapelul meu pe câmpul de luptă comun dintre bine și rău.

Pierd, dar așezat pe o stâncă să satisfac o cruce de lemn care nu este o secerătoare stângace: "Înclinați spre sugestii, ferește-ne de haos, Kraljica Mira, înlătură de la noi fiecare extaz indus ce propune visuri de hârtie și ne ridică îngâmfați din pământ, șovăitori; dă-ne un semn și milă, noi, cei care hoinărim în căutarea unei dovezi tangibile, cam toți Sfântul Toma, noi, naufragiați în absența ta care adesea nu știm cine doarme alături de noi și noaptea ne ținem de mână; aici e mai ușor să te ascult dar ești oriunde chiar dacă mai multe porți ne despart, din Malkhut până la Keter, ridică cortina aceasta, Mamă tuturor, dezvăluie iubire, smerenie și împărțire – ca să pot capta imediat razele astea de lumină – altă existență nu avem, deșteaptă-ne din somn și ține-ne de mână, nu ca sclipirile scurte ale conștientizării pe care nebulia ne-o dăruiește, fă ca asta să fie pentru totdeauna și ca, fiind eliberați din lanțuri, o lebdă să cânte pentru fiecare dintre noi.

Tu ne arăți că o floare își obține frumusețea din apă și din soare, să fie integre sămânța și rădăcinile ca să aibă grație și culoare.

Ajută-ne să credem în Tine, în ceea ce real nu se vede pentru un desen care ne aparține tuturor deoarece conștiința noastră trebuie să fie ca un copil de înțarcat și de crescut într-o probă constantă și răbdătoare spre a putea fi demni de lumină".

Singur, dar printre frați pe care nu îi disting, beau roua câmpilor de levănțică, o sclipire a oglinzilor ridurile apelor, pilule de iubire de o inimă înălbită a rănilor - bunică ce mă

însoțai pe o cărare cunoscută, curtea, scările, totul schimbat, viitorul unui timp care s-a oprit - acum cum să cred dacă nu găsesc echilibru, dacă dintre bine și rău pierd și greșesc, dacă în tulburare eu devin răul, dacă deja atât de rigid și dificil la ochii semenilor mei nu pot mărturisi numele tău, a fi un exemplu, cum să cred, Mamă, Tu care îmi ceri să fiu puternic, vei avea o zi mila unei inimii bolnave?..

Acum că cobor pantele goale ale calcarului cuprinse de coroane de spini, veseli în cortina de o mie de steaguri unde ne duci și te chemăm în fiecare limbă, ajută-mă, ajută-ne să traversăm strada, Mamă, să nu ne lași înapoi dar nicidecum să mergem înainte, Tu, Fiică cerului, care-ți îndrepti privirea și cuvântul copiilor, cei mai mici, ai adevărului receptivi în candoarea lor, absența judecății și a dezamăgirii precum albiile rigolei primei ape de izvor.

Bijakovici este o portocală pe partea dreaptă a văii, pânze de stofă atârână din barăci ale vânzătorilor de cruci și de iconițe, noaptea domnește, îi cerem clemența de a ne cruța ultima suflare în pătura care din zare se deapănă; Mamă, în ora aceasta suntem mai fragili și simțim mai mult frig, rătăcirea se ridică pe noi, teama, dar Tu, bagă-ne în pat..

Un zefir de var se înalță aproape în semn de salut, „Gospa Majka moja” cântă Divan, dentistul, „Gospa Majka moja” Amalia, toxicomană, „Gospa Majka moja” Aran, comerciant de lichioruri, „Zdravo Kraljice Mira” se ridică din Alfred, fotbalist, Gaudêncio, fostul traficant de droguri, Francine, secretară, „Zdravo Kraljice Mira” din Ilie, țăran, și David, cu tulburare bipolară, „Zdravo Kraljice Mira” de către Agnieszka, gospodină, Erzena, fostă prostituată, Giovanni, bancher, și încă Raimund, bolnav de cancer, Danica, cofetăreasă din Zadar, Adelina...

Judecata e mioapă în fața vălului care ascunde adevărul ființei și eu doar cu răul pot cunoaște binele ?

Nu, Mamă, nu sunt vrednic să intri sub acoperământul meu, ci nu mă lasă orfan printre schijele destinului..

Vicka reflectă privirea lui Miryam, acum din nou copilă, miloasă și binevoitoare.

LUCA CIPOLLA

Curier

De la „Vatra” veche, la noua „Vatra veche”

Vatra veche, un nou început

Nici nu am intrat bine în noul an, că am avut surpriza să găsim în poșta electronică primul număr pe 2013 al lunarului de cultură *Vatra Veche*, editat de neobositul redactor-șef Nicolae Băciuț. Ilustrația numărului este asigurată de Radu Bercea, venind în ton cu atmosfera de nou. *Vatra Veche* se află în dialog cu Vasile Tărășeanu, prin intermediul Luminiței Cornea, care este și sărbătoritul acestei ediții. Seria dialogurilor continuă cu Ion Anton, Raoul Weiss, Dorina Brândusa Landen. Interesantă pastila semnată de conjudețeanul nostru Valentin Marica despre Scrisoarea către Noica, în care Emil Cioran îl numește pe Eminescu geniul de care nu încetează să se mire. Așa cum era firesc, o parte din materiale sunt dedicate aniversatului lunii: „Eminescu și mitul romantic al edenului eroticizat” – Florentina Hărăngus, „Marea în viziunea lui Mihai Eminescu” – Gabriela Mariana Trandafir”. Merită amintit și eseu „Un univers al slujbasilor în proza rebreniană” semnat de Oana Andreea Bărbuț. Poemele semnate de bistrișeanca Melania Cuc fac parte din volumul în pregătire, ce va apărea pe piață anul acesta. Convorbirile duhovnicești purtate cu ÎPS Ioan Selejan, întregesc atmosfera de sărbătoare.

Menuț Maximilian

Răsunetul, 5 ianuarie 2013

Am postat revista: <http://articole.scoala-online.eu/reclama-nonprofit/vatra-veche-2/vatra-veche-anul-curent/>
<http://articole.scoala-online.eu/reclama-nonprofit/vatra-veche-2/>
<http://articole.scoala-online.eu/reclama-nonprofit/vatra-veche-2/vatra-veche/>
Dacă considerați oportun puteți să schimbați sau să adăugați ceva la prezentarea scrisă de dumneavoastră de pe site.
Mulțumim,

Corina și Bogdan Simeanu

Mulțumesc de urări și lectură, cu cele mai bune gânduri pentru Anul Nou,

Zoe Petre

Stimate domn,
Vă mulțumesc pentru revistă și în același timp vă urez un călduros „La Mulți Ani”, cu tot ce vă doriți.
Cu respect,

Dennis Deletant

Stimate Domnule Nicolae Băciuț,
Mulțumiri pentru bucuria de a fi găzduit în prestigioasă și atât de elegantă revistă *Vatra veche*, pe care, prin amabilitatea dvs., o citesc cu un constant interes.

Ar exista vreo posibilitate ca antologia **Marin Preda, el însuși** să fie publicată în editura pe care o conduceți? Pentru a vă forma o părere asupra acestei lucrări, îngăduiți-mi să v-o prezint alăturat. Credeți că ar prezenta un interes mai mare volumul **De la Siliștea-Gumești la "Cheia" Rosetti. Dicționarul personajelor lui Marin Preda?** (lucrare finalizată, aprox. 350 pg.) (...)
Al Dvs., cu sinceritate,

Marin Iancu

Mulțumesc pentru gândurile bune! Pentru anul 2013 vă transmit urările mele sincere de sănătate, bucurie și împlinire pe toate planurile, dvs. și tuturor celor apropiați. La mulți ani!
Cu drag,

Mihai-Răzvan Ungureanu

Aterizare lină în 2013! Eu voi ateriza plăcut cu "Vatra veche" în brațe.

Silviu G.

Îi doresc **Vetrei vechi** o Vatră și mai nouă! Și ieșirea ei victorioasă din acești ani de delir! La mulți ani, deci, reconectați la realitatea reală!

Victor Nicolae

E o bucurie să întâmpinăm Anul Nou cu "Vatra veche", pentru că ea ne învață să iubim lumea și să sperăm...
La mulți ani și la cât mai multe bucurii!

Carmen Sima

Mulțumesc pentru Anul Nou, cu siguranță fericit pe o *Vatră Veche*, la fel că vinul bun, cu cinste și urări de sănătate și bucurii pentru producător!

Nicu Vărășmaș

Stimate maestre Nicolae Băciuț,
Vă mulțumesc, am primit revista „Vatra veche” nr.1/2013 și vă felicit! Să fie într-un an bun, să pășim cu dreptul, iar Dumnezeu să ne lumineze calea! Și... fiindcă e ger năpraznic:
Cum gerul e cumplit în zori
Și ține-ntr-o dimineață,
Îi rog pe-ai mei dragi cititori
Să-mi facă-un bust cioplit în gheață!

Vasile Larco

Stimate domnule Nicolae Băciuț,
Mulțumesc pentru revistă și va trimis un eseu, o ciornă, despre... Eminescu și... Vă doresc în anul care a și început, l-ați devansat cu revista, numai bine, noroc la sponsorizări și multe clipe de har pe lângă cele de statornică muncă,
La mulți ani,

Velea

Felicitări pentru revistă! E excepțională! Profit de ocazie ca să vă urez La mulți ani, multă sănătate și numai împliniri în 2013!

Alex

Stimate Domnule Redactor-Șef Nicolae Băciuț,
Mii de mulțumiri pentru nr.1/2013 al REVISTEI! "Vatra veche" a ajuns din nou... cea mai nouă! E abia la primul număr!!!

Vă felicităm pentru tenacitate, seriozitate, bun gust, talent jurnalistic, generozitate, patriotism! Puține publicații românești au forța de atracție pe care "Vatra veche" o are de câțiva ani buni. Bravo, Domnule Nicolae Băciuț! Bravo, Tg Mureș! Bravo, Transilvania!
Cu aleasă prețuire și cu un sincer "La mulți ani"!,

Vasile Flutur - Iași

Vă mulțumesc din suflet. La mulți ani cu toate roadele fericirii. În vară vă aștept la Slănic-Prahova...

Cu nobilă prețuire...

AMB (Antwerpen, Belgia)

Vă mulțumim pentru revistă și urări.
Revista o păstrez pentru la anul, urările pentru totdeauna.

Mulțumesc mult pentru revistă, pentru toți oamenii minunați care au lucrat ca ea să fie așa cum este, ca o poveste a tuturor pentru fiecare dintre noi. La mulți ani de apariții, la mulți autori și cititori!

Victoria Milesco

Vă dorim un cu măcar la fel de bun foc în **Vatra Veche!**

Nina & Culai

Un număr care prefigurează un an foarte bun. Felicitări! Gânduri bune pentru noul an pe care vi-l dorim plin de realizări, sănătate și succese alături de toți cei dragi. Cu cele mai alese sentimente de prietenie și prețuire,

M.B.B.

Mulțumim frumos, domnule Nicolae Băciuț, pentru frumosul și interesantul dar. (...)
Cu prețuire aleasă,

Veronica Oșorheian

Dragă Nicu,
Convenisem că „tăcerea se aude”, dar citind revista „Vatra veche”, am realizat cât de important este cuvântul scris. Ai o lume în granițele revistei (de altfel mereu deschise și libere) minunată prin valoarea abordării diferitelor problematice, una mai necesară decât alta, spiritului nostru, culturii și revelației frumuseții creației.

Am lecturat cu interes eseu domnului George Popa „Homo intellectualis”. Am fost impresionată de forța de expresie și mesajul versurilor doamnei Melania Cuc, „Nu sunt un revoluționar”, când sunt atâția „revoluționari”.....Mi-a plăcut să-l „întâlnesc” pe Ioan Es Pop comentând ca nimeni Altul despre Altul.....Mi-am amintit de proiectul cărții „obiect-”Dark”, pe care candva l-am configurat împreună cu Mircea Tiberian.

Felicitări pentru *Premiul Paracelsus* oferit de *Contact internațional 2012*, cum deopotrivă m-am bucurat și pentru distincții mei prieteni, Cornel Ungureanu și Adrian Popescu. Firește, tuturor premianților le transmit admirația și bucuria succesului binemeritat.

Îmi permit după o lungă și „auzită” tăcere, să-ți trimit un proiect expozițional și literar (dacă nu-i prea mult spus) „*Aqua*”, înțelegând demult versurile lui Blaga „Sapă frate /sapă, sapă/ până ai să dai de apă”. Sunt scrieri selectate din „Paginile de jurnal” din 2006 și 2012, care fac referire la conceptul de „apă”. Cât privește proiectul expozițional de artă vizuală, el se numește „Apăsăngăpământ” (am de-scris „Portretele de apă” în grupaj) și va fi demersul unei expoziții personale la Muzeul de Artă din Arad, în martie 2013.

„La mulți ani” cu spiritualitate și har !
Cu același atașament și admirație,

Suzana Fântânariu-Baia
artist vizual

Dragă Nicu,
Îmi cer scuze că am trimis mai multe pagini. Ideea era că tu să-ți poți selecta ceva în funcție de spațiu și în funcție de „calitatea” scrierii. Niciodată nu am fost sigură că merit să „văd lumina tiparului”. Am recitat un text și m-am jenat că nu am observat că lipsesc câteva diacritice. O să-ți trimit încă o dată acest fișier cu corecturile de rigoare (câteva diacritice) că să fii sigur că nu mai este nevoie de muncă de corectura tehnică.

Pe de altă parte cred că m-ai lăudat prea mult, mi-ai întins un deget și eu ți-am luat toată mâna... Știi și văd câtă experiență și ce nume cultivi în revistă așa că te rog să-mi găsești un cuiușor mic, mic, care mă va încălzi oricum prin faptul că sunt printre voi, titanii literaturii române...

Mulțumesc în primul rând că m-ai ridicat de la pământ, că mi-ai auzit tăcerea și mai ales că ai încredere în mine.

Îți trimit 2 poze, așa, ca să acompaniez „aqua” cu niște chipuri reflectate în apă și două fotografii, una cu mine lângă o fântână veche din Bulgaria, apropos de apă și fântână, și o altă în care bucuria de a ține mâna „căuș” dedesubtul unui „izvor subțire” dintr-o casă-muzeu din Veliko-Târnovo, întărește ideea că apa fără de care nu putem trăi poate avea o interpretare artistică polivalentă.

Din toată inima sănătate și putere de muncă întregii familii, alăturând speranța și bucuria unui Nou an fericit !

”La mulți ani 2013, în lumină și bunăvoie”!

Suzana

Vă mulțumesc mult pentru bucuria pe care mi-o faceți de câte ori îmi trimiteți revista. Să vă dea Domnul un An Nou cât mai bun!

Magda Stavinschi

Vă mulțumesc, întotdeauna citesc cu plăcere *Vatra veche*. Un An Nou plin de realizări cel puțin la fel de valoroase!

La mulți ani, cu bine!

F.I.

Vă mulțumesc mult, d-nule Băciut pentru această frumoasă revistă! Este un dar deosebit pentru mine, o iubitoare de literatură. Fie ca noul an să v-aducă sănătate noroc, gânduri bune împlinite alături de cei dragi!

Nicolette Orghidan

Vă mulțumesc pentru frumoasele cadouri pe care le-am primit de la dumneavoastră! Nuol an să vă aducă sănătate și multă putere și inspirație de a continua cu succes, alături de colaboratorii cu care realizați *Vatra veche*! Îmbogățirea minții și sufletului a mii de români!

La mulți ani, domnule Băciut și *Vatra veche*!

Novac V.

Dragă Domnule Băciut,

Am primit cadoul așteptat!! Sunteți un Moș darnic și bun. Doar eu mă tot fofilez pe după o boală sau altă, după un motiv sau altul. Dar, vorba poetului, în nemărginita Dumneavoastră bunătate, mă veți fi iertat de mult. Și, probabil, tocmai bunătatea Dvs, va face să înfrunți cu atâta curaj și cu atâta succes greutățile tipăririi uneia dintre cele mai bune reviste literare din țară. Nu e o flatare de Anul Nou. E părerea mea sinceră. Că eu colaborez cum

colaborez la revistă e numai treaba mea. Dar în cuprinsul ei ai o diversitate atât de evidentă de lucruri de citit și studiat, o diversitate de abordări și teme atât de diverse, încât nu știu ce ar putea să nu fie cum trebuie să fie o bună revistă. Și pentru cele de mai sus meritați din plin urările mele de bine, de sănătate și împliniri în noul an. LA MULȚI ANI !
Vă dorește din tot sufletul,

M. N. Tomi

Mulțumim! *Vatra Veche* e mereu nouă prin ceea ce publică. O citim cu plăcere. La mulți ani!

Irina Goanță

Mulțumesc mult! Felicitări și pentru acest număr! Grozava arta lui Radu Bercea! Cu prețuire,

Odarca Bout

Sighetu Marmăției, 30 decembrie, 2012

Domnule Nicolae Băciut,

Vă trimit o scurtă cronică la o carte de poezie scrisă de un poet izolat cumva în Munții Apuseni, dar care are legături cu poezia bună scrisă în satul unde veșnicia e prezentă! Sper să fie utilă revistei... Cred că merită atenție... e un semn că în România se scrie poezie curată!

C. Stancu

M-am bucurat să văd și câteva poeme de-ale mele în revista Dvs! Mulțumesc!

Grig Gherman

Stimate domnule Băciut,

Cheltuiți foarte mult timp cu revista *Vatra veche*, dar nu v-ați gândit niciodată că așa vă adunați o avere sufletească și îmi dăruieți și mie, astfel, o parte din viața dumneavoastră. Împachetez cu recunoștință stima mea, admirația în acest cadou de sărbătoare. Nu doresc să spun mai multe, sărace îmi sunt cuvintele, voi primi cu bucurie celelalte reviste, dar așa cum nu vorbesc despre ziua de mâine până nu se face lumină, nu voi vorbi nici despre ce cred că mă va surprinde plăcut. Cu siguranță știu că D-zeu scrie undeva toate cele bune.

Gabriella Costescu,
Sighișoara

Mulțumesc pentru revistă. Că de obicei, o citesc cu inima și vă felicit pentru subiectele abordate și pentru alegerea cu abilitate a autorilor. Numai de bine,

George Baciu

Dragă Nicu,

Nici nu știu cu ce să încep. Firește, ordinea nu are importanță, alegerea e tributară sfârșitului de an.

Anul nou cu bucurii, cu împliniri, cu sănătate!!

Pe de altă parte, uite așa, în mai puțin de o oră, datorită ție am *tras o fugă* prin Vietnam, Cuba, America, India.

Mai mult de-atât, în timpul *călătoriei*, cineva mi-a *soptit* câte ceva despre doi mari prozatori, Liviu Rebreanu și Marin Preda. Ba mi-a *trecut* pe la ureche și numele scriitorului datorită căruia mi-am făcut debutul, domnul Fănuș Neagu.

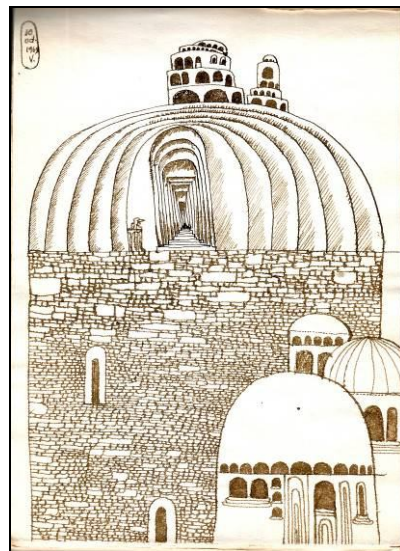
După toate astea, mai e nevoie să spun că lecturarea materialelor ce m-au interesat mi-a făcut plăcere?

Admirabile cuvintele domnului Nicolae Ciobanu, felicitări pentru premiu.

Vă îmbrățișez cu afecțiune *soptindu-vă*, în parte fiecăruia, Anul nou cu bucurii, cu împliniri, cu sănătate!!

La bună vedere,

Titus

Stimate Domnule Băciut,

Plăcut impresionată de promptitudinea și de receptivitatea Dv., vă mulțumesc din suflet pentru frumoasa urare (care sper să-mi poarte noroc) și încerc să mă conformez recomandării, simplificând textul cronicii la două pagini. În atașament, o retrimite în noua formă.

Am și o mare rugămintă: în cazul în care revista apare și tipărită (ceea ce eu nu am reușit să aflu), v-aș fi îndatorată dacă mi-ați trimite RAMBURS câte două numere din nr.7, 8, 11 din 2012 și cel în care apare această cronică a crochiurilor, pe adresa (...)

Vă mulțumesc frumos pentru tot și-l rog pe Atotputernicul să vă dea sănătate și aceeași deschidere înspre primirea noastră spirituală. La mulți ani buni și rodnici!!!

Cu prețuire și admirație,

Livia Fumurescu

Sărbători cu bunăstare sufletească! 2013 cu sănătate, inspirație, proiecte duse până la capăt și dragoste!

Să ne revedem în noul an pentru fapte de iubire, literatură și de viață!

Cu prietenie,

Dan Mircea Cipariu

Bună seara, dragă Domnule Băciut,

În după-amiaza aceasta am primit *Vatra veche* și vă mulțumim. O vom citi cu mare plăcere.

Vă dorim o odihnă plăcută la Sângiorgiu de Mureș, odihnă pe care o meritați după un an de muncă intensă.

Cu cele mai bune gânduri pentru toată familia,

Alexandra și Mirela

Distinse domnule Nicolae Băciut,

Cu alese sentimente și cu bucuria că în acest an am avut prilejul să vă cunosc personal, vă transmit calde mulțumiri pentru trimiterea acestui număr nou din revista *Vatra veche* și vă doresc un an nou fericit și cu împliniri! La Mulți Ani! Cu stimă,

Victor Burde

Mulțumesc pentru cea dintâi revistă datată în anul nou, 2013, stimate Domnule Băciut!

Rapid, corect, inspirat, cum bine ne-ați obișnuit, ne răsfățați punctual.

Atât de frumoase sunt versurile poetului Vasile Tărășanu, încât sufletul înfloresce ca un mugur îmbobocit.

Să aveți un an cât mai frumos și să fiți iubiți! Numai bine și pe mai departe ! →

Cu fidelitate de cititoare înrăită, rămân la distanța unei diagonale de ecran, mereu aproape cu gândul.

Din Spania, salutări însoțite, a Dumneavoastră,
Gabriela

Mii de mulțumiri. Noi continuăm să îți trimitem texte. Revin cu poemele laureatului nostru pentru debut în poezie 2012

Te rugăm să-l apreciezi și dacă... Mulțumim.

Iată și câteva noi apariții editoriale la Contact internațional ! La Mulți Ani

Elleny, Julieta & Liviu

Dragă Nicu, (îmi amintesc că ne tutuiam înainte de Revoluție). Muțumim pentru lectura deosebit de plăcută pe care ne-o oferă "Vatra veche" de fiecare dată.

Toată admirația noastră pentru perseverența și pasiunea de a consemna, în revistă, ceea ce trebuie să rămână neuitat.

Un An Nou fericit și generos!

Cu drag,

Ana și Marin Boariu

Mulțumesc mult. De asemenea, un An Nou bun, așa cum îl doriți și cu reviste cel puțin la fel de interesante!

Anca Floare

Stimate Domnule Nicolae Băciut,

Un excelent nou an pentru "Vatra Veche" și... "La mulți ani!" La fel și pentru Dumneavoastră, un an mai bun, cu bucurii și împliniri în tot ce faceți, în plan literar și cultural. La mulți ani!

Stan V. Cristea

O revistă tot atât de interesantă și în 2013, noroc și bucurii de toate felurile!

Apropo de numărul 1, nu pot să nu observ ce interesant e Radu Bercea, ce bine e că va ocupa puțin și de românii din afară granițelor (apropro de asta, tocmai lucrez la un tablou complet al fenomenului, pentru volumul al II-lea al Enciclopediei identității românești, nici nu-mi vine să cred ce-am descoperit!!)

Și iarăși nu mă pot abține să n-o invoc pe Adelina Patrichi (verișoară actriței Gina Patrichi), care mi-a fost colegă la TVR și făcea împreună emisiunea *Cultura în lume*...

Când Hagi Culea a dat afară 800 de persoane (care aveau totuși contract pe perioadă nedeterminată și intraseră prin concurs), printre ele era și Adelina. Cei 800 au dat în judecată conducerea în contencios administrativ, au câștigat procesul și și-au continuat activitatea. Nu și Adelina. A fost atât de indignată că se aflase pe lista aceea, încât asta i-a modificat viața. A refuzat să revină și și-a făcut o editură împreună cu o amică. Amică s-a dovedit a fi nu tocmai în regulă, fiindcă a golit contul editurii și a dispărut. S-a judecat vreo câțiva ani, a câștigat și și-a făcut singură Editura Taj. Ea e absolventă de persană, dar pasionată de India, unde a fost de mai multe ori și a filmat foarte mult cu camera ei. Chiar ea a tradus cartea scrisă de Maitreyi, pe care a apucat s-o cunoască. A mai scos cărți celebre din literatura indiană, am fost la lansarea uneia, făcută în prezența ambasadorului Indiei. A scris ea însăși 3 volume despre călătoriile în India... Nu știu dacă Taj mai există, anul ăsta n-a fost la Târgul de carte. Dar acum doi ani, îmi spunea că merge foarte greu, taică-su (inginer) se prăpădise, maica-să o ajuta cum putea... Dar se vedea că o duc foarte greu... Coloana vertebrală e ceva greu de dus, dacă nu se îndoaie... Eu o număr pe Adelina, ajunsă bine la jumatatea vieții, printre foarte puțini oameni verticali pe care-i cunosc... O prețuiesc și-mi

pare foarte rău pentru ea, fiindcă îmi dau seamă că nu are absolut nicio șansa...

Ecaterina Țarălungă

Mulțumesc pentru noile cuvinte ninsse cu talent!
Un nou plin de realizări!

Cadar Katalin

Mulțumesc, dragule, mi-ai făcut un dar deosebit de revelion. Să-ți dea bunul Dumnezeu multă sănătate, putere de muncă, recunoașterea acestei munci deosebite pe care tu o faci neîntrerupt, lună de lună, zi de zi, și tot binele pe care poate să-l ducă soțul, tata și bunicul din tine. Un an nou cu împliniri foarte multe, liniște și mulțumire sufletească. La mulți ani ! O să închin la miezul nopții un pahar de șampanie pentru voi, toți cei care mi-ați înfrumusețat și îmbogățit viața anostă a ultimilor ani. Îmbrățișări!

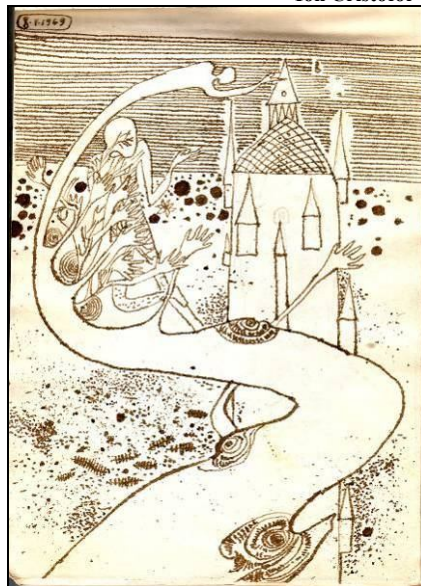
Armiana Pop

Iubite Poet,

Calde mulțumiri pentru revistă. Vă urez un an nou fericit, cu sănătate, cu bucurie, cu numere de revistă la fel de bune!

La mulți, fericți ani!

Ion Cristofor

Domnule Băciut,

Vă mulțumesc pentru revista **Vatra veche**. Anul ce vine curând, să va aducă bucurii, împliniri și pace în suflet. La mulți ani !
Cu mult drag,

Constanța

Stimate și dragă frate întru Duh,

Nicolae Băciut,

Vă mulțumesc mult pentru trimiterea primului număr din Noul An - 2013, din revista domniei voastre, **Vatra veche**, și, totodată, vă felicit, din adâncul inimii, pentru acest număr de excepție!!!

La Mulți Ani, întru deschiderea ferestrei a 2013-a a lumii după Hristos! Senin și sănătate, împliniri minunate în noul an! Doamne, -ajută!
Cu, mereu, aceeași prețuire și caldă prietenie,

Adrian Botez

P.S.: Muțam fain și pentru găzduirea celor trei poeme ale mele, printre mândrele crengi ale revistei!!!

Mulțumesc pentru revistă și pentru urări. La mulți și rodnici și fericți ani!

Eugen Dorcescu

Distinse Domnule Băciut !

Primul număr al revistei din noul an cu materiale interesante și variate a deschis larg fereastra către noi perspective publicistice - cu

personalități cunoscute și cu nume noi în curs de popularizare. Felicitări dv. personal pentru Premiul Paracelsus (pentru excelență în redarea harului fantastic).

La Mulți Ani cu sănătate, prosperitate și noi succese pe toate planurile.

Hans Dama

Felicitări pentru nobila activitate pe care o desfășurați pe altarul culturii! La Mulți Ani!

Lucian Gruia

Vă mulțumesc din suflet! Să aveți sănătate și fericire! La Mulți Ani!

Cu prețuire,

Georghe Mizgan

La multi ani stimate domnule Nicolae Băciut.

Vă mulțumesc pentru revista. Este o plăcere să citesc aceasta frumoasă și romanească revistă. Vă doresc sănătate putere de a duce mai departe povara dulce și grea a editării revistei. Deosebită considerație.

Gavril Preda

Stimate Domnule Nicolae Băciut,
Mulțumesc pentru primul număr din revista **Vatra veche**. De asemenea, vă mulțumesc pentru urările de Noul An. Vă dorim un an 2013 cu multă sănătate, plin de momente plăcute și cu succese în tot ce faceți !
Cu mult respect,

D. Acu

Stimate Domnule Nicolae Băciut,

Vă scriu din Sydney, Australia, prin amabilitatea Dnei Valentina Becart, editorul publicației "Dincolo de Cuvânt", cea care mi-a recomandat revista **Vatra veche**, în dorința unei posibile colaborări.

În acest context, pentru a putea să intrați în atmosfera scrierilor mele, atașez o listă cu lucrările publicate (link-urile au fost verificate în ziua publicării).

În eventualitatea în care doriți să lecturați volumul **Hierofaniilor**, îl pot trimite prin intermediul poștei sau, mai rapid, în formă electronică.

De asemenea, va rog să primiți atașat un CV referitor la activitatea mea literară.

În măsură în care considerați că este mutual benefică o colaborare literară România - Australia, vă rog să folosiți această adresă de email pentru corespondență.

În așteptarea comentariului Dumneavoastră,

Vă doresc toate cele bune și de folos

Mihaela Cristescu
Sydney, Australia

Mulțumesc mult! La mulți ani! Sâmbătă și duminică mă voi delecta cu **Vatra veche**.

Cu respect,

N. Balint

Stimate Domnule Băciut,

La mulți ani cu sănătate și bucurii multe! Mulțumim pentru revistă, ne bucurăm totdeauna de bunăvoința dvs., care ne oferiți spre lectură această revistă de calitate!

Cu stimă,

Daniela Șontică

Distinse Domnule Nicolae Băciut,

Vă mulțumesc pentru urări și pentru valoroasa revistă **Vatra veche** nr. 1-2013, trimisă în format electronic.

Vă urez, la rîndul meu, un an 2013 plin de satisfacții, cu sănătate bună și inspirație cu carul. →

Bucuriile cele mai așteptate să vă umple inimă, iar proiectele cele mai frumoase să le realizați chiar în anul 2013.
Cu toată prețuirea,

Marian Dumitru

Mulțumesc mult pentru acest dar de suflet. Un an cu bucurii și împliniri, alături de cei dragi. La mulți ani!

Mina Rusu

Domnule Nicolae Băciut,
Mulțumesc pentru revistă, a fost o bucurie și încep noul an cu literatură, să privesc în liniște frumusețea posibilă a sufletului românesc, depășind prejudecățile. Mulțumesc pentru inserarea în revistă a textelor trimise, trăim un moment fericit în literatura română, lumea rezistă și călătorește prin țara poemului, prin ținutul poveștii cu final bun, a eseului care lasă urme în nisipul clepsidrei pentru vremea când vom încerca gustul eternității! Cei care scriu merită să fie în planul veștii bune! Se pare că arta urâtului are mai multă trecere în lume, să rămânem la cele înalte pentru că ele ne aduc binecuvântare!

Am postat revista pe blog, ca o invitație la frumos în anul 2013!

Vă doresc multă fericire în anul 2013 și în toți anii, puterea de a duce proiectul mai departe, revista **Vatra veche** este o revistă de calitate și lasă semne în viața spirituală a celor iubitori de frumos!

C. Stancu

Stimate Domnule Nicolae Băciut,
Felicitări! Felicitări! Felicitări pentru revista "Vatra Veche" și preocupările Dvs. Felicitări tuturor autorilor din revistă! Vă dorim un AN NOU cu sănătate, bucurii și împliniri dvs., celor dragi și colaboratorilor. Modesta noastră revistă "Țara lancelului" poate fi citită pe www.taraiancului.ro
Cu aleasă considerație,

Ioan Paul Mărginean

Felicitări pentru fiecare număr din anul ce a trecut și un an nou cu roadă bogată!

Maria Curtean

Mulțumim mult pentru revistă și pentru urări! La mulți ani fericiți! Mult spor pe calea luminoasă a culturii și a vieții!

Gigi Roată

Mulțumesc pentru urări. Vă doresc un an plin de sănătate, belșug, pace și fericire. Și multe idei, multă inspirație, pentru a ne bucura pe noi, cititorii! La mulți ani!

Luminița Crihana

La mulți ani pentru dvs. Mulțumesc mult pentru cele trimise - mai aștept asemenea documente,
Cu stimă,

Vasile Mesaros

Stimate d-le Băciut
Mulțumiri calde pentru noul număr din „Vatra Veche”. Este la fel de interesant și apropiat inimilor noastre ca și precedentele. Nu știu dacă e bine sau nu - din punct de vedere al regulilor de difuzare ale revistei - dar mi-am permis să o retransmit și altor membri ai cnaclului nostru („Buna Vestire” din Miercurea-Ciuc, condus de poetul Ionel Simota).

Sedus de frumoasele versuri ale lui Vasile Tărățeanu, îmi permit să vă sugerez o rubrică permanentă, dedicată poeziilor dinafara granițelor țării. Ar putea fi intitulată (simplă idee) „Izvoarele se întorc la matcă”. Dacă nu

vă ajunge timpul, așa cum bănuiesc, mă pot angaja eu la alcătuirea primei selecții.

Vă urmă, încă o dată, sănătate, putere de muncă, inspirație și o mulțime de satisfacții.

Cu stimă,

Ștefan Danciu

PS. În data de 29 noiembrie 2012, v-am trimis un set de materiale și nu știu dacă le-ați primit sau nu.

Domnul să vă dea putere și sprijin financiar pentru a putea continua întreprinderea mare pe care o derulați cu această revistă. Un an nou fericit!

Ioan Paul Orha,

Satu Mare

Mulțumiri pentru minunata revistă! Să vă dea Dumnezeu un an bun, putere de muncă și sănătate să puteți scoate încă multe, multe numere!

La mulți ani!

Sirca Belintan Rodica,

profesor, Liceul "Grigore Moisil", Timișoara

Vă mulțumesc pentru neostoitul devotament în promovarea valorilor noastre. Vă doresc un An Nou cu sănătate, bucurii și ceva mai multă liniște în jurul nostru (!). La mulți ani!

Ileana Oproiu

Stimate domnule Nicolae Băciut,

Vă mulțumesc pentru revistă, pe care o consider una dintre cele mai frumoase, mai serioase și mai bogate publicații românești actuale. Vă doresc An Nou fericit!, cu sănătate și cu aceeași putere de muncă și de inspirație, să duceți mai departe - La mulți și rodnici ani! -, cu bucurie și satisfacții, o instituție care ne este dragă - revista **Vatra veche**.

Vasile Lechințan

Stimate D-le Băciut,

Foarte mulțumesc pentru primul număr "Vatră Veche" al anului 2013. Am găsit îl el același rafinament intelectual în alegerea textelor și ilustrațiilor ca și în celelalte numere.

Îmi cer scuze, dar nu știu sigur dacă voi fi capabil să vă trimit materialul rubricii "Oameni pe care i-am cunoscut" pentru numărul viitor. Trec prin momente foarte grele și sunt copleșită de ele atât fizic cât și emoțional.

Vă mulțumesc pentru înțelegere și vă doresc un an bun și plin de satisfacții literare și personale. Cu aceeași stimă,

Veronica Pavel Lerner

Mulțumire pentru revistă, de asemenea vă mulțumesc și pentru titlul, - "Evocări"- deosebit de inspirat și echilibrat sub care ați publicat, "Bunica". Vă doresc pace și aceeași stăruință în truda culturală de luminare a fraților noștri. Doamne-ajută!

Valentin Tănăsă

Le mulțumesc tuturor celor care au transmis urări și aprecieri la adresa revistei **Vatra veche**: Aurora Ștef Ciucă, Emil Lungeanu, Ionela Dobre, Nicolae Tiripan...

*

Epistole vechi și noi. Dintr-un fișier rătăcit.

Mulțumesc foarte mult pentru că îmi trimiteți revista de fiecare dată! Vă felicit pentru materialele publicate!

Cu respect,

prof. Cristina Popa

Școala gimnazială „George Enescu”

Năvodari, Constanța

Bună seara Domnule Băciut,
Mulțumim pentru numărul special **Vatra veche** consacrat centenarului Steinhardt.

Ne-am cufundat în lectură toată ziua și am descoperit multe lucruri despre viața și opera acestui "sfânt" cum îl numiți. Am găsit și multe răspunsuri la întrebări ce ni le puneam despre unele evenimente din viața lui Nicolae Steinhardt, despre unele decizii ale sale, despre ezitări...

Foarte interesant dialogul dvs. epistolar cu monahul Nicolae, care ne vorbește chiar și despre iubirile sale.

Fotografiile la mormânt sunt impresionante.

Suntem însă surprinși de unele afirmații ale sale, făcute poate fără să-și fi dat seamă, și care sunt o invitație la antisemitism. Nu este bine, având în vedere renașterea acestui sentiment atât de nociv. Dar despre acest aspect vom putea discuta când ne vom întâlni, sperăm cât mai curând.

Vă mulțumim pentru cărțile tânărului scriitor Darie Duncan, am început să le citim. Piese, scrise într-un stil modern, sunt pline de simboluri. După cum știți situația în Franța nu este bună de loc și multe subvenții, burse etc. au fost sau vor fi suprimate. Încercăm să îl ajutăm. Îi vom vorbi despre dânsul și doamnei Ministru Yvette Fulicea de la Ambasada Română, care se ocupă cu mult devotament de promovarea culturii române în Franța. Dacă dl. Darie Duncan ajunge la Paris, ne va face mare plăcere să îl cunoaștem și așteptăm să ne contacteze.

În altă ordine de idei, am dori să vă întrebăm dacă Mănăstirea Rohia se vizitează și dacă accesul acolo este facil? De mai mulți ani ne-am propus să ajungem în aceea zonă, dar ne este teamă de condițiile de circulație.

Îmbrățișări micuței Nicoleta, îi dorim să crească cu sănătate și noroc.

Dvs. vă mulțumim mult și vă trimitem urările noastre de succes în neobosită activitate culturală pe care o desfășurați.

Alexandra si Mirel Scherer

E un mare privilegiu să mă aflu printre numele cu rezonanță ale revistei. Parcă mi se trimite de undeva, o recompensa sufletească. Fiețea spiritului stăinhardtian și-a întins aripile. Mi-am oprit, cu nostalgie, privirea asupra fotografiilor din chilă monahului blând, de la Rohia. Și eu am stat preț de câteva clipe la acel birou, iar pe spătarul scaunului era geantă scriitorului. Am plecat profund emoționată. Vă trimit toată grațitudinea mea pentru prețuirea laturii delicate a vieții!

Georgiana Junghiatu

Nu-i așa că întâlnirea cu Nicolae Steinhardt v-a schimbat viața? Sau cel puțin respirația? Sunteți, desigur, un fericit!

Irina Iorga

Vă mulțumesc foarte mult. Este bucuria specială a acestei duminici. Multă sănătate și putere de muncă vă doresc.

Elena Aluculesei

Stimate Domnule Redactor-Șef Nicolae Băciut,
Mii de scuze pentru deranj! Dintr-o regretabilă eroare, din catrenul ce vi l-am expediat (odată cu felicitările pentru ultimele două numere ale revistei) vineri la ora 9,03 a.m., lipsesc două virgule (una după cuvântul "și" și una după cuvântul "masă"). Textul corect trebuie să arate așa: "Vatra Veche" nu se lasă/ Ca o floare-n găstră crește/ Și, dacă o ai pe masă,/Pe loc →

te întinerește. Cu aleasă prețuire și urări de succes în tot ceea ce faceți,

Vasile Flutur,

Iași

Extraordinar gest! Mulțumesc mult de tot. Voi împărți această comoară cu colegii mei din Chișinău și din întreaga lume...Am fost recent la Frankfurt, nu știam, însă, că am călcat pe urmele lui Steinhardt...

Am fost la Rohia cu un an în urmă, și am rămas cu sufletul acolo...

Vă mulțumesc mult pentru tot ce-mi trimiteți.

Valentina Butnaru,

Președinta Societății Limbă Noastră cea

Română, Chișinău

Vă foarte mulțumesc pentru acest număr omagial. Mi-a umplut mintea, inima și ochii. Vă felicit! Cred că vă închipuiți, având în vedere dragostea mea pentru Nicu Steinhardt, cât de mult m-a emoționat articolul dv. "Fascinație între lumi", în care faceți referire și la mine.

Cu stimă și admirație pentru tot faceți,

Veronica Pavel Lerner

Mulțumim mult pentru revistă, ea este mereu postată pe RadioTv Unirea și ascultătorii noștri o citească cu mare plăcere.

Gândurile cele mai bune de pe plaiurile lui Wolfgang Amadeus Mozart!

Cu deosebită stimă și mult respect,

Ioan Godja

www.radiotvunirea.com

Mulțumiri, domnule Nicolae Băciut. Un supliment ca o carte sfântă. O ispravă pentru care vă laudăm și vă asigurăm de aceeași prețuire.

Veronica Oșorheian

Mulțumiri cu felicitări pentru noua **Vatră Veche**.

I.B.

Bună seara, distinse domnule Băciut, Multe lucruri de spirit înfiptuiți! Să vă dăruiască Domnul multă sănătate și inspirație, ani mulți înainte!

Eu le trimit și colegilor de catedră revista **Vatra veche** și mi s-a confirmat uimirea că faceți multe lucruri. Frumos exemplu ne dați! Vă mulțumim!

Prof. Georgiana Jungheatu

Am primit revista și nu pot decât să vă mulțumesc! Din păcate, starea mea de sănătate este tot precară și doar în clipele de "puțin mai bine" mă mai abat pe la calculator (de exemplu ultima săptămână am avut o criză de reumatism de n-am putut nici stiloul, la școală, să-l țin în mână!) Azi sunt mai bine și am putut să mă bucur de numărul dedicat lui Steinhardt. Excelent!, chiar dacă lipsesc câteva nume de autori care s-au ocupat de N.S. Pierderea este a lor, zic eu, un nespecialist în ce-l privește pe sârbătorit.

În altă ordine de idei, va trimit o povestire, poate cam lungă, publicată în volumul LA MARGINI DE ÎMPĂRĂȚII, ed. Casă Cărții de Știință, Cluj Napoca, 2010, urmând să decideți asupra publicării ei. Dacă impedimentele de mai sus - lungime și publicarea în volum - sunt prea puternice, nu va fi nici o supărare de n-o veți publica. Rămâne să mă fac bine și să mai pot scrie ceva nou.

Cu cele mai bune și prietenești gânduri,

M.N. Tomi

Stimate și dragă domnule Nicolae Băciut, Sincere și calde felicitări, pentru excelentul supliment (al revistei domniei voastre, "Vatra veche") - "NICOLAE STEINHARDT"!!!

Doamne,-ajută!

Cu, mereu, aceeași prețuire și caldă prietenie,

Adrian Botez

Sănătate și toate celelalte urări de bine! Revista vorbește elocvent despre spiritul nostru, despre Vatra noastră! Mulțumiri,

Daniel Mureșan

Multe mulțumiri și urări de bine,

Toma Pavel

Domnule Nicolae Băciut,

Confirm primirea suplimentului. Vă mulțumesc, a fost o surpriză plăcută și am să lectuez textele cu plăcere. Am apreciat mărturiile celor care au suferit pentru credință pentru că acest gen de suferință înnoobilează, declanșează energii nebănuite, energii necreate cum scria Dumitru Stăniloae. Am postat un semnal pe blog legat de supliment. Toate cele bune!

C. Stancu

Domnule Nicolae Băciut,

Vă mulțumesc pentru Suplimentul special, e cu adevărat deosebit, mai ales că suntem într-o perioadă de primenire sufletească, fiind în postul Crăciunului.

P.S.: Eu v-am trimis un CV în format european (Europass) și nu știu exact ce ar trebui să conțină CV-ul pentru presă (nu mi s-a mai cerut până acum). Poate îmi dați câteva detalii sau îmi trimiteți un model... Vă mulțumesc pentru înțelegere!

Bună seara! Fiind interesată de opera și personalitatea lui Mircea Eliade, autorul lui "Maitreyi", am cumpărat dintr-o librărie o carte despre Mircea Eliade și Maitreyi Devi, cea care a dat numele celebrului roman, regăsit și în manualele de liceu.

Am citit-o, mi-a plăcut și m-am gândit să scriu despre ea, să fac o prezentare.

Este vorba despre "În arșița dragostei" de Maitreyi Devi. Ceea ce v-am trimis alăturat este ceea ce a ieșit.

M-aș bucura extrem de mult dacă ar putea fi publicată în revista "Vatra".

Aș dori să îmi răspundeți.

Vă urez spor la muncă!

Prof. Carmen Moldovan

<http://cititordeproza.ning.com/forum/topics/rev-ista-vatra-veche-supliment-centenar-n-steinhardt>

Vă mulțumesc, domnule Nicolae Băciut, o voi citi cu aceeași plăcere și interes.

Vavila Popovici

Vatra veche, care va fi pâinea cea de sfârșit de săptămână. Mulțumesc frumos!

Cu prețuire,

Vasile Larco

Domnule Băciut,

Am primit revista, am trecut repede prin ea...O voi citi. Mi s-a umplut inima de bucurie când am văzut câte articole semnați!!!! Mi s-au umplut ochii de fericire, văzându-vă la mormântul marelui Steinhardt...

Vă voi face o bucurie...Îi voi face portretul...mai multe variante: vi le voi da...Am fost prinsă cu expoziția de la Iași, apoi am făcut/refăcut toată expoziția cu Eminescu.. fiindcă ce am avut, am donat în vară la Chișinău. Vreau să scot o carte cu Eminescu. Când am primit mesajul dvs. eu trimiteam prin transfer.ro, la București, cartea cu Eminescu.... M-aș bucura să scoateți o carte cu N. Steinhardt - sau poate deja ati scos-o...- în care să puneți grafica mea. Curând o să vă trimit

prin poștă ce v-am promis...îmi țin cuvântul în tot și în toate !!!!

Cu multă prețuire și mult drag, vă mulțumesc.

Constanța

Mulțumesc din suflet pentru revistă...Să auzim numai de bine...

Prof. Elena Oprea

Vă felicit pentru acest Supliment al revistei!

C.

Dragă Domnule Băciut,

Cu interes deosebit am urmărit materialele din acest nr. al revistei "Vatra veche".

Felicitări dv și colectivului de redacție. Al dv.

Hans Dama

Stimate domn Nicolae Băciut,

Vă mulțumesc de semnalare. A fost o surpriză foarte plăcută să văd un număr dedicat lui Steinhardt. Felicitări! Cu siguranță o să am o lectură plăcută și interesantă!

Pe când ar trebui să scriu un articol pentru numărul următor? Care ar fi data limită?

Mulțumesc mult! Cu respect,

Mirona

Mulțumesc! Să fiți binecuvântat!

Cu stimă,

Tudorita Bitca

Felicitări și mulțumesc din suflet!!

Aurel Podaru

Primit revista, mulțumesc, felicitări!

Victoria Milescu,

București

Domnule Nicolae,

Primesc de mult timp mailuri de la dumneavoastră. Nu am avut ocazia niciodată să vorbim față către față. Odată erați la tipografia de lângă OLIGRAF, erați grăbiți și nu am vrut să vă ies în cale.

Am o mare curiozitate. Ca om de litere poate ați putea să-mi spuneți cum se salutau aristocrații în vechime? Sau ca om de rând, cum ar trebui să salutați o femeie burgheză de exemplu?

Iertați eventuală naivitate, pe care ați putea-o percepe dar, sunteți singurul care cred că îmi poate da un astfel de răspuns. Respect.

Numai de bine,

Ionuț

Vă mulțumim din suflet pentru acest regal al frumuseții!

Cu deosebită stimă,

Judit Ionescu

Mulțumesc, Nicolae.

Un distih în semn de... **Sinucigaș comod:**

"Am vrut să mă înec,/ dar... apa-i rece".

Cu cele mai frumoase gânduri,

Iulian Filip

Cu multe mulțumiri, felicitări!

Suplimentul tău (al cărui coautor principal ești!), nu este decât Jurnalul noianului de (re)trăiri picurate suav din Darul primit de cei de ieri, cei de azi și cei de mâine căci JURNALUL FERICIRII, în esența sa, se rescrie ca sămânța bună și părintele Nicolae ni se împarte, cu buni, cu răi, cum suntem, dăruindu-ne din Harul de el însuși primit. (Înțelegi tu câtă grijă trebuie să ai de tine, de făptura ta de humă?) Cu mulțumiri,

D.V.

Mulțumesc pentru această publicație din care din vina mea nu fac parte. Dar ați văzut cu ce m-am ocupat în tot acest timp (sper că veți publica și anunțul prezentat de George Roca despre cartea Svetlanei despre Bacovia, tradusă de mine.) →

Ar fi trebuit să fiu prezentă cu un capitol consistent cuprinzând relația Svetlanei cu Nicu Steinhardt, care este una impresionantă. Dar va veni rândul la toate, sper, nu numai în anul aniversar. Cu prețuire,

L.O.N

Stimate Domnule Redactor-Şef Nicolae Băciut, Mulțumiri deosebite pentru numărul 11 și pentru Suplimentul dedicat lui N.Steinhart. Ambele sunt rodul unei munci de excepție și au ieșit (nici nu se putea altfel) excelente. Se poate supăra oricine, dar și de data aceasta (ca și de alte multe ori) Ardealul e "fruncea".

Felicitări Dumneavoastră și colaboratorilor tinerei / bătrânei reviste "Vatra veche".

Cu aleasă prețuire,

**Vasile Flutur
Iași**

Vă mulțumesc mult și vă doresc, la rândul meu, un an minunat cu experiențe și realizări la fel de memorabile!
Cu considerație,

Cătălina Gheorghe

<http://cititordeproza.ning.com/forum/topics/rev-ista-vatra-veche-nr-1-2013>
<http://cititordeproza.ning.com/>
<http://falezedeplatina.net/>
<http://cititordeproza.wordpress.com/>
<http://proteciaconsumatoruluieliteraturaconte-mporana.wordpress.com/http://www.widgetbox.com/widget/msite/cititordeproza/http://cititordeproza.blogspot.com/http://cititordeproza.weblog.ro/http://www.google.com/profiles/cititordeprozahttp://digg.com/cititordeprozahttp://www.stumbleupon.com/stumbler/CititordeProza/http://tinieriscriitori.ning.com>

Felicitări pentru acest prim număr din anul 2013!

Îngăduiți să propun revistei dvs. și tuturor celor în drept declararea anului 2013 ca ANUL DIMITRIE CANTEMIR. Domnitorul s-a născut în Moldova, în 1673, acum 340 de ani, și a murit în Rusia în 1723, acum 290 de ani. Peste 10 ani cifrele vor fi mai rotunde și mai festive, dar nu știm despre noi dacă vom mai putea atunci să-l omagiem. Vă mulțumesc pentru frumoasa colaborare pe care nădăjduiesc să o continuăm.

Irina Iorga

Dragă Nicolae Băciut, acum, la început de Nou An, simt datoria de a-ți mulțumi pentru trimiterea minunatei tale reviste, care este un balsam prin evantaiul de probleme cărora le oferă spațiu și le dă dreptul de cetățenie în conștiința tuturor celor care iubesc cultura română.

Ștefan Damian

Mulțumesc, stimate domnule Nicolae Băciut. Am primit „Vatra veche” nr.1/2013 în ultimele zile ale anului de curând trecut. Ca-ntodeauna vrednic, felicitări! Vă mulțumesc pentru publicarea interviului cu poetul Vasile Tărășanu. Îmi pare rău că în cuprinsul interviului s-a strecurat o greșală - nu am fost suficient de severă în verificarea datelor istorice. Nu am o scuză că istoria nu este domeniul meu, nu-i așa? Este vorba de anul 1774 - de fapt 1775 - când satul Sinăuții de Jos a fost crucificat, cum a spus poetul Tărășanu. Jumătate, la Imperiul Habsburgic (nu Austro-Ungar, cum a apărut în interviu), iar cealaltă jumătate a rămas în Moldova, nu în Regatul României. Cititorii revistei au remarcat. Chiar

mulțumesc dlui Ioan Seni și dlui M.N. Tomi care m-au atenționat. Vă rog să-mi permiteți, prin publicarea acestor rânduri, să vă cer scuze dumneavoastră și cititorilor revistei „Vatra veche”.

Cu deosebită considerație pentru munca și eforturile deosebite privind alcătuirea și publicarea revistei,

Luminița Cornea

Buna ziua, domnule Nicolae Băciut,

Vă mulțumesc frumos și de data aceasta pentru trimiterea revistei Vatra veche. Felicitări pentru tot ceea ce faceți. Cat mai multe numere ale revistei la fel de interesante!

As vrea să vă întreb dacă am reușit să vă trimit noul meu volum de poeme apărut în 2012 la Editura Brumar - Asternuturi de ploaie/Couvertures de pluie?

Cu prețuire,

Amelia Stănescu

RUGĂM COLABORATORII SĂ NE TRIMITĂ TEXTE CORECTATE ȘI CU DIACRITICE. Mulțumim.

Istorisiri mărunte

Poveste din vara lui 1988

(Urmare din pagina 88)

Domnul lucra la televiziune.

Că brașovenii stegari ieșiseră în stradă, protestând, asta aflaseră și cei de la televiziune, atunci, imediat. Și, cumva simbolic, domnul și câțiva colegi de-ai lui de încredere, s-au apucat să-și imagineze cum vor filma ei ultimul drum pământean al dictatorului. Au stabilit un posibil traseu, de la „palat” la cimitir (nu mai știu dacă cimitirul la care s-au gândit ei era Bellu sau altul, dar știu că n-a zis Ghencea, mi-aș fi amintit prin... coincidență, în decembrie 89!), au calculat câți operatori, câte cabluri, câte microfoane, câte care de televiziune le trebuie ca să acopere, pas cu pas, tot traseul funerar. Își imaginaseră, din solidaritate cu brașovenii, sfârșitul dictaturii. Prin moartea naturală a dictatorului, că asta părea singura scăpare. Cine să se fi gândit atunci la un asasinat politic?! Își imaginaseră că ultimul lui drum va fi unul însoțit de onoruri oficiale, parcurs pe îndelete, filmat, difuzat în direct la televiziune. Numai că n-a fost să fie cum și-au imaginat ei.

În ziua aceea am stat mult de povești, eliberați de suspiciuni. Și-am mai fi stat, dacă nu s-ar fi terminat concediul. N-am păstrat legătura. A rămas însă amintirea momentului nostru de încredere, de liberă-și-sinceră-vorbire, pe plajă, la malul Mării Negre.

Excelsior

Soare în apus

*Zăpada se urcă spre cer,
Norii coboară spre pământ,
Raiul ni se deschide,
Dumnezeu ne adăpostește
De răul ce ne pânzăște.*

*Din nămeții albi,
Au crescut copacii în chip de
sfinți.
Sfințit e drumul către Mănăstire!*

*Soare luminos –
Ce apune tainic în palmele Lui
Hristos!*

Torsul

*Peste neguri îmi torc
Cămașă albă ca filele de carte.*

*Din zare se ivește o floare
Ce-și poartă în culoare anotimpul.*

*Ce dulce-mi e floarea din
Grădina – Crăiasă,
din care mi-am tors o ie cu
mireasmă!*

Ceața

*Mă rog,
Plângând din pleoape de cer.*

Ceața mă cutremură...

*Plăpând, o aripă de inger
Plutește în codrul înalt,
Sărută ceața pe frunte
Și-mi șoptește:
„Niciodată ceața nu va pluti
subteran –
Niciodată!”*

CRISTINA VASILIU

**Foto: Ana Blandiana și
Cristina Vasiliu**

Ut pictura poesis

Muzeul Municipal de Istorie Mediaș, Direcția Județeană pentru Cultură și Patrimoniul Național Mureș, Casa de Cultură a Tineretului „G. Enescu” Reghin, organizează la Muzeul Municipal din Mediaș Reuniunea Culturală „Ut pictura poesis”.

Din program: - Întâlnire cu poezia – cărțile lui Nicolae Băciut, Recital poetic „Pe unde umbli, poezie?”, Medieșeni la „Vatra veche”, Vernisaj expoziție: Expun: Marcel Naste, „Nuduri”, Balazs Klara, „Labirinturi”, Veress Zsuzsa, „Florile din fereastră”.

Prezintă: Nicolae Băciut.

Expoziția va fi deschisă în perioada 1 februarie – 15 martie 2013. (N.B.)

FEBRUARIE

E luna gerului de-afară,
Furtuna-și face loc prin ceață,
Îngheață ouăle sub cioară...
Dar nu și prețurile-n piață!

COMPENSAȚII DE TEMPERATURĂ

De cu zori și până-n seară,
La oraș, dar și la țară,
Lipsa gradelor de-afară
Sunt de Bachus compensate.

PAZNICUL DE ZI

Iarna nu se mai implică,
Stă acasă, din oficiu,
Când să meargă la serviciu,
Într-o zi atât de mică!

IARNA LA BLOC

Cu căldura de-astă dată
Nesperat de bine stăm,
Căci, văzând ce-avem de plată,
Ne-agităm și transpirăm.

TRANSPORTUL ÎN COMUN IARNA

Se observă-n mod frecvent
La transporturi noi mutații:
Dacă ai abonament,
Bocnă poți să-ngeți prin stații.

OCAUA LUI CUZA

La noi, ca peste tot, mereu,
Se înșela la orice pas.
Ocaua azi e la muzeu,
Dar obiceiul a rămas.

RONDELUL ȘEFIEI

Șefia-i grea din calea-afară,
Ar spune șefii de pe post,
Dar mai ales acei ce-au fost
Și nu mai pot a doua oară.

Să fii mereu la adăpost,
Ușor nu e, ideea-i clară:
Șefia-i grea din calea-afară,
Ar spune șefii de pe post.

Dar câte-un șef vrând „zeu” să pară,
Îndrugă vorbe fără rost,
De te cuprinde-un gust anost
De-a sa cultură preșcolară...

Șefia-i grea din calea-afară.

NOSTALGIE RURALĂ

Ce vremuri mai erau pe-atunci,
Demult, de care n-am uitat,
Când hoinăream prin văi și lunci,
Prin codrul cel înveșmântat.

Și ce frumos era în sat,
Prin șesuri, line, sau ponoare
Cu oameni harnici, buni la sfat,
Dar și la joc în sărbătoare.

Spre seară, istoviți de munci,
Veneau din câmp cu care pline,
Mergeau la nunți, scăldau și prunci
Și ce n-aveau ei în cămine!

Aveau lăicere pe divan
Țesute la război în casă,
Aveau căciuli de astrahan,
I-aveau și pe copii acasă.

Aveau și cai și boi și junci
Dar și neveste fără fard,
Cu drag privirea să-ți arunci
La ei în curte peste gard.

TACITURNUL

Sucit cum e, nu știu cum face,
E greu să afli ce gândește:
Vorbește și atunci când tace
Și tace chiar și când vorbește.

DUPĂ FAPTĂ ȘI RĂSPLATĂ

Nu poți avea pe nimeni pică
Și nici în sus de nervi să sari,
Dar prinșii cu ocaua mică
Sunt cocoțați în posturi mari.

CONTRAST VESTIMENTAR

De-o vreme-ncoace observați
În viața plină de mister,
Că-s mult mai bine îmbrăcați
Cei dezbrăcați de caracter.

Colțul lui Ștef

RONDELUL PRUDENȚEI

C-un ochi sunt unii spre-nainte,
Cu celălalt, spre înapoi,
Așa fac cei de pe la noi
Când au de-atins înalte ținte.

Pe timp de pace sau război,
De-i situația fierbinte,
C-un ochi sunt unii spre-nainte,
Cu celălalt, spre înapoi.

E bine de luat aminte,
Că sunt huliții marțafoi,
La treabă ce nu-s prea vioi,
Dar dacă află de plăcinte...

C-un ochi sunt unii spre-nainte.

VASILE LARCO

Lecția Steinhardt

Nu vreau să scriu un eseu. Vreau doar să fac o mărturisire. Să scriu despre bucuria unei întâlniri. O întâlnire dintr-o întâlnire, din care am rămas exact cu ce trebuia: cu o primenire! Despre ce e vorba?! Despre o zi de 14 undrea 2012, geroasă și plină ca de zăpezele de mai an. Într-o astfel de zi un scriitor din Târgu Mureș a tăiat drum în iarnă, până la Brașov, ca să răspundă generos (adică fără nici un fel de pretenție) invitației Grupului de litere-sunete-și-culori „Caii verzi de pe pereți”. Acest om de litere – Nicolae Băciuț – a venit la Brașov să ne prilejuiască o întâlnire cu Nicolae Steinhardt prin intermediul cărții de convorbiri „Între lumi” aflată la a cincea ediție.

Despre carte nu voi spune decât două lucruri (mă voi referi în principal la evenimentul petrecut la Muzeul „Casa Mureșenilor” din Brașov): în primul rând e un document important (nu mai sunt decât două cărți de interviuri cu Nicolae Steinhardt: cea provocată de Ioan Pinteș și cealaltă a lui Zaharia Sângeorzan), iar în al doilea rând e o carte ca o după-amiază de duminică: așezată, calmă, luminoasă și cu un arome gust de netimp.

Evenimentul, gândit ca o evocare Nicolae Steinhardt la centenar (o sută de ani de la nașterea sa), nu a avut nimic formal, prețios sau pompos (nici nu i-ar fi plăcut monahului Nicolae) și a reușit să iasă rotund.

După o prezentare scurtă a celor doi invitați (Nicolae Băciuț și Nicolae Steinhardt – am zis că a fost o întâlnire într-o întâlnire) moderatorii (sonetistul Adrian Munteanu și subsemnatul) l-au invitat la vorbă pe prof. univ. dr. Pr. Ovidiu Moceanu (la pagina 102, adică în anul 1988, la categoria „scriitori importanți de astăzi” Nicolae Steinhardt îl trecea pe acesta la „speranțe”). Părintele profesor, dincolo de aprecierea volumului, a accentuat lipsa de înțelegere completă și adâncă a lui Nicolae Steinhardt de către cea mai mare parte a intelectualilor de azi cărora le lipsește tocmai cheia acestei înțelegeri: perspectiva viețuirii creștine. Acest lucru face ca el să fie înțeles doar *cultural*, în afara

orizontului spiritual fără de care, până la urmă, și această perspectivă rămâne trunchiată.

A urmat apoi cunoscutul scriitor brașovean Daniel Drăgan. Acesta și-a desfășurat cald prețioasele amintiri cu monahul senin de la Rohia. Ne-a povestit despre întâlnirile de la Beclean pe Someș (cu aerul lor semidizident), de la Bistrița și din „pustia verde” a Rohiei. Ne-a povestit despre colaborarea lui Nicolae Steinhardt cu revista „Astra” și ce artificii trebuia să inventeze ca ea să aibă loc. De pildă revistele culturale nu aveau voie să publice fețe bisericești, iar cele teologice nu aveau voie să publice mireni, așa că revista „Astra” nu îl publica pe monahul Nicolae ci pe „bibliotecarul de la Rohia”.

Cuvântul a fost preluat după Daniel Drăgan de pictorul (și scriitorul) Gabriel Stan. Prin amabilitatea sa am avut parte și vizual, printr-un portret cu priviri scrutătoare, de Nicolae Steinhardt. Acest portret a fost continuat de un altul, din cuvinte, în care monahul – om de cultură a arătat așa cum era: deschis, liber, necrispat.

Toate aceste intervenții pe amintiri deschise au fost pauzate, feliate de o limpede muzică barocă adusă de violoncelistul Sebastian Vărtosu. Acesta, membru al Cvartetului „Gaudeamus” (produsul de export al Filarmonicii „Gheorghe Dima” Brașov) ne-a servit un sofisticat și revigorant J.S. Bach: *Giga* din Suita I pentru violoncel solo, *Allemanda* din Suita I pentru violoncel solo și *Preludiu* din Suita a 2-a pentru violoncel solo.

Momentul apoteotic, de final, a fost al invitatului. Nicolae Băciuț, sobru și intimidant cu CV-ul lui aiuritor, cu toate faptele lui de cultură, cu lejeritatea experienței de jurnalist ne-a contagiat cu un

Steinhardt și mai viu decât cel din carte. Nu ni l-a adus doar pe remarcabilul și fericitul convertit, ci s-a adus și pe sine: la final copleşindu-ne cu dragostea lui pentru poezie. Ne-a recitat (*din cap*) o sumedenie de poeme alcătuite parcă exact pe spiritul celui pe care l-am evocat. Așa că a ieșit un adevărat praznic de la care toți cei prezenți au plecat încărcăți cu alb, cu tonul adecvat sărbătorilor ce se pregăteau să vină. O primenire în mic, pridvor pentru marea primenire a lumii!

Îi mulțumesc lui Nicolae Băciuț pentru vizită! „Caii verzi” îi mulțumesc și-l mai așteaptă! Îi deschidem cont de așteptare.

...Eu sunt fericit că mi-am regăsit o *rudă*. Citisem „Jurnalul fericirii” în anii 90. Mi-am adus aminte ce am simțit atunci: îmi înmugurise sufletul.

Cred că Noica avea dreptate: o școală adevărată predă *stări de spirit*. Asemenea Cocteau, pentru care cultura era ceea *ce îți rămâne după ce ai uitat totul*, avea dreptate. Lecția Steinhardt e, după mine, o surăzătoare întâlnire între cult și cultură. Un cult viu, neprăfuit, lucrător, unit și ridicat dintr-o cultură-artă a vieții, mix de seninătate, curaj și liberate. Lecția Steinhardt e un fel de vară boierească în care timpul se topește și curge spre veșnicie.

LAURENȚIU CIPRIAN TUDOR

Desenând sufletul

Poate că întâiul impuls pe care l-am simțit în fața acestor desene a fost acela de-a le numi „bijuterii” căci lucrătura e delicată, cere mîgălă artizanală, atenție și pricepere de aleasă orfevrărie.

Dar a fost numai un impuls.

Fiecare lucrare propune de fapt mult mai mult : o viziune, destăinuire, o frământare, o incursiune cu meadrelor ei, o rezolvare plastică a unei tensiuni a gândului.

Ceea ce face artista într-un traseu artistic de o viață e o adâncire, nu o repetare obsesivă. De parcă insistând în reluarea unui profil, a unei siluete, a unui chip, a unei sugestii de peisaj ar putea ajunge la însăși fizionomia închipuirii, la scăpărarea visului, la liniștea revelației, la calmul transparenței.

Desenele au structura metaforei și aduc parcă în memoria auzului rezonanțe de lirism fulgurant.

Există la Elena Boariu o incapacitate organică de a se supune competiției, contextului, conjuncturalului, de a se lăsa dusă de valul banalului cotidian, o secretă putere a dedublării, o grație intrinsecă într-ale stăpânirii paradoxurilor.

Poate că primul impuls în fața acestei opere orgolios perfecționiste, păstrându-și intact sămburele de reticență, distanța, acel misterios *arrière pensée*, ar fi fost acela de a le fi pus sub semnul nevoii de frumos.

Și totuși ele nu caută frumosul cu orice chip. Propun mult mai mult. O stare, o lume a gândului, o relație între personaje, o aventură tainică prin biblioteca întretesută de pânze de păianjen.

Firul acesta duce spre problematizările majore, spre paradoxurile unei vârste artistice: patosul reținut, entuziasmul filtrat de înțelepciune, dezinvoltura contrapunctată de melancolie...

Nu găsesc emblemă mai potrivită acestei rafinate înălniri cu grafica Elenei Boariu ca vorbele lui Cocteau.

„În asta-mi constă poezia, copiez pentru voi invizibilul.”

Maeștri miniaturiști ai Evului mediu așezau în lucrările lor, chei pentru dezlegarea unor taine.

Anamorfozele lui Jurhis Baltrushaitis analizează acest mesaj codat, multiseclar și transmis generații după generații.

Mitul cifrului ascuns a bătuit dintotdeauna arta, transmițând fiorul secret. Autoarea acestor lucrări aduce acest fior misterios într-un prezent pe care îl trăim și în care adeseori ne simțim dezorientați de parcă am fi pierdut acel cifru.

De parcă l-am fi știut odinioară, într-altă viață sau poate în arhetip. De parcă desenele ei misterioase și adeseori ciudate ne trezesc o amintire imprecisă și tulburătoare.

Privindu-i opera trebuie doar să fim atenți preț de o clipită și să ne lăsăm captați de fluxul poveștii.

Acea lume de spirite întruchipate, de personaje imaginare aflate la marginea visului pe linia de frontieră dintre posibil și imposibil, dintre real și oniric, o regăsim de-a lungul carierei artistei. Iată de pildă în ceea ce s-ar numi o *viziune shakespeariană proprie* sau superba carte de nuvele italiene, *Novele scelti*, premiata într-o importantă competiție europeană de ilustrație de carte.

Aceste cărți au apărut demult, multe din ele nu au mai

fost reeditate, unele cărți au fost incluse în categoria de *literatură pentru copii și tineret* și probabil valoarea artei grafice pe care o conțineau a fost demult ori neglijată. Mă uit acum la lumea lui Bocaccio desenată în același filigran, la chipul unui personaj din Pirandello sau la vraja gesturilor unei fete din nuvelele lui Matteo Bandello, un scriitor italian călugăr dominican din secolul XV, la **Le père Goriot** de Honoré de Balzac sau la poemele lui Vasile Voiculescu. Când ilustrează povești germane străvechi sau autori români, graficiană își moaie sufletul în povești, îmi imaginez că o visează, pe ea, pe povești, că trăiește în ea pur și simplu. Cum altfel oare se poate explica această capacitate de a surprinde gestul, mișcarea, de a întruchipa gândurile personajelor, de a vira în fantastic și oniric în atâtea dintre desenele sale ?

Mișcarea și expresia personajelor Elenei Boariu fascinează pentru că, pe de o parte artista se supune unui canon și pe de alta evadează într-o liberă imagistică splendidă.

Ăsta da, paradox și melancolie!

Graficiană Elena Boariu (născută în 1942 la Dumbrava, Neamț) a urmat întâi cursurile Școlii medii de arte plastice „Octav Băncilă” din Iași și apoi ale Facultății de artă plastică **Nicolae Grigorescu** din București unde i-a avut ca profesori pe Adina Paula Moscu și Vasile Kazar. Ea s-a format într-o facultate și într-o generație plină de excepționali.

La grafică i-a avut drept colegi pe Vasile Olac, pe Done Stan, pe Nicolae Sârbu... la secția pictură lucrau prin atelierele facultății, pe vremea aceea, Ion Grigore, Vasile Chinschi, Ilie Boca, Sorin Dumitrescu și Eugen Bratfănov. La secția de istoria artei erau studenți Ioana Vlasiu, Ruxandra Garofeanu și Ruxandra Juvara...

A fost incontestabil o generație de mari talente, iar Elena Boariu (care își semna pe atunci lucrările și cu numele de Elena Chinschi, căci era pe atunci soția celui care avea să devină un pictor fetiș al literaților români din anii optzeci!) a fost unul din aceste talente. Prea originală ca să se supună canoanelor *epocii de aur*, prea singuratică, prea electron liber, prea **altfel** ca să poată intra în cercuri, grupuri de interese sau pur și simplu grupări artistice.

Între ai ei, între plasticieni însă, totdeauna harul ei unic a fost apreciat și chiar invidiat.→

CLEOPATRA LORINȚIU

În schimb ea a rămas discretă și neinteresată de glorie, trecătoare și de competiții. De parcă ar ști că îndărătul desenelor ei există o altă viață, o altă magie și un alt cifru de descifrat.

Dintr-o manufactură a visului

Evoluțiile din ultimii douăzeci de ani au consolidat dacă pot spune așa latura subtilului și ezotericului în creația Elenei Boariu.

Cum am mai spus în repetate rânduri, mult prea discretă față de talentul pe care îl are, mult prea rafinată ca să nu își aplice sieși o aspră lege a cenzurii, parcimoniei și tăcerii, Elena Boariu rămâne figură aparte în grafica noastră.

Într-o lume în care oamenii se pun în evidență, se fălesc cu ce au și ce pot, ea se ascunde de ochiul lumii, într-o discreție care poate fi numai rezultatul unor acumulări de spiritualitate.

Cum am cunoscut-o ?

În 1978, responsabilul sectorului artistic de la Editura Ion Creangă o alesese pe Elena Boariu ca ilustratoare, de fapt **Vasile Olac** era el însuși grafician, cu mână de artist adevărat. Mă asigurase că „**ea era cea mai bună**” într-o spunere simplă, lapidară aproape și uite că așa a fost.

Dacă ar fi să sar într-o clipă peste ziua aceea de iarnă în care am întâlnit-o prima oară, la *Librăria Eminescu* de lângă Universitate și ziua în care scriu aceste rânduri, nu aș găsi o exprimare mai simplă și mai adevărată. Am avut șansa să-mi illustreze două cărți: erau cărțile mele de început în literatura pentru copii, sincer, atunci, ca tânără autoare, nu îmi dădeam seama ce șansă pot avea... **Ora culorilor** și **Libeluliada** au apărut la Editura Ion Creangă în 1979 și 1980 având același redactor de carte, poetul Gh.D.Vasile, un nume complet uitat azi, un poet discret și generos, cu haz amar și capabil să susțină autorii tineri. Aveam 19 de ani.

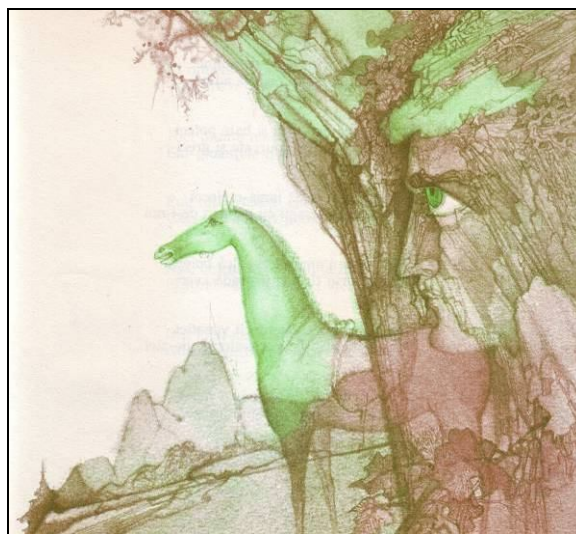
Elena Boariu a făcut o sărbătoare din acele ilustrații chiar și în condițiile maximei economii la tipărituri, căci avea dreptul la... o singură culoare folosită în carte, verde pentru prima, maro pentru a doua. Cu acea culoare ea a creat o lume aparte, cu farmec și mister, în tonuri de verde și maro, adevărate giuvaeruri pe care le observ azi de aproape și nu mă satur să le privesc iar și iar.

Asta făcea Elena Boariu: crea lumi, plasa personaje, dantelărea ca-ntr-o manufactură a sufletului și a visului, fără oboseală, muncea zile și zile pe acea bucată de hârtie, ca să pună în expresie plastică un gând, dintr-o carte a autoarei debutante care eram eu. Aveam douăzeci de ani.

Niciodată, dar niciodată în cei 30 de ani care au urmat acestui moment, nu am mai avut sentimentul absolut al întâlnirii dintre pagina scrisă și desen, oricâte persoane alese din lumea artelor plastice am cunoscut și oricâte cărți am publicat.

Aplecată spre lectură, spre descoperirea miraculoaselor teritorii ale budhismului, ale aventurilor spirituale, Elena Boariu s-ar potrivi poate mai bine într-o lume asiatică, rafinată și rarefiată, minimalistă și perfectă, fără zgomot mult dar cu trăiri pure.

Ea a făcut ca întâlnirea noastră să fie unică, excepțională, irepetabilă. Am rămas prietene, aproape, și după treizeci de ani sunt fericită că ne-am întâlnit pentru o clipă de simbioză artistică, fără egal.

OCHIUL CICLOPULUI

Elena Boariu, *Poarta de sticlă*

Istorisiri mărunte

Poveste din vara lui 1988

15 noiembrie 1987 lăsase urme. Nu se vorbea deschis despre revolta muncitorilor stegari de la Brașov, dar toată lumea știa, aflase că la Brașov, atunci, în duminica aceea,

s-a petrecut ceva neobișnuit și însemnat. Noi, cei care am fost martori pe viu ai revoltei, încă ne mai cutremurăm, după un sfert de veac, de ceea ce am văzut. Și-am fost doar martori, nu protagoniști.

Dar să mă întorc la întâmplarea din vara lui 1988...

Eram la mare, dacă nu mă înșel la Neptun. Da, la Neptun. Cu soțul și cu fetița noastră, care tocmai împlinise doi ani, iar de ziua ei se arătase, în dar de la Doamne-Doamne, curcubeul. Cum se întâmplă adesea, pe plajă îți faci noi cunoștințe. Uneori cunoștințele acelea devin prieteni de durată, altele se topesc precum fumul, în larga zare, odată cu sfârșitul concediului. Câteodată, deși relația se pierde, lasă urme în... memoria estivală.

Pe plaja de la Neptun, deci, am cunoscut într-o dimineață o familie tânără – doamna și domnul X, chiar nu mai știu cum îi chema, nici să mă pici cu ceară! – din București. Le-am spus că noi suntem din Brașov.

– Din Brașov?!

– Da, din Brașov...

– Aa, din Brașov și... mda, deci chiar din Brașov?!

– Da, chiar din Brașov.

Parcă doreau să afle, dacă tot s-au asigurat că suntem din Brașov, ce se întâmplase în 15 noiembrie, dar ezitau să ne întrebe direct. La rândul nostru, nu ne-am repezit să povestim neîntrebați. Suspiciunea era la ordinea zilei pe-atunci: nu știai cu cine stai de vorbă. Dacă e de la securitate?! A urmat o tatonare reciprocă, timp de vreo săptămână. Ne întâlneam zilnic la plajă, stăteam de vorbă vrute și nevrute, nimic însă despre ceea ce am fi dorit *noi* – *să povestim, ei – să afle*. Până la urmă am prins curaj și noi, și ei, să vorbim deschis.

Le-am povestit cu de-amănuntul tot ce am văzut, tot ce am trăit, ca brașoveni, în noiembrie acela... și după. Ne-au răspuns și ei cu o poveste... din capitală.

MIHAELA MALEA STROE

(Continuare în pagina 83)

Director de onoare

MIHAI SIN

Redactor-șef adjunct

VALENTIN MARICA

Redactori:

Cezarina Adamescu, Eugen Axinte, A.I. Brumaru, Mariana Chețan, Geo Constantinescu, Luminița Cornea, Mariana Cristescu, Melania Cuc, Iulian Dămăcuș, Darie Ducan, Răzvan Ducan, Alexandru Jurcan, Mioara Kozak, Lazăr Lădariu, Rodica Lăzărescu, Cleopatra Lorințiu, Bianca Osnaga, Mihaela Malea Stroe, Ioan Matei, Menuț Maximilian,

Miruna Ioana Miron, Liliana Moldovan, Marcel Naste, Cristian Stamatoiu, Gabriel Stan, Gheorghe Șincan, Victor Știr, Gabriela Vasiliu

Corespondenți: Claudia Șatravca (Chișinău), Flavia Cosma (Canada), Mirela Corina Chindea (Italia), Andrei Fischof (Israel), Ovidiu Ivancu (India), Dorina Brândușa Landén (Suedia), Gabriela Mocănașu (Franța), Dalila Ösbay (Turcia), Dwight Luchian-Patton (SUA), Mircea M. Pop (Germania), Raia Rogac (Chișinău), M.N. Rusu (New York), Adriana Yamane (Japonia)

Lunar de cultură editat de ASOCIAȚIA „NICOLAE BĂCIUȚ” PENTRU DESCOPERIREA, SUSTINEREA ȘI PROMOVAREA VALORILOR CULTURAL – ARTISTICE ȘI PROFESIONALE Președinte SERGIU PAUL BĂCIUȚ

Tiparul executat la S.C. Intermedia Group, Târgu-Mureș, str. Cuza Vodă nr. 57, România. Nicio parte a materialelor nu poate fi preluată fără acordul editorului. Copyright©Nicolae Băciuț 2012 *Email : nbaciut@yahoo.com; vatraveche@yahoo.com *Adresa redacției: Târgu-Mureș, str. Ilie Munteanu nr. 29, cod 540390 * telefon: 0365407700, 0744474258. Materialele nepublicate nu se restituie. Responsabilitatea asupra conținutului textelor revine autorilor. Opiniile reflectă exclusiv punctul de vedere al acestora.

